

Badanie wyników osiągnięte przez projekty Grupy Operacyjnej EIP-AGRI w ramach WPR

Raport końcowy

Czerwiec 2024 r.

Funded by
the European Union

Informacja o prawach autorskich

© Unia Europejska, 2024 r.

Powielanie jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Zalecane cytowanie:

KOMISJA EUROPEJSKA - Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich - Dział A.3 (2024): Badanie wyników osiągniętych przez projekty Grupy Operacyjnej EIP- AGRI w ramach WPR.

Zastrzeżenie:

Informacje i poglądy przedstawione w niniejszym raporcie są poglądami autora (autorów) i niekoniecznie odzwierciedlają oficjalną opinię Komisji. Komisja nie gwarantuje dokładności danych zawartych w niniejszym raporcie. Ani Komisja, ani żadna osoba działająca w jej imieniu nie może być pociągana do odpowiedzialności za wykorzystanie informacji zawartych w niniejszym raporcie.

European Evaluation Helpdesk for the CAP jest odpowiedzialny za zapewnienie wsparcia dla działań związanych z monitorowaniem i ewaluacją na poziomie UE i państw członkowskich. Działa pod kierunkiem jednostki A.3 DG AGR "Wyniki polityki Komisji Europejskiej (KE)". European Evaluation Helpdesk for the CAP wspiera wszystkich interesariuszy ewaluacji, w szczególności DG AGRI, władze krajowe, instytucje zarządzające i ewaluatorów, poprzez rozwój i rozpowszechnianie odpowiednich metodologii i narzędzi; gromadzenie i wymianę dobrych praktyk; budowanie potencjału i komunikowanie się z członkami sieci na tematy związane z ewaluacją.

Dodatkowe informacje na temat działalności Europejskiego Centrum Ewaluacji WPR są dostępne w Internecie za pośrednictwem serwera Europa <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/support/evaluation>.

European Evaluation Helpdesk for the CAP Rue
Belliard 12, 1040
Bruksela, Belgia
+32 2 808 10 24
evaluation@eucapnetwork.eu

Spis treści

Lista rysunków	v
Lista tabel	vii
Lista akronimów	viii
Podziękowania	viii
1. Wprowadzenie	1
1.1 Cele badania	1
1.2 Treść raportu	1
2. Kontekst	1
2.1 Ramy regulacyjne i koncepcyjne	1
2.1.1 Ramy regulacyjne w okresie programowania 2014-2022	1
2.1.2 Ramy regulacyjne w ramach WPR na lata 2023-2027	3
2.1.3 Kryteria i warunki europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz bardziej wydajnego i zrównoważonego rolnictwa i leśnictwa	3
2.2 Kluczowe terminy i pojęcia	4
2.2.1 Definiowanie wyników projektów OG i rodzajów innowacyjnych rozwiązań	4
3. Podejście metodologiczne	6
3.1 Pytania badawcze	6
3.2 Zakres i poziomy analizy	6
3.3 Metody i narzędzia gromadzenia danych	7
3.3.1 Gromadzenie danych na poziomie UE	7
3.3.2 Wybrane studia przypadków	9
3.3.3 Gromadzenie danych na poziomie studium przypadku	13
3.4 Ograniczenia proponowanej metodologii i danych	14
4. Wyniki ogólne	15
4.1 Przegląd wcześniejszych istotnych badań	15
4.2 Przegląd realizacji projektów EIP OG w latach 2014-2024	18
4.3 Wyniki ankiety OG	26
4.4 Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród interesariuszy	29
5. Odpowiedzi na pytania do studium	33
5.1 P1 - W jakim stopniu projekty EPI OG przyniosły oczekiwane rezultaty: Wyniki projektu, szersze wykorzystanie innowacji, wyniki społeczności?	33
5.1.1 Opis pytania badawczego 1	33
5.1.2 JC 1.1-JC 1.2 - OG przyniosły oczekiwane rezultaty i innowacyjne rozwiązania. zostały stworzone i przetestowane w ramach partnerstw OG	35
5.1.3 JC 1.3 - Innowacyjne rozwiązania zostały rozpowszechnione poza partnerstwami OG	42
5.1.4 JC 1.4 - Projekty OG przyczyniły się do wzmocnienia społeczności i rozwinęły	

możliwości dalszej współpracy	44
5.1.5 Wnioski z pytania badawczego nr 1	50
5.2 Q2 - Jakie są główne czynniki i bariery w wynikach EIP OG oraz jakie wnioski można ?	51
5.2.1 Opis pytania badawczego nr 2	51
5.2.2 P.2.1 - Jakie są główne czynniki i bariery dla skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań? i możliwość zwiększenia skali wyników projektów EIP-OG?	54
a. JC 2.1 - Proces współpracy przyczynił się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań. i ich skalowanie	54
b. JC 2.2 - Proces przygotowania projektu przyczynił się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań. rozwiązania i ich skalowanie	60
c. JC 2.3 - Wsparcie udzielone OG ułatwiło współtworzenie innowacyjnych rozwiązań i ich skalowanie.	62
d. JC 2.4 - Czynniki egzogenne wpływające na aktywność OG	66
5.2.3 P.2.2 - W jakim stopniu działania związane z komunikacją i rozpowszechnianiem informacji przyczyniły się do osiągnięcia wyników projektu OG?	66
a. JC 2.5 - Działania komunikacyjne przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG	66
b. JC 2.6 - Różnorodne kanały komunikacji i rozpowszechniania informacji przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG	67
c. JC 2.7 - Rozpowszechnianie informacji przez IZ i KSN przyczyniło się do osiągnięcia wyników projektu OG	69
5.2.4 Wnioski z pytania badawczego nr 2	71
5.3 P3 - W jakim stopniu podejście państw członkowskich/regionów do zaproszeń do składania ofert w ramach EPI OG faworyzowało/ograniczało osiągnięcie wyników?	73
5.3.1 Opis pytania badawczego nr 3	73
5.3.2 Analiza i wnioski	76
a. JC 3.1 - Zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG umożliwiły realizację projektów w sektorach, tematach i zagadnieniach, które dotyczą zidentyfikowane potrzeby/możliwości innowacyjne	76
b. JC 3.2 - Warunki zaproszeń do składania wniosków w ramach EPI OG ułatwiły współtworzenie innowacyjnych rozwiązań.	78
c. JC 3.3 - Zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG zwiększyły możliwości szerszego wykorzystania innowacyjnych rozwiązań i rozwój nowych połączeń i dalsza współpraca	84
d. JC 3.4 - Wymogi administracyjne i/lub techniczne związane z połączeniem zmniejszyły obciążenie administracyjne. i uproszczone wdrażanie projektów	86
5.3.3 Wnioski z pytania badawczego nr 3	90
6. Ogólne wnioski	93
7. Droga naprzód: dalszy rozwój i poprawa.....	95
8. Odniesienia	97
9. ZAŁĄCZNIK I	99

Lista rysunków

Rysunek 1: Ramy logiczne EIP-AGRI OG	4
Rysunek 2: Rozkład projektów OG według państw członkowskich (%).....	18
Wykres 3: Liczba OG w poszczególnych państwach członkowskich w porównaniu z celem na lata 2014-2022 (*)	19
Wykres 4: Liczba OG i ukończonych projektów zgłoszonych przez państwa członkowskie	20
Rysunek 5: Rozkład wydatków publicznych w ramach projektów EPI OG w podziale na obszary tematyczne	23
Wykres 6: Średni budżet OG w podziale na państwa członkowskie i UE (EUR)	24
Rysunek 7: Realizacja finansowa projektów OG w ramach EPI (do 31/12/2022).....	25
Rysunek 8: Liczba partnerów wiodących według kategorii (% całkowitej liczby OG)	26
Rysunek 9: Rozkład odpowiedzi na ankietę OG w poszczególnych państwach członkowskich.....	27
Rysunek 10: Rozkład odpowiedzi na ankietę OG według typu partnera OG i liczby odpowiedzi na projekt OG	27
Rysunek 11: Rozkład odpowiedzi w ankiecie OG według kategorii partnera OG.....	28
Rysunek 12: Rozkład odpowiedzi na ankietę OG według sektora (liczba) (*).....	28
Rysunek 13: Rozkład odpowiedzi według roku ukończenia projektów OG (*)	29
Rysunek 14: Rozkład odpowiedzi udzielonych w ankiecie przez zainteresowane strony w podziale na państwa członkowskie	30
Rysunek 15: Respondenci ankiety wśród interesariuszy według geograficznego poziomu wiedzy specjalistycznej	30
Rysunek 16: Respondenci ankiety wśród interesariuszy według udziału w projektach OG w ramach EPI.....	31
Rysunek 17: Podział respondentów ankiety wśród interesariuszy według kategorii	31
Rysunek 18: Podział respondentów ankiety wśród interesariuszy według głównego obszaru wiedzy specjalistycznej i/lub zainteresowania innowacyjnymi rozwiązaniami	32
Wykres 19: Stopień, w jakim projekty OG opracowały innowacyjne rozwiązanie według w stosunku do tego, co planowano według respondentów OG (%)	35
Rysunek 20: Zakres, w jakim projekty OG opracowały innowacyjne rozwiązanie wykraczające poza/różniące się od planowanych według respondentów OG (%).....	35
Rysunek 21: Główne powody, dla których ZO nie osiągnął planowanych wyników (częściowo lub w pełni) (% odpowiedzi)	36
Rysunek 22: Stopień, w jakim innowacyjne projekty OG przynoszą pomyślne rezultaty i rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań według respondentów badania interesariuszy (%)	38
Wykres 23: Rodzaj innowacyjnego rozwiązania opracowanego w ramach projektów OG* (%).....	39
Rysunek 24: Stopień, w jakim projekty OG osiągnęły zaplanowane cele według kategorii innowacyjnego rozwiązania (%)	42
Rysunek 25: Wykorzystanie narzędzi do informowania o projekcie i zachęcania do korzystania z innowacyjnego rozwiązania (całkowita liczba)	43
Rysunek 26: Podmioty, z którymi projekt OG współpracował lub planuje współpracować (ogólna ankieta OG)	45
Rysunek 27: Dalszy rozwój wyników projektu OG	47
Rysunek 28: Zakres, w jakim OG opracowały konkretne działania następcze w celu poprawy lub dalszego rozszerzenia wyników projektu	48
Rysunek 29: Wkład projektów OG we wzmocnienie interaktywnych projektów zorientowanych na innowacje społeczności, które wspierają ciągłe zmiany i współpracę na rzecz innowacji	49
Rysunek 30: Oceny respondentów ankiety dotyczące znaczenia różnych rodzajów wiedzy specjalistycznej dla projektów OG.....	54
Rysunek 31: Oceny respondentów ankiety dotyczące aspektów organizacyjnych, które przyczyniają się do skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań w projektach OG.....	55
Rysunek 32: Oceny respondentów ankiety dotyczące wkładu aspektów społecznych w skuteczne współtworzenie innowacyjnych rozwiązań w projektach OG	57
Rysunek 33: Oceny respondentów ankiety dotyczące wkładu aspektów społecznych w skuteczne współtworzenie innowacyjnych rozwiązań w projektach OG	57
Rysunek 34: Oceny respondentów ankiety dotyczące czynników inicjowania, opracowywania i rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań	58
Rysunek 35: Oceny respondentów ankiety dotyczące czynników generujących bariery dla rolników/leśników/innych użytkowników końcowych w celu wdrożenia innowacyjnych rozwiązań	58
Rysunek 36: Oceny respondentów ankiety dotyczące czynników, które przyczyniły się do rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań/szans przez OG	59
Rysunek 37: Oceny respondentów ankiety dotyczące czynników ułatwiających rozpowszechnianie udanych innowacyjnych rozwiązań	60
Rysunek 38: Zadowolenie respondentów badania OG z realizacji projektu odzwierciedlające potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów projektu	61
Rysunek 39: Zadowolenie respondentów z otrzymanego wsparcia.....	63

Rysunek 40: Zmiany w projekcie spowodowane czynnikami zewnętrznymi	66
Rysunek 41: Wykorzystanie narzędzi do informowania o projekcie i zachęcania do korzystania z innowacyjnego rozwiązania (częstotliwość)	68
Rysunek 42: Odpowiedzi w ankiecie dotyczące zakresu, w jakim komunikacja i rozpowszechnianie kanałów przyczyniło się do rozpowszechnienia wyników projektu	69
Rysunek 43: Odpowiedzi OG w ankiecie na temat narzędzi/wydarzeń KSOW i IZ dostarczających informacji o projekcie OG (liczba odpowiedzi)	70
Rysunek 44: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG odpowiadały na konkretne potrzeby praktyków	77
Rysunek 45: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG pomogły lepiej zdefiniować cel projektu	77
Rysunek 46: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG ustanawiają zbyt surowe ograniczenia w odniesieniu do tematów projektu.....	78
Rysunek 47: Wpływ wezwań OG na tworzenie partnerstw o zrównoważonym połączeniu uzupełniającej się wiedzy specjalistycznej	81
Rysunek 48: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG zmusiły OG do włączenia większej liczby partnerów niż to konieczne .	81
Rysunek 49: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG w niewystarczającym stopniu wymagały włączenia niezbędnych partnerów	82
Rysunek 50: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG pomogły zapewnić udział partnerów na równym poziomie	82
Rysunek 51: Opinie partnerów OG temat zakresu, w jakim wezwania OG wymagały planu, i realizacja działań w zakresie komunikacji i rozpowszechniania informacji.....	85
Rysunek 52: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG ograniczyły obciążenia administracyjne i uprościły wdrażanie .	87
Rysunek 53: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG zmuszały OG do przestrzegania przepisów z niepotrzebnymi i uciążliwymi wymogami	87
Wykres 54: Stopień zadowolenia z aspektów administracyjnych	88
Wykres 55: Stopień zadowolenia z aspektów administracyjnych (szczegóły).....	88
Rysunek 56: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG ustanawiają zbyt surowe ograniczenia budżetowe	89
Rysunek 57: Czynniki wpływające na osiągnięcie wyników projektu OG	92

Lista tabel

Tabela 1: Klasyfikacja typów innowacyjnych rozwiązań	5
Tabela 2: Narzędzia/źródła gromadzenia danych według poziomu analizy	7
Tabela 3: Wybrane studia przypadków	10
Tabela 4: Słowa kluczowe i względny udział w projektach OG	21
Tabela 5: Słowa kluczowe mające zastosowanie do projektów OG w WPR 2023-2027	22
Tabela 6: Partnerzy OG według kategorii	25
Tabela 7: Ramy analityczne dla odpowiedzi na pytanie 1	34
Tabela 8: Słowa kluczowe, które najlepiej opisują tematykę projektów OG, które w pełni lub częściowo opracowały innowacyjne rozwiązanie zgodne z tym, co zaplanowano w fazie projektowania (liczba i %)	37
Tabela 9: Kategorie i rodzaje innowacyjnych rozwiązań opracowanych w ramach projektów OG (liczba; %)	40
Tabela 10: Wdrożenie wyników projektu przez rolników/leśników/innych użytkowników końcowych	42
Tabela 11: Współpraca projektów OG z innymi podmiotami	44
Tabela 12: Podmioty, z którymi projekt OG współpracował lub planuje współpracować	45
Tabela 13: Rodzaje współpracy, w które angażują się OGs	46
Tabela 14: Dalszy rozwój wyników projektu OG	46
Tabela 15: Działania następcze w celu poprawy lub dalszego rozszerzenia wyników projektu	48
Tabela 16: Dowody na kontynuację działań w ramach projektu OG po jego zakończeniu	49
Tabela 17: Ramy analityczne dla odpowiedzi na pytanie Q2	52
Tabela 18: Dowody z wywiadów z IZ i OG dotyczące udzielonego wsparcia i jego waloryzacji	64
Tabela 19: Ramy analityczne dla odpowiedzi na pytanie 3	74

Lista akronimów

AIR	Roczne sprawozdanie z realizacji
AKIS	System wiedzy i innowacji w rolnictwie
DG AGRI	Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EIP-AGRI	Europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz zrównoważonego rozwoju i wydajnego rolnictwa
ESIF	Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne
FG	Grupa fokusowa
GHG	gazy cieplarniane
JC	kryteria oceny
MA	Instytucja zarządzająca
MAP	Projekty wielopodmiotowe
MAPP	Metoda oceny wpływu projektów i programów
NRN	Krajowa sieć obszarów wiejskich
OG	Grupa operacyjna
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
SCO	Uproszczone opcje kosztów
SFC	System zarządzania funduszami
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
TWG	Tematyczna grupa robocza

Podziękowania

Badanie EIP-AGRI zostało przeprowadzone przez European Evaluation Helpdesk for the CAP of the EU CAP Network, pod kierownictwem Carlotty Valli. Zostało ono przeprowadzone przez ekspertów: Patrizia Borsotto, Steven Knotter, Marco Mazzei, Marili Parissaki i Carlotta Valli. Cenny wkład w studia przypadków wnieśli Vincenzo Angrisani (SE), Jacques Carrillo i Valentin Bernard (FR), Wiesław Łopaciuk (PL), Steven Knotter (NL), Marili Parissaki (ES), Andreas Resch i Filip Bojic (AT, DE), Pedro Serrano (ES, PT), Vyara Stefanova (BG), Paola Torcia (IT), Stephanie Vella i Victoria Mintoff Apap (IE) oraz Neringa Viršilienė (LT).

Dziękujemy wsparcie udzielone przez kolegów z Evaluation Helpdesk na różnych etapach tego projektu. Bianca Abbagnano Trione i Romeo Pavesi wnieśli cenny wkład w ankietę i zarządzanie danymi, analizę danych i inne działania.

Badanie nie byłoby możliwe bez cennych informacji dostarczonych przez wiele grup operacyjnych EPI biorących udział w specjalnej ankiecie i studiach przypadków, interesariuszy EPI / innowacji, przedstawicieli DG AGRI i sieci WPR UE.

Przedstawiciele DG AGRI przyczynili się do spójności badania z ramami polityki UE.

1. Wprowadzenie

Jest to raport końcowy z "Badania wyników osiągniętych przez projekty Grupy Operacyjnej EIP-AGRI w ramach WPR". Badanie ma na celu analizę wyników osiągniętych przez projekty Grupy Operacyjnej (OG) w kontekście Europejskiego Partnerstwa Innowacyjnego.

1.1 Cele badania

Badanie koncentruje się na analizie wyników osiągniętych przez projekty Grupy Operacyjnej (OG) w kontekście podejścia EPI w okresie programowania 2014-2022. Jego celami są:

1. Ocena wyników osiągniętych przez projekty OG w okresie programowania 2014-2022; lepsze zrozumienie procesu współtworzenia i rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań oraz określenie ścieżek dalszego rozwoju wdrażania interwencji Europejskiego Partnerstwa Innowacyjnego na rzecz Wydajności i Zrównoważonego Rozwoju Rolnictwa (EIP-AGRI).

(EIP) w okresie programowania 2014-2020 (przedłużonym do 2021-2022) ¹ w celu oceny, czy i w jakim stopniu ten instrument polityki wpłynął na tworzenie innowacji i ich rozpowszechnianie w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.

2. Określenie głównych czynników i barier w osiąganiu wyników projektów EPI, w tym ocena zakresu, w jakim działania komunikacyjne i upowszechniające przyczyniły się do osiągnięcia wyników projektu.

3. Porównanie różnych podejść do zaproszeń do składania wniosków w ramach EPI na poziomie państw członkowskich/regionalnym w celu oceny zakresu, w jakim zaproszenia te ułatwiły lub, przeciwnie, ograniczyły osiągnięcie wyników.

1.2 Treść raportu

Treść raportu została podzielona na następujące rozdziały.

Rozdział drugi przedstawia tło badania, w tym jego ramy prawne i koncepcyjne, oraz zawiera definicje kluczowych terminów i pojęć.

Trzeci rozdział opisuje metodologię, ilustrując trzy pytania badawcze, zakres i poziomy analizy, proponowane metody gromadzenia danych, w tym różne poziomy analizy, podejście oparte na studium przypadku, ogólne podejście analityczne oraz ograniczenia metod i danych.

Czwarty rozdział ilustruje ogólne wyniki badania, oparte na danych i innych informacjach zebranych poprzez badania dokumentów, ankiety, studia przypadków i wywiady.

Pięty rozdział zawiera analizę i odpowiedzi na pytania badawcze.

Szesty rozdział ilustruje ogólne wnioski z badania, podczas gdy siódmy rozdział zawiera sugestie dotyczące dalszego rozwoju i doskonalenia instrumentu EIP-AGRI.

2. Kontekst

2.1 Ramy regulacyjne i koncepcyjne

2.1.1 Ramy regulacyjne w okresie programowania 2014-2022

Komisja zaangażowała się w tworzenie solidnych podstaw dla poprawy dialogu i współpracy między rolnikami/leśnikami, doradcami, naukowcami i innymi istotnymi podmiotami w zakresie innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz rozwoju obszarów wiejskich. Podczas gdy polityka rozwoju obszarów wiejskich od dawna stymuluje innowacje poprzez działania na rzecz transferu wiedzy i poprzez inwestycje, EIP-AGRI zostało uruchomione przez DG AGRI w 2012 r. jako nowy element polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2022 (COM (2012)79).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawia cele EIP-AGRI.

(art. 55). Artykuł 55 ust. 3 stanowi, że Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) przyczyni się do realizacji celów EPI-AGRI poprzez wspieranie OG. Artykuły 56 i 57 określają rodzaje działań, które mają być podejmowane przez OG. W wytycznych dotyczących EPI z 2014 r. ² doprecyzowano, jak interpretować to, co jest uważane za "innowację" w ramach EPI, oraz jak wdrożyć interaktywny model innowacji zamiast modelu liniowego - który był nadal powszechny w tamtym czasie, ale znacznie mniej skuteczny i wpływowy. W wytycznych tych wyjaśniono również wiele innych kwestii związanych z EPI.

Celem EPI jest promowanie zasobooszczędnego i konkurencyjnego sektora rolnego i leśnego. OG mają na celu połączenie podmiotów zajmujących się innowacjami komplementarnymi w celu współtworzenia innowacyjnych rozwiązań / podejść. Rolnicy, zarządcy lasów, naukowcy i inne rodzaje

¹ Ten okres programowania będzie dalej określany jako "okres programowania 2014-2022".

² European Commission, DG AGRI H.S., Guidelines on Programming for Innovation and the Implementation to the EIP for Agricultural Productivity and Sustainability, Pro- gramming period 2014-2020 - Updated version, December 2014. [Wytyczne w sprawie programowania innowacji i wdrażania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa | EU CAP Network \(europa.eu\)](#)

ekspertów, doradców, przedsiębiorstw, grup środowiskowych, grup interesów konsumentów i organizacji pozarządowych itp. może stanowić OG z inicjatywy jednego z tych podmiotów innowacyjnych.

Komisja była zaangażowana w tworzenie solidnych podstaw dla poprawy dialogu i współpracy między rolnikami/leśnikami, doradcami, naukowcami i innymi istotnymi podmiotami w zakresie innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz rozwoju obszarów wiejskich. Podczas gdy

Ramka 1: Zadania grup operacyjnych EPI

1. Grupy operacyjne EPI opracowują plan zawierający następujące elementy:
 - a. opis innowacyjnego projektu, który ma zostać opracowany, , dostosowany lub wdrożony;
 - b. opis oczekiwanych wyników i wkładu w realizację celu EPI polegającego na zwiększeniu wydajności i zrównoważonym zarządzaniu zasobami.
2. Wdrażając swoje innowacyjne projekty, Grupy Operacyjne będą
 - a. podejmowanie decyzji dotyczących opracowywania i wdrażania innowacyjnych działań; oraz
 - b. wdrażanie innowacyjnych działań poprzez środki finansowane w ramach Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich.
3. Grupy operacyjne rozpowszechniają wyniki swoich projektów, w szczególności za pośrednictwem sieci EPI.

Źródło: Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013, art. 57.

Zgodnie z art. 55 i 56 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, w okresie 2014-2022 EPI koncentrowało się na rolnictwie i . EPI obejmuje dostawy żywności, paszy i biomateriałów, ochronę środowiska oraz dostosowanie do zmiany klimatu i łagodzenie jej skutków.

Działanie dotyczące współpracy (M16) ³ (art. 35 ust. 1 lit. c)) w sprawie ustanowienia i funkcjonowania OG jest podstawą wdrażania OG w ramach EPI. Organy odpowiedzialne za programowanie mogą łączyć środek OG M16.1 z innymi środkami mającymi na celu promowanie innowacji, takimi jak transfer wiedzy i działania informacyjne (art. 14), usługi doradcze (art. 15), inwestycje w aktywa rzeczowe (art. 17), rozwój gospodarstw i przedsiębiorstw (art. 19), inwestycje w technologię leśną, przetwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów leśnych oraz tworzenie grup producentów (art. 27).

W ramach poddziałania 16.1 wsparcie może być udzielone zarówno na utworzenie EPI OG, jak i na realizację jego projektu poprzez działania wymienione w art. 35 ust. 2 . a)-k), na przykład na rozwój nowych produktów lub praktyk, projekty pilotażowe, współpracę w ramach łańcucha dostaw, wspólne podejścia do projektów środowiskowych lub działania w zakresie zmian klimatu, współpracę w zakresie dostarczania biomasy lub energii odnawialnej, gospodarkę leśną i wiele innych.

Transgraniczne OG mogą być również finansowane w ramach Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) poprzez różne podejścia (patrz Wytyczne w sprawie programowania innowacji i wdrażania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa).

Konkretne usługi wsparcia innowacji i tworzenie sieci innowacji są uważane za kluczowe dla wychwytywania oddolnych innowacyjnych pomysłów, podnoszenia świadomości i wspierania uczestnictwa w innowacyjnych działaniach. Pomagają one również przezwyciężyć trudności w znalezieniu partnerów i przygotowaniu projektów OG.

Polityka rozwoju obszarów wiejskich ma wieloletnie doświadczenie w stymulowaniu innowacji poprzez działania na rzecz transferu wiedzy i poprzez inwestycje, EIP-AGRI zostało uruchomione przez DG AGRI w 2012 r. jako nowy i oparty na projektach element polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2022 (COM (2012)79).

W ramce 1 opisano zadania ZO EPI określone w art. 57 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013.

W ramach usług wsparcia innowacji "pośrednictwo w innowacji" może odgrywać ważną rolę w odkrywaniu innowacyjnych pomysłów i ułatwianiu rozpoczynania projektów OG, w szczególności poprzez łączenie podmiotów innowacyjnych wokół celu potencjalnego projektu (rolników, naukowców, doradców, organizacji pozarządowych itp.) Usługa wsparcia innowacji ma na celu odkrywanie oddolnych inicjatyw, pomaga dopracować innowacyjne pomysły i zapewnia wsparcie w znalezieniu odpowiednich partnerów i finansowania. Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013 oferuje różne możliwości finansowania pośrednictwa w zakresie innowacji poprzez wspieranie tworzenia sieci innowacji w ramach krajowych sieci obszarów wiejskich (art. 54 ust. 2 lit. d) i art. 54 ust. 3 pkt (iii) i iv)), poprzez środek współpracy (art. 35 ust. 1 lit. c)) oraz poprzez wspieranie doradztwa w zakresie innowacji lub tworzenie usług doradczych dla gospodarstw rolnych koncentrujących się na innowacjach (art. 15 ust. 1 i 2).

Instrumenty polityki EPI wdrażane w okresie programowania 2014-2022 obejmują OG i synergie z europejskimi programami badawczymi (tj. Horyzont 2020 i Horyzont Europa), które łączą badania z praktykami poprzez realizację **projektów wielopodmiotowych** (MAP) i **sieci tematycznych** (TN). Artykuł 53 rozporządzenia wprowadza sieć EIP, która wraz z "Punktem obsługi EIP" pełni funkcję europejskiego centrum pomocy w zakresie gromadzenia i rozpowszechniania informacji oraz organizowania wydarzeń innowacyjnych, takich jak seminaria, warsztaty i grupy fokusowe (FG). Grupy fokusowe na poziomie europejskim to tymczasowe grupy wybranych ekspertów koncentrujące się na konkretnym temacie, tworzące forum wymiany wiedzy i doświadczeń oraz sporządzające raport po dwóch spotkaniach. Grupy robocze są moderowane przez DG AGRI i punkt obsługi EIP-AGRI (zwany "instrumentem wsparcia" ⁴ w okresie programowania 2023-2027).

Ponadto niektóre FG na szczeblu krajowym są zorganizowane na wzór europejskich, ale koordynowane przez krajowe sieci obszarów wiejskich (zwane krajowymi sieciami WPR w ramach WPR na lata 2023-2027).

³ Projekt OG będzie zazwyczaj zgodny z opisem jednego z poddziałań 16.2-16.10, ale zawsze powinien być powiązany z poddziałaniem 16.1 w celu monitorowania (Komisja Europejska, DG AGRI H.5., Wytyczne dotyczące programowania innowacji i wdrażania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, okres programowania 2014-2020, 2016).

⁴ Ekspert koordynujący z Instrumentu Wsparcia EIP-AGRI opracowuje zarówno dokument wstępny, jak i raport końcowy oraz koordynuje prace merytoryczne ekspertów z grupy fokusowej. Raport końcowy każdej Grupy Fokusowej jest publikowany na stronie internetowej Sieci WPR UE.

okres programowania). Na przykład Włochy zorganizowały cztery grupy robocze dotyczące hodowli zwierząt, uprawy winorośli, zielonej chemii i uprawy zbóż ([Focus della Rete Rurale Nazionale \(innovarurale.it\)](https://www.focusdellarete.it/)). Hiszpania zorganizowała pięć grup dyskusyjnych na temat dostępu do gruntów, doradztwa w zakresie wiedzy rolniczej i systemów innowacji (AKIS), cyfryzacji i dużych zbiorów danych w sektorze rolno-spożywczym i leśnym oraz na obszarach wiejskich, innowacji w leśnictwie, nawadniania, energii i środowiska ([Grupos Focales RedPAC](https://www.gruposfocalesredpac.es/)). Portugalia zorganizowała siedem FG dotyczących produkcji rolnej, waloryzacji lasów, gospodarki leśnej, krótkich obiegów rolno-spożywczych, sektorów produkcyjnych, pobudzania obszarów wiejskich, innowacji i LEADER ([Rede Rural Nacional - Metodologia de constituição dos GTT](https://www.rede-rural-nacional.pt/)).

2.1.2 Ramy regulacyjne w ramach WPR na lata 2023-2027

EIP-AGRI jest dalej wzmacniany w okresie programowania 2023-2027 poprzez plany strategiczne WPR.

W ramach planów strategicznych WPR finansowanie projektów OG i tworzenie sieci jest kontynuowane, a nawet zintensyfikowane. Zakres projektów OG został rozszerzony i obejmuje wszystkie dziewięć celów szczegółowych WPR. Typ interwencji polegający na współpracy przy przygotowywaniu i wdrażaniu projektów OG w ramach EPI (art. 77 rozporządzenia (UE) 2021/2115) ma na celu zapewnienie wsparcia szeregowi podmiotów posiadających konkretną, uzupełniającą się wiedzę fachową, które wspólnie opracowują innowacyjne rozwiązanie konkretnego wyzwania. Ustanowiono ogólny cel przekrojowy art. 6 ust. 2 rozporządzenia (UE) w celu wsparcia dziewięciu celów szczegółowych WPR. Dziewięć celów szczegółowych "uzupełnia się i łączy z celem przekrojowym, jakim jest modernizacja rolnictwa i obszarów wiejskich poprzez wspieranie wiedzy, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz dzielenie się nimi, a także poprzez zachęcanie rolników do ich wykorzystywania dzięki lepszemu dostępowi do badań naukowych, innowacji, wymiany wiedzy i szkoleń" (art. 6 ust. 2).

Projekty EPI OG mają na celu przyspieszenie tworzenia innowacji i dzielenia się nimi, a także wymianę wiedzy, i jako takie są kluczowym elementem strategicznego podejścia AKIS. Projekty OG stanowią część EIP-AGRI (art. 127 rozporządzenia (UE) 2021/2115), którego celem jest:

wspieranie AKIS poprzez łączenie polityk i instrumentów w celu przyspieszenia innowacji;

¹ przyczyniają się do realizacji jednego z dziewięciu celów szczegółowych WPR (art. 6 ust. 1) lub WOK (art. 6 ust. 2), a w szczególności:

¹ tworzenie wartości dodanej poprzez lepsze powiązanie badań i praktyk rolniczych oraz zachęcanie do szerszego stosowania dostępnych środków innowacyjnych;

¹ łączy podmioty i projekty innowacyjne;

¹ promowanie szybszej i szerszej transpozycji innowacyjnych rozwiązań do praktyki, w tym wymiany między rolnikami; oraz

¹ informowanie społeczności naukowej o potrzebach badawczych w zakresie praktyk rolniczych.

OG EPI opracowują plan innowacyjnego projektu, który ma zostać opracowany lub wdrożony.

Innowacyjny projekt będzie oparty na "interaktywnym modelu innowacji" i następujących **kluczowych zasadach**:

- Opracowywanie innowacyjnych rozwiązań koncentrujących się na potrzebach rolników lub leśników, przy jednoczesnym uwzględnieniu interakcji w całym łańcuchu dostaw, tam gdzie jest to przydatne.
- Łączenie partnerów posiadających uzupełniającą się wiedzę, takich jak rolnicy, doradcy, naukowcy, przedsiębiorstwa lub organizacje pozarządowe w ukierunkowanej kombinacji, która najlepiej nadaje się do osiągnięcia celów projektu.
- Współdecydowanie i współtworzenie podczas trwania projektu.

OG EPI mogą działać na poziomie ponadnarodowym. Przewidywane innowacyjne rozwiązania mogą opierać się na nowych praktykach, ale także na tradycyjnych praktykach w nowym kontekście geograficznym lub środowiskowym.

OG EPI rozpowszechniają podsumowanie swoich planów i wyników swoich projektów, w szczególności za pośrednictwem krajowych i europejskich sieci WPR.

Głównym celem OG jest zatem opracowanie rozwiązań odpowiadających na rzeczywiste potrzeby i zapewnienie ich użyteczności i rozpowszechnienia. Aby to osiągnąć, transdyscyplinarna współpraca i partnerskie uczenie się są uważane za kluczowe dla sukcesu.

2.1.3 Kryteria i warunki europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz bardziej wydajnego i zrównoważonego rolnictwa i leśnictwa

EIP-AGRI został uruchomiony przez DG AGRI w 2012 r. (COM (2012)79) w celu **wzmocnienia innowacji w ekosystemie rolnym przy jednoczesnej poprawie jego powiązań z badaniami i przyczynieniu się do niezbędnego przejścia do bardziej konkurencyjnego i zrównoważonego sektora rolnictwa i leśnictwa**, tj. zapewnienia dostaw żywności, paszy i biomateriałów oraz zrównoważonego zarządzania podstawowymi zasobami naturalnymi, od których zależy rolnictwo i leśnictwo. EIP-AGRI działa w ramach szerszego AKIS.⁵

EIP-AGRI stosuje to, co można zdefiniować jako nadrzędną koncepcję "otwartych innowacji" opartą na **interaktywnym modelu innowacji** stosowanym w wielopodmiotowych w ramach WPR i programu "Horyzont 2020".⁶ Jak pokazano wcześniej, **podstawowe podejście i koncepcja funkcjonalna obracają się wokół współpracy między różnymi podmiotami w celu jak najlepszego wykorzystania uzupełniających się rodzajów wiedzy** (naukowej, praktycznej, organizacyjnej itp.) **w celu współtworzenia i rozpowszechniania rozwiązań / możliwości gotowych do wdrożenia w praktyce**.

Interaktywne projekty innowacyjne OG są finansowane z krajowych lub regionalnych Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach zaproszeń zarządzanych przez Instytucję Zarządzającą (IZ).

Jeśli chodzi o OG, główne cechy tego nowego podejścia są następujące:

¹ **łączenie wiedzy specjalistycznej**, tj. łączenie różnych podmiotów AKIS (rolników, doradców, badaczy, przedsiębiorstw, organizacji pozarządowych itp.) w OG w celu zachęcania do procesów innowacji i wymiany wiedzy. Wybrane podmioty to te, które mogą najlepiej przyczynić się do realizacji celów projektu. Ponieważ naukowcy są często zaangażowani jako eksperci, OG pomagają również **budować mosty między badaniami a praktyką rolniczą**.

⁵ AKIS zdefiniowano w rozporządzeniu (UE) 2021/2115 jako "połączoną organizację i przepływ wiedzy między osobami, organizacjami i instytucjami, które wykorzystują i tworzą

wiedzę dla rolnictwa i powiązanych dziedzin".

- ⁶ European Commission, DG AGRI H.5., "Guidelines on Programming for Innovation and the Implementation to the EIP for Agricultural Productivity and Sustainability", Programming period 2014-2020 - Updated version, December 2014. [Guidelines on programming for innovation and the implementation of the EIP for agricultural productivity and sustainability | EU CAP Network \(europa.eu\)](#).

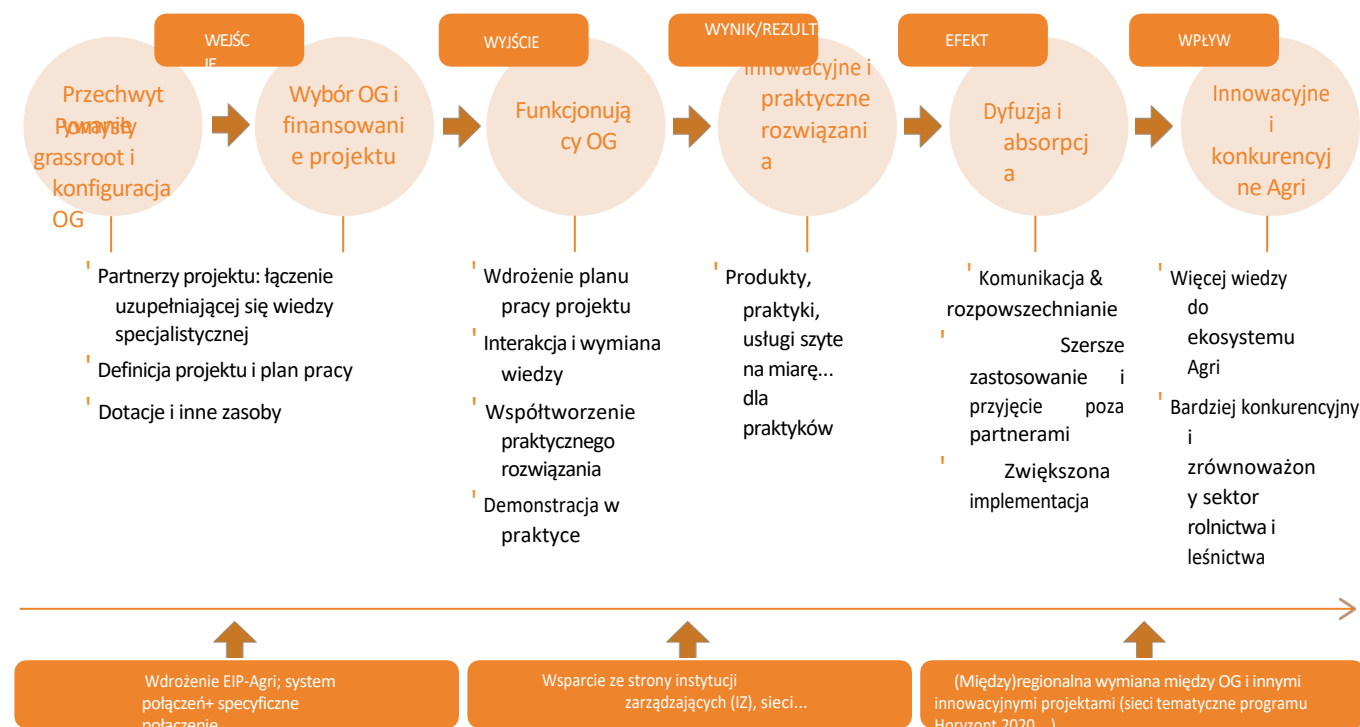
łączenie różnych uzupełniającej się wiedzy i umożliwianie wzajemnego inspirowania się praktyką i inną wiedzą specjalistyczną (praktyczną, naukową, technologiczną, społeczną, organizacyjną, finansową itp.

Wspólna praca nad innowacyjnymi i praktycznymi rozwiązaniami konkretnych problemów lub potrzeb - produkty, praktyki, usługi i procesy dostosowane do danego problemu i gotowe do zastosowania w .

Stworzenie solidnego wspólnego planu pracy, w tym aktywnej komunikacji i rozpowszechniania praktycznych wyników i rezultatów pracy OGs. Celem jest stymulowanie wykonalności, wykorzystania i dzielenia się wynikami projektu.

Tworzenie sieci: EIP-AGRI zachęca również do wymiany wiedzy i informacji między OG oraz ich międzyregionalnego połączenia z innymi projektami innowacyjnymi, sieciami tematycznymi programu Horyzont 2020, sieciami doradczymi i wielopodmiotowymi projektami badawczymi.

Rysunek 1: Ramy logiczne EIP-AGRI OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

2.2 Kluczowe terminy i pojęcia

OG EIP-AGRI realizują projekty innowacyjne, które mają na celu zajęcie się konkretnymi praktycznymi kwestiami i możliwościami zgodnie z potrzebami sektora rolnego i leśnego.

Aspekty rozważane w tym badaniu dotyczą:

Sposób, w jaki projekt jest zorganizowany: powiązanie z praktykami rolniczymi jest kluczowe, a problemy i/lub możliwości, którymi zajmuje się projekt, powinny być istotne dla rolnika/użytkownika końcowego. Eksperymenty przeprowadzane przez naukowców bez konsultacji i współpracy z uzupełniającymi podmiotami w projekcie nie są celem.

Skład partnerstwa musi służyć celom projektu. Często jest to co najmniej jeden właściciel gospodarstwa rolnego lub więcej, a także inne osoby, które odgrywają ważną rolę w powodzeniu projektu, takie jak doradcy, instytuty badawcze, MŚP i organizacje pozarządowe itp.

Metoda pracy OG opiera się na "interaktywnym modelu innowacji", tj. współpracy między różnymi podmiotami w celu jak najlepszego wykorzystania uzupełniających się rodzajów wiedzy (naukowej, praktycznej, organizacyjnej itp.) W celu współtworzenia i rozpowszechniania rozwiązań / możliwości, które są gotowe do praktycznego wdrożenia. Wszyscy partnerzy OG są równi w procesie podejmowania decyzji.

proces. Nie powinno być między nimi hierarchicznej relacji, w której jeden po prostu wykonuje plany drugiego. Wszystkie ekspertyzy i poglądy są traktowane na równych zasadach.

projektu OG. Wyniki różnią się w zależności od rodzaju projektu stworzonego przez OG. Mogą to być rozwiązania problemów lub wyniki testowania innowacyjnego pomysłu/szansy. Celem może być również sama wymiana wiedzy/innowacyjność (w ramach CCO), prowadząca na do tworzenia przez ZW centrów wiedzy lub przygotowywania interwencji w ramach WPR.

Komunikacja i rozpowszechnianie wyników. Działania projektu są dostosowane do jego celów, partnerstwa, wyników i kontekstu. Jednak komunikacja w trakcie procesu i rozpowszechnianie wyników są kluczem do skutecznego dzielenia się wynikami.

2.2.1 Definiowanie wyników projektów OG i rodzajów innowacyjnych rozwiązań

Aby badanie zostało właściwie sformułowane, konieczna jest definicja tego, co stanowi "wynik" projektów OG. Poniżej zaproponowano trzy poziomy wspólnej definicji wyników projektu.

Pierwszy poziom wyników to **innowacyjne rozwiązania** które zostały opracowane w kontekście OG i pomyślnie przetestowane i rozpowszechnione. Mówiąc dokładniej, wyniki projektu powodują zmiany w praktykach rolniczych, procesach produkcyjnych, organizacji łańcucha dostaw, środowisku lub aspektach społecznych itp. Służy to głównemu celowi OG, którym jest opracowanie innowacji w ramach OG, która może z powodzeniem zaspokoić potrzebę zidentyfikowaną na początku, biorąc pod uwagę możliwości/trudności, kontekst i partnerstwo OG.

Opracowane innowacyjne rozwiązania są zatem dostosowane do potrzeb i mogą odnosić się do różnych typologii. Proponowaną klasyfikację głównych typów innowacyjnych rozwiązań przedstawiono w tabeli 1. Klasyfikacja została opracowana wyłącznie na potrzeby niniejszego badania, w oparciu o odniesienia znalezione w literaturze na temat innowacji oraz we współpracy z DG AGRI.

Drugi poziom wyników odnosi się do rozpowszechniania opracowanych innowacyjnych rozwiązań i ich przydatności do wdrożenia przez

użytkowników końcowych spoza partnerstwa projektowego. Jest to etap **szerszego wykorzystania innowacji**. Bardziej szczegółowo, ma on na celu identyfikację innowacyjnych rozwiązań, które: (1) są udostępniane w fazie rozpowszechniania przez gospodarstwa demonstracyjne, doradców, wizyty krzyżowe, warsztaty itp. i / lub (2) zostały wdrożone przez inne podmioty (rolników lub innych użytkowników końcowych).

Trzeci poziom wyników odnosi się do **wyników społeczności**. Na tym poziomie celem jest z jednej strony podniesienie świadomości na temat dopasowania innowacyjnego rozwiązania, a z drugiej strony ocena, czy projekty OG pomogły wzmocnić połączenia i sieci lub stworzyć nowe, sprzyjając rozwojowi dalszej współpracy (np. dzielenie się interaktywnym modelem innowacji, uruchamianie wspólnych inicjatyw, rozszerzanie społeczności, spotkanie podobnych projektów, wykorzystywanie wyników projektu jako punktu wyjścia dla nowego OG, innych projektów finansowanych na szczeblu krajowym/regionalnym/UE itp.)

Tabela 1: Klasyfikacja typów innowacyjnych rozwiązań

1. Wymiana wiedzy
Kategoria ta odnosi się do innowacji polegających głównie na innowacyjnym gromadzeniu, wymianie i rozpowszechnianiu wiedzy za pośrednictwem narzędzi i usług służących dostarczaniu, przechowywaniu, komunikacji i rozpowszechnianiu informacji. Przykłady obejmują broszury, wytyczne, szkolenia, zestawy narzędzi, porady, wymianę wiedzy i grupy dyskusyjne, centra wiedzy i zaplecza.
2. Innowacyjność produktu
Innowacje produktowe odnoszą się tutaj do nowych lub ulepszonych , które znacząco różnią się od już istniejących. Innowacje produktowe można dalej podzielić na: Środki produkcji , np. nawozy, biostymulatory, nowe/specyficzne odmiany roślin lub ulepszona genetyka zwierząt, dodatki paszowe itp. Produkty wyjściowe , np. nowe produkty, takie jak bioprodukty, produkty białkowe przeznaczone do spożycia przez ludzi itp.
3. Innowacyjność usług
Innowacje w usługach odnoszą się do nowych lub ulepszonych usług dla społeczności (wiejskich) wykraczających poza te wymienione w innych konkretnych kategoriach.
4. Innowacje technologiczne
Kategoria ta odnosi się do nowych lub ulepszonych technologii , które przynoszą znaczące postępy lub zmiany w rolnictwie. Obejmuje ona innowacje technologiczne, które napędzają postęp w zakresie maszyn, narzędzi i sprzętu , a także innowacje cyfrowe , takie jak aplikacje, technologie i urządzenia mobilne, zarządzanie danymi, platformy dostarczane cyfrowo, inteligentne ciągniki i kombajny, drony, GPS i czujniki.
5. Praktyki agronomiczne i innowacje procesowe
Kategoria ta odnosi się do ulepszeń lub zmian w sposobie wykonywania zadań, działań lub operacji w sektorze. Obraca się wokół ulepszania metod, praktyk, technik i procesów . Może koncentrować się na różnych aspektach, na przykład na zrównoważonych praktykach rolniczych w zakresie produkcji roślinnej, hodowli zwierząt i leśnictwa, a także na ochronie różnorodności biologicznej, zdrowiu gleby i gospodarce wodnej oraz praktykach optymalizacji wykorzystania zasobów lub łagodzenia wpływu na środowisko.
6. Innowacje organizacyjne
Innowacje organizacyjne urzeczywistniają się poprzez nowatorskie formy organizacji i współpracy między rolnikami i innymi zainteresowanymi stronami , zwiększając produktywność i/lub zrównoważony rozwój, a także wspierając dzielenie się zasobami i ograniczanie ryzyka. Kategoria ta obejmuje również innowacje w zakresie łańcucha wartości , takie jak logistyka, magazynowanie, dystrybucja, marketing i inne usługi organizacyjne.

Innowacje społeczne mogą obejmować zarówno **innowacje w kwestiach społecznych**, jak i **społeczne aspekty innowacji**. Mogą pojawić się nowym formom promowania przedsiębiorczości, nowym możliwościom zatrudnienia i odnowie pokoleniowej, zaspokajaniu potrzeb społecznych i tworzeniu nowych relacji społecznych i współpracy. Innowacje społeczne na obszarach wiejskich obejmują również partnerstwa wzmacniające zrównoważone rolnictwo zorientowane na społeczność (np. rolnictwo wspierane przez społeczność). Innymi przykładami są rolnictwo społeczne (integrujące osoby niepełnosprawne fizycznie lub umysłowo w pracy na roli), klasy wiejskie lub inne projekty edukacyjne (zbliżające uczniów do rolnictwa).

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

3. Podejście metodologiczne

Niniejszy rozdział ilustruje metodologiczne podejście do badania. Najpierw zilustrowano pytania badawcze mające na celu udzielenie odpowiedzi na cele badania. Następnie zakres i poziomy analiz. Opisano metody i narzędzia gromadzenia danych, w tym podejście oparte na studium przypadku. W ostatniej części rozdziału przeanalizowano ograniczenia metodologii i danych, sugerując możliwe rozwiązania.

3.1 Pytania badawcze

Badanie rozwija się zgodnie z trzema głównymi pytaniami badawczymi mającymi na celu osiągnięcie celów badania.

Pierwsze pytanie "**Q1 - W jakim stopniu projekty OG w ramach EPI przyniosły oczekiwane rezultaty? Wyniki projektu, szersze wykorzystanie innowacji i wyniki dla społeczności?**" ma na celu uzyskanie informacji na temat stopnia sukcesu innowacyjnych rozwiązań opracowanych w ramach projektów OG EPI, a zatem ocenę stopnia, w jakim projekty OG osiągnęły planowane wyniki zgodnie z trzema różnymi poziomami przedstawionymi wcześniej w [sekcji 2.2.1](#). To pytanie badawcze zostało podzielone na dwa podpytania w celu zbadania różnych elementów:

¹ Q.1.1 - W jakim stopniu projekty EPI OG przyniosły innowacyjne rozwiązania, które zostały pomyślnie przetestowane przez użytkowników końcowych i rozpowszechnione poza partnerstwem projektowym?

¹ Q.1.2 - W jakim stopniu projekty OG odniosły sukces w umacnianiu i poszerzaniu społeczności oraz rozwijaniu możliwości dalszej współpracy?

Drugie pytanie badawcze "**Q2 - Jakie są główne czynniki i bariery w osiąganiu wyników OG EPI i jakie wnioski można ?**" ma na celu zidentyfikowanie głównych czynników, które

ułatwiły osiągnięcie wyników projektu OG i odwrotnie, główne bariery utrudniające osiągnięcie pomyślnych wyników. Zaproponowano dwa pytania podrzędne, aby odpowiedzieć na pytanie 2 i zidentyfikować kluczowe wnioski na przyszłość:

¹ Q2.1 - Jakie są główne czynniki i bariery dla skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i możliwości skalowania wyników projektów EIP-OG?

P.2.2 - W jakim stopniu działania komunikacyjne i upowszechniające przyczyniły się do osiągnięcia celów projektu OG?

Trzecie pytanie badawcze "**Q3 - W jakim stopniu podejście państw członkowskich/regionów do naborów projektów OG w ramach EPI sprzyjało/ograniczało osiąganiu rezultatów?**" ma na celu ocenę roli, jaką odegrał model realizacji EPI w ramach PROW oraz nabory projektów OG w ramach EPI. W związku z tym w trzecim kwartale przeanalizowano sposoby, w jakie procedury składania wniosków i wyboru mogły sprzyjać lub, przeciwnie, utrudniać zarówno wybór dobrych OG/projektów, jak i osiągnięcie wyników projektu.

Odpowiedzi na pytania badawcze przedstawiono w [rozdziale 5](#).

3.2 Zakres i poziomy analizy

Zakres geograficzny badania obejmuje UE-27 z wyłączeniem PROW w państwach członkowskich niewdrażających projektów EPI OG, tj. w Luksemburgu i Danii ⁷, ale z dodatkiem Wielkiej Brytanii, która wdrożyła środek EPI do 2020 r. ⁸.

Analizę przeprowadzono na dwóch poziomach. Na poziomie UE przeanalizowano PROW w całej UE-27, aby zilustrować kontekst i ogólny poziom

realizacja działania EIP-AGRI w ramach PROW. Następnie analiza koncentruje się na OG EPI i ich projektach, które stanowią rdzeń badania, w celu udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze. Drugi poziom analizy jest przeprowadzany na poziomie studium przypadku z 15 projektami OG wybranymi w różnych państwach członkowskich/regionach UE.

⁷ Luksemburg nie zaplanował EIP-AGRI w swoim PROW, podczas gdy Dania uwzględniła działanie EIP-AGRI, ale nigdy nie uruchomiła go w ramach PROW.

⁸ Brytyjskie OG i eksperci ds. innowacji zostali zaproszeni do udziału odpowiednio w ankiecie OG i ankiecie interesariuszy (patrz poniższa sekcja [3.3.1](#)).

3.3 Metody i narzędzia gromadzenia danych

W badaniu wykorzystano połączenie pierwotnych i wtórnych źródeł danych. Badania dokumentacyjne stanowią główne źródło danych wtórnych. Dane pierwotne zostały zebrane za pomocą ankiety przeprowadzonej wśród OG, ankiety przeprowadzonej wśród innych interesariuszy EPI/innowacji, 15 studiów przypadku obejmujących wybraną liczbę projektów OG oraz dodatkowych wywiadów z DG AGRI i siecią WPR UE.

Dane pierwotne odgrywają kluczową rolę w niniejszym badaniu. Takie dane zostały zebrane za pomocą różnych narzędzi zaprojektowanych różnych poziomów analizy (tj. poziom UE i poziom studium przypadku), które zostały szczegółowo opisane w kolejnych sekcjach. Poniższa tabela zawiera przegląd narzędzi gromadzenia danych i źródeł danych dla każdego poziomu analizy.

Tabela 2: Narzędzia/źródła gromadzenia danych według poziomu analizy

Poziom analizy	Badanie dokumentów	Dane pierwotne	Dane wtórne
Poziom UE	Badania dokumentacyjne na poziomie PROW Przegląd literatury	Ankieta OG	System zarządzania funduszami (SFC) Baza danych EIP OG Roczne sprawozdania z realizacji (AIR) 2022
		Ankieta dla interesariuszy innowacji	
		Wywiady z urzędnikami Komisji	
Poziom studium przypadku	Badania dokumentacyjne na poziomie studium przypadku: Wdrażanie EPI w ramach krajowego/regionalnego PROW; Zaproszenia do wyboru OG i projektów OG; Oceny i badania; Opublikowane materiały OG.	Wywiady z instytucjami zarządzającymi PROW	
		Wywiady z głównymi partnerami OG	
		Grupy fokusowe z partnerami OG	

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

3.3.1 Gromadzenie danych na poziomie UE

Na poziomie UE analiza opiera się na informacjach zebranych z różnych źródeł, jak wyszczególniono poniżej.

Badania dokumentów na poziomie UE

Badania dokumentacyjne przeprowadzono na krajowych i regionalnych PROW na lata 2014-2022 w celu zebrania informacji na temat projektowania i wdrażania instrumentu EIP-AGRI w ramach PROW, w tym zaproszeń do składania wniosków o wybór OG i projektów OG. W analizie zebrane informacje zostały wykorzystane do zilustrowania kontekstu interwencji w ramach PROW i przyczynienia się do odpowiedzi na pytania badawcze (w szczególności Q3).

Badania dokumentacyjne obejmują również przegląd odpowiedniej literatury na temat OG EIP-AGRI w ramach AKIS, takiej jak opublikowane oceny i badania EIP-AGRI, materiały warsztatowe i studia przypadków przeprowadzone na poziomie UE i państw członkowskich. Sprawdzono również strony internetowe EIP-AGRI i sieci WPR UE ⁹.

Dane wtórne

Dane wtórne pochodzą z baz danych DG AGRI i baz danych OG państw członkowskich, o ile są dostępne.

Baza danych SFC projektów EPI OG (źródło: DG AGRI) jest stale aktualizowana, zapewniając w ten sposób aktualny stan projektów EPI OG. O najnowszą aktualizację danych SFC zwrócono się do DG AGRI w dniu 20 lutego 2024 r. i otrzymano ją w dniu 7 marca 2024 r.

Baza danych Annual Implementation Report (AIR) (źródło: DG AGRI) zawiera roczne dane dotyczące monitorowania wszystkich działań PROW. Najnowsze dostępne dane pochodzą z AIR 2022 (dostarczonego przez instytucje zarządzające PROW w czerwcu 2023 r.). Dane te, ostatnio zaktualizowane 12 marca 2024 r., są wykorzystywane do zilustrowania postępów w realizacji EPI poprzez działanie 16.1 PROW (zob. sekcja 3.3).

Poproszono również o dane dotyczące realizacji finansowej (ESIF_2014-2020_Finance_Implementation_Details; źródło: DG AGRI). Dane te dostarczają jednak informacji na temat realizacji finansowej tylko na ogólnym poziomie PROW M16 (Współpraca), ale nie na temat szczegółów wdrażania EPI.

Inne bazy danych: Europejska baza danych [EIP-AGRI OG projects](#) (źródło: EU CAP Network), bazy danych EIP OG państw członkowskich, o ile są dostępne (np. Włochy, Irlandia, Hiszpania, Francja, Portugalia, Polska, Holandia, Litwa, Niemcy, Czechy, Belgia, Finlandia,) oraz projekt "[EU-Farmbook](#)" w ramach programu Horyzont Europa.

⁹ https://eu-cap-network.ec.europa.eu/horizon-europe-creating-knowledge-and-innovation-sustainable-agriculture-forestry-and-rural_en.

Badanie grup operacyjnych EPI

Ankieta, zwana dalej "ankietą OG", została skierowana do wszystkich partnerów projektów OG w całej UE-27 (plus Wielka Brytania, ale z wyłączeniem państw członkowskich, które nie wdrażają działania EPI lub nie rejestrują żadnych projektów OG EPI w SFC).

Kwestionariusz ¹⁰ zawiera 32 pytania. Partnerzy wiodący OG zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na wszystkie 32 pytania, podczas gdy wszyscy inni partnerzy OG (tj. nie koordynatorzy projektów) odpowiedzieli na podzbiór 17 pytań. W

Zasadnicze, rzeczowe pytania dotyczące tematu/sektora projektu, składu partnerstwa itp. zostały zadane tylko raz dla każdego projektu OG partnerom wiodącym OG, podczas gdy świadome poglądy i opinie zostały zebrane od wszystkich partnerów OG.

Kwestionariusz zawierał głównie pytania wielokrotnego wyboru ze wstępnie zakodowanymi odpowiedziami, mającymi na celu zebranie łatwo mierzalnych informacji, które można porównać między respondentami i grupami respondentów. Ramka 2 ilustruje strukturę i zawartość kwestionariusza ankiety.

Ramka 2: Struktura i zawartość kwestionariusza ankiety OG

- 1. Informacje ogólne**, pytania mające na celu zebranie informacji na temat stanu projektu (ukończony, nieukończony), tematów i rodzajów innowacyjnych rozwiązań opracowanych w ramach projektu OG.
- 2. Struktura partnerstwa** (skład, rodzaj wiedzy specjalistycznej/doświadczenia, rodzaj/poziom zaangażowania, podział ról i zadań, stopień interakcji/współpracy itp.)
- 3. Osiągnięcie wyników projektu** (stopień osiągnięcia, znaczenie osiągnięć w odniesieniu do potrzeb partnerów/sektora, czynniki ułatwiające/utrudniające współtworzenie i rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań itp.)
- 4. Współpraca z innymi podmiotami** (rodzaj podmiotów, rodzaj współpracy, uzasadnienie braku współpracy itp.)
- 5. Otrzymane wsparcie**, w szczególności rodzaj i jakość wsparcia otrzymanego od władz krajowych lub regionalnych, sieci obszarów wiejskich, usług wsparcia innowacji i doradców.
- 6. Modyfikacje projektu** wynikające z czynników wewnętrznych i zewnętrznych.
- 7. Komunikacja i rozpowszechnianie** (rola partnerów w komunikacji/rozpowszechnianiu, podejście i wykorzystywane kanały/narzędzia, grupy docelowe, wkład komunikacji/rozpowszechniania w wyniki projektu itp.)
- 8. Wybór projektów OG** (przepisy dotyczące zaproszeń do składania wniosków i procedury administracyjne sprzyjające/utrudniające osiągnięcie wyników).

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

Do badania OG wykorzystano narzędzie internetowe EU Survey. Ankieta została uruchomiona w dniu 16 stycznia 2024 r. za pośrednictwem zaproszenia wysłanego do łącznie 11 747 kontaktów e-mail ¹¹ pochodzących z bazy danych projektów OG w ramach EPI Komisji Europejskiej (SFC) obejmującej UE-27 (z wyjątkiem Danii i Luksemburga, które nie wdrożyły działania EPI-AGRI, oraz Cypru i Słowacji, które nie zarejestrowały żadnych projektów w bazie danych SFC) oraz Wielką Brytanię. Internetowa ankieta OG została zamknięta 20 lutego 2024 r.

W przypadku Cypru listę pięciu osób kontaktowych ds. projektów OG otrzymano w późniejszym terminie od DG AGRI (7 marca). Zaproszenie do wypełnienia ankiety zostało wysłane pocztą elektroniczną do wszystkich pięciu koordynatorów OG i otrzymano jeden wypełniony kwestionariusz dla .

Łącznie zebrano 989 odpowiedzi ankietowych od partnerów OG EPI dla 768 odpowiednich projektów OG.

Ankieta wśród interesariuszy EIP/innowacji

Druga ankieta została skierowana do szerszej grupy interesariuszy EPI / innowacji, zwanej dalej "ankietą interesariuszy", w tym doradców, brokerów innowacji, przedstawicieli usług wsparcia innowacji i innych osób, które mogą nie być bezpośrednio zaangażowane w projekty EPI OG. Celem tej ankiety było zebranie danych uzupełniających ankietę EIP OG, takich jak poglądy i opinie podmiotów spoza OG, co powinno umożliwić triangulację ustaleń i pomóc złagodzić ewentualne błędy w odpowiedziach.

Badanie interesariuszy koncentrowało się na czynnikach ułatwiających rozwój i rozpowszechnianie wyników projektów OG i odwrotnie, a także na czynnikach utrudniających pomyślne wdrożenie innowacyjnych rozwiązań projektów OG. Miało również na celu pomoc w ocenie zakresu, w jakim OG wzmocniły społeczności innowacyjne.

Kwestionariusz ¹² zawierał 12 pytań, z których większość była wielokrotnego wyboru ze wstępnie zakodowanymi odpowiedziami, mającymi na celu zebranie łatwo wymiernych informacji i ułatwienie odpowiedzi.

Ponownie do przeprowadzenia ankiety wśród zainteresowanych stron wykorzystano narzędzie internetowe EU Survey. Ankieta została uruchomiona w dniu 1 lutego 2024 r. dla łącznie 10 788 kontaktów e-mailowych pochodzących z sieci WPR UE, obejmującej UE-27 i Wielką Brytanię. Lista wykorzystanych kontaktów jest bardzo szeroka, prawdopodobnie obejmuje również interesariuszy WPR niezaangażowanych konkretnie w EIP- AGRI, ale dalsze różnicowanie dostępnych kontaktów nie było możliwe. Ankieta została zamknięta 23 lutego 2024 r. i **233 wypełnione kwestionariusze.**

Wywiady z Komisją Europejską i siecią WPR UE

Przeprowadzono trzy wywiady: dwa wywiady z urzędnikami Komisji Europejskiej zaangażowanymi w zarządzanie strategią EIP-AGRI odpowiednio w okresie programowania 2014-2022 i w ramach WPR 2023-2027 oraz jeden wywiad z przedstawicielem sieci WPR UE.

¹⁰ Zawarte w załączniku I do raportu wstępnego.

¹¹ Baza danych SFC dostępna w czasie badania OG obejmowała około 17 600 kontaktów w 3 226 projektach OG. Po wyeliminowaniu duplikatów i bezużytecznych kontaktów e-mail, ostateczna lista zawierała 11 747 kontaktów e-mail.

¹² Zawarte w załączniku III do raportu wstępnego.

Wywiady miały na celu zbadanie głównych wniosków wyciągniętych z wdrażania EPI-AGRI za pośrednictwem projektów OG w latach 2014-2022, w jaki sposób podejście zmieniło się w WPR na lata 2023-2027, w jaki sposób motywowano zmiany i jakie są oczekiwania dotyczące obecnego okresu programowania. Przeanalizowano następujące tematy:

- Skuteczne rozpowszechnianie/rozpowszechnianie wyników projektów OG. Na jakim etapie projektu wyniki powinny być rozpowszechniane i w jaki sposób? Jakie są najskuteczniejsze narzędzia rozpowszechniania?
- Rola doradców w okresie programowania 2014-2022. Jaka powinna być rola doradców i co zmieni się w obecnym okresie programowania WPR?
- Rola odgrywana przez usługi wsparcia innowacji i sieci obszarów wiejskich w przenoszeniu zasad EIP-AGRI (interaktywny model innowacji, podejście oddolne, rozpowszechnianie wyników itp.) na poziom państw członkowskich oraz w sprzyjaniu tworzeniu partnerów i projektów OG.

W niektórych przypadkach wdrożenie OG zostało opóźnione lub nawet zakończyło się niepowodzeniem, głównie z powodu procedur administracyjnych. Obciążenia administracyjne są wskazywane jako czynnik utrudniający powodzenie projektów OG. Jakie działania są obecnie podejmowane lub powinny zostać podjęte w celu ograniczenia tych problemów?

Zebrane informacje są wykorzystywane w analizie do dalszego badania i triangulacji kluczowych ustaleń wynikających z dwóch ankiet i studiów przypadku.

3.3.2 Wybrane studia przypadków

Podejście oparte na studium przypadku zostało zastosowane w celu uzupełnienia innych informacji pochodzących z pierwotnych i wtórnych źródeł danych oraz w celu uzyskania dalszego wglądu w funkcjonowanie OG, wdrażanie projektów OG w ramach EPI, sposoby współtworzenia i rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań, czynniki napędzające i bariery w procesie współtworzenia oraz rozpowszechnianie wyników projektów OG.

Jak wspomniano wcześniej, wybrano **15 projektów EPI OG**. Wybór został w dużej mierze oparty na informacjach dostępnych w bazie danych SFC¹³ EIP OG, uzupełnionych o informacje uzyskane z krajowych portali EIP oraz krajowych i unijnych organów publicznych w razie potrzeby (np. Bułgaria, Polska i Portugalia).

Wszystkie **wybrane projekty OG są projektami ukończonymi**. Główne kryteria stosowane przy wyborze studiów przypadku obejmują:

- Realizacja projektu:** Studia przypadków zostały wybrane spośród OG EPI, które zakończyły swoje projekty w ciągu ostatnich dwóch do trzech lat (między 2020 a 2022 r., z wyjątkiem jednego projektu zakończonego w 2019 r. i jednego w 2023 r.). Kryterium to spełnia potrzebę badania osiągniętych wyników i rezultatów.
- Geograficzna reprezentacja różnych obszarów**. 15 studiów przypadku zostało wybranych z 12 państw członkowskich (odpowiadających 14 PROW) reprezentujących różne obszary geograficzne UE. DG AGRI i odpowiednie krajowe organy zarządzające dostarczyły informacji o zakończonych projektach w Polsce i Bułgarii, chociaż nie były one jeszcze dostępne w bazie danych SFC w momencie wyboru. Projekty OG z tych dwóch państw członkowskich zostały również uwzględnione w wyborze, aby zapewnić odpowiednie pokrycie obszaru Europy Wschodniej.
- Proporcjonalność w zależności od liczby projektów OG w poszczególnych państwach członkowskich:** Wybrano dwa studia przypadku w każdym z trzech państw członkowskich o największej liczbie projektów OG, tj. w Hiszpanii, Niemczech i Holandii. Jeśli chodzi o państwa członkowskie z regionalnymi PROWtj. Hiszpanię i Niemcy, w każdym państwie członkowskim wybrano dwa studia przypadków z różnych regionów.
- Typ partnera wiodącego OG i skład partnerstwa:** Wybór studiów przypadku wykazuje różne cechy w odniesieniu do liczby partnerów (od małych do średnich grup, z jednym 41 partnerem OG), kategorii zaangażowanych partnerów (wszystkie sześć głównych kategorii jest reprezentowanych w różnych kombinacjach w ramach 15 projektów OG studiów przypadku), kategorii, do której należy partner wiodący (LP) (LP wybranych studiów przypadku to doradcy, instytuty badawcze, rolnicy, MŚP lub inni) oraz udział rolników/leśników (od zera do 29 partnerów).
- Tematy i sektory:** Przy wyborze uwzględniono również wybór słów kluczowych przez OG, aby zapewnić odpowiednie pokrycie sektorów i tematów. Studia przypadków obejmują OG ukierunkowane na produkcję roślinną, hodowlę zwierząt i dwa projekty leśne. Siedemnaście z 19 słów kluczowych jest reprezentowanych w 15 studiach przypadków.

Tabela 3 projekty OG wybrane jako studia przypadków i zawiera podsumowanie informacji dla każdego z nich.

¹³ System zarządzania funduszami Komisji Europejskiej.

Tabela 3: Wybrane studia przypadków

Studium przypadk u nr.	MS	EIP CCI Tytuł angielski	Pier wsz y rok	W zesz łym roku	Całkowita kwota budżetu (€)	Brak partnerów	LP kategoria	Wybrane słowa kluczowe
1	AT	Systemy Informacji Geograficznej do zarządzania specyficznego dla danego terenu w celu zwiększenia wydajności i zazieleniania w austriackim rolnictwie	2018	2021	475 162.00	10	Instytut badawczy	- System produkcji rolnej - Praktyka rolnicza - Sprzęt i maszyny rolnicze - Produkcja roślinna i ogrodnictwo - Krajobraz / zarządzanie gruntami - Nawożenie i zarządzanie składnikami odżywczymi - Zarządzanie glebą/funkcjonalność
2	BG	Cyfryzacja łańcucha wartości ekologicznych produktów pszczelarskich	2020	2023	419 298.00	9	Posiadacz gospodar stwa	Praktyka rolnicza
3	DE - Badenia-Wirtembergia	Poprawa dobrostanu zwierząt i ochrony środowiska w hodowli trzody chlewnej poprzez innowacyjne rozwiązania strukturalne w celu rozpowszechnienia	2016	2022	1 009 435.05	41	Doradca	- Praktyka rolnicza - Hodowla i dobrostan zwierząt
4	DE - Hesja	Wartość dodana rolnictwa społecznego dla produkcji rolnej	2018	2020	244 890.00	11	Instytut badawczy	- Praktyka rolnicza - Hodowla i dobrostan zwierząt - Produkcja roślinna i ogrodnictwo - Różnorodność biologiczna i zarządzanie przyrodą - Łańcuch dostaw, marketing i konsumpcja
5	ES - País Vasco	2018-001 - IMIÑE: Stworzenie sieci współpracy między rolnikami i hodowcami (uprawy - zwierzęta gospodarskie) w celu przetwarzania wysokiej jakości pasz w Kraju Basków	2018	2020	79 965.00	9	Inne	- System produkcji rolnej - Praktyka rolnicza - Hodowla i dobrostan zwierząt - Klimat i zmiana klimatu - Konkurencyjność i dywersyfikacja rolnictwa/leśnictwa

Studium przypadku nr.	MS	EIP CCI Tytuł angielski	Pierwszy rok	Wzrost rok	Całkowita kwota budżetu (€)	Brak partnerów	LP kategoria	Wybrane słowa kluczowe
6	ES - Katalonia	Rozwój i adaptacja suchego siewu ryżu w delcie rzeki Ebro	2017	2019	228 120.00	5	Inne	- System produkcji rolnej - Produkcja roślinna i ogrodnictwo - Klimat i zmiana klimatu - Zarządzanie wodą
7	FR- Bourgogne	REVA, biologia gleby dla produkcji rolnej	2019	2021	268 184.00	10	Doradca	- Praktyka rolnicza - Zarządzanie glebą/funkcjonalność
8	IE	Program rolnośrodowiskowy na rzecz zrównoważonych terenów górskich (SUAS)	2018	2022	1 950 000.00	12	Posiadacz gospodarstwa	- System produkcji rolnej - Praktyka rolnicza - Hodowla i dobrostan zwierząt - Krajobraz / zarządzanie gruntami - Różnorodność biologiczna i zarządzanie przyrodą - Konkurencyjność i dywersyfikacja rolnictwa/leśnictwa
9	IT- Liguria	Innowacyjne modele energetyczne na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw rolnych oraz poprawy i ochrony terytorium Ligurii	2020	2021	N.A.	7	MŚP	- System produkcji rolnej - Praktyka rolnicza - Klimat i zmiana klimatu - Zarządzanie energią - Produkcja roślinna i ogrodnictwo - Konkurencyjność i dywersyfikacja rolnictwa/leśnictwa
10	LT	Doskonalenie i upowszechnianie innowacyjnych technologii hodowli i pielęgnacji modrzewiowych, świerkowych, brzoźowych i olchowych lasów plantacyjnych	2018	2020	187 549.00	3	Instytut Badawczy	Leśnictwo

Studium przypadku nr.	MS	EIP CCI Tytuł angielski	Pierwszy rok	Wzrost rok	Całkowita kwota budżetu (€)	Brak partnerów	LP kategoria	Wybrane słowa kluczowe
11	NL	Precyzja z technologią w zarządzaniu użytkami zielonymi	2019	2022	627 485.00	3	Doradca	- Hodowla i dobrostan zwierząt - Nawożenie i zarządzanie składnikami odżywczymi - Zarządzanie glebą/funkcjonalność - Zarządzanie wodą
12	NL	Wodorosty w zdrowej hodowli bydła mlecznego	2018	2020	250 000.00	5	MŚP	- Hodowla i dobrostan zwierząt - Klimat i zmiana klimatu - Jakość żywności/przetwarzanie i odżywianie
13	PL	Budowa systemu powiązań w zakresie innowacyjnych technologii hodowli cieląt i opasu końcowego	2019	2021	1 587 702.54	13	Posiadacz gospodarstwa	Hodowla i dobrostan zwierząt
14	PT-Kontynentalny	PLATISOR - Metody zarządzania lasem dębu korkowego z atakami Platypus w regionie Sor	2018	2021	318 190.72	6	Inne	- Zwalczanie szkodników/chorób - Leśnictwo
15	SE	Breakbox	2017	2019	90 000.00	4	Doradca	- Praktyka rolnicza - Zarządzanie glebą/funkcjonalność

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

3.3.3 Gromadzenie danych na poziomie studium przypadku

Zbieranie danych w ramach studium przypadku zostało przeprowadzone przez ekspertów geograficznych z Evaluation Helpdesk przy użyciu kombinacji wywiadów pogłębionych i grup fokusowych, w oparciu o wytyczne i szablony opracowane przez zespół badawczy. Eksperti geograficzni zostali poinformowani o sposobie gromadzenia danych i podstawach OG EIP-AGRI, takich jak definicja wyników projektu i zasady przewodnie interaktywnego modelu innowacji. Do zebrania informacji uzupełniających wykorzystano również badania dokumentacyjne.

Podejście oparte na studium przypadku, wykorzystujące pogłębione wywiady, grupy fokusowe i badania dokumentacji, pozwala na gromadzenie szczegółowych informacji na temat doświadczeń i praktyk, budowanie ogólnego obrazu i triangulację zebranych informacji.

Narzędzia wykorzystywane do gromadzenia zostały opisane w kolejnych akapitach.

Badania dokumentacyjne i internetowe na poziomie studium przypadku

Do zebrania wymaganych wykorzystano następujące źródła informacji:

¹ Krajowe/regionalne PROW na lata 2014-2022 poszukujące informacji na temat projektu działania EIP-AGRI i przyjętego modelu wdrażania EIP.

EIP wzywa do wyboru OG i projektów OG w ramach każdego badanego PROW.

¹ Raporty ewaluacyjne i inne opracowania badające wdrażanie EIP-AGRI w ramach PROW.

¹ Opublikowane informacje o projektach OG, ich działaniach i wynikach (np. warsztaty, wydarzenia upowszechniające, raporty z seminariów, artykuły, bazy danych itp.)

Wywiady pogłębione

Dla każdego studium przypadku zorganizowano wywiady pogłębione z:

- a. Instytucje Zarządzające PROW;
- b. Koordynatorzy projektów EIP OG (tj. partnerzy wiodący).

Wywiady wykorzystano do zbadania, na ile władze krajowe/regionalne uważają wdrożenie instrumentu OG w ramach EPI za udane i w jaki sposób będą do niego podchodzić w . Ponadto wywiady z koordynatorami projektów OG miały na celu bardziej szczegółowe zbadanie kwestii poruszonych w ankiecie OG (patrz [ramka 2](#) powyżej).

Grupy fokusowe

Grupa fokusowa została zorganizowana w celu zebrania szczegółowych informacji w 14 z 15 wybranych OG ¹⁴. Grupy fokusowe zostały zorganizowane w celu zaangażowania wszystkich lub jak największej liczby partnerów OG. Zastosowana metoda jest stosowana w grupach mieszanych, dlatego zaleca się szeroką reprezentację partnerów projektu.

Grupy fokusowe zostały przeprowadzone w oparciu o **Metodę Oceny Wpływu Projektów i Programów (MAPP)**, która jest innowacyjną metodą opartą na dyskusjach grupowych stosowanych w ostatnich latach do oceny rozwoju obszarów wiejskich. Jest to rama metodologiczna łącząca podejście jakościowe z instrumentami oceny partycypacyjnej, ale obejmuje również etap kwantyfikacji. Kieruje się zasadami i procedurami metodologii Participatory Rural Appraisal (PRA) ¹⁵, takimi jak:

¹ **Triangulacja:** Zbieranie różnych danych za pomocą różnych narzędzi w celu udowodnienia lub podniesienia ważności danych.

¹ **Optymalna ignorancja:** Zdolność do wybierania istotnych danych i unikania nadmiaru informacji.

¹ **Wspólne uczenie się:** Wyniki oceny są rezultatem procesu dyskusji pomiędzy odpowiednimi podmiotami.

MAPP wykorzystuje kilka interaktywnych narzędzi, z których trzy zostały zaadaptowane i wykorzystane w studiach przypadku EIP OG:

Krzywa życia została wykorzystana do pokazania ogólnych trendów rozwojowych w społeczności/terytorium OG w określonych ramach czasowych, zaczynając przed rozpoczęciem projektu i kończąc w momencie jego zakończenia lub w momencie przeprowadzania grupy fokusowej w przypadku, gdy działania projektowe były nadal w toku.

Zastosowano **analizę istotności** opartą na macierzy, w której uczestnicy oceniają wyniki projektu w tym samym okresie. Uczestnicy określili najistotniejsze wyniki.

Macierz wpływów została wykorzystana do oceny wpływu wszystkich aspektów połączeń OG na każdy zdefiniowany wynik.

Połączenie powyższych narzędzi może pomóc w wyciągnięciu wniosków: ogólny kontekst i jego wpływ na realizację projektu OG;

¹ główne wyniki projektu i ich znaczenie dla osiągnięcia celów projektu i zaspokojenia potrzeb określonych przez ZW na początku; oraz aspekty ZW EPI, które wpłynęły na osiągnięcie wyników, w tym warunki zaproszenia do składania wniosków, współpracę partnerską, działania w zakresie komunikacji i rozpowszechniania.

Wywiady i grupy fokusowe OG umożliwiły zebranie danych, poglądów i opinii od 82 partnerów OG w 15 studiach przypadków.

Tabela 3 główne cechy wybranych projektów OG w ramach studium przypadku. Załącznik I przedstawia przegląd 15 projektów OG w ramach studium przypadku za pomocą arkuszy informacyjnych zawierających podsumowanie informacji dotyczących studium przypadku, takich jak cele projektu, charakterystyka partnerstwa OG i główne ustalenia. Przedstawione informacje pochodzą z wywiadów z partnerami wiodącymi OG i dyskusji w grupach fokusowych z udziałem wszystkich partnerów uczestniczących w OG.

¹⁴ W Szwecji nie było możliwe zorganizowanie grupy fokusowej z powodu niedostępności partnerów OG.

¹⁵ [Participatory rural assessment - techniques to improve communication with the rural people \(worldbank.org\)](https://www.worldbank.org/en/publications/participatory-rural-assessment-techniques-to-improve-communication-with-the-rural-people).

3.4 Ograniczenia proponowanej metodologii i danych

Przegląd wcześniejszych odpowiednich badań dostarcza niewiele dowodów na wyniki projektów OG na poziomie UE w okresie programowania 2014-2022. W rzeczywistości większość badań i ocen przeprowadzono na najwcześniejszych etapach wdrażania OG w ramach EPI, kiedy jeszcze wyników. Inne badania i oceny koncentrują się na OG i projektach jedynie na poziomie studium przypadku.

Ponieważ niniejsze badanie wyników projektów OG nie mogło w dużym stopniu opierać się na ustaleniach opartych na literaturze, badanie OG, badanie interesariuszy i studia przypadków stanowią kluczowe źródła danych i innych informacji do kompleksowej analizy zarówno na poziomie UE, jak i studium przypadku.

Pierwsze ogólne wyzwanie dotyczy różnic w poziomie wiedzy lub interpretacji tego, co stanowi innowację. W celu zmniejszenia niespójności w gromadzeniu danych pierwotnych, zespół badawczy opracował klasyfikację typów innowacji, które zostaną wykorzystane w tym badaniu (patrz [Tabela 1](#)).

W przypadku każdego wdrożonego narzędzia gromadzenia danych, poniżej akapity krótko opisują główne wyzwania, przed którymi stanął zespół oraz, w stosownych przypadkach, przyjęte rozwiązania.

Ankieta OG

Jeden z napotkanych problemów dotyczy jakości i dokładności dostępnych kontaktów e-mail dla koordynatorów i partnerów projektów OG zgłoszonych przez państwa członkowskie w bazie danych SFC projektów OG EPI, w tym ogólnych, już nieistniejących¹⁶ i niemożliwych do wykorzystania adresów e-mail. W przypadku wykrycia nieużytecznych i zmienionych adresów e-mail zostały one zastąpione lub uzupełnione kontaktami e-mail pochodzącymi z krajowych sieci WPR lub innych krajowych baz danych (np. Włochy, Holandia, Portugalia) i wysłano nowe zaproszenia do udziału w ankiecie.

Ponadto nie było możliwe wykrycie wszystkich adresów e-mail, które już nie istniały¹⁷ w bazie danych projektów OG EIP (SFC), co uniemożliwiło dokładną ocenę wskaźnika odpowiedzi na ankietę OG.

Kolejnym wyzwaniem było przypisanie unikalnego identyfikatora ankiety każdemu respondentowi przy użyciu adresu e-mail jako identyfikatora, co oznaczało, że jeden adres e-mail mógł zostać użyty tylko raz do wypełnienia jednego kwestionariusza. Podejście to zastosowano w celu uniknięcia sytuacji, w której respondenci spoza partnerstw OG odpowiadali na ankietę. Okazało się jednak, że w różnych przypadkach ta sama osoba/podmiot jest zaangażowana lub koordynuje kilka projektów OG. Kiedy ten problem, poprosiliśmy o alternatywne różne kontakty e-mail (tyle, ile projektów OG), aby wysłać nowe zaproszenia do ankiety za pośrednictwem narzędzia EU Survey. Decyzja o użyciu unikalnego identyfikatora respondenta w tej ankiecie mogła mieć wpływ na całkowitą liczbę odpowiedzi, które można było uzyskać. Bardziej ogólne ograniczenie wspólne dla większości ankiet może być generowane przez tak zwaną "tendencję do samoselekcji"¹⁸, dzięki której można założyć, że osoby decydujące się na udział miały poglądy i opinie, którymi chętnie się. Na przykład w ankiecie OG samoselekcja respondentów

Prawdopodobnie zadecydował o tym duży udział partnerów OG zakończonych projektów, którzy prawdopodobnie mieli więcej wyników i rezultatów do przekazania w porównaniu z partnerami OG trwających projektów. W przypadku ankiet, wywiadów i grup fokusowych powszechnym ograniczeniem może być również "tendencja do odpowiedzi"¹⁹. Oba rodzaje stronniczości są bardzo powszechne i zazwyczaj trudne do uniknięcia podczas przeprowadzania badań opartych na gromadzeniu danych pierwotnych.

Ankieta wśród interesariuszy

Duża lista mailingowa dostarczona przez sieć WPR UE (ponad 10 000 kontaktów, z których niekoniecznie wszyscy byli interesariuszami EIP-AGRI) uniemożliwiła ustalenie wskaźnika odpowiedzi na ankietę interesariuszy.

Studia przypadków

Studia przypadków zostały wybrane spośród OG EIP, które ukończyły swój projekt w celu zbadania osiągniętych wyników i rezultatów. Konsekwencją tego podejścia jest to, że przypadki te odzwierciedlają nieco bardziej niż przeciętne początkowe zrozumienie EPI i interaktywnego modelu innowacji. Od tego czasu instytucje zarządzające i partnerzy OG poprawili swoje zrozumienie tej koncepcji.

W niektórych przypadkach trudno było skontaktować się z koordynatorem projektu OG, a w przypadku projektów dawno zakończonych i/lub rozwiązanych OG nawet koordynatorowi projektu trudno było dotrzeć do wszystkich lub większości partnerów i zebrać ich razem na grupy fokusowe. W przypadku niektórych studiów przypadku trudno było zaangażować rolników, ponieważ są oni zajęci swoimi działaniami i rzadko są dostępni lub tylko w określonych porach dnia, takich jak wczesny poranek lub późny wieczór. W większości przypadków problem został rozwiązany dzięki pomocy Instytucji Zarządzającej lub koordynatora projektu OG, wraz z wytrwałością ekspertów geograficznych. W jednym przypadku (Szwecja), początkowo wybrane studium przypadku OG musiało zostać zastąpione.

Ponadto w przypadku OG z niewielką liczbą partnerów (tj. mniej niż siedmiu do ośmiu uczestników) nie było możliwe przeprowadzenie zaprojektowanej procedury grupy fokusowej, która wymagała od 8 do 12 uczestników. Przewodnik po grupach został zatem dostosowany do tych przypadków w celu przeprowadzenia wywiadów zbiorowych, przy jednoczesnym przestrzeganiu podejścia MAPP w jak największym stopniu.

Badania dokumentacyjne odegrały również ważną rolę w analizie krajowych/regionalnych podejść do wdrażania instrumentów EPI OG w PROW i zaproszeniach do składania wniosków (pytanie badawcze nr 3). Ponieważ jednak zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG nie są systematycznie dostępne na wszystkich stronach internetowych PROW na lata 2014-2022, aby można je było łatwo pobrać, zespół badawczy poszukiwał alternatywnych źródeł informacji w możliwym zakresie (np. raporty Komitetu Monitorującego PROW, informacje dostarczone przez Krajowe Sieci Obszarów Wiejskich i inne dostępne materiały). W każdym razie ta część analizy była systematycznie przeprowadzana na poziomie studium przypadku i została przedstawiona w odpowiedzi na pytanie badawcze Q3.

¹⁶ W dniu 8 marca 2024 r. DG AGRI udostępniło plik zawierający 330 bezużytecznych kontaktów e-mail w bazie danych SFC projektów EPI OG.

¹⁷ Zaproszenie do wypełnienia ankiety zostało wysłane za pośrednictwem narzędzia internetowego EU Survey. Automatyczne wysyłanie wiadomości e-mail w ramach EU Survey nie dostarcza informacji o niepowodzeniach w dostarczaniu poczty.

- ¹⁸ Odnosi się do stronniczości wprowadzonej, gdy uczestnicy decydują się na udział w projekcie, ponieważ grupa, która zdecyduje się na udział, może nie być równoważna (pod względem kryteriów badawczych) z grupą, która .
- ¹⁹ Tendencyjność odpowiedzi to tendencja danej osoby do odpowiadania na pytania niezgodnie z prawdą, w sposób wprowadzający w błąd lub po prostu niedokładnie. Na przykład ludzie mogą odczuwać presję, aby udzielać odpowiedzi, które są społecznie akceptowane, ponieważ chcą przedstawić siebie w jak najlepszym świetle. Tendencyjność odpowiedzi może również wynikać ze sposobu formułowania pytań, ponieważ respondenci mogą nie odpowiadać na pytania w sposób zamierzony przez badacza.

Dane wtórne

Baza danych SFC projektów OG w ramach EPI, w której państwa członkowskie zgłaszają OG, w tym okresowe opracowania danych udostępniane przez DG AGRI, zapewnia przydatne i aktualne informacje na temat OG i projektów. W bazie tej występują jednak pewne niedociągnięcia zarówno pod kątem kompletności, jak i terminów. W okresie programowania 2014-2022 sprawozdawczość w SFC była zalecana w wytycznych EPI dla państw członkowskich²⁰. W okresie 2023-2027 sprawozdawczość w SFC stała się częścią prawodawstwa WPR²¹. Jeśli chodzi o harmonogram, okazało się, że niektóre państwa członkowskie dopiero niedawno (w 2024 r.) zaczęły przysyłać dane (np. Cypr), podczas gdy inne mogły nie aktualizować informacji przez pewien czas, ponieważ okres ten zakończy się dopiero pod koniec 2025 r. Częściowa lub opóźniona aktualizacja informacji skutkuje obecnie niejasnym obrazem statusu projektów w odniesieniu do liczby projektów zakończonych obecnie. Do 29 lutego 2024 r.⁽²²⁾ baza danych zawiera 903 ukończone projekty w porównaniu z 2719, które zgodnie z planowanymi ramami czasowymi powinny zostać zamknięte do 2023 r.

Raporty AIR dostarczają informacji na temat OG i projektów EPI wspieranych w ramach każdego PROW, ze szczegółami w podziale na obszary tematyczne. Najnowsze dostępne informacje finansowe i fizyczne dotyczące wdrażania EPI są zawarte w sprawozdaniach AIR 2022 (tj. wykonanie finansowe osiągnięte do 31.12.2022 r.). Jeśli chodzi o informacje finansowe, w sprawozdaniach z AIR podawane są całkowite wydatki na instrument EPI. Ponieważ jednak krajowe/regionalne podejścia do EPI OG mogą obejmować różne działania i poddziały, szczegółowe informacje dotyczące planowanych wydatków lub całkowitego budżetu wybranych projektów nie są dostępne. Podobnie dane dotyczące realizacji finansowej Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) (źródło: DG AGRI) zawierają jedynie zagregowane dane dotyczące M16 Współpraca w ramach finansowania EFRROW, ale nie zawierają dalszych szczegółów dotyczących poddziałów (tj. M16.1 EPI).

4. Wyniki ogólne

Rozdział ten zawiera przegląd danych i innych informacji zebranych i przeanalizowanych w ramach badania. [Rozdział 5](#) przedstawia analizę i odpowiedzi na pytania badawcze.

4.1 Przegląd wcześniejszych istotnych badań

Niniejsza sekcja poświęcona jest analizie literatury związanej z celami niniejszego badania oraz przeglądowi dostępnych źródeł informacji, w tym opublikowanych artykułów, badań i ewaluacji przeprowadzonych na temat projektów OG w ramach EPI. Celem jest przedstawienie kontekstu badania i proponowanych pytań badawczych oraz przedstawienie dowodów z innych podobnych badań analizujących wyniki projektów OG w celu zidentyfikowania obszarów, dla których niniejsze badanie może dostarczyć uzupełniających lub bardziej dogłębnych informacji.

Na poziomie UE przeprowadzono ostatnio trzy badania, z których dwa koncentrowały się konkretnie na EIP-AGRI, a jedno szerzej na AKIS.

Pierwszym z nich jest badanie ewaluacyjne Europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa przeprowadzone w 2016 r. dla DG AGRI²³. Celem było zbadanie znaczenia, skuteczności, wydajności, spójności i unijnej wartości dodanej dwóch głównych aspektów EPI: EPI wdrażanego w ramach PROW oraz wsparcia dla EPI zapewnianego przez sieć EPI. Ocena została przeprowadzona w czasie, gdy większość PROW dopiero zaczynała funkcjonować, co oznaczało, że pierwsze OG zostały utworzone, a ostateczne wyniki projektu nie były jeszcze dostępne. W związku z tym ocena ta nie jest w stanie dostarczyć użytecznych informacji na temat wyników projektów OG. W badaniu oceniono jednak założenie EPI dotyczące zachęcania do innowacyjnych praktyk rolniczych w celu wspierania konkurencyjnego i zrównoważonego sektora rolnictwa i leśnictwa jako ważne i istotne. Badanie wykazało, że EPI wypełnia lukę między

Badania i praktyka dzięki dążeniu do rozwiązywania praktycznych problemów i pomaganiu rolnikom w odgrywaniu roli w innowacjach i wspieraniu współtworzenia. Państwa członkowskie i regiony były entuzjastycznie nastawione do EIP-AGRI od wczesnych etapów, między innymi dlatego, że EIP pomaga dzielić się doświadczeniami ponad granicami. Ogólnie rzecz biorąc, ważnym atutem polityki EPI było elastyczne narzędzie, które można łatwo dostosować do różnych okoliczności i kontekstów politycznych.

Drugie badanie, "Ocena grup operacyjnych (OG), które zostały zatwierdzone i działają w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (EIP- AGRI)" w całej UE, zostało przeprowadzone w 2018 r.²⁴. Ocena koncentruje się na stanie tworzenia i wdrażania grup operacyjnych, ich wynikach i sposobie ich rozpowszechniania.

Ocena obejmowała grupowanie OG na podstawie różnych informacji, takich jak sektory objęte projektem, rodzaj działalności rolniczej i rodzaj wyzwania wynikającego z opisów projektów. Analiza opierała się na danych zebranych poprzez: (1) ankietę wszystkich finansowanych OG w całej UE; oraz (2) studia przypadków dziewięciu OG w celu lepszego zrozumienia różnych aspektów ich funkcjonowania, takich jak zakładanie OG, organizacja/partnerstwo, wdrażanie, współpraca i powiązania z innymi OG oraz różne finansowanie i rozpowszechnianie przez UE. Badanie oferuje pewne spostrzeżenia na temat oczekiwanych wyników, w oparciu o dane zebrane w ramach ogólnounijnej ankiety (601 projektów OG) i dziewięciu studiów przypadku. Główne wnioski można podsumować w następujący sposób:

²⁰ [Guidelines on programming for innovation and implementation of the EIP for agricultural productivity and sustainability| EU CAP Network \(europa.eu\).](#)

²¹ Art. 127 rozporządzenia (UE) 2115/2021 oraz art. 8 i 13 rozporządzenia (UE) 1475/2022.

²² Dane otrzymane od służb DG AGRI w dniu 7 marca 2024 r.

²³ Komisja Europejska. Badanie ewaluacyjne europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (EPI), 2016. Napisane przez Coffey International Development (Coffey) we współpracy z AND International, Edate, SQW i SPEED.

²⁴ Knotter, S., Kretz, D. i Zeqo K., Operational Groups Assessment 2018, sprawozdanie końcowe dla EIP-AGRI, Agriculture & Innovation dostarczone przez IDEA Consult nv, 2019.

Studia przypadków pokazują, że w przypadku niektórych partnerstw OG istnieją trzy "konkretne kręgi": (1) niewielka liczba głównych partnerów odpowiedzialnych za realizację projektu; (2) druga grupa dla wszystkich partnerów bezpośrednio zaangażowanych w wykonywanie zadań projektowych; oraz (3) do 100 zainteresowanych rolników niebędących partnerami, poinformowanych podczas działań komunikacyjnych projektu, którzy uważnie śledzą projekt, a nawet testują i już stosują wyniki projektu. **Istnienie takiego trzeciego kręgu, dzięki częstym i silnym działaniom komunikacyjnym podczas projektu, prowadzi do szerokiego dzielenia się wynikami i rezultatami.**

"Kręgi" pokazują **znaczenie zaangażowania szerszej społeczności docelowych użytkowników końcowych poza OG podczas projektu, aby zapewnić skuteczne i efektywne rozpowszechnianie wyników projektu.**

OG poświęcają znaczną uwagę upowszechnianiu w trakcie trwania projektu, wykorzystując własne regularne kanały komunikacji (np. strony internetowe i biuletyny) oraz profesjonalne publikacje w celu wyników projektu, co zwykle zapewnia dotarcie do docelowych odbiorców. W większości projektów OG, z którymi przeprowadzono wywiady, **"dni informacyjne" lub "dni otwarte" są postrzegane jako najsukcesowniejszy sposób rozpowszechniania wyników projektu wśród szerszej publiczności.**

OG działają jako narzędzie **łącznie społeczność wiejsko-rolniczą z innymi sektorami i branżami.**

Wydaje się również, że OG mają duże zainteresowanie i potencjał do dalszej współpracy w celu łączenia się z innymi istotnymi inicjatywami wykraczającymi poza zakres pojedynczych projektów. W tym względzie OG podkreślają **bardziej ustrukturyzowanego sposobu identyfikowania potencjalnie powiązanych projektów i inicjatyw, z którymi można się połączyć.**

Trzecie badanie "Badanie wspierające ocenę wpływu WPR na wymianę wiedzy i działania doradcze", opublikowane w 2020 r.²⁵, koncentruje się na wpływie instrumentów i środków WPR na lata 2014-2022 na wymianę wiedzy, działania doradcze i innowacje w obszarach podlegających bezpośredniemu wpływowi WPR, aby ocenić, w jakim stopniu osiągnięto cel "wspierania transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na wiejskich". Chociaż badanie koncentrowało się na szerszym AKIS, niniejsze badanie ewaluacyjne oferuje pewne spostrzeżenia na temat czynników sukcesu EPI i czynników krytycznych, w :

Sukces EIP-AGRI jest często powiązany z wysiłkami poszczególnych osób, zwłaszcza w ramach usług wsparcia innowacji, realizowanych w Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), Regionalnych Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) lub innych podmiotów. Na poziomie europejskim sieć EIP-AGRI odgrywa ważną rolę.

Wzmocnienie przepływu informacji z badaczami. Studia przypadków pokazują, że: (1) tworzenie powiązań między badaniami a rolnikami jest wyzwaniem we wszystkich państwach członkowskich; oraz (2) w niektórych państwach członkowskich przepływ informacji między naukowcami a doradcami jest słaby.

Przepływ informacji między doradcami a rolnikami jest ogólnie dobry, ale zależy od dostępności, liczby i jakości bezstronnych doradców oraz, w niektórych państwach członkowskich, w których doradztwo jest , od zdolności rolników do zapłaty za usługę.

Zaangażowanie wszystkich rolników nie jest proste. Tylko niewielka mniejszość rolników, ci, którzy już zastanawiają się nad rolnictwem

praktyki, angażują się w OG i powiązane projekty. Przyjęcie nowych praktyk rolniczych potwierdza, że zawsze istnieje stosunkowo niewielka liczba liderów (pilotów), którzy wypróbują nowe pomysły/rozwiązania, podczas gdy większość rolników woli czekać na wyniki.

Rozpowszechnianie i dzielenie się wiedzą poza własnymi OG pozostało ograniczone, pomimo zobowiązania każdego projektu do dostarczenia publicznie dostępnego raportu. Głównymi ograniczeniami zidentyfikowanymi na tym poziomie są bariery językowe, niski poziom zaangażowania doradców rolniczych w EIP-AGRI oraz brak aktywnej promocji działań i wyników projektu w trakcie i po zakończeniu projektu wśród zainteresowanych rolników, zarówno w kraju lub regionie, jak i w całej UE. Znaczenie dwóch ostatnich aspektów zostało podkreślone przez służby Komisji na wielu spotkaniach i wydarzeniach od 2020 roku.

Na poziomie poszczególnych państw członkowskich lub przeprowadzono ostatnio różne oceny okresowe (2021-2023).

W Szwecji w 2022 r. przeprowadzono badanie uzupełniające dotyczące wsparcia innowacji w ramach PROW na lata 2014-2022²⁶ w celu rozpowszechnienia wiedzy na temat wyników i rezultatów projektów EPI OG.

Z badania wynika, że tylko niewielka część projektów innowacyjnych została ukończona. Oznacza to, że podstawa do zbadania, czy innowacje dotarły na rynek, jest ograniczona. Większość ukończonych projektów miała zasadniczo innowacyjny pomysł, ale jest zbyt wcześnie, aby zobaczyć, w jakim stopniu te pomysły doprowadzą do rzeczywistych innowacji rynkowych.

Raport pokazuje, że większe instytucje i firmy są zwykle odpowiedzialne za ubieganie się o pomoc na realizację projektów innowacyjnych, których głównym celem jest wzmocnienie konkurencyjności i dywersyfikacji rolnictwa. Badanie wykazało również, że działania komunikacyjne były prowadzone tylko w niewielkim stopniu, głównie za pośrednictwem stron internetowych, mediów społecznościowych lub innych kanałów cyfrowych. Oba te aspekty mogą być związane ze szczególnym rodzajem innowacji, które w większości są poszukiwane w .

Główne zalecenia to zbadanie osiągnięcia celów dla różnych typów właścicieli projektów i skupienie się bardziej na wszystkich wymiarach zrównoważonego rozwoju, a nie tylko lub głównie na zrównoważonym rozwoju ekonomicznym.

W Niemczech (region Brandenburgii i Berlina) w ramach przygotowań do oceny ex post²⁷ przeprowadzono ocenę okresową zakończoną w 2023 r., koncentrującą się na wynikach i skutkach wsparcia w ramach EPI. Kluczowym pytaniem jest, czy wspierane procesy innowacyjne przyniosły określone wyniki, a wyniki te doprowadziły do wyższej wydajności i zrównoważonego rozwoju w obszarze objętym programem, czy też takiego wpływu można oczekiwać przynajmniej w perspektywie średnioterminowej. Na przykładzie pierwszych pięciu projektów EPI, które zostały zakończone, niniejszy raport analizuje możliwe efekty, aby wyciągnąć wstępne wnioski i zalecenia dotyczące dalszego projektowania środka finansowania.

W ocenie stwierdzono, że pierwsze pięć zakończonych projektów swoje wcześniej określone cele. Szczegółowe wyniki przedstawiono dla każdego studium przypadku. Ogólnie rzecz biorąc, działania w zakresie współpracy w ramach EPI można zatem ocenić jako pomyślnie wdrożone w projekcie, jak wykazano w Brandenburgii. Ewaluatorzy doszli do wniosku, że badania nad współpracą mogą w wielu ,

²⁵ Komisja Europejska. Badanie wspierające ocenę wpływu WPR na wymianę wiedzy i działania doradcze. Październik 2020 r. Napisane przez ADE S.A., CCRI i OIR.

- ²⁶ Jensen, I. Wsparcie innowacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2022. Kontynuacja wsparcia w ramach europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, 2022:4.
- ²⁷ Stegmann S. (Bonneval). Finansowanie EPI - wyniki i efekty. Okresowy PROW 2014-2022, marzec 2022 r.

"należy uznać za najbardziej skuteczną, a tym samym najważniejszą formę interakcji między badaniami a biznesem. Długoterminowa współpraca tworzy wzajemne zaufanie jako podstawę do niezakłóconej wymiany informacji, a tym samym może zwiększyć prawdopodobieństwo sukcesu".

Drugim wnioskiem jest to, że zainicjowane procesy innowacyjne mogłyby prowadzić do "dość dużych zmian", gdyby były szeroko stosowane w praktyce. Jest to związane z wymogiem kwalifikowalności "ukierunkowanie na wydajność i zrównoważony rozwój w rolnictwie", który wydaje się promować skuteczną selekcję projektów zarówno pod względem znaczenia koncepcji dla praktyki, jak i pod względem orientacji tematycznej.

Trzeci wniosek jest taki, że tam, gdzie ma to miejsce, jednym z powodów, dla których potencjalne efekty pomyślnie zakończonych projektów jeszcze nie wystąpiły, jest brak dojrzałości oczekiwanych rezultatów, nawet po zakończeniu projektów. Aby zagwarantować, że wyniki projektu będą aktualne i możliwe do wykorzystania w praktyce, przy wyborze projektów należy wziąć pod uwagę pewne aspekty, takie jak wymagany poziom dojrzałości technologicznej na początku projektu i dowód metody osiągnięcia pożądanego poziomu dojrzałości technologicznej po zakończeniu projektu. Skład partnerstwa OG powinien przywiązywać szczególną wagę do konkretnych danych liczbowych niezbędnych do osiągnięcia wymaganej dojrzałości technologicznej.

Jeśli chodzi o rozpowszechnianie wyników, ewaluacja wykazała, że partnerzy OG wdrożyli wzorową praktykę publikacji. W AKIS nie ma jednak systematycznego wprowadzania wyników po zakończeniu projektu.

Kolejna ocena okresowa została przeprowadzona w latach 2021-2022 w niemieckim regionie Hesja²⁸ w oparciu o dwa pytania: 1) W jakim stopniu interwencje PROW były odpowiedzialne za innowacje, współpracę i rozwój bazy wiedzy na obszarach wiejskich?; oraz 2) W jakim stopniu interwencje PROW sprzyjały powiązaniom między rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem, a także badaniami i innowacjami, w celu poprawy stanu środowiska i osiągnięcia lepszych wyników w zakresie ochrony środowiska?

Wyniki tej oceny okresowej nie są szczególnie istotne niniejszego badania. Dostarczają one jednak pewnych ogólnych wniosków dla projektów EPI OG w regionie. Ocena pokazuje, że wszystkie projekty zasadniczo osiągnęły swoje cele i że wszystkie projekty EPI zapewniają rozwiązania i możliwości rozwoju dla problemów sektora rolnego i ich dalszego rozwoju. Transfer wiedzy i innowacji do praktyki rozpoczął się już w trakcie projektu.

We Włoszech (region Toskanii) w 2022 r. przeprowadzono ewaluację tematyczną²⁹ w celu oceny skuteczności projektów EPI OG związanych z celami konkurencyjności i produktywności regionalnego sektora rolnego. W tym regionie zaangażowanie partnerstwa w opracowywanie projektów było powyżej średniej krajowej (40,4% w porównaniu ze średnią włoską wynoszącą 27,3%). Kontekst regionalny jest szczególnie odpowiedni dla tego typu inicjatyw, w ramach których tworzone głównie OG, w oparciu o już istniejące partnerstwa, które zostały następnie skonsolidowane.

Ocena ta dostarczyła pewnych ustaleń istotnych dla niniejszego badania, które podsumowano poniżej:

zaproszenia do składania wniosków, która przypisuje konkretne cele i koszty każdemu partnerowi projektu, stymulowała aktywny i skuteczny udział różnych podmiotów zaangażowanych w opracowywanie i wdrażanie projektu.

Zgłoszono trudność w zaangażowaniu nieprofesjonalnych rolników (tych, którzy nie mają numeru VAT), którzy zostali wykluczeni z działań szkoleniowych. W niektórych tokańskich obszarach produkcyjnych (np. uprawa kasztanów) gospodarstwa nieprofesjonalne stanowią dużą część bazy produkcyjnej.

Jeśli chodzi o osiągnięcie celów na poziomie gospodarstwa i sektora w odniesieniu do testowanych innowacji, wśród wybranych studiów przypadku nie było przypadków "niepowodzenia na starcie" lub całkowitego niepowodzenia (również pod względem dostosowania innowacji do potrzeb terytorium). Nawet w przypadkach, w których innowacje nie stały się w pełni operacyjne, opracowane badania i eksperymenty umożliwiły poszerzenie wiedzy lub podjęcie prób współpracy z innymi sektorami (rolno-przemysłowym, przemysłowym, energetycznym itp.).

W wielu przypadkach jakość współpracy nawiązanej między sektorami produkcji i badań oznaczała, że innowacje stały się częścią rutyny biznesowej, poprawiając zarządzanie gospodarstwem lub zapewniając możliwość rozszerzenia produkcji gospodarstwa.

Działania upowszechniające znacząco wpłynęły na jakość współpracy nawiązanej między różnymi partnerami OG. Ogólnie rzecz biorąc, tworzenie sieci wiedzy jest instrumentalne w dostępie do wielu informacji, które, jeśli są udostępniane w ustrukturyzowany sposób, ułatwiają tworzenie innowacyjnych partnerstw.

Bardziej ogólne publikacje na temat projektowania i wdrażania EIP-AGRI można również znaleźć we Włoszech. Większość z tych publikacji została opracowana przez NRN (zastąpioną przez "Krajową Sieć WPR" w latach 2023-2027). Publikacja z 2022 r.³⁰ zawiera wyniki badania EIP-OG na poziomie krajowym, które jest przydatne do zrozumienia funkcjonowania OG i relacji nawiązywanych między partnerami i innymi podmiotami spoza grup. Jeden z wniosków płynących z badania dotyczy kluczowej roli odgrywanej przez partnera wiodącego w tworzeniu OGs, często wynikającej z wcześniejszych istniejących relacji. Ustalenie to wydaje się być spójne z powyższymi ustaleniami ewaluacji EPI przeprowadzonej w regionie Toskanii. Wyniki ankiety podkreśliły, że większa interakcja między partnerami sprzyja dobremu funkcjonowaniu OG, a tym bardziej stałej wymianie informacji. Według większości respondentów badania, OG udało się osiągnąć pożądanego wyniki nie tylko w odniesieniu do konkretnego innowacyjnego rozwiązania, które miało zostać przyjęte, ale także do bogactwa wiedzy i relacji, które byli w stanie wygenerować.

Wielka Brytania-Walia. Tymczasowa ocena została zlecona przez walijski rząd ds. społeczności wiejskich w celu oceny wdrożenia i wpływu EIP Wales. Raport końcowy z 2023 r. dotyczy głównie procesu wdrażania, ale uwzględnia również wpływ ukończonych działań.

²⁸ Thünen Institute for Living Conditions in Rural Areas. Wdrażanie europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa (EIP-Agri) - sprawozdanie okresowe 2021/22 Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2022 kraju związkowego Hesja. Czerwiec 2022.

²⁹ Lattanzio KIBS Regione Toscana Innovazione in Agricoltura - I Piani Strategici dei Gruppi Operativi Terza Relazione di valutazione tematica - Analisi e Giudizio (C3.2), 2022.

³⁰ Rete Rurale Nazionale, IL MODELLO PEI-AGRI IN ITALIA - I risultati dell'indagine sui Gruppi Operativi (przygotowane przez CREA-PB), lipiec 2022 r.

projekty. Ocena opiera się na informacjach pochodzących z ankiety przeprowadzonej wśród 84 członków OG i osób niebędących beneficjentami, wywiadów z personelem realizującym projekty, brokerami innowacji (IB) i zewnętrznymi interesariuszami, a także przeglądu informacji monitorujących program ³¹.

Chociaż wielkość dotacji została oceniona jako odpowiednia, pojawiły się pewne obawy strategicznego wpływu inwestycji, ponieważ nie istnieje mechanizm zapewniający, że wpływ ten będzie odczuwalny szerzej w całym sektorze. W związku z tym wydano zalecenie, aby rozważyć utworzenie oddzielnego funduszu uzupełniającego, który mógłby zostać wyodrębniony dla najbardziej udanych i skalowalnych projektów.

Poziom współpracy został oceniony jako ogólnie pozytywny, z przykładami firm współpracujących z organizacjami z innych sektorów po raz pierwszy, podczas gdy zdecydowana większość wskazała, że

miały na celu utrzymanie tych relacji po zakończeniu realizacji projektu. Współpraca z innymi OG była jednak mniejsza.

Zdecydowana większość członków OG uważa, że ich projekt zakończył się sukcesem. Większość z nich wprowadziła zmiany i stwierdziła, że uzyskała korzyści, które miała nadzieję wygenerować. W niektórych przypadkach, w których projekty nie osiągnęły tego, co planowały, nauka o tym, co nie działa, została również uznana za pozytywny wynik.

Na Łotwie badanie wpływu PROW na innowacje opublikowane w 2020 r. ³² analizuje wdrożenie działania EIP-AGRI wśród innych poddziałań M16 i nie wydaje się oferować interesujących spostrzeżeń. Podobnie w Hiszpanii (Kraj Basków ³³) ocena M16 nie dostarcza istotnych informacji dla niniejszego badania.

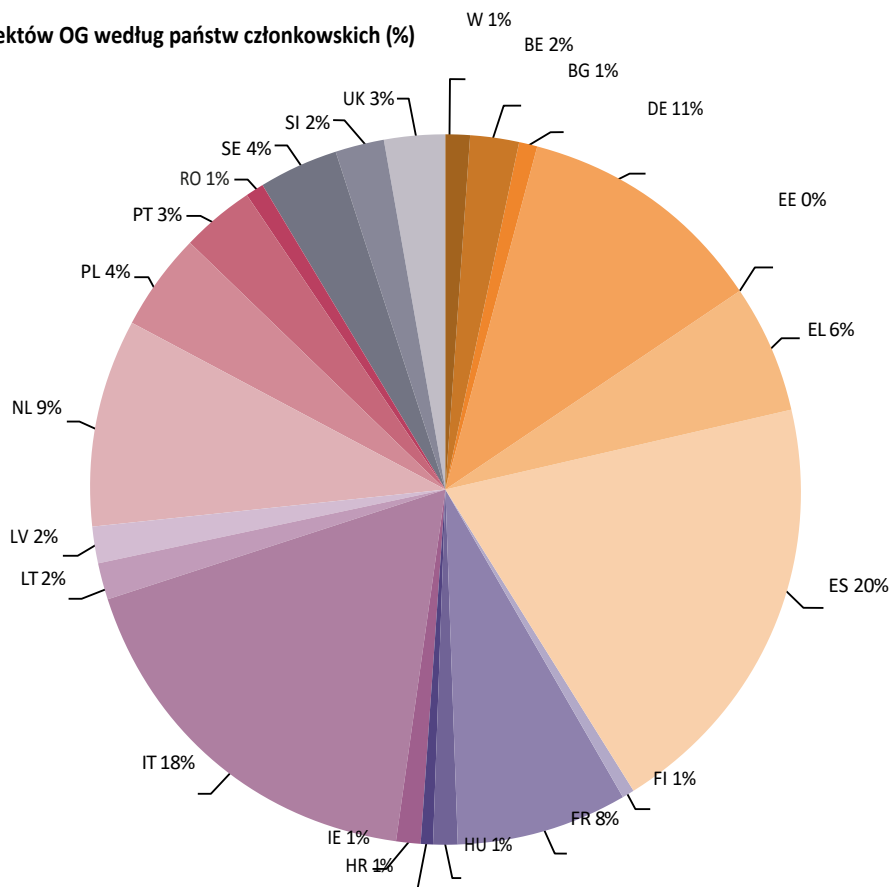
4.2 Przegląd realizacji projektów OG w ramach EPI w latach 2014-2024

W okresie programowania 2014-2022 98 PROW obejmowało wsparcie dla innowacyjnych projektów EPI OG w 27 państwach członkowskich (w tym w Zjednoczonym Królestwie i z wyłączeniem Luksemburga) na łączną liczbę 3 180 planowanych projektów OG ³⁴. Jedynie Dania nie skorzystała z planowanego działania.

Przegląd wdrażania projektów OG w ramach EPI opiera się dwóch głównych źródeł informacji: (1) obszarach operacyjnych PROW 2022 pokazujących postęp działań PROW związanych z projektami OG w odniesieniu do wskaźników fizycznych i finansowych; oraz (2) bazie danych SFC poświęconej OG, zawierającej dane o projektach, ich celach,

słowa kluczowe, ramy czasowe, budżet i skład partnerstw, w tym podział na państwa członkowskie. Uzupełniającym źródłem danych są portale krajowe prowadzone zazwyczaj przez krajowe sieci WPR (dawniej sieci obszarów wiejskich). Baza danych EIP OG w SFC gromadzi dane przesłane przez państwa członkowskie. Okresowe opracowania danych przeprowadzane przez DG AGRI (w szczególności plik "Dane liczbowe dotyczące OG") w użyteczny sposób pokazują główne trendy i cechy projektów OG w całej UE. Poniższa analiza odnosi się do najnowszych dostępnych danych (aktualizacja z 29 lutego 2024 r., otrzymana 7 marca 2024 r.).

Rysunek 2: Rozkład projektów OG według państw członkowskich (%)

Źródło: Opracowanie DG AGRI na podstawie danych SFC (aktualizacja 29.02.2024), N=3 438

³¹ Końcowy raport ewaluacyjny został ukończony w 2023 r. i miał na celu przede wszystkim ocenę wpływu projektów EPI i programu pod względem ogólnych celów, wskaźników wydajności i wyników.

- ³² Instytut Zasobów Rolnych i Ekonomii. Raport wpływ na innowacyjność - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, grudzień 2020.
- ³³ Uniwersytet Kraju Basków. Sprawozdanie z oceny działania 16 Współpraca. 2015-2020, kwiecień 2021.
- ³⁴ Tj. cele na 2020 r. zgodnie z ostatnią przyjętą wersją PROW w styczniu 2020 r. (źródło: SFC, 29/02/2024).

System sprawozdawczości SFC obejmuje obecnie 3 461 OG (dla odpowiedniego budżetu w wysokości 1,15 mld EUR) w 25 państwach członkowskich (w tym 94 OG w Wielkiej Brytanii). Oczekuje się, że do końca okresu programowania w grudniu 2025 r. instytucje zarządzające ogłoszą kolejne zaproszenia do składania wniosków w ramach OG. W systemie sprawozdawczości online (baza danych SFC) 903 projekty OG zostały zgłoszone jako zakończone. Kolejne (zakończone) projekty mogą nie być jeszcze zgłoszone w bazie danych SFC

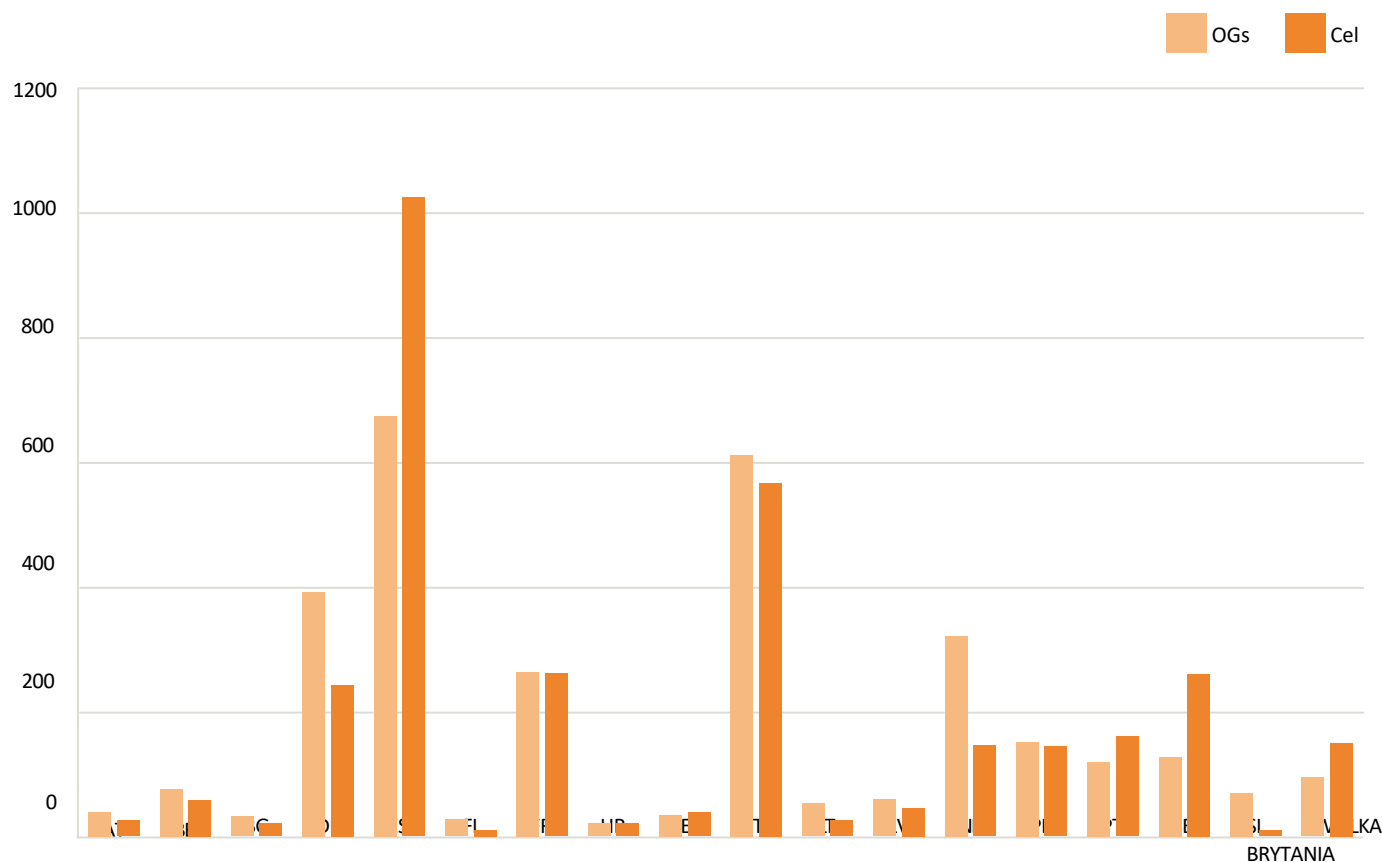
np. Słowacja nie zgłosiła żadnych projektów w tej bazie danych.

Większe państwa członkowskie z regionalnymi PROW (Hiszpania, Włochy, Niemcy i Francja) mają oczywiście największy udział w projektach OG w ramach EPI, ale warto zauważyć, że stosunkowo małe państwa członkowskie

Państwa, takie jak Holandia, stanowią znaczną część wszystkich projektów OG w całej UE.

W kilku państwach członkowskich liczba zgłoszonych projektów OG (trwających lub zakończonych) osiągnęła lub nawet przekroczyła planowane cele (zob. [rysunek 3](#)). Dotyczy to Niemiec, Włoch, Francji, Litwy, Łotwy, Niderlandów i Polski. Pomimo zgłoszenia bardzo ambitnego celu krajowego (1 023 OG), Hiszpania zgłosiła 673 OG, co nadal stanowi około 20% całkowitej liczby OG w całej UE, co jest najwyższym udziałem ze wszystkich państw członkowskich.

Wykres 3: Liczba OG w poszczególnych państwach członkowskich w porównaniu z celem na lata 2014-2022 (*)

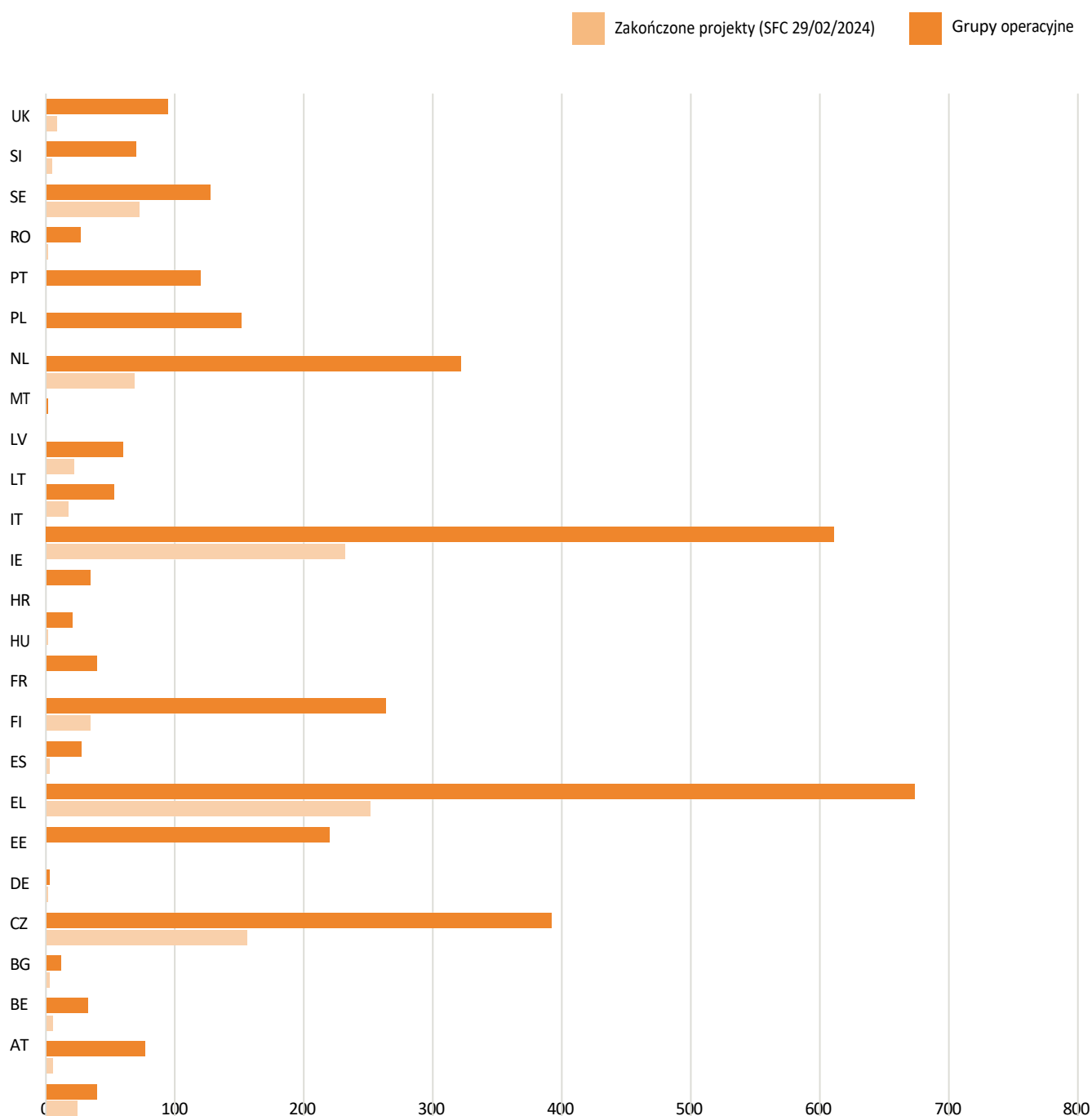

(*) Państwa członkowskie, które nie wskazały wartości docelowej, nie zostały uwzględnione na wykresie (tj. CY, CZ, EE, EL, HU, MT, RO, SK) Źródło: Opracowanie DG AGRI na podstawie danych SFC (aktualizacja 29.02.2024), N=3 184

Zgodnie z planowanym rokiem , do 2023 r. powinno zostać ukończonych łącznie 2 719 projektów. Jednak informacje statusie zgłoszonych projektów wskazują na 903 ukończone projekty w 24 państwach członkowskich (w tym 8 projektów w Wielkiej Brytanii), z 53,4% stanowią Hiszpania i Włochy. Oczekuje się, że w ciągu ostatnich 1,5 roku przed zamknięciem okresu wydatków na lata 2014-2025 pojawi się znaczna liczba dalszych powiadomień o ukończonych projektach.

Wykres 4: Liczba OG i ukończonych projektów zgłoszonych przez państwa członkowskie

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR na podstawie danych SFC (aktualizacja 29.02.2024)

Podczas przysyłania informacji do bazy danych SFC, projekty OG powinny być identyfikowane zgodnie z odpowiednimi tematami projektów, tj. poprzez wskazanie odpowiednich słów kluczowych na liście 19 podanych pozycji.

Łącznie wybrano 10 471 słów kluczowych, co odpowiada średnio trzem słowom kluczowym na projekt OG. Niektóre słowa kluczowe mają szerszy zakres, co skutkuje częstszym ich używaniem przez OG. Na przykład "Praktyka rolnicza" została wybrana przez 33% OG, a "System produkcji rolnej" i "Produkcja roślinna i ogrodnictwo" po 28%.

Inne słowa kluczowe bardziej wyraźnie odnoszą się do konkretnych kwestii, potrzeb lub wyzwań, takich jak "Choroby/kontrola szkodników" i "Gospodarka wodna".

Tabela 4: Słowa kluczowe i względny udział w projektach OG

Słowo kluczowe	Nr OG	Względny odsetek wszystkich słów kluczowych	Odsetek OG zawierających słowo kluczowe
Praktyka rolnicza	1 157	11%	33%
Produkcja roślinna i ogrodnictwo	971	9%	28%
System produkcji rolnej	967	9%	28%
Hodowla i dobrostan zwierząt	793	8%	23%
Konkurencyjność i dywersyfikacja rolnictwa/leśnictwa	786	8%	23%
Jakość/przetwarzanie i odżywianie żywności	729	7%	21%
Łańcuch dostaw, marketing i konsumpcja	646	6%	19%
Kontrola szkodników/chorób	572	5%	17%
Nawożenie i zarządzanie składnikami odżywczymi	547	5%	16%
Klimat i zmiany klimatyczne	498	5%	14%
Zarządzanie glebą/funkcjonalność	477	5%	14%
Różnorodność biologiczna i zarządzanie przyrodą	437	4%	13%
Sprzęt i maszyny rolnicze	402	4%	12%
Zarządzanie wodą	358	3%	10%
Zarządzanie odpadami, produktami ubocznymi i pozostałościami	330	3%	10%
Krajobraz/zarządzanie gruntami	298	3%	9%
Zasoby genetyczne	193	2%	6%
Leśnictwo	163	2%	5%
Zarządzanie energią	147	1%	4%
łącznie	10 471	100%	

Źródło: Opracowanie DG AGRI na podstawie danych SFC (aktualizacja 29/02/2024)

W okresie programowania WPR 2023-2027 lista została rozszerzona do 31 słów kluczowych, aby umożliwić bardziej ukierunkowane etykietowanie, jak pokazano w tabeli na następnej stronie. Na przykład "Hodowla i dobrostan zwierząt" zastąpiono trzema słowami kluczowymi: "Hodowla zwierząt", "Dobrostan zwierząt" oraz "Pasza i pasze". Ponadto istotne tematy, takie jak "cyfryzacja" i "innowacje społeczne" mają zostać ujęte za pomocą nowych słów kluczowych.

Tabela 5: Słowa kluczowe mające zastosowanie do projektów OG w WPR 2023-2027

Kod	Etykieta
1	Hodowla zwierząt
2	Dobrostan zwierząt
3	Pasza i pasza
4	Rośliny uprawne
5	Ogrodnictwo zewnętrzne i uprawy drzewiaste (w tym uprawa winorośli, oliwek, owoców, roślin ozdobnych)
6	Uprawy szklarniowe
7	Leśnictwo
8	Akwakultura
9	Zasoby genetyczne
10	Kontrola szkodników/chorób w roślinach
11	Zwalczanie szkodników/chorób u zwierząt
12	Składniki odżywcze dla roślin
13	Gleba
14	Woda
15	Energia
16	Zmiana klimatu (w tym redukcja emisji gazów cieplarnianych, adaptacja i łagodzenie skutków oraz inne kwestie związane z powietrzem)
17	Rolnictwo ekologiczne
18	Agroekologia
19	Płodozmian/dywersyfikacja upraw/uprawy dwufunkcyjne lub mieszane
20	Bioróżnorodność i przyroda
21	Zarządzanie krajobrazem/terenami
22	Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym odpady, produkty uboczne i pozostałości
23	Sprzęt i maszyny
24	Konkurencyjność/nowe modele biznesowe
25	Dywersyfikacja gospodarstw rolnych
26	Łańcuch dostaw, marketing i konsumpcja
27	żywności, jakość, przetwarzanie i odżywianie
28	Cyfryzacja, w tym dane i technologie danych

Kod	Etykieta
29	AKIS, w tym doradztwo, szkolenia, demo w gospodarstwie, interaktywne projekty innowacyjne
30	Kwestie dotyczące obszarów wiejskich
31	Innowacje społeczne

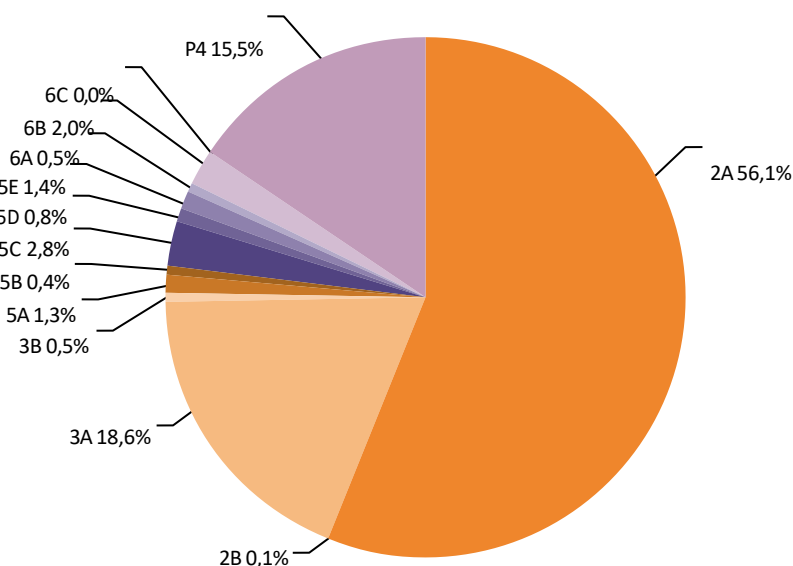
Źródło: DG AGRI (2024)

Dane pobrane z bazy danych SFC wskazują, że w oparciu o 19 słów kluczowych użytych do sklasyfikowania projektów EPI OG, **około dwie trzecie projektów koncentruje się na tematach środowiskowych.**

Klasyfikacja projektów EPI OG w oparciu o dane dotyczące realizacji AIR 2022 (patrz [rysunek 5](#)) pokazuje, że zdecydowana większość projektów (około 75% całkowitych wydatków publicznych) ma na celu przyczynienie się do poprawy wyników gospodarczych gospodarstw rolnych (obszar tematyczny 2A)

oraz do poprawy konkurencyjności producentów surowców poprzez lepszą ich integrację w łańcuchu rolno-spożywczym (obszar tematyczny 3A). Kolejne 15,5% wydatków w ramach projektów OG przyczynia się do realizacji priorytetu środowiskowego 4 (Przywracanie, ochrona i wzmacnianie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem)³⁵, a 6,7% przyczynia się do realizacji priorytetu 5 (Promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach rolnictwa, żywności i leśnictwa).

Rysunek 5: Rozkład wydatków publicznych w ramach projektów EPI OG w podziale na obszary tematyczne

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR na podstawie AIR 2022

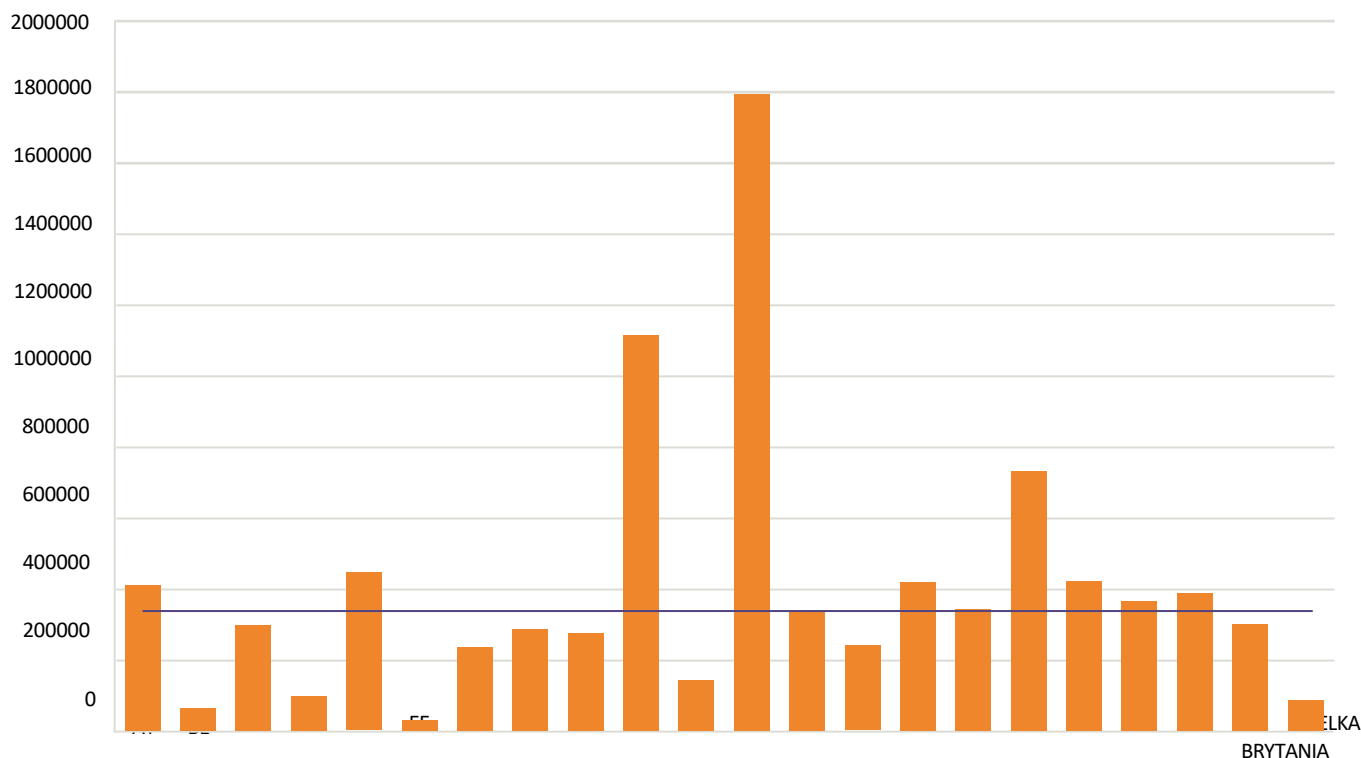
Na poziomie UE średni budżet OGs, jak wskazuje pozioma linia na poniższym wykresie, wynosi około 335 EUR 000. Analiza wielkości finansowej (tj. budżetu) projektów OG pokazuje znaczne różnice, ponieważ średni budżet OG waha się od mniej niż 30 000 EUR (Estonia) do 1,8 mln EUR (Irlandia), co podkreśla różne krajowe podejścia do projektów OG w ramach EPI. Średni budżet dla państwa członkowskiego może ukrywać znaczne różnice między regionami i zaproszeniami do składania wniosków, które mają różne cele i cele.

skali geograficznej. Typowym przykładem jest Irlandia, która ma dwa z góry określone tematyczne ogólnokrajowe OG o wartości odpowiednio 10 mln EUR i 25 mln EUR, a także szereg mniejszych projektów oddolnych o wartości poniżej 2 mln EUR. Różne państwa członkowskie zmieniły również maksymalny budżet na projekt OG w okresie 2014-2022, niektóre zwiększając go, a inne zmniejszając, ponieważ uznano go za zbyt wysoki dla danego rodzaju .

³⁵ Klasyfikacja projektów EPI według obszarów tematycznych w 2022 AIR dotyczy już wdrożonych projektów i może dawać nieco inny obraz niż dane SFC.

Wykres 6: Średni budżet OG w podziale na państwa członkowskie i UE (EUR)

Źródło: Opracowanie DG AGRI na podstawie SFC (dane zaktualizowane 29/02/2024)

W oparciu o dane dotyczące wykonania finansowego z AIR 2022, do dnia 31 grudnia 2022 r. całkowite wydatki publiczne na działanie EPI na poziomie UE wyniosły 555,4 mln EUR (tj. 49,2% całkowitego budżetu przeznaczonego na projekty OG, które zostały dotychczas zgłoszone w SFC). Należy pamiętać, że środki finansowe przyznane w ramach EPI muszą zostać wykorzystane do 2025 roku. Oznacza to, że od danych AIR z 31 grudnia 2022 r. do końca 2025 r. nadal istnieją trzy lata, w których wiele OG - niezależnie od tego, czy zostały zgłoszone w SFC, czy nie - musi otrzymać płatności końcowe, które mogą stanowić największą część wydatków, ponieważ płatności zaliczkowe nie były dozwolone w latach 2014-2022. Ostateczne dane dotyczące wydatków będą dostępne dopiero w raportach AIR dostarczonych do 30 czerwca 2026 roku.

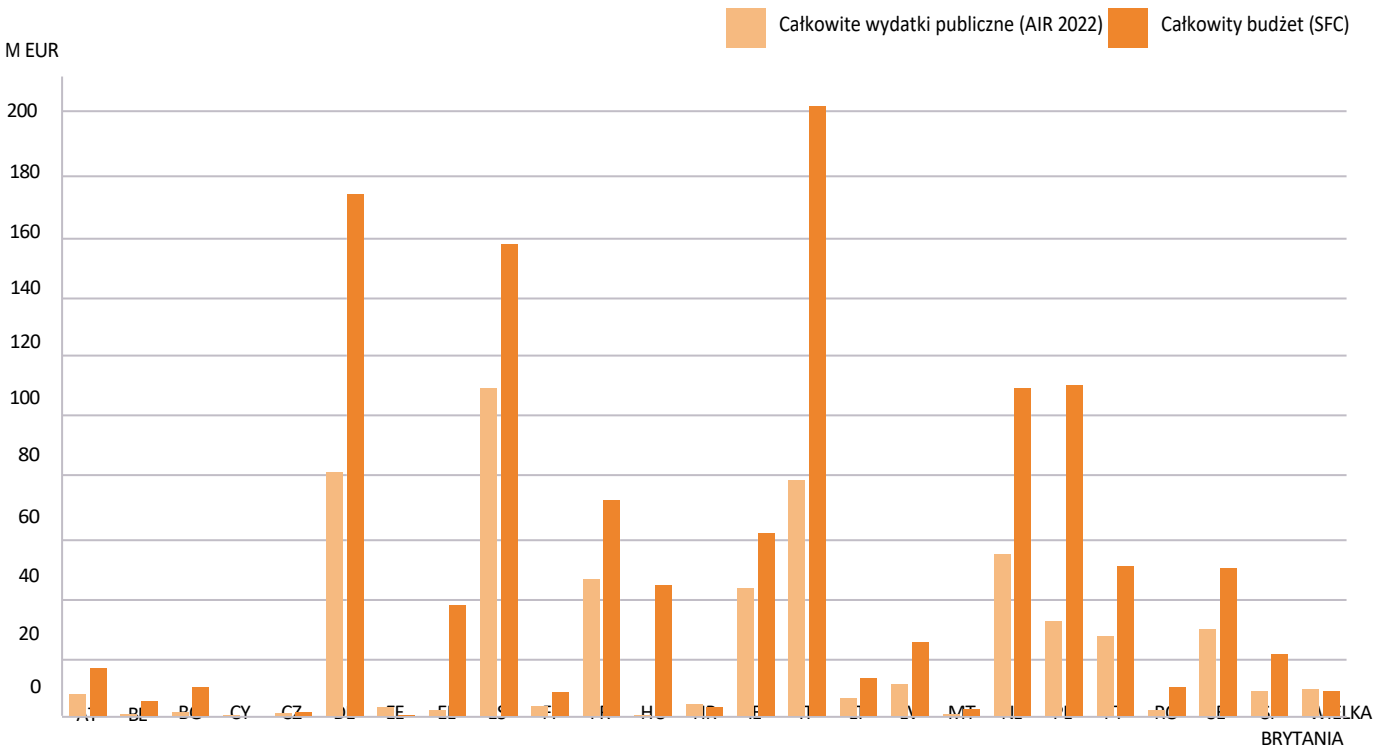
Jak pokazano na poniższym wykresie, wskaźnik egzekucji różni się dość znacznie w poszczególnych państwach członkowskich, przy czym cztery państwa członkowskie

wykazujące wskaźnik wykonania finansowego poniżej 10% (Cypr, Słowacja, Węgry i Grecja), sześć państw członkowskich z ponad 50% wskaźnikiem wykonania ³⁶ (Czechy, Francja, Hiszpania, Irlandia, Portugalia i Szwecja) oraz Niemcy, Austria, Litwa, którym niewiele brakuje do 50%. Państwa członkowskie o bardzo niskim wskaźniku wykonania to zazwyczaj te, które spóźniły się z rozpoczęciem działania OG, podczas gdy te o wyższym wskaźniku wykonania często wcześniej rozpoczynały nabór i selekcję OG. Według słów urzędnika DG AGRI, ilustruje to **znaczenie rozpoczęcia naboru OG na wczesnym etapie okresu programowania**. Pod koniec okresu realizacji państwa członkowskie, które zaczęły późno, nadal będą musiały zapłacić znaczne kwoty za projekty. Ponadto inne państwa członkowskie mogą czekać na sprawozdanie końcowe, aby zapłacić pełną kwotę na rzecz OG.

³⁶ Oprócz tego wydaje się, że Wielka Brytania wykorzystała 100% przyznanych środków finansowych.

Rysunek 7: Realizacja finansowa projektów OG w ramach EPI (do 31/12/2022)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR na podstawie SFC (dane budżetowe OG zaktualizowane 29.02.2024 r.) i 2022 AIR (całkowite wydatki publiczne na dzień 31.12.2022 r.).

Według systemu raportowania SFC (dane otrzymane 7 marca 2024 r.) grupy operacyjne obejmują łącznie 18 850 partnerów, podzielonych na sześć kategorii, jak pokazano w poniższej tabeli. W systemie SFC wymagane są jedynie informacje o partnerze wiodącym. Państwa członkowskie mogą opcjonalnie zdecydować o wprowadzeniu informacji również o innych partnerach. W związku z tym dane dotyczące ogólnej liczby partnerów i ich podziału na kategorie są jedynie orientacyjne.

Tabela 6: Partnerzy OG według kategorii

Kategoria partnera OG	Nie.	Udział (%)
Posiadacz gospodarstwa	5 949	31.6%
Inne	4 033	21.4%
Instytut badawczy	3 878	20.6%
MŚP	2 573	13.6%
Doradca	1 879	10.0%
ORGANIZACJA POZARZĄDOWA	538	2.9%
Łącznie	18 850	100%

Źródło: Opracowanie DG AGRI na podstawie danych SFC (aktualizacja 29/02/2024)

Kategoria "Inne" w pewien sposób zniekształca obraz, ponieważ może obejmować szereg podmiotów (w zależności od tego, w jaki sposób państwa członkowskie zakodowały je w SFC) np. konsultantów, weterynarzy, stowarzyszenia/konsorcja rolników, stowarzyszenia/organizacje producentów,

izby rolnicze, centra technologiczne, gminy, firmy rozwoju lokalnego, agencje regionalne, szkoły i ośrodki edukacyjne/szkoleniowe, firmy multimedialne/komunikacyjne, firmy przetwórcze, firmy marketingowe, handel

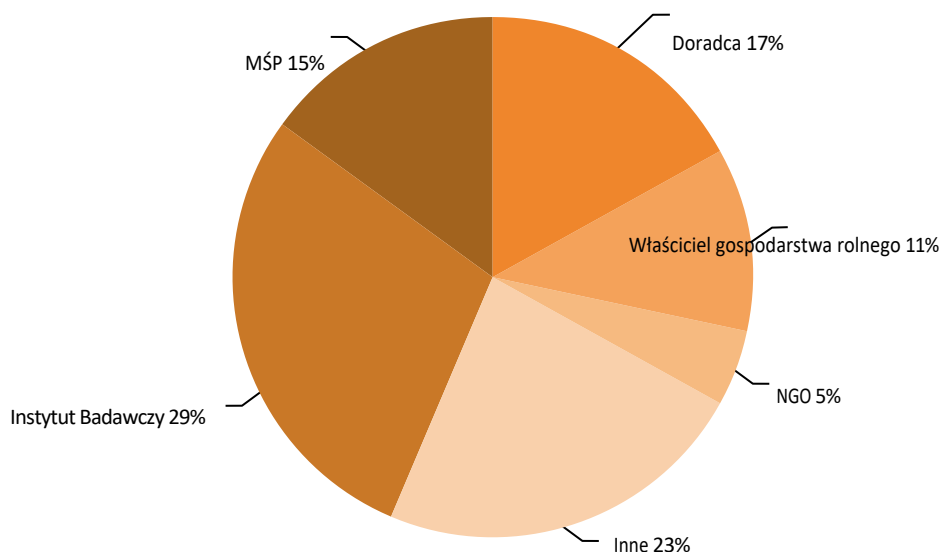
związki zawodowe, indywidualne gospodarstwa rolne, parki przyrody, organizacje ochrony przyrody, firmy informatyczne i inne osoby fizyczne, firmy lub podmioty prawne, które nie zostały lepiej zidentyfikowane. Część z tych podmiotów może pokrywać się z innymi kategoriami, zwłaszcza "Doradca", "MŚP" i "NGO", a zatem może być niedoszacowana.

Średnio każdy OG składa się z 5,45 partnerów, ale podział na kraje ujawnia znaczne różnice między podejściami krajowymi. W Belgii w OG zaangażowanych jest średnio 11 partnerów, w Słowenii - 10,5, w Szwecji - 2,3, a w Holandii - 2,7. Różne średnie krajowe wyjaśniają również wyższą liczbę partnerów OG ogółem we Włoszech (4 600 partnerów OG, 7,5 partnera na OG) w porównaniu z Hiszpanią (2 552 partnerów OG, 3,8 na OG).

Baza danych SFC zawiera dane dotyczące 3 484 partnerów wiodących. Niespójności w porównaniu z liczbą OG wynikają z podwójnego raportowania danych tego samego partnera lub, w kilku przypadkach, z zarejestrowania w bazie danych dwóch różnych partnerów wiodących dla tego samego OG.

W 29% OG, instytut badawczy działa jako główny partner. Doradcy, MŚP i rolnicy odgrywają wiodącą rolę odpowiednio w 17%, 15% i 11% OG. Organizacje pozarządowe są głównymi partnerami w 5% przypadków. Ponownie, duża część OG (24%) jest prowadzona przez partnerów należących do kategorii "Inne", co może ponownie prowadzić do niedoszacowania kategorii "Doradca", "MŚP" i "NGO".

Rysunek 8: Liczba partnerów wiodących według kategorii (% całkowitej liczby OG)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR na podstawie danych SFC (aktualizacja 29.02.2024)

4.3 Wyniki ankiety OG

Jak wspomniano wcześniej, w ramach badania OG zebrano **989 wypełnionych kwestionariuszy** z 24 państw członkowskich i Wielkiej Brytanii, co odpowiada **768 projektom OG**. Zgodnie z oczekiwaniami państwa członkowskie, które nie wdrożyły działania EIP-AGRI (tj. Dania i Luksemburg) oraz państwa członkowskie, które nie przekazały jeszcze danych dotyczących projektów OG w ramach EPI do SFC (tj. Słowacja³⁷), nie udzieliły odpowiedzi w ramach ankiety. Nie ma również odpowiedzi na ankietę dla Malty, dla której tylko jeden projekt EPI jest zarejestrowany w bazie danych SFC.

W przypadku Cypru listę pięciu osób kontaktowych ds. projektów OG otrzymano od DG AGRI w dniu 7 marca 2024 r. Zaproszenie do wypełnienia ankiety zostało wysłane pocztą elektroniczną przez zespół badawczy do wszystkich pięciu koordynatorów OG w dniu 11 marca 2024 r.

marca z prośbą o odesłanie wypełnionych kwestionariuszy najpóźniej do 15 marca.

Wskaźnik odpowiedzi na ankietę oparty na liczbie projektów OG, dla których uzyskano odpowiedź na ankietę (768) **w stosunku do całkowitej liczby projektów OG** zgłoszonych w bazie danych SFC do 13 października 2023 r.⁽³⁸⁾ (3 226) **wynosi 23,8%**.

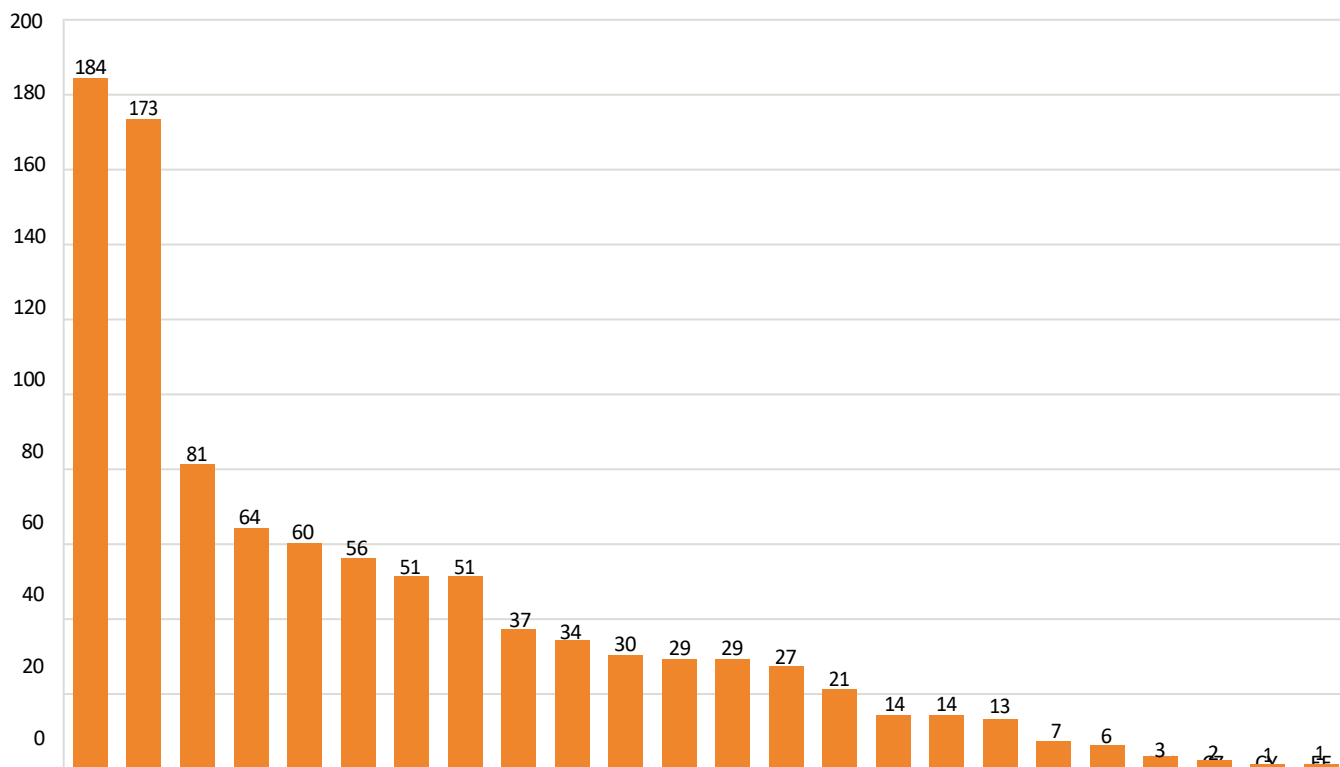
Główne statystyki badania zostały przedstawione w celu zapewnienia przeglądu rozkładu respondentów według głównych cech, takich jak rozkład według państwa członkowskiego, według partnerów wiodących OG w porównaniu z innymi partnerami OG, kategorii respondentów i sektora.

³⁷ W przypadku tego państwa członkowskiego w momencie rozpoczęcia badania nie były dostępne żadne kontakty e-mail.

³⁸ Baza danych, z której kontakty e-mail do ankiety.

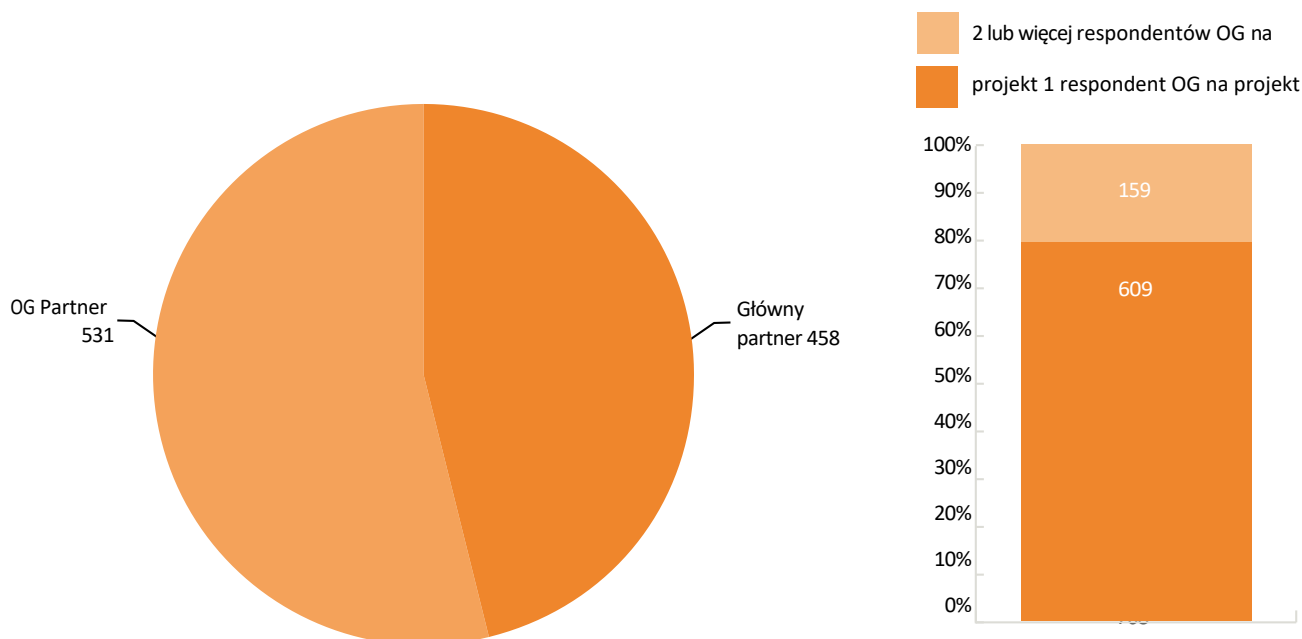
Rysunek 9: Rozkład odpowiedzi na ankietę OG w poszczególnych państwach członkowskich

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejskie Centrum Ewaluacji WPR, opracowanie danych z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Jak pokazano na powyższym wykresie, badanie pozwoliło objąć projekty OG w prawie wszystkich państwach członkowskich, w tym również odpowiedzi na kwestionariusz z Wielkiej Brytanii. Niektóre państwa członkowskie wydają się być bardziej reprezentowane niż inne, w szczególności Włochy i Hiszpania, zgodnie z ich stosunkowo większym udziałem w sfinalizowanych projektach EIP OG w . Zgodnie z wcześniejszymi informacjami, według danych SFC, Włochy i Hiszpania stanowią 53,4% z 903 zakończonych projektów OG (29 lutego 2024 r.).

Rysunek 10: Rozkład odpowiedzi na ankietę OG według typu partnera OG i liczby odpowiedzi na projekt OG

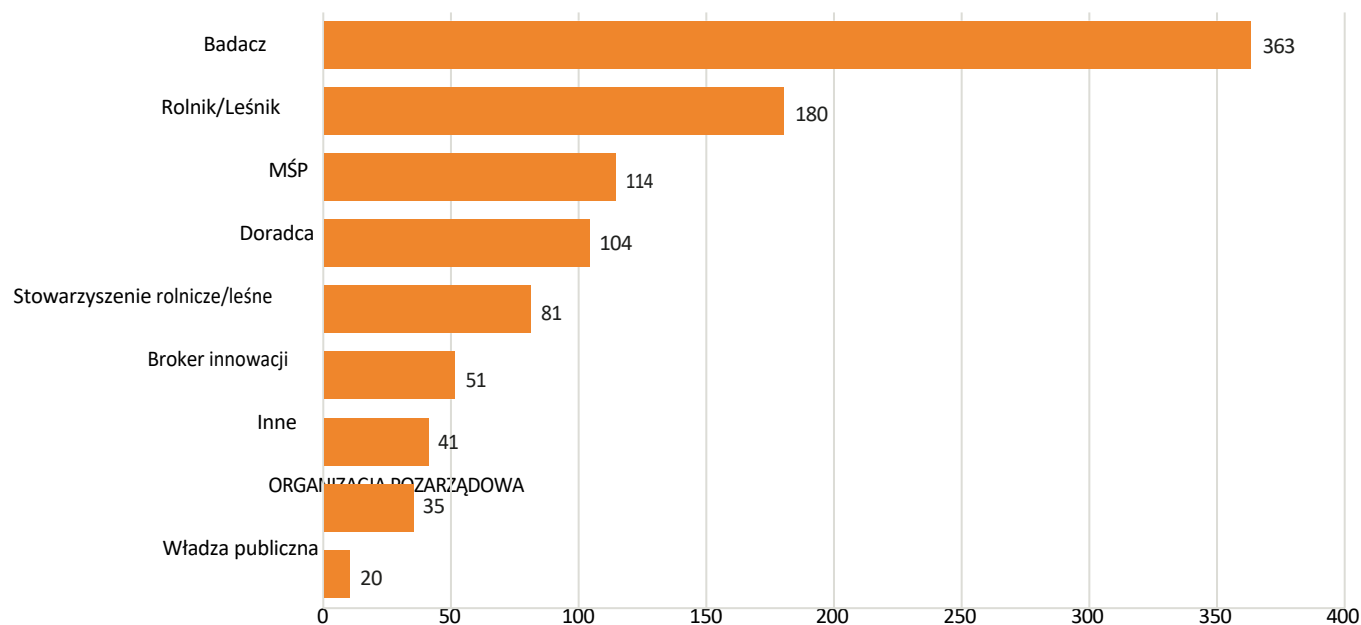
Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejskie Centrum Ewaluacji WPR, opracowanie danych z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Zarówno partnerzy wiodący OG, jak i inni partnerzy OG są dobrze reprezentowani w ankiecie OG. Analiza przeprowadzona w celu udzielenia odpowiedzi na trzy pytania badawcze zapewnia dalszy wgląd w możliwe zróżnicowanie odpowiedzi ankietowych między dwiema grupami respondentów (patrz [rozdział 5](#)).

W przypadku większości projektów OG ankieta została wypełniona tylko przez jednego partnera projektu. W przypadku około 20% projektów OG, dla których zebrano dane w ankiecie, odpowiedzi udzieliło dwóch lub więcej partnerów OG.

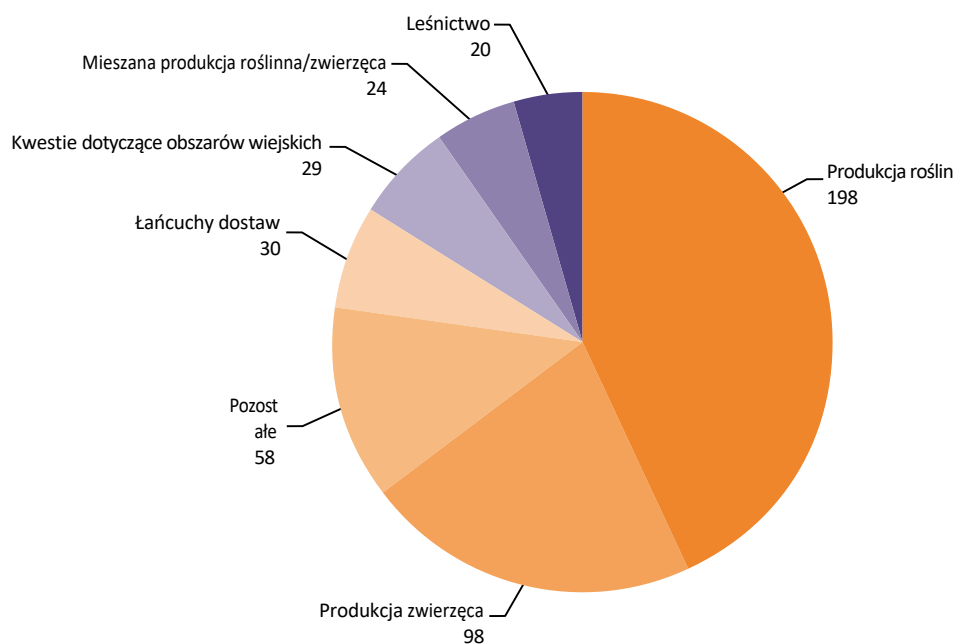
Rysunek 11: Rozkład odpowiedzi w ankiecie OG według kategorii partnera OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejskie Centrum Ewaluacji WPR, opracowanie danych z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Jak pokazano na powyższym rysunku, skład próby badawczej jest wyraźnie przechylony w kierunku kategorii "badacz". Jednak rolnicy / leśnicy wydają się być dobrze reprezentowani, a wszystkie inne kategorie partnerów OG są uwzględnione.

Rysunek 12: Rozkład odpowiedzi na ankietę OG według sektora (liczba) (*)

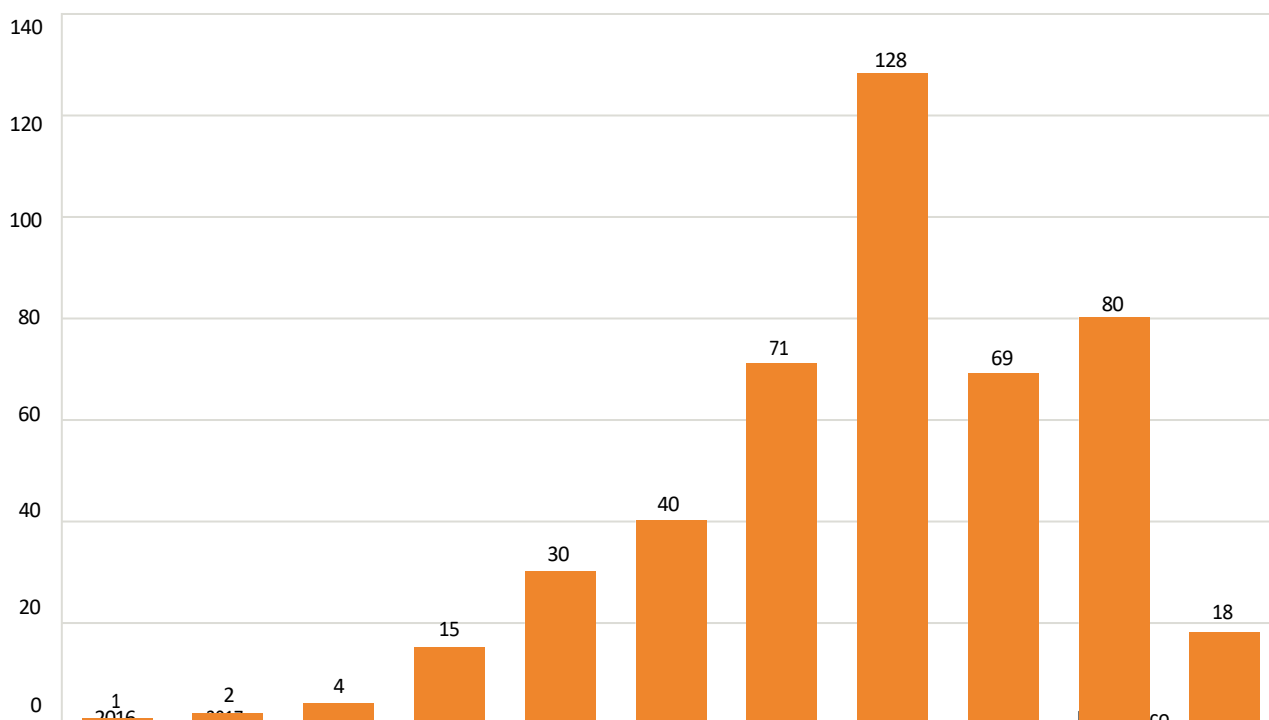
(*) Pytanie ankietowe dotyczy tylko partnerów wiodących. N=457 odpowiedzi w ankiecie

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejskie Centrum Ewaluacji WPR, opracowanie danych z badania OG

Jak pokazano na powyższym rysunku, projekty OG związane z produkcją roślinną dominują w próbie badawczej, a następnie projekty skoncentrowane na produkcji zwierzęcej. Wszystkie inne sektory są jednak reprezentowane w badaniu, choć z mniejszą liczbą projektów OG.

Rysunek 13: Rozkład odpowiedzi według roku ukończenia projektów OG (*)

(*) Pytanie ankietowe dotyczy tylko partnerów wiodących. ND= Nieokreślone (brak odpowiedzi)
Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez European Evaluation Helpdesk for the CAP opracowanie danych z ankiety OG (N=458 odpowiedzi ankietowych - partnerzy wiodący)

Większość odpowiedzi ankietowych odnosi się do projektów OG, które zostały ukończone lub są bliskie ukończenia. Zgodnie z odpowiedziami udzielonymi w ankiecie, tylko 17,5% projektów jest nadal w toku.

Prawdopodobnie nie jest zaskakujące, że większość odpowiedzi w ankiecie dotyczy

nowszych projektów ukończonych w ciągu ostatnich kilku lat (patrz [rysunek 14](#)), dla których prawdopodobnie nadal partnerstwa OG. Stosunkowo mniej odpowiedzi zebrano dla starszych projektów, być może ze względu na to, że niektóre OG zostały rozwiązane i/lub kontakty e-mailowe już nie istnieją.

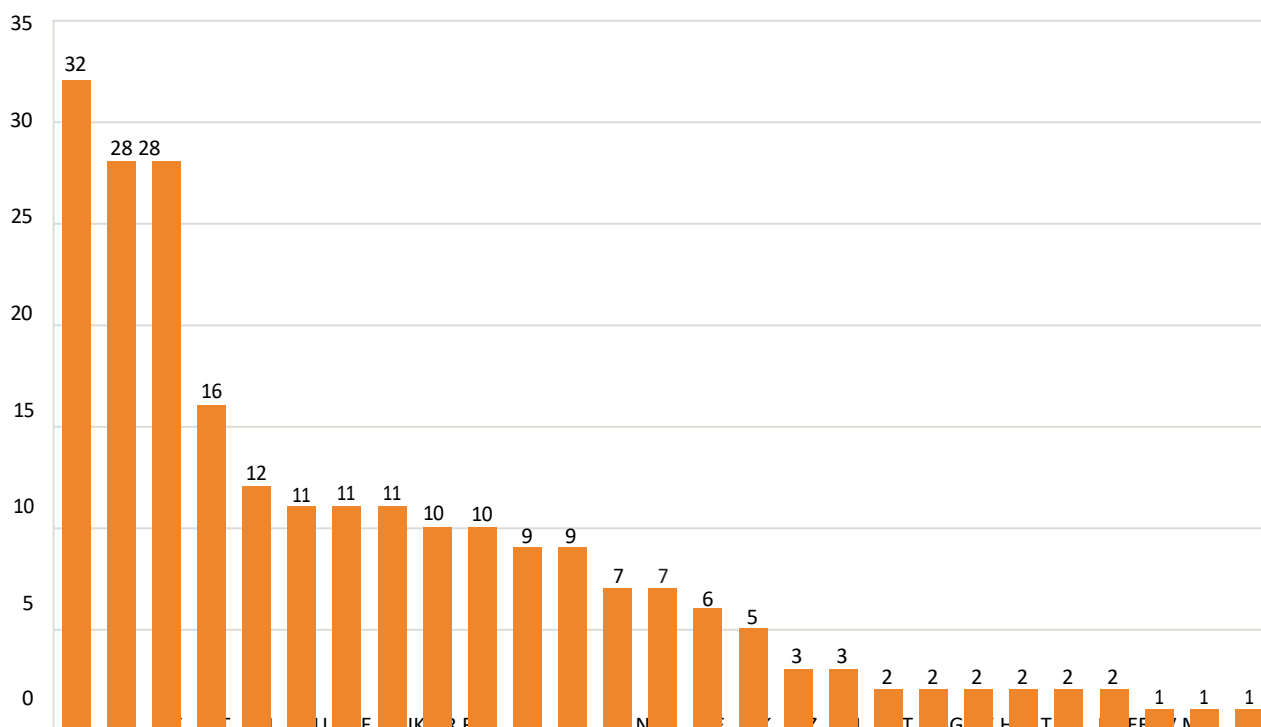
4.4 Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród interesariuszy

Otrzymano łącznie **233 wypełnione kwestionariusze od zainteresowanych stron**. Biorąc pod uwagę zakres i skład listy kontaktów wykorzystanej do wysłania zaproszeń do udziału w ankiecie, nie jest możliwe obliczenie znaczącego wskaźnika odpowiedzi na ankietę, ponieważ nie wiadomo, ile z podanych kontaktów e-mailowych było rzeczywiście istotnych dla tej konkretnej ankiety.

Na kolejnych stronach przedstawiono kilka statystyk badania, aby zapewnić przegląd rozkładu respondentów według ich głównych cech, takich jak rozkład według państwa członkowskiego i kategorii respondenta.

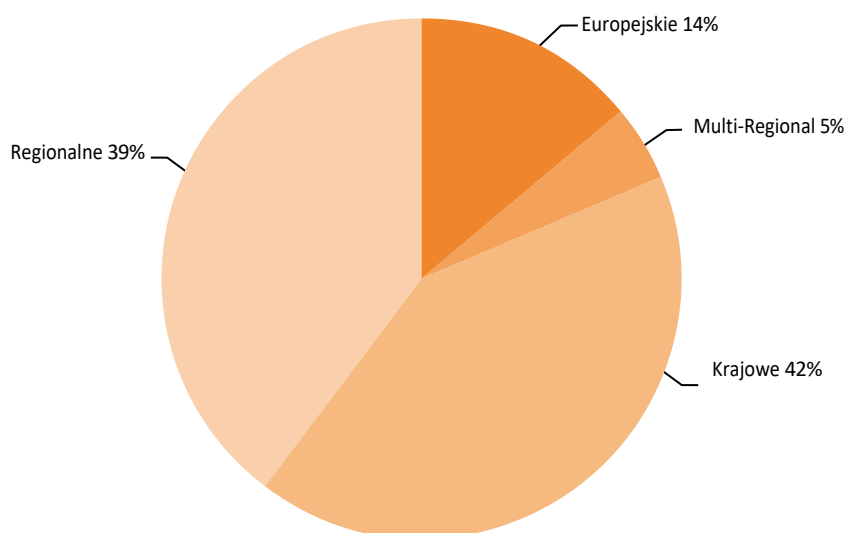
Rysunek 14: Rozkład odpowiedzi udzielonych w ankiecie przez zainteresowane strony w podziale na państwa członkowskie

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR, opracowanie danych z ankiety wśród zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi na ankietę)

Badanie jest szeroko reprezentatywne dla UE-27, ponieważ odpowiedzi zostały zebrane od interesariuszy innowacji we wszystkich państwach członkowskich z wyjątkiem Cypru. Większe państwa członkowskie, takie jak Włochy, Hiszpania i Niemcy, mają stosunkowo większy udział respondentów, prawdopodobnie ze względu na istnienie programów regionalnych.

Rysunek 15: Respondenci ankiety wśród interesariuszy według geograficznego poziomu wiedzy specjalistycznej

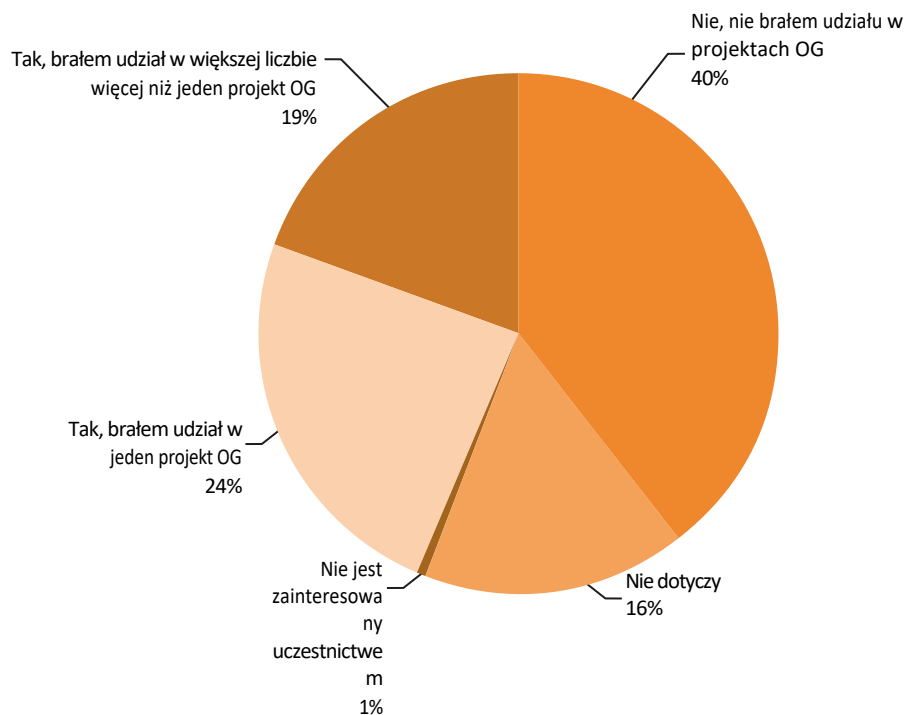

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejski punkt informacyjny ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety wśród zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi na ankietę)

Większość respondentów działa na krajowym, wieloregionalnym lub regionalnym. Około 14% respondentów działa na szerszym poziomie europejskim.

Rysunek 16: Respondenci ankiety wśród interesariuszy według udziału w projektach OG w ramach EPI

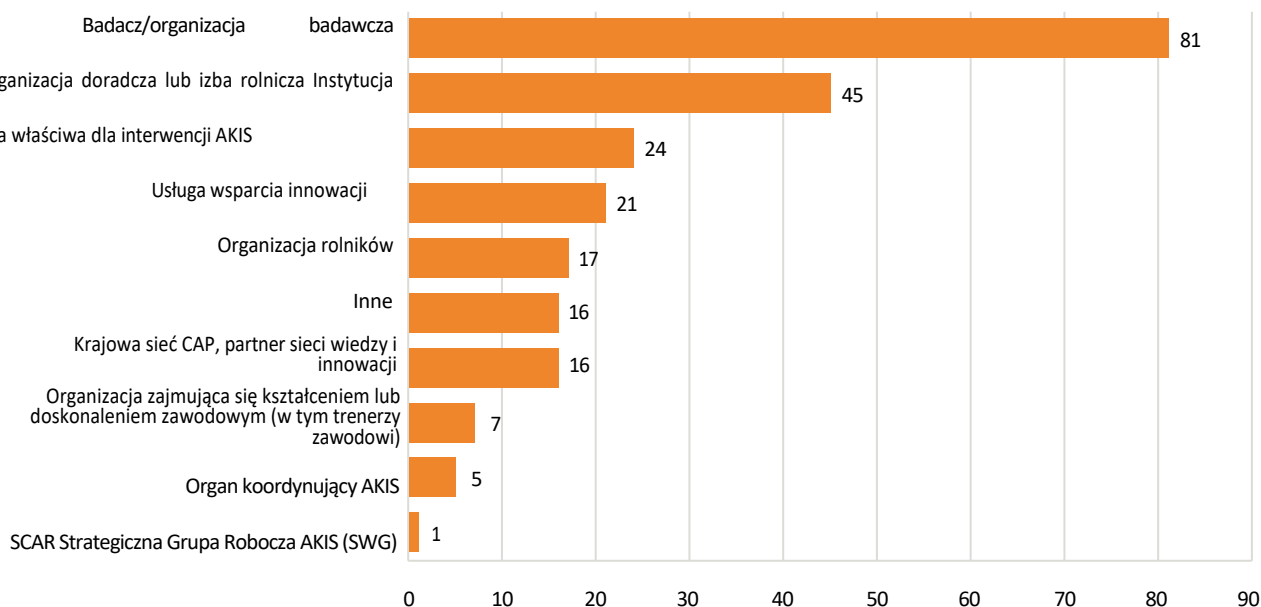

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety przeprowadzonej wśród zainteresowanych stron (N=232 odpowiedzi na ankietę)

Powyższy rysunek pokazuje, że chociaż większość respondentów zainteresowanych stron działa poza OG EIP, 43% z nich uczestniczyło w co najmniej jednym projekcie OG. Oczekuje się, że ta grupa respondentów odpowiedziała na ankietę interesariuszy, przedstawiając spostrzeżenia odzwierciedlające ich "praktyczne" doświadczenie w projektach OG, a zatem w pewnym stopniu uzupełniające odpowiedzi w ankiecie OG.

Podobnie jak w badaniu OG, kategoria "naukowiec/organizacja badawcza" ogólnie dominuje w próbie ankietowej interesariuszy (rysunek poniżej). Jednak wszystkie inne kategorie są reprezentowane w badaniu, przy czym doradcy, przedstawiciele usług wsparcia innowacji, władze publiczne, krajowe sieci WPR oraz sieci wiedzy i innowacji są nieco lepiej reprezentowane ³⁹.

Rysunek 17: Podział respondentów ankiety wśród interesariuszy według kategorii

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejski punkt informacyjny ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety wśród zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi na ankietę)

Respondenci ankiety zostali również poproszeni o wskazanie swoich głównych obszarów wiedzy specjalistycznej za pomocą słów kluczowych (tj. listy 31 słów kluczowych). Respondenci mogli dowolną liczbę obszarów wiedzy specjalistycznej.

Poniższy rysunek przedstawia rozkład odpowiedzi według obszarów wiedzy respondentów. Najczęściej wymieniana wiedza specjalistyczna dotyczy zmian klimatu i kwestii środowiskowych. Jednak, co nie jest zaskoczeniem, 75 z 233 respondentów ankiety

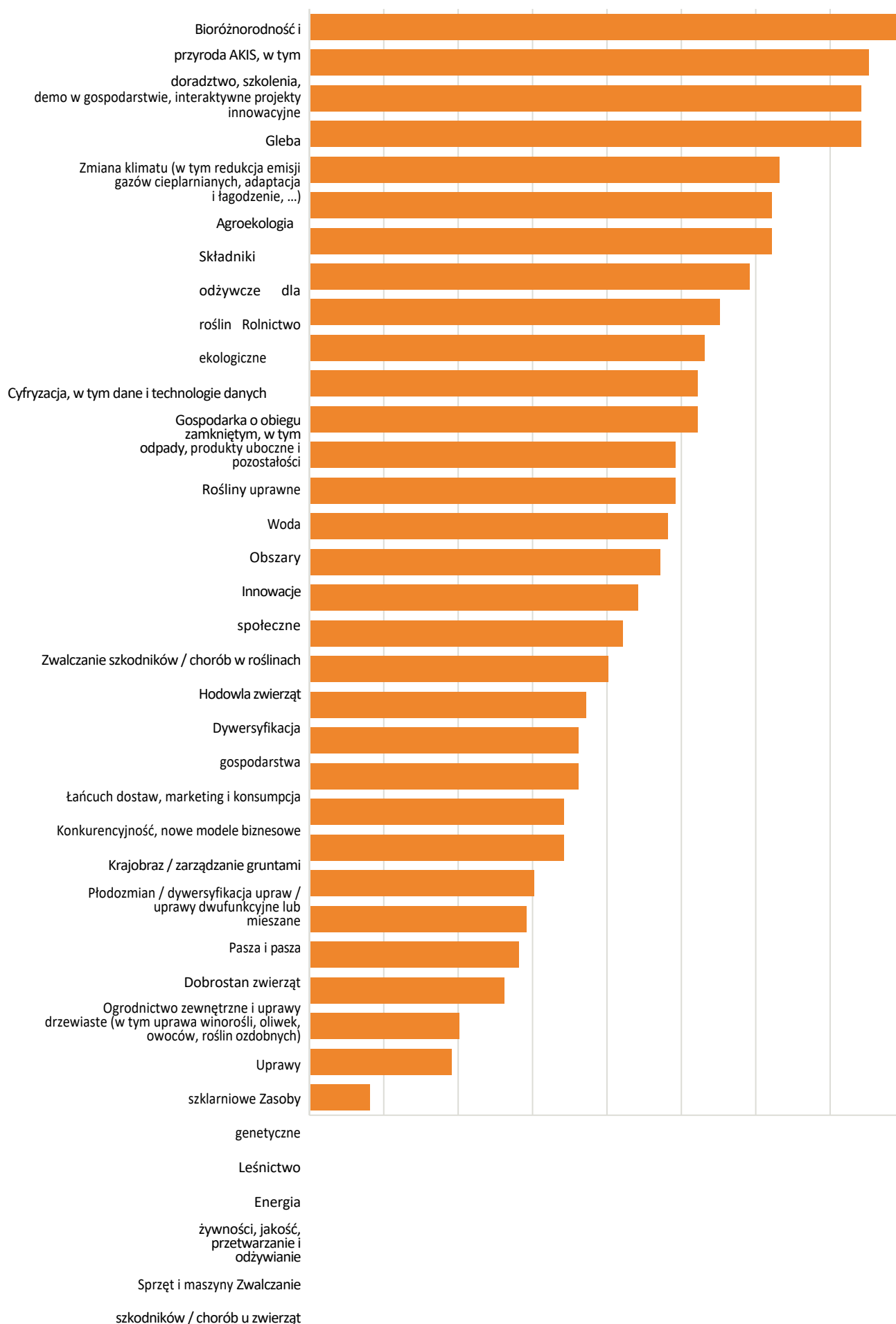

zgłosiło "AKIS, w tym doradztwo, szkolenia, demonstracje w gospodarstwie, interaktywne projekty innowacyjne" jako jeden z ich głównych obszarów specjalizacji.

³⁹ W kwestionariuszu respondenci musieli wskazać tylko jedną kategorię z danej listy. Nie możemy zatem wykluczyć, że niektórzy interesariusze mogą mieć więcej niż jedną funkcję/profil.

Rysunek 18: Podział respondentów ankiety wśród interesariuszy według głównego obszaru wiedzy specjalistycznej i/lub zainteresowania innowacyjnymi rozwiązaniami

Akwakultura

0 10 20 30 40 50 60 70 80

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejski punkt informacyjny ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety wśród zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi na ankietę)

5. Odpowiedzi na pytania badawcze

5.1 P1 - W jakim stopniu projekty EPI OG przyniosły oczekiwane rezultaty: Wyniki projektu, szersze wykorzystanie innowacji, wyniki społeczności?

5.1.1 Opis pytania badawczego nr 1

Aby odpowiedzieć na to pytanie, w badaniu wykorzystano dwa pytania pomocnicze do analizy zakresu, w jakim osiągnięto oczekiwane wyniki projektu OG. Analiza opiera się na definicji wyników projektu zgodnie z trzema poziomami przedstawionymi w sekcji [2.2.1](#).

P.1.1 - W jakim stopniu projekty EPI OG przyniosły innowacyjne rozwiązania, które zostały pomyślnie przetestowane przez użytkowników końcowych i rozpowszechnione poza partnerstwem projektowym?

Pierwsze pytanie częściowe bada stopień sukcesu innowacyjnych rozwiązań, które zostały przetestowane i rozpowszechnione przez rolników/leśników OG.

W raporcie wstępnym określono czynniki, które należy uwzględnić w analizie, w odniesieniu do których ankiety oraz studia przypadków zapewniają wgląd:

- ▮ projekty OG, w przypadku których zrealizowano przewidziane produkty i rezultaty;
 - ▮ projekty OG, w których opracowano i przetestowano innowacyjne rozwiązanie;
 - ▮ Projekty OG sklasyfikowane według rodzaju innowacyjnego rozwiązania;
 - ▮ projekty OG, w przypadku których stworzone rezultaty projektu są przez rolników/leśników i/lub innych użytkowników końcowych spoza OG; oraz
- kroki podjęte przez partnerów OG w celu rozpowszechnienia i zachęcenia do przyjęcia innowacyjnego rozwiązania poza partnerstwem.

Q1.2 - W jakim stopniu projekty OG odniosły sukces we wzmacnianiu i poszerzaniu społeczności oraz rozwijaniu możliwości dalszej współpracy?

Drugie pytanie dotyczy wpływu projektów EIP-AGRI i OG na szerszą społeczność poza funkcjonowaniem projektu i jego wynikami. Zasadnicze znaczenie ma tutaj zakres, w jakim OG udało się poprawić ogólny (rolniczy) system innowacji i praktyki rolnicze w ich szerszym kontekście oraz w dziedzinie, w której były aktywne.

W oparciu o dane ankietowe, a także studia przypadków, analiza koncentruje się na następujących elementach:

- wykorzystanie wyników OG przez rolników/leśników i innych użytkowników końcowych poza OG lub w nowych projektach;
- ▮ tworzenie sieci kontaktów w ramach projektów OG z podmiotami spoza partnerstwa (rolnicy/użytkownicy końcowi rozwiązań i inne podmioty);
 - ▮ rozwój projektów kontynuacyjnych i dalszy rozwój wyników projektów przez partnerów OG;
- rodzaje współpracy między OG a podmiotami zewnętrznymi;
zaangażowanie partnerów OG w inne projekty dzięki OG;
- ▮ relacje utworzone między partnerami OG a innymi podmiotami lub sieciami rolniczymi lub badawczymi poprzez funkcjonowanie OG;
 - ▮ rozszerzenie partnerstwa na inne podmioty, w szczególności rolników; oraz
- Partnerzy projektu OG kontynuują współpracę po zakończeniu projektu.

Aby odpowiedzieć na pytanie 1 i jego dwa pytania podrzędne, następujące ramy analityczne.

Tabela 7: Ramy analityczne dla odpowiedzi na pytanie 1

Pytanie badawcze	Kryteria oceny	Wskaźniki/rodzaj informacji	Źródła danych
Q1	1.1 OG osiągnęły oczekiwane rezultaty projektu	1.1.1 Liczba projektów, które zrealizowały oczekiwane produkty i rezultaty OG.	Ankieta OG Ankieta wśród interesariuszy
Q1.1	1.2 Stworzono innowacyjne rozwiązania i testowane w ramach partnerstwa OG	1.2.1 Liczba OG, w których opracowano i przetestowano innowacyjne rozwiązanie w porównaniu z przypadkami, w których innowacyjne rozwiązanie nie zostało wdrożone i dlaczego. 1.2.2. Liczba innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez OG (według typu): 1. Wymiana wiedzy 2. Innowacyjność produktu 3. Innowacyjność usług 4. Innowacje technologiczne 5. Praktyki agronomiczne i innowacje procesowe 6. Innowacje organizacyjne 7. Innowacje społeczne na obszarach wiejskich 1.2.3 Opinie OG na temat czynników przyczyniających się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań	Ankieta OG Studia przypadków
Q1.1	1.3 Opracowano innowacyjne rozwiązania i rozpowszechniono je poza partnerstwem.	1.3.1 Liczba OG, których wyniki projektu są wdrażane przez rolników/leśników i/lub innych użytkowników końcowych spoza OG. 1.3.2 Dowody działań podjętych przez partnerów OG w celu rozpowszechnienia i zachęcenia do przyjęcia innowacyjnego rozwiązania poza partnerstwem: ▪ rozpowszechnianie ▪ komunikacja ▪ porady i wskazówki ▪ szkolenie dotyczące wyników OG ▪ wymiana informacji o wzajemnych wynikach i rezultatach z innymi odpowiednimi projektami badawczo-rozwojowymi ▪ rozwój kolejnych projektów w oparciu o wyniki projektu, etapy komercjalizacji ▪ inne	Ankieta OG Studia przypadków
Q1.2	1.4 Projekty OG przyczyniły się do wzmocnienia społeczności	1.4.1 Dowody na to, że rolnicy/leśnicy i inni użytkownicy końcowi spoza OG lub nowych projektów (tj. Horyzont 2020, Interreg itp.) wykorzystali wyniki OG. 1.4.2 Liczba projektów OG, które nawiązały współpracę z podmiotami spoza partnerstwa (rolnicy/użytkownicy końcowi rozwiązań i inne podmioty). 1.4.3 Liczba partnerstw OG, które opracowały dalsze projekty i rozwinęły wyniki projektów. 1.4.4 Rodzaje współpracy między OG a podmiotami zewnętrznymi.	Ankieta OG Ankieta wśród interesariuszy Studia przypadków

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejskie Centrum Informacyjne ds.

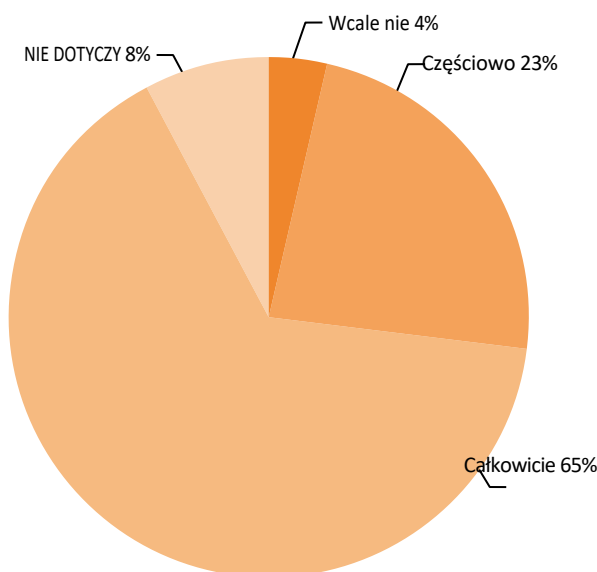
5.1.2 JC 1.1-JC 1.2 - OG przyniosły oczekiwane rezultaty projektu, a innowacyjne rozwiązania zostały stworzone i przetestowane w ramach partnerstw OG.

W niniejszej sekcji przedstawiono wyniki analizy przeprowadzonej w ramach dwóch pierwszych kryteriów oceny w oparciu o informacje zebrane w ramach badania OG, badania interesariuszy i studiów przypadku.

Badanie OG pokazuje, że 65% wszystkich respondentów uważa, że ich projekt opracował innowacyjne rozwiązanie zgodnie z tym, co zostało zaplanowane w fazie projektowania, 23% z nich uważa, że projekt częściowo osiągnął zaplanowane wyniki, a tylko 4% uważa, że projekt osiągnął zaplanowane wyniki.

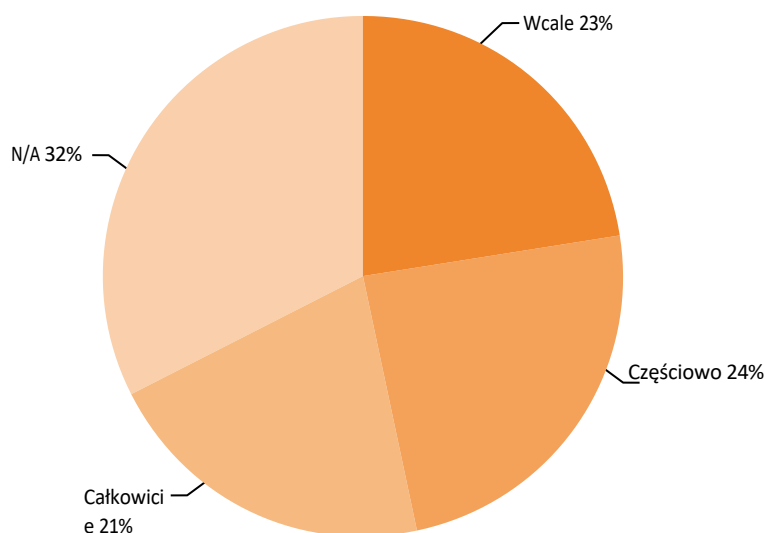
odpowiedziało, że projekt w ogóle nie osiągnął planowanych rezultatów (rysunek 19). Respondenci ankiety zostali również zapytani, czy ich projekt opracował innowacyjne rozwiązanie wykraczające poza to, co początkowo planowano (rysunek 20). Około jedna piąta respondentów (21%) odpowiedziała, że ich projekt opracował innowacyjne rozwiązanie wykraczające poza lub inne niż początkowo planowano, 24% wskazało, że ich projekt częściowo opracował innowacyjne rozwiązanie wykraczające poza lub inne niż początkowo planowano, podczas gdy 23% respondentów stwierdziło, że ich projekt nie opracował innowacyjnego rozwiązania wykraczającego poza lub innego niż planowano.

Rysunek 19: Zakres, w jakim projekty OG opracowały innowacyjne rozwiązanie zgodnie z planem według respondentów OG (%)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi w ankiecie; N/A=Nie wiem)

Rysunek 20: Zakres, w jakim projekty OG opracowały innowacyjne rozwiązanie wykraczające poza/różniące się od tego, co planowano według respondentów OG (%)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi w ankiecie; N/A=Nie wiem)

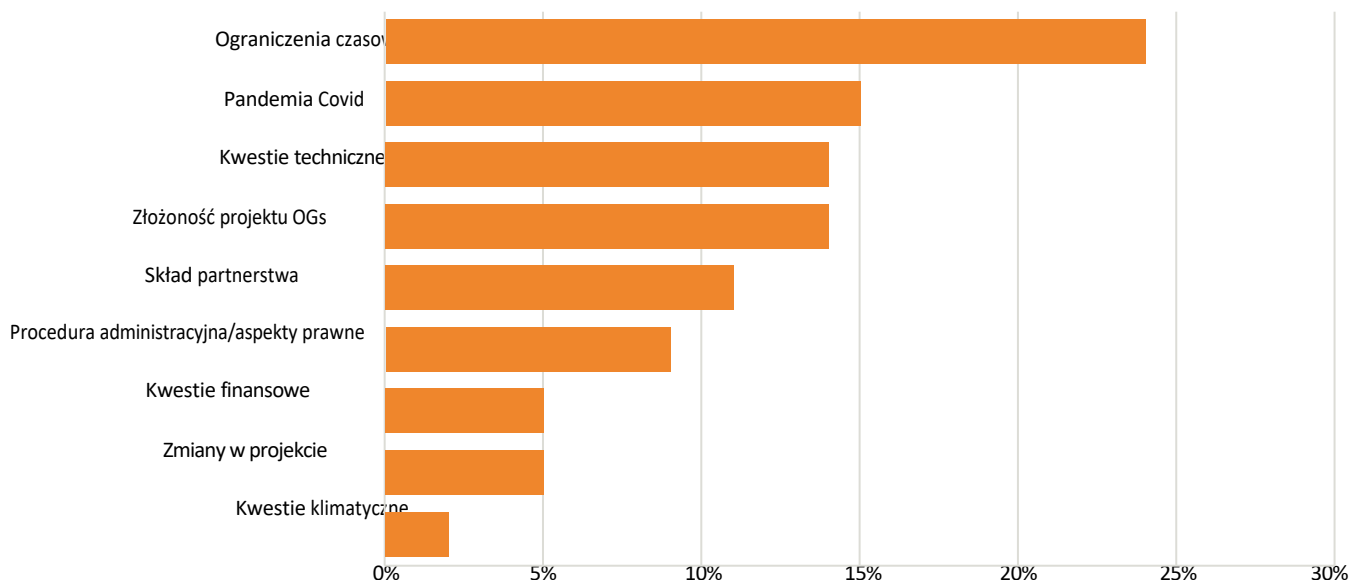

Odpowiedzi udzielone przez partnerów wiodących OG i innych partnerów OG na to samo pytanie ankietowe są ogólnie spójne: 67% partnerów wiodących i 63% innych partnerów uważa, że ich projekt opracował innowacyjne rozwiązanie zgodnie z tym, co zostało zaplanowane w fazie projektowania; planowane wyniki zostały częściowo osiągnięte przez 23% partnerów wiodących i 24% innych partnerów; tylko 2% liderów projektów OG i 5% innych partnerów twierdzi, że wyniki projektu nie zostały osiągnięte.

Odpowiedzi partnerów wiodących OG i innych partnerów OG związane stopniem, w jakim ich projekt OG opracował innowacyjne rozwiązanie wykraczające poza to, co początkowo planowano, również wydają się dość spójne. Kilka czynników przyczyniło się do tego, że OG nie osiągnęły swoich celów określonych we wniosku. Podział głównych powodów według respondentów wskazujących, że ich projekt nie osiągnął lub tylko częściowo osiągnął wyniki, przedstawiono na poniższym rysunku: **ograniczenia czasowe** (tj. projekt potrzebował więcej czasu na osiągnięcie planowanych wyników)

Złożoność projektu stanowiła wyzwanie w realizacji, wymagając większych zasobów lub wiedzy specjalistycznej, a także **pandemii COVID-19**, która wpłynęła na różne aspekty realizacji projektu (w prace terenowe i testowanie) oraz **kwestie techniczne** (np. innowacyjne rozwiązania, które nie działały zgodnie z oczekiwaniami podczas testowania), którymi należało się zająć. Innymi ważnymi czynnikami były **skład i dynamika partnerstwa** (tj. niewystarczająca wiedza specjalistyczna w ramach OG, słaba koordynacja i niewystarczająca współpraca między partnerami) oraz **procesy administracyjne lub aspekty prawne** (np. wymagania dotyczące jakości wody, ograniczenia w przygotowywaniu pasz itp.), które odegrały rolę w realizacji projektu. **Względy finansowe** (tj. potrzeba wstępnego finansowania działań przez partnerów i trudności w dostępie do finansowania), **zmiany w projekcie** wymagane podczas realizacji i **warunki pogodowe** również miały wpływ na wyniki projektu.

Rysunek 21: Główne powody, dla których ZW nie osiągnął planowanych wyników (częściowo lub w pełni) (% odpowiedzi)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe dotyczące ZZ (N=178 odpowiedzi ankietowych deklarujących, że ZZ nie osiągnął planowanych wyników lub osiągnął je tylko częściowo).

Słowa kluczowe, które najlepiej opisują temat projektów OG, w których opracowano innowacyjne rozwiązanie zgodnie z tym, co zaplanowano w fazie projektowania (w pełni lub częściowo), są w dużej mierze powiązane z tematami klimatycznymi i środowiskowymi: zmiany klimatu (w tym redukcja emisji gazów cieplarnianych, adaptacja i łagodzenie skutków oraz inne kwestie związane z powietrzem); cyfryzacja, w tym dane i technologie danych; różnorodność biologiczna.

i przyroda; gleba; i agroekologia. Jednak poniższa tabela wyraźnie pokazuje, że wszystkie słowa kluczowe są reprezentowane przez projekty OG, dla których zebrano odpowiedzi ankietowe. Jedynie "leśnictwo", "zwalczanie szkodników/chorób u zwierząt" i "akwakultura" są zgłaszane z mniejszą powtarzalnością.

Tabela 8: Słowa kluczowe, które najlepiej opisują temat projektów OG, w których w pełni lub częściowo opracowano innowacyjne rozwiązania zgodnie z tym, co zaplanowano w fazie projektowania (liczba i %)

Słowa kluczowe	Odpowiedzi (nie.)	Odpowiedzi (%)
Zmiana klimatu (w tym redukcja emisji gazów cieplarnianych, adaptacja i łagodzenie oraz inne kwestie związane z powietrzem)	88	5%
Cyfryzacja (w tym dane i technologie danych)	87	5%
Bioróżnorodność i przyroda	86	5%
Gleba	77	5%
Agroekologia	75	5%
Hodowla zwierząt	72	4%
Kontrola szkodników/chorób w roślinach	71	4%
Sprzęt i maszyny	70	4%
Konkurencyjność, nowe modele biznesowe	70	4%
Woda	66	4%
Rolnictwo ekologiczne	66	4%
Ogrodnictwo zewnętrzne i uprawy drzewiaste (w tym uprawa winorośli, oliwek, owoców, roślin ozdobnych)	65	4%
Żywność, jakość, przetwarzanie i odżywianie	64	4%
Dobrostan zwierząt	58	4%
Składniki odżywcze dla roślin	51	3%
Rośliny uprawne	51	3%
Łańcuch dostaw, marketing i konsumpcja	49	3%
Zarządzanie krajobrazem/terenami	47	3%
Dywersyfikacja gospodarstw rolnych	47	3%
Gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym odpady, produkty uboczne i pozostałości)	45	3%
Plodozmian/dywersyfikacja upraw/uprawy dwufunkcyjne lub mieszane	35	2%
Pasza i pasza	34	2%
AKIS (w tym doradztwo, szkolenia, demonstracje w gospodarstwach, interaktywne projekty innowacyjne)	34	2%
Innowacje społeczne	33	2%
Uprawy szklarniowe	32	2%
Kwestie dotyczące obszarów wiejskich	31	2%
Zasoby genetyczne	29	2%

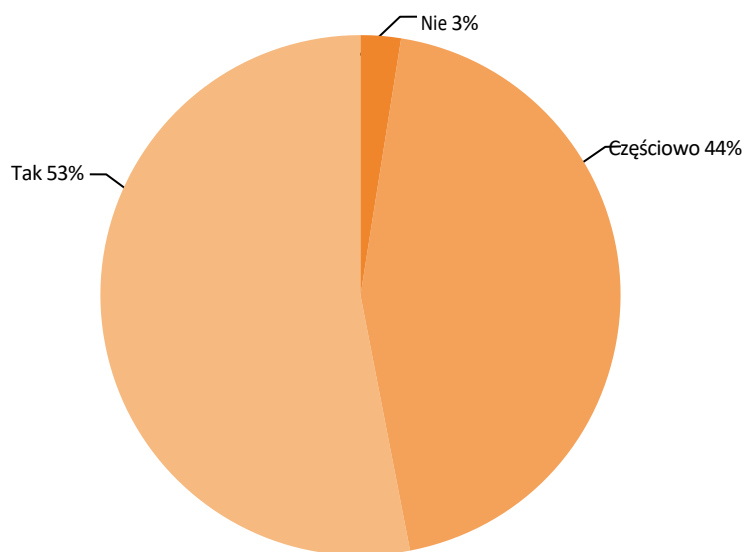

Słowa kluczowe	Odpowiedzi (nie.)	Odpowiedzi (%)
Energia	28	2%
Leśnictwo	22	1%
Zwalczanie szkodników/chorób u zwierząt	17	1%
Akwakultura	6	0%
OGÓŁEM	1.606	100%

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez European Evaluation Helpdesk dla danych ankietowych CAP-OG. Pytanie było skierowane wyłącznie do partnerów wiodących i mogli oni wybrać tyle słów kluczowych, ile uznali za stosowne.

W porównaniu z ocenami partnerów OG, opinia interesariuszy innowacji na temat osiągnięcia wyników projektów OG w ramach EPI wydaje się być nieco mniej pozytywna. Nieco ponad połowa ankietowanych interesariuszy (53% respondentów) uważa, że innowacyjne projekty OG przyniosły pozytywne rezultaty i rozpowszechniły innowacyjne rozwiązania, kolejne 44% uważa, że cele zostały osiągnięte tylko częściowo, a tylko 3% uważa, że nie zostały one w ogóle osiągnięte (patrz [rysunek 22](#)).

Rysunek 22: Zakres, w jakim innowacyjne projekty OG przynoszą pomyślne wyniki i rozpowszechniają innowacyjne rozwiązania według respondentów badania interesariuszy (%)

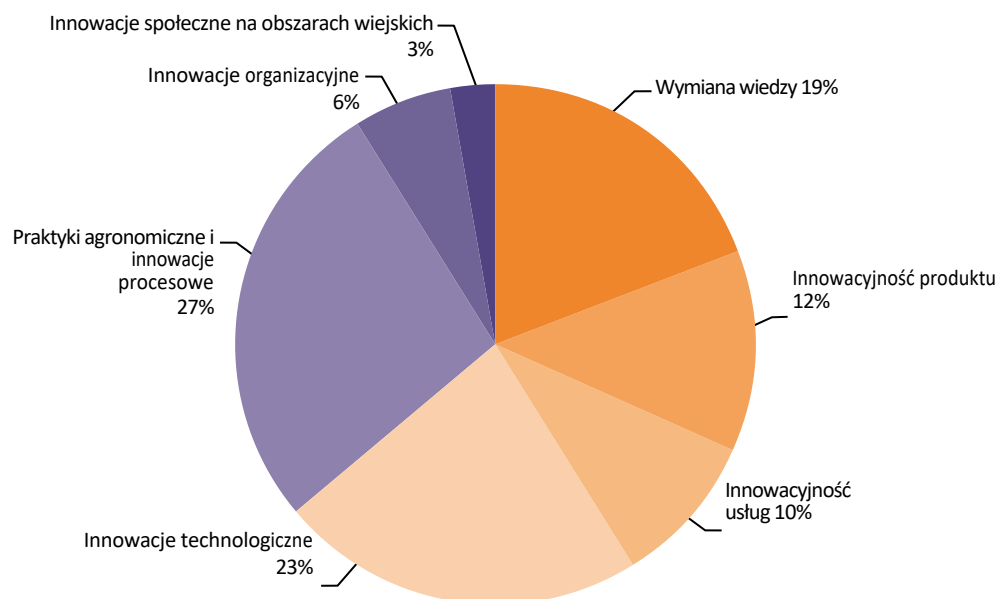

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Ocen WPR - dane z badania ankietowego zainteresowanych stron (N=151 odpowiedzi ankietowych obejmujących osoby, które odpowiedziały TAK na pytanie 5): "Czy są jakieś aktywne lub zakończone projekty Grupy Operacyjnej EIP-AGRI w Twoim obszarze specjalizacji lub w Twoim ?".

Jak pokazano na [poniższym rysunku](#), zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez partnerów wiodących OG, projekty związane z "praktykami agronomicznymi i innowacjami procesowymi" stanowią 27% innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez badane OG, 23% wdrożonych rozwiązań dotyczy "innowacji technologicznych", a 19% "wymiany wiedzy". "Innowacje produktowe" stanowią 12% rozwiązań, "innowacje usługowe" 10%, "innowacje organizacyjne" 6%, a "innowacje społeczne na obszarach wiejskich" tylko 3%.

Wykres 23: Rodzaj innowacyjnego rozwiązania opracowanego w ramach projektów OG* (%)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący OG)
*Dozwolonych jest wiele odpowiedzi

Tabela 9 poniżej zawiera dalsze szczegóły dotyczące różnych rodzajów innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez projekty OG w ramach proponowanych kategorii, zgodnie z odpowiedziami udzielonymi przez ankietowanych partnerów wiodących OG. Respondenci mogli wybrać maksymalnie trzy kategorie innowacyjnych rozwiązań, a dla każdej kategorii maksymalnie dwa rodzaje innowacyjnych.

Na podstawie odpowiedzi udzielonych w ankiecie większość innowacyjnych rozwiązań sklasyfikowano w kategorii praktyk agronomicznych i innowacji procesowych (232), kategorii innowacji technologicznych (191), kategorii wymiany wiedzy (164) i kategorii innowacji produktowych (105). Innowacje usługowe, innowacje organizacyjne i innowacje społeczne na obszarach wiejskich są rzadziej wskazywanymi kategoriami.

W kategorii wymiany wiedzy respondenci wskazali narzędzia/materiały, takie jak tworzenie zestawów narzędzi, broszur informacyjnych, baz danych, wytycznych (66%) oraz usługi, takie jak szkolenia, doradztwo itp. W kategorii innowacji produktowych, OG wprowadziły zarówno nowe, jak i innowacyjne produkty.

wkłady (biostymulatory, zasoby genetyczne, nowe odmiany roślin) i nowe wyniki (zwłaszcza nowe produkty). Jeśli chodzi o innowacje usługowe, respondenci wybierali głównie usługi rolnicze (70%) i rolno-spożywcze (21%), podczas gdy w przypadku innowacji technologicznych wyniki odnoszą się zarówno do technologii mechanicznej, jak i cyfrowej, a wśród "innych" wyników jest zastosowanie narzędzi biotechnologicznych, nowatorskich procesów chemicznych, prototypów itp. W obszarze praktyk agronomicznych i innowacji procesowych 47% stworzyło innowacje w zarządzaniu uprawami, 16% w rolnictwie zorientowanym na przyrodę, 14% dotyczyło agroekologii, 13% zintegrowanej ochrony przed szkodnikami, a 12% gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym odpadów, produktów ubocznych i pozostałości. Wreszcie, nowe formy współpracy między rolnikami i innymi zainteresowanymi stronami (67%) oraz innowacje w łańcuchu wartości (41%) odgrywają ważną rolę wśród innowacji organizacyjnych, podczas gdy w wiejskich innowacjach społecznych projekty edukacyjne (np. klasy wiejskie) dotyczyły 32% OG, a inne formy innowacji, tj. rolnictwo zorientowane na społeczność, przedsiębiorczość i nowe możliwości zatrudnienia oraz rolnictwo społeczne dotyczyły średnio 20% badanych OG.

Tabela 9: Kategorie i rodzaje innowacyjnych rozwiązań opracowanych w ramach projektów OG (liczba; %)

Kategoria innowacyjnego rozwiązania	Rodzaj innowacyjnego rozwiązania	Odpowiedź (nie)	Odpowiedź* (% ogółem dla kategorii)
1. Wymiana wiedzy	a. Narzędzia/materiały (np. zestawy narzędzi, broszury, bazy danych/platformy informacyjne, wytyczne itp.)	108	66%
	b. Usługi (np. szkolenia, doradztwo, wymiana wiedzy, grupy dyskusyjne, centra wiedzy, zaplecze itp.)	129	79%
	c. Inne	4	2%
	łącznie	164	100%
2. Innowacyjność produktu	a. Wkład (np. nawozy, biostymulatory, nowe odmiany roślin lub ulepszona genetyka zwierząt, dodatki paszowe itp.)	59	56%
	b. Produkcja (np. nowe produkty, takie jak bioprodukty, nowe białka przeznaczone do spożycia przez ludzi itp.)	57	54%
	łącznie	105	100%
3. Innowacyjność usług	a. Usługi rolnicze	56	70%
	b. Usługi rolno-spożywcze	17	21%
	c. Usługi pozarolnicze (np. agroturystyka; rekreacja)	7	9%
	d. Inne	13	16%
	łącznie	80	100%
4. Innowacje technologiczne	a. Głównie technologia mechaniczna (np. maszyna do pielienia, radiometri, czujniki itp.)	83	43%
	b. Głównie technologia cyfrowa (np. aplikacje, technologie i urządzenia mobilne, zarządzanie danymi, platformy cyfrowe, GPS itp.)	102	53%
	c. Inne technologie	39	20%
	łącznie	191	100%
5. Praktyki agronomiczne i innowacje procesowe	a. Hodowla zwierząt	24	10%
	b. Zarządzanie uprawami	110	47%
	c. Rolnictwo mieszane	6	3%
	d. Leśnictwo	8	3%
	e. Przetwórstwo rolno-spożywcze	23	10%
	f. Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym odpady, produkty uboczne, pozostałości	27	12%
	g. Rolnictwo zorientowane na przyrodę	37	16%
	h. Rolnictwo zachowawcze/regeneracyjne	24	10%

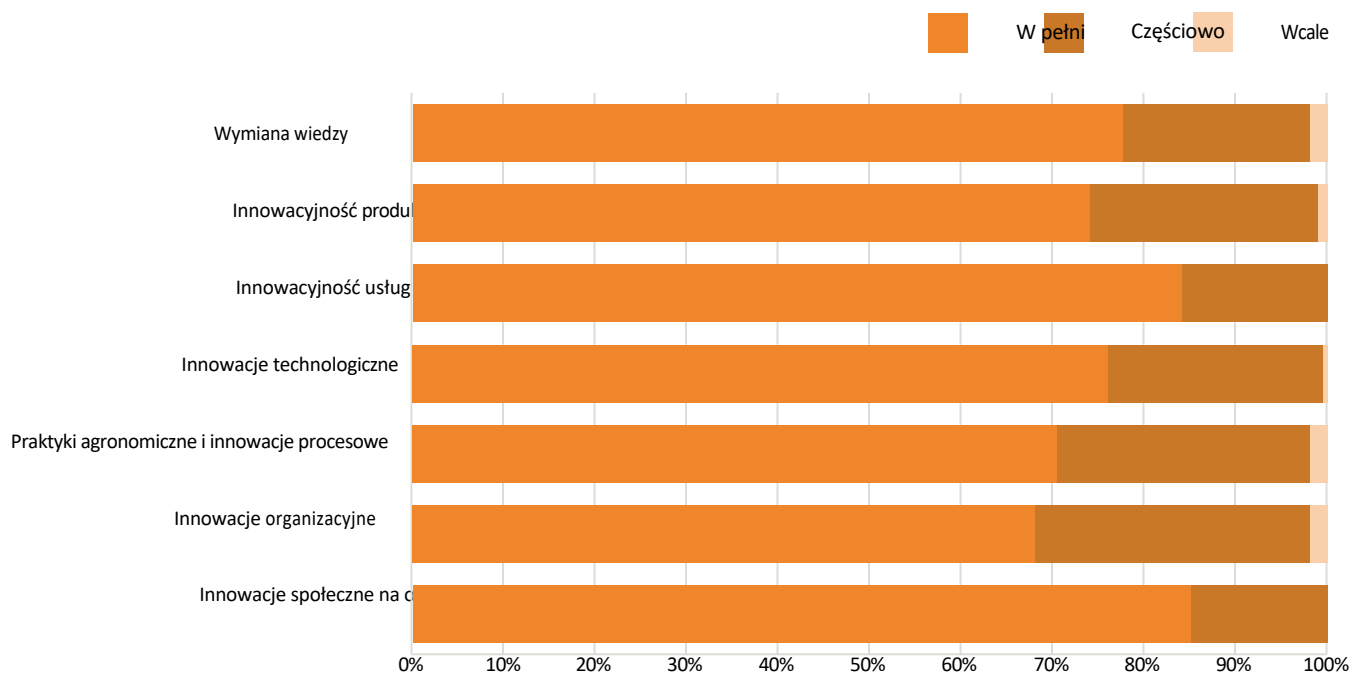
Kategoria innowacyjnego rozwiązania	Rodzaj innowacyjnego rozwiązania	Odpowiedź (nie)	Odpowiedź* (% ogółem dla kategorii)
5. Praktyki agronomiczne i innowacje procesowe	i. Agroekologia	33	14%
	j. Agroleśnictwo	6	3%
	k. Zintegrowana ochrona przed szkodnikami	29	13%
	l. Kontrola biologiczna	12	5%
	m. Hydroponika lub aeroponika	1	0%
	n. Inne	14	6%
	łącznie	232	100%
6. Innowacje organizacyjne	a. Nowe formy współpracy między rolnikami i innymi zainteresowanymi stronami	34	67%
	b. Nowe formy współpracy między rolnikami/leśnikami, na przykład dzielenie się zasobami	8	16%
	c. Innowacje w łańcuchu wartości	21	41%
	d. Inne kwestie organizacyjne	5	10%
	łącznie	51	100%
7. Innowacje społeczne na obszarach wiejskich	a. Rolnictwo zorientowane na społeczność (np. rolnictwo wspierane przez społeczność, ogródki działkowe itp.)	5	23%
	b. Przedsiębiorczość i nowe możliwości zatrudnienia	5	23%
	c. Rolnictwo społeczne (np. integracja osób niepełnosprawnych w gospodarstwach rolnych)	5	23%
	d. Projekty edukacyjne (np. klasy wiejskie)	7	32%
	e. Inne	6	27%
	łącznie	22	100%

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący OG)
 *Dozwolonych jest wiele odpowiedzi

Na poniższym wykresie stopień, w jakim projekty OG osiągnęły zaplanowane cele, oceniono według rodzaju stworzonego innowacyjnego rozwiązania. **W przypadku wszystkich kategorii innowacyjnych rozwiązań udział projektów OG w pełni osiągających planowane wyniki jest ogólnie wysoki (około 70-80%), jednak projekty w ramach innowacji usługowych i wiejskich innowacji społecznych wydają się osiągać lepsze wyniki w osiąganiu swoich celów.**

Wykres 24: Stopień, w jakim projekty OG osiągnęły zaplanowane cele według kategorii innowacyjnego rozwiązania (%)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący OG)

5.1.3 JC 1.3 - Innowacyjne rozwiązania zostały rozpowszechnione poza partnerstwami OG

Niezależnie od tego, czy są one klasyfikowane jako wymiana wiedzy, innowacje produktowe, innowacje usługowe, innowacje technologiczne, praktyki agronomiczne i innowacje procesowe, innowacje organizacyjne czy innowacje społeczne na obszarach wiejskich, wynik staje się innowacją, jeśli jest szeroko przyjęty / wdrożony i okazuje się przydatny w praktyce.

Zgodnie z ankietą OG, 64% respondentów stwierdziło, że rezultaty projektu zostały wdrożone przez rolników/leśników lub innych użytkowników końcowych. Tylko 9% odpowiedzi wskazuje, że wyniki ich projektu nie zostały , 21% nie wie (tj. głównie inni partnerzy OG), a kolejne 6% nie udzieliło odpowiedzi na pytanie ankietowe (patrz [Tabela 10](#)). Odpowiedzi partnerów wiodących OG i innych partnerów wydają się być ogólnie spójne.

Tabela 10: Wdrożenie wyników projektu przez rolników/leśników/innych użytkowników końcowych

Odpowiedź	Respondent	Nie.	%	Łączna liczba.
Tak	Główny partner	299	47%	631
	Partner OG	332	53%	
Nie	Partner wiodący	52	57%	91
	Partner OG	39	43%	
Nie wiem	Partner wiodący	80	38%	210
	Partner OG	130	62%	
Brak odpowiedzi	Główny partner	27	47%	57
	Partner OG	30	53%	

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Zgodnie ze studiami przypadków, głównym czynnikiem ułatwiającym wdrażanie wyników projektu przez rolników/leśników/innych użytkowników końcowych może być istnienie już ustanowionych partnerstw, ponieważ partnerzy byli już aktywni w poprzednich projektach. Potwierdza to wyniki wcześniejszych badań przeprowadzonych we Włoszech (Lattanzio KIBS, 2022; Rete Rurale Nazionale, 2022), w których stwierdzono, że partnerstwa mają możliwość dalszego doskonalenia innowacyjnego pomysłu po zakończeniu projektu. Kolejnym udanym elementem jest obecność organizacji producentów w partnerstwie, które mają możliwość dzielenia się wynikami projektu z członkami organizacji spoza partnerstwa OG (tj. Bułgaria, ES-Pais Vasco). Wreszcie, czynnikiem ułatwiającym realizację projektu jest możliwość wymiany informacji i interakcji rolników w partnerstwie OG z innymi rolnikami, którzy również są częścią projektu (tj. FR-Bourgogne/Franche Comté), ponieważ rolnicy nie mieliby takiej samej możliwości poza projektami OG.

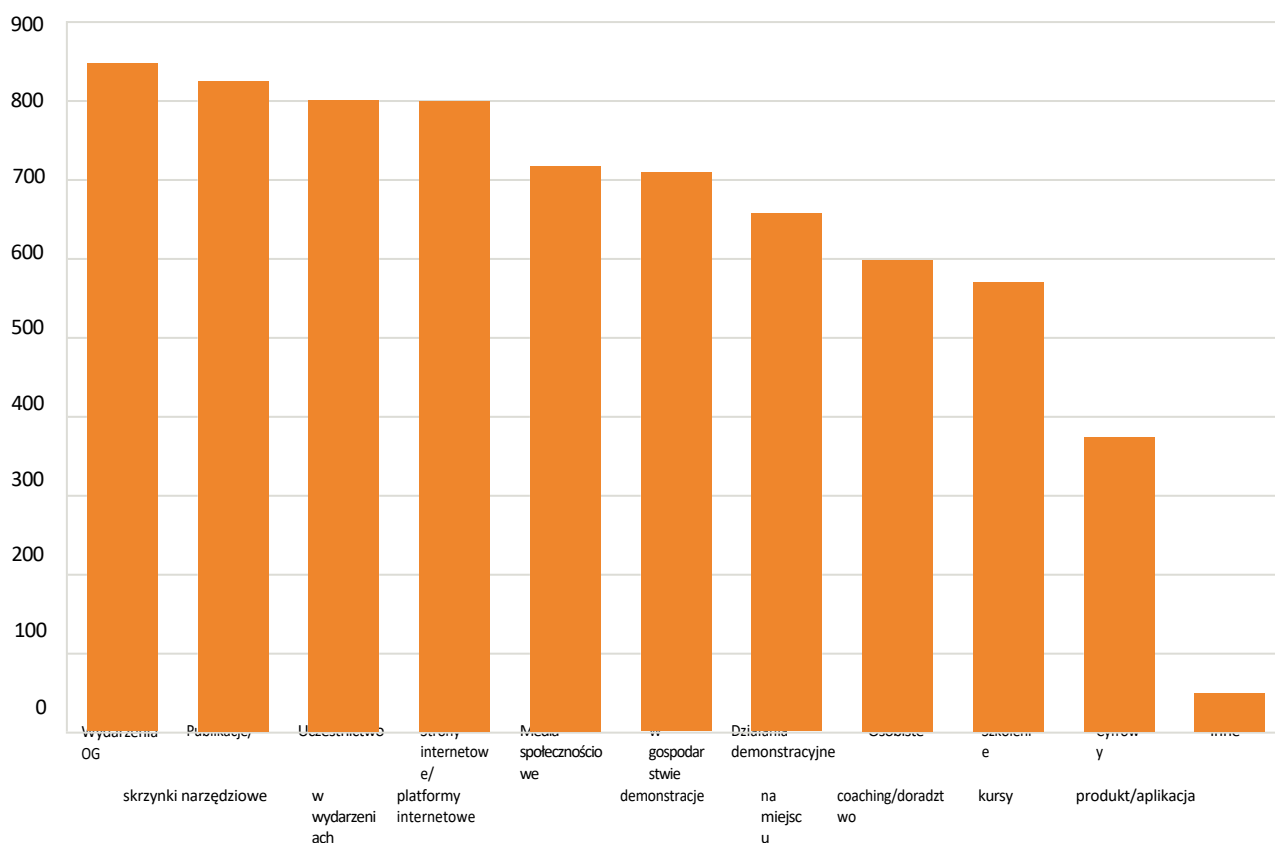
Ponadto **promocja wyników projektu poprzez wydarzenia lub ogólne rozpowszechnianie** (np. Irlandia i Polska) oraz **demonstracje w gospodarstwach** (np. IT-Liguria i Litwa) **są udanymi elementami**. W jednym studium przypadku odnotowano również, że **brak techników (tj. doradców) lub, w każdym razie, nieodpowiednie szkolenia i szkolenia w zakresie zarządzania rolnictwem**.

System doradztwa poważnie ograniczył potencjał rozpowszechniania proponowanych innowacji na tym obszarze (tj. IT-Liguria).

Skuteczność różnych kanałów komunikacji/rozpowszechniania jest postrzegana jako czynnik, na który należy położyć nacisk. Połączenie badań, praktyki, doradztwa i szkoleń jest dobrą praktyką dla dalszego rozwoju pomysłów projektowych, innowacji i praktyki. Rozmówcy wskazali, że niektóre z wykorzystywanych kanałów rozpowszechniania wyników wśród innych rolników i leśników obejmują **samouczki wideo, kursy szkoleniowe i seminaria, wydarzenia i warsztaty, strony internetowe i media społecznościowe, artykuły w gazetach rolniczych, publikacje techniczne, arkusze praktyczne, broszury informacyjne, ulotki informacyjne, spotkania w celu przedstawienia wyników grupom docelowym oraz próby terenowe i demonstracje w gospodarstwach**.

Respondenci badania OG stwierdzili, że ich OG wykorzystywały różne rodzaje kanałów rozpowszechniania, aby rozpowszechniać i zachęcać do korzystania z innowacyjnych rozwiązań poza partnerstwem (patrz [rysunek 25](#)). Najczęściej wykorzystywanymi kanałami były wydarzenia organizowane przez OG (86% respondentów), publikacje/toolboxy (83%) oraz udział w wydarzeniach i strony internetowe/platformy online (po 81%), przy czym najrzadziej wykorzystywany był produkt cyfrowy/aplikacja dla praktyków (38%).

Rysunek 25: Wykorzystanie narzędzi do informowania o projekcie i zachęcania do korzystania z innowacyjnego rozwiązania (całkowita liczba)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę). Respondenci mogli wskazać dowolną liczbę narzędzi komunikacji.

Analiza komunikacji i rozpowszechniania wyników projektu jest dalej rozwijana w Q2.

5.1.4 JC 1.4 - Projekty OG przyczyniły się do wzmocnienia społeczności i stworzyły możliwości dalszej współpracy.

Analiza w tej części zapewnia wgląd w zakres, w jakim OG współpracowały z innymi podmiotami poza partnerstwem. Tabela 11 poniżej pokazuje, że 50-60% projektów współpracowało z innymi podmiotami poza partnerstwem. Wynik ten sugeruje, że wiele projektów stara się rozszerzyć swoje funkcjonowanie poza partnerstwo i podejmuje kroki w tym celu, mimo że rozwijanie relacji na rzecz takiej współpracy było wyraźnie bardzo trudne podczas pandemii COVID-19.

W badaniu nie uzyskano dalszych informacji na temat planowanej współpracy, ponieważ może ona mieć miejsce w . Niektóre studia przypadków wskazują, że stymulowanie współpracy przez IZ nie jest powszechną praktyką.

Zorganizowana współpraca z innymi podmiotami lub projektami była często inicjowana przez sam projekt OG (np. Bułgaria, Austria i IT-Liguria).

Zakres, w jakim IZ ułatwiają rozszerzanie relacji poza partnerstwo, różni się w poszczególnych państwach członkowskich. W niektórych przypadkach organizowane są wspólne spotkania, seminaria itp. w celu połączenia projektu z partnerami (np. Niderlandy i ES-Pais Vasco). Istnieje również kilka przypadków, które wskazują, że ich projekt, pomimo ogólnego obowiązku rozpowszechniania OG, nie nadaje się zbyt dobrze do współpracy z innymi podmiotami w trakcie trwania projektu, ponieważ przewidywane rozwiązanie ma zostać opracowane w obiegu zamkniętym, zanim wejdzie w fazę rozpowszechniania (tj. Portugalia i Szwecja).

Tabela 11: Współpraca projektów OG z innymi podmiotami

Wyniki		
Tak	541	54.8%
Nie	324	32.8%
Nie wiem	94	9.5%
Brak odpowiedzi	30	3.0%
Łącznie	988	100%

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=988 odpowiedzi na ankietę)

Głównymi partnerami zewnętrznymi OG są inne podmioty rolnicze, a także instytuty badawcze w regionie/kraju projektu. Spośród 989 respondentów badania OG, 45% wskazało, że współpracuje lub planuje współpracować z podmiotami rolniczymi, a 32% z instytutami badawczymi.

Inni partnerzy do współpracy są znacznie mniej rozpowszechnieni. Najwyraźniej tylko 15% jest powiązanych z innymi projektami OG w tym samym regionie, a współpraca z podmiotami w innych krajach nie miała miejsca

zbyt często w pierwszych latach okresu 2014-2020. Jednak w przypadku projektów lokalnych, takich jak OG, już 12,7% podmiotów rolnych i 5% OG współpracujących ponad granicami jest osiągnięciem. Kilka OG współpracuje z MŚP / firmami prywatnymi.

Tabela 12 pokazuje zgłoszoną współpracę według rodzaju podmiotu, przy czym odpowiedzi głównych partnerów OG są dość spójne z odpowiedziami innych partnerów OG.

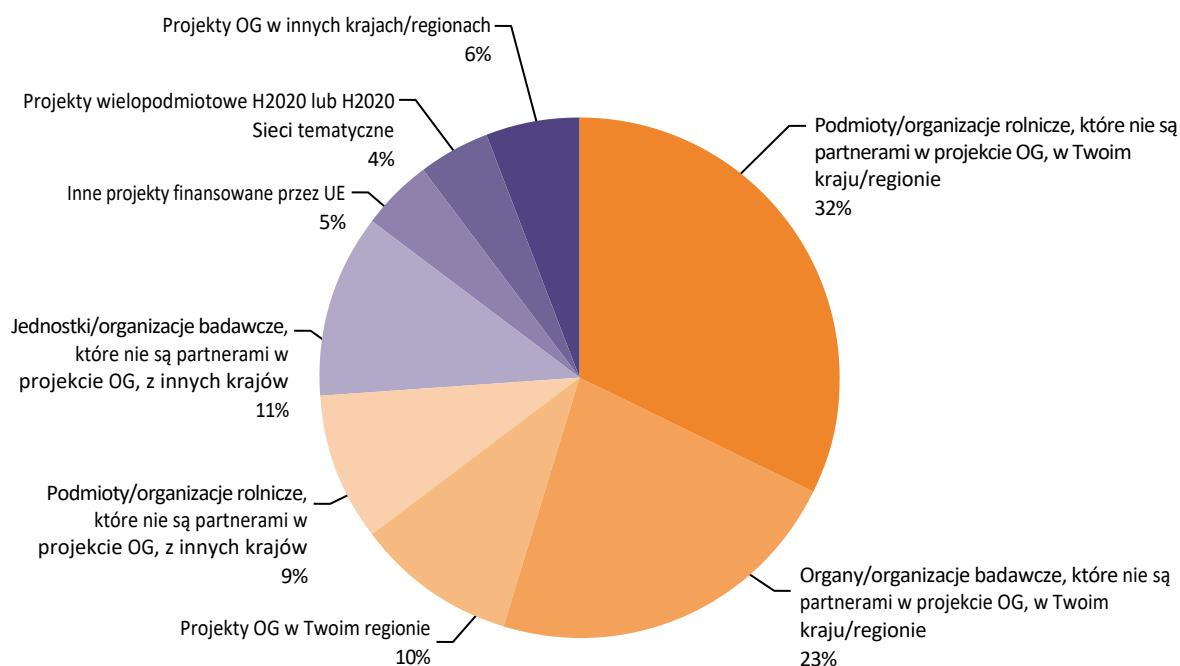

Tabela 12: Podmioty, z którymi projekt OG współpracował lub planuje współpracować

Podmioty	Łącznie		Partn erzy wiodący	Inni partnerz y OG
Podmioty/organizacje rolnicze, które nie są partnerami w projekcie OG, w Twoim kraju/regionie	447	45.2%	209	238
Organy/organizacje badawcze, które nie są partnerami w projekcie OG, w Twoim kraju/regionie	316	32%	145	171
Projekty OG w Twoim regionie	153	15.5%	64	61
Podmioty/organizacje rolnicze, które nie są partnerami w projekcie OG, z innych krajów	125	12.7%	60	48
Jednostki/organizacje badawcze, które nie są partnerami w projekcie OG, z innych krajów	108	10.9%	73	80
Inne projekty finansowane przez UE	82	8.3%	29	21
Projekty wielopodmiotowe H2020 lub sieci tematyczne H2020	52	5.3%	28	24
Projekty OG w innych krajach/regionach	50	5.1%	37	45

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Rysunek 26: Podmioty, z którymi projekt OG współpracował lub planuje współpracować (ogólna ankieta OG)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Informacje na temat rodzaju współpracy nadają nieco więcej kolorytu ogólnemu udziałowi OG, które współpracowały poza projektem OG. Współpraca koncentruje się głównie na (nieformalnej) wymianie wiedzy i doświadczenia, podczas gdy w znacznej liczbie przypadków obejmuje to już **wspólne uczestnictwo (27%)** lub **organizację wydarzeń (17%)**. Takie działania wydają się mieć miejsce w celu komunikacji i rozpowszechniania wyników poza partnerstwem, co oczywiście jest pozytywnym skutkiem ram EIP-AGRI.

Tabela 13: Rodzaje współpracy, w które angażują się OGs

Rodzaj współpracy	Łącznie		Partnerzy wiodący	Inni partnerzy OG
Wymiana wiedzy/ekspertyzy	441	44.6%	230	211
Wspólny udział w wydarzeniach organizowanych przez innych	268	27.0%	130	138
Nieformalny regularny kontakt	235	23.8%	110	125
Współorganizacja wydarzeń	170	17.2%	85	85
Nieformalny, ograniczony (jednorazowy lub ukierunkowany) kontakt	145	14.7%	59	86
Planowane, ale jeszcze nie skonkretyzowane	75	7.6%	39	36
Inne	19	1.8%	13	6

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Jeśli chodzi o dalszy rozwój, **zwiększanie skali i transfer wyników projektów OG**, badanie pokazuje, że same OG dostrzegają duży potencjał i są również chętne do podjęcia kroków w celu jego realizacji. Trzy czwarte respondentów (76%) wskazało, że wyniki projektu stwarzają nowe możliwości rozwoju i/lub mogą być wdrażane na większą skalę (z wynikiem powyżej 4 w skali od 1 do 5), a 70% z nich widzi potencjał do wdrożenia w innym kontekście niż projekt OG.

(wynik bliski 4). Potwierdzają to studia przypadków, chociaż kilka z nich wspomina o trudnościach w skalowaniu lub powielaniu wyników projektu w różnych kontekstach, ponieważ opracowane innowacyjne rozwiązanie ma bardzo specyficzny cel w określonym obszarze lokalnym lub ponieważ ramy regulacyjne wymagałyby dostosowania (ES - Katalonia, FR-Bourgogne, Litwa, Polska, Portugalia i Szwecja).

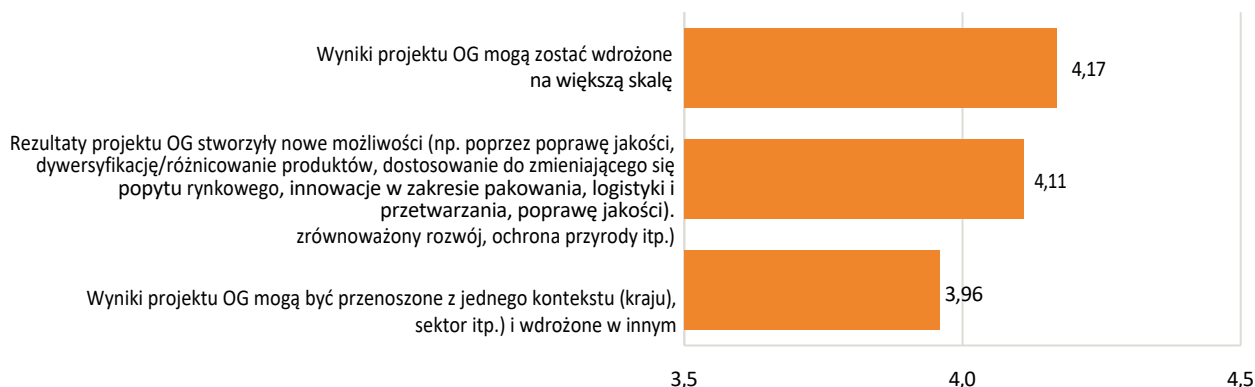
Tabela 14: Dalszy rozwój wyników projektu OG

	1	2	3	4	5	4+5 (%)	Całkowita liczba odpowiedzi	NIE DOTYCZY
Rezultaty projektu OG stworzyły nowe możliwości (np. poprzez poprawę jakości, dywersyfikację/różnicowanie produktów, dostosowanie do zmieniającego się popytu rynkowego, innowacje w zakresie pakowania, logistyki i przetwarzania, poprawę jakości). zrównoważony rozwój, ochrona przyrody itp.)	13	36	172	339	383	76.6%	943	46
Wyniki projektu OG mogą być wdrażane na większą skalę	11	48	162	266	452	76.5%	939	50
Wyniki projektu OG mogą przenoszone z jednego kontekstu (kraju, sektora itp.) i wdrażane w innym.	39	65	166	277	380	70.9%	927	62

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę). Skala od 1 (w żadnym stopniu) do 5 (w bardzo dużym stopniu). N/A: Nie dotyczy

Rysunek 27: Dalszy rozwój wyników projektu OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejskie Centrum Ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=927, N=939 i 943 odpowiedzi na ankietę odpowiednio dla trzech pozycji od góry do dołu). Skala od 1 (w żadnym stopniu) do 5 (w bardzo dużym)

Wydaje się, że po zakończeniu projektów podejmowanych jest wiele działań następczych - około połowa OG pracuje w (bardzo) dużym stopniu albo nad dalszym rozwojem wyników, albo nad projektami następczymi (lub jednym i drugim). Mniej niż 10% nie robi tego w ogóle (8% projektów kontynuacyjnych; 4,5% dalszego rozwoju wyników).

Studia przypadków potwierdzają ogólne duże zainteresowanie kontynuacją rozpoczętego rozwoju, a prawie wszystkie z nich podjęły kroki w celu kontynuacji projektu w jakiejś formie, albo poprzez namacalny rezultat, który jest szeroko dostępny dla grupy docelowej / społeczności, albo poprzez dalszy rozwój rezultatu wewnątrz lub w innym projekcie (Austria, Bułgaria, Niemcy, ES-Pais Vasco, FR-Bourgogne, IT-Liguria, Holandia, Polska i Portugalia).

Otwarte pozostaje jednak pytanie, czy rzeczywiście skutecznie doprowadzi to do realizacji dalszych projektów i wyników, nawet jeśli dane potwierdzają entuzjazm dla dalszych działań.

Co ciekawe, 35% projektów wskazuje, że podejmuje również kroki w celu komercjalizacji wyników projektu (w dużym/bardzo dużym stopniu) - tylko 15% w nie dąży do komercjalizacji. Wskazuje to, że według partnerów projektu z pewnością istnieje potencjał do rozwinięcia wyników w rozwiązania i aplikacje na większą skalę, które można zrealizować poza zakresem projektu (patrz także Stegmann, 2022). Wymagałoby to jednak prawdopodobnie zaangażowania innych rodzajów finansowania (bardziej zorientowanych komercyjnie, takich jak instrumenty finansowania MŚP), innych partnerów (np. marketerów) i innych procesów niż w ramach projektu OG.

Ważne i interesujące jest to, że wiele projektów opracowało również wytyczne lub narzędzia, które są dostępne dla innych gospodarstw, a tym samym wspierają transfer wiedzy do szerszego grona odbiorców. Pomaga to przyspieszyć dalsze innowacje i przepływ wiedzy w ramach AKIS, przyczynia się do kultury współpracy i innowacji, usprawnia szkolenia i doradztwo, a tym samym do ogólnego systemu wiedzy i innowacji (DE-Hessen, ES-Cataluña, ES-Pais Vasco, Irlandia, Holandia). Ponadto niektóre przypadki pokazują, że wyniki projektu są przekładane na zalecenia polityczne i rozpowszechniane wśród decydentów i innych zainteresowanych stron (DE-Hesja, Irlandia).

Rozpowszechnianie i szersze wykorzystanie aplikacji i rozwiązań technologicznych poza projektami pozostaje przedmiotem uwagi.

Szersze rozpowszechnianie innowacji opracowanych w ramach projektów OG i pożądanych efektów społecznych może być jeszcze bardziej wzmocnione. W czasie, gdy badane projekty OG były realizowane, nie istniały żadne konkretne mechanizmy łączące różne OG, a krajowe sieci społecznościowe były głównie aktywne w podnoszeniu świadomości na temat OG. Ustalenie to jest zgodne z tym, co zostało zgłoszone w niedawnym badaniu ewaluacyjnym dotyczącym wpływu WPR na wymianę wiedzy i działania doradcze (Komisja Europejska, 2020). Obecnie, w ramach WPR na lata 2023-2027, oczekuje się, że działania krajowych sieci WPR w ramach strategii AKIS państw członkowskich będą miały ogólny efekt wzmacniający w odniesieniu do rozpowszechniania i szerszego stosowania wyników OG. Podejście na lata 2023-2027 w ramach programu "Horyzont Europa" obejmuje również nowe koncepcje, takie jak sieci doradcze i sieci tematyczne, oparte na OG wprowadzonych w 2021 r., w ramach których obecnie jest szereg projektów. Ponadto kilka projektów w ramach programu "Horyzont" jest obecnie poświęconych uczeniu się na podstawie działań w zakresie przepływu wiedzy AKIS (np. dla organów koordynujących AKIS, jak radzić sobie z ich zadaniami i dawać im praktyczne przykłady, dla usług wsparcia innowacji, szkolenia i wymiany w zakresie narzędzi, których należy używać, unijnej bazy danych do dzielenia się wiedzą w całej UE itp.) Wkład ten może prawdopodobnie nie być jeszcze wystarczająco znany krajowym sieciom WPR, ponieważ strategię AKIS dopiero rozpoczynają.

Niektóre projekty mogą mieć stosunkowo niewielką skalę, aby natychmiast dotrzeć do znacznie szerszego grona odbiorców poza bezpośrednią siecią partnerów projektu. Dlatego rozpowszechnianie i przekazywanie wyników w ramach AKIS za pośrednictwem profesjonalnych kanałów (np. doradców, trenerów) powinno stać się powszechną praktyką. Konkretnie inicjatywy na rzecz demonstracji i dzielenia się wynikami mogą być rozwiązaniem, ponieważ innowacje w rolnictwie pozostają przedsięwzięciem na małą skalę, które należy rozwijać w ścisłej interakcji z rolnikami i ich indywidualnymi codziennymi praktykami (Holandia, Polska). Pomocne byłoby wzmocnienie łączności OG w ramach AKIS, wspierane przez specjalne finansowanie dzielenia się wynikami, również poza okresem projektu i dla więcej niż jednego OG.

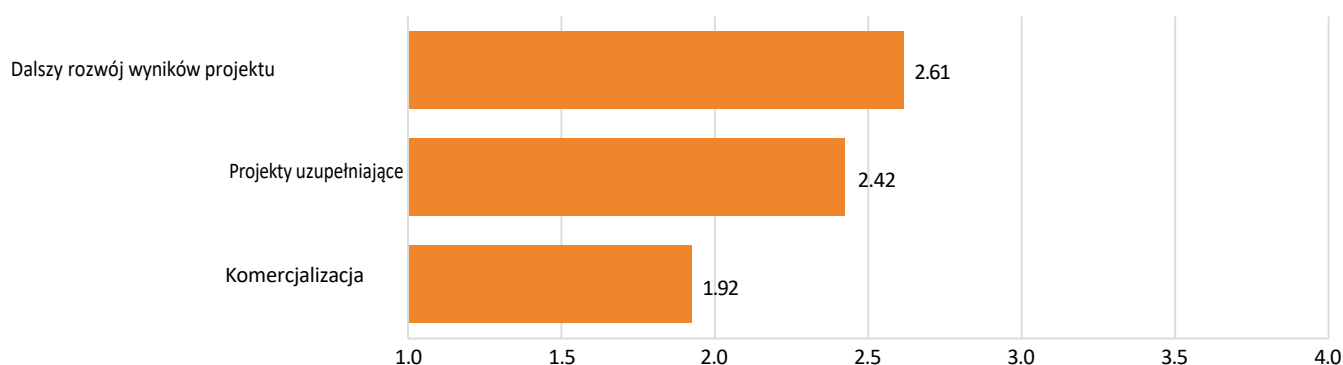

Tabela 15: Dalsze kroki w celu poprawy lub dalszego rozszerzenia wyników projektu

	Projekty uzupełniające	Dalszy rozwój wyników projektu	Komercjalizacja
W bardzo dużym stopniu	182	204	109
W dużej mierze	224	258	148
Udostępnić "duży+ bardzo duży zasięg	49.3%	55.0%	35.1%
Do pewnego stopnia	244	264	192
W niewielkim stopniu	107	76	140
W żadnym stopniu	66	38	143
OGÓŁEM	823	840	732
Nie dotyczy+ brak odpowiedzi	166	149	257

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe OG (N=989 odpowiedzi ankietowych) (Wartości: 0 (w żadnym stopniu), 1 (w niewielkim stopniu), 2 (w pewnym), 3 (w dużym stopniu) i 4 (w bardzo dużym)).

Rysunek 28: Zakres, w jakim OG opracowały konkretne działania następcze w celu poprawy lub dalszego rozszerzenia wyników projektu

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe OG (988 odpowiedzi ankietowych) (Wartości: 0 (w żadnym stopniu), 1 (w niewielkim), 2 (w pewnym), 3 (w dużym stopniu) i 4 (w bardzo dużym)).

Wreszcie, ankieta wskazuje na wyraźny apetyt i działania partnerów OG, aby pozostać zaangażowanym we współpracę z innymi partnerami. Mniej niż 10% respondentów przestało w pełni współpracować po zakończeniu projektu. Oczywiście istnieje znaczna część respondentów - około jedna trzecia - dla których to pytanie nie ma zastosowania lub nie można na nie odpowiedzieć, ale nadal **ponad 50% respondentów kontynuowało współpracę w jakiejś formie po zakończeniu projektu**. Przypadki te rzeczywiście pokazują, że chociaż partnerstwo projektowe zostało rozwiązane po zakończeniu projektu, zaangażowane podmioty często nadal pozostają w kontakcie i współpracują nad tym samym lub innym tematem (Austria, Niemcy, ES-Katalonia, FR-Bourgogne, Irlandia, IT-Liguria, Polska, Portugalia, Szwecja). Przypadek projektu MERLIN (IT-Liguria) będzie kontynuowany w międzyregionalnym projekcie w ramach programu ALCOTRA z francuskimi partnerami, opierając się dalej na utworzonych "Wspólnotach Energii Odnawialnej".

Należy zauważyć, że **partnerzy i beneficjenci doświadczają wartości dodanej współpracy na rzecz innowacji**, co prowadzi do dalszych działań i własnych inicjatyw, a także do rozszerzenia grup i podmiotów zaangażowanych w takie projekty, a tym samym całego systemu (ES-Cataluña, ES-Pais Vasco, Niemcy, Holandia).

Jak można się było, w kilku przypadkach wyrażono trudności w utrzymywaniu aktywnych kontaktów z rolnikami zaangażowanymi w projekt, ponieważ często są oni zmuszeni do skupienia się na codziennej działalności ze względu na rentowność (ES-Pais Vasco, Holandia, Polska).

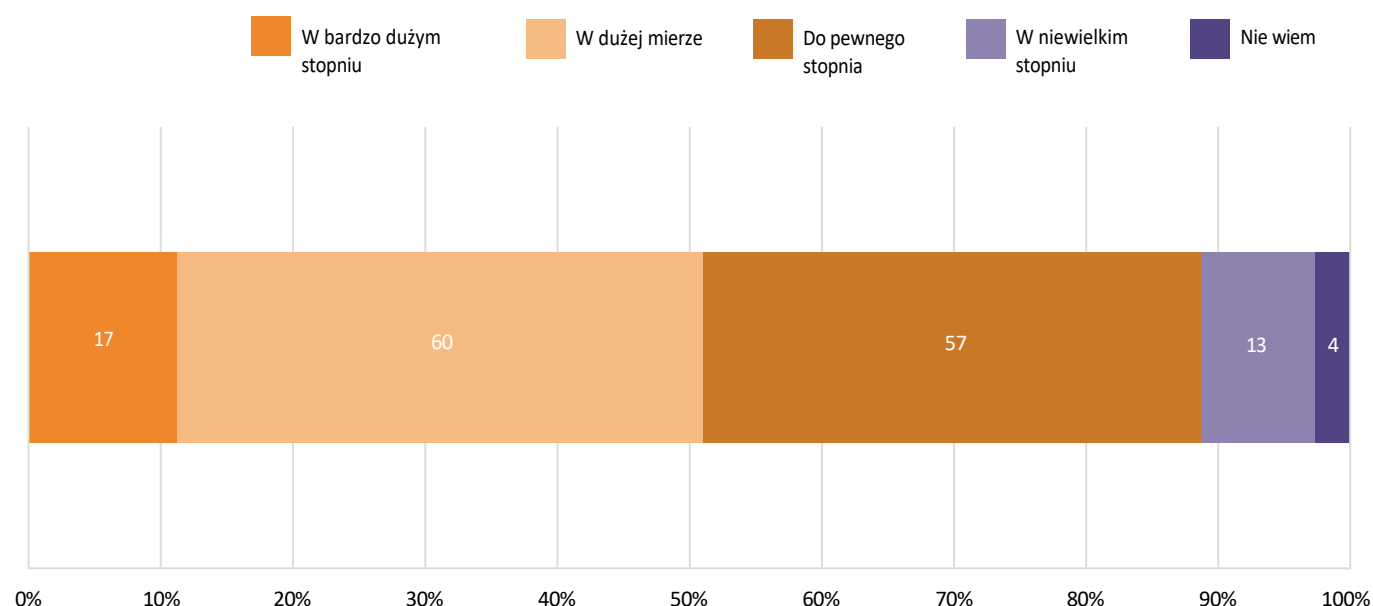
Tabela 16: Dowody na kontynuację działań w ramach projektu OG po jego zakończeniu

	Łącznie	%
Partnerzy kontynuowali współpracę nad tym samym tematem, ale w ramach innego projektu	331	33.5%
Partnerzy kontynuowali współpracę, ale nad innym tematem	172	17.4%
Partnerzy przestali współpracować	90	9.1%
Inne	71	7.2%
Nie wiem	95	9.6%
Nie dotyczy (lub projekt jest nadal w toku)	195	19.7%
Brak odpowiedzi	35	3.5%

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę)

Badanie wyraźnie pokazuje, że OG stworzyły możliwości dalszego rozwoju i współpracy, a także, że OG podejmują aktywne działania w tym . Poniżej, badanie zagłębia się w wkład OGs we wzmacnianie społeczności. Interesariusze bezpośrednio odnoszą się do tego pytania pozytywnie, przy czym ponad **50% z nich wskazuje, że projekty OG wzmacniają społeczności zorientowane na innowacje w (bardzo) dużym stopniu**, a mniej niż 10% postrzega to tylko w niewielkim stopniu. Wynik ten jest ważny, ponieważ społeczności zorientowane na innowacje mają kluczowe znaczenie dla transformacji i przyszłego rolnictwa z wieloma wyzwaniami.

Rysunek 29: Wkład projektów OG we wzmacnianie interaktywnych społeczności zorientowanych na innowacje, które wspierają ciągłe zmiany i współpracę na rzecz innowacji

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z badania ankietowego zainteresowanych stron (N=151 odpowiedzi ankietowych obejmujących tylko odpowiedzi TAK na pytanie 5):
 "Czy są jakieś aktywne lub zakończone projekty Grupy Operacyjnej EIP-AGRI w Twoim obszarze specjalizacji lub w Twoim ?".

5.1.5 Wnioski z pytania badawczego nr 1

Wnioski dotyczące zakresu, w jakim projekty EPI OG przyniosły innowacyjne rozwiązania z powodzeniem przetestowane przez użytkowników końcowych i rozpowszechnione poza partnerstwem projektowym

Podsumowując, większość OG EPI opracowała innowacyjne rozwiązanie zgodnie z tym, co zostało zaplanowane w fazie projektowania: 65% respondentów kwestionariusza OG zgłosiło, że ich projekt w pełni osiągnął swoje cele, a kolejne 23% uważa, że cele zostały częściowo osiągnięte, przy czym tylko 4% respondentów OG odpowiedziało, że planowane rozwiązanie nie zostało osiągnięte. Około 53% respondentów badania interesariuszy stwierdziło, że innowacyjne projekty OG w pełni osiągnęły planowane rezultaty. Ponadto 45% ankietowanych OG zgłosiło, że osiągnęło wyniki projektu wykraczające poza/różniące się od początkowo planowanych, w pełni lub częściowo.

Pośród różnych rodzajów innowacji, praktyki agronomiczne i innowacje procesowe, w szczególności zarządzanie uprawami i rolnictwo zorientowane na przyrodę, są najczęściej wdrażane zgodnie z ankietą OG (tj. pytaniem zadawanym tylko partnerom wiodącym), a następnie innowacje technologiczne, głównie technologia cyfrowa (aplikacje, urządzenia mobilne i urządzenia, zarządzanie danymi, GPS itp.) Innowacje organizacyjne i innowacje społeczne na obszarach wiejskich były najmniej zaangażowane przez OG. Kategorie odnoszące się do innowacji społecznych na obszarach wiejskich i innowacji usługowych to te, w których projekty OG osiągnęły planowane cele w największym stopniu (ponad 80% OG), a OG opracowujące innowacje technologiczne i wymianę wiedzy osiągnęły planowane cele w ponad 70% projektów.

Rezultat staje się innowacją, jeśli zostanie powszechnie przyjęty/wdrożony i jeśli udowodni swoją przydatność w praktyce. Wydaje się, że dzieje się tak dość często w przypadku wyników OG. Według badania OG, 64% respondentów stwierdziło, że wyniki projektu zostały wdrożone przez rolników/leśników/innych użytkowników końcowych.

Zgodnie ze studiami przypadków, ważnym czynnikiem ułatwiającym wdrażanie wyników projektu przez rolników/leśników/innych użytkowników końcowych jest istnienie już ustanowionych partnerstw, ponieważ partnerzy byli już aktywni w poprzednich projektach. Sugeruje to, że działania/wydarzenia AKIS i działania wspierające innowacje są potrzebne, aby połączyć partnerów, którzy jeszcze się nie spotkali, ale mają potencjał do współtworzenia innowacji.

Ponownie, zgodnie ze studiami przypadków, główne czynniki, które umożliwiły realizację projektu OG, można znaleźć przede wszystkim w ramach partnerstwa. Na przykład obecność organizacji producentów i bezpośredni kontakt między rolnikami. I odwrotnie, brak umiejętności technicznych lub, w każdym, nieadekwatność systemu szkoleń i doradztwa poważnie ograniczyły potencjał rozpowszechniania proponowanych innowacji na zainteresowanych obszarach, co ponownie wskazuje na znaczenie skupienia się na poprawie całego systemu wiedzy i innowacji (AKIS).

Analiza skuteczności różnych kanałów komunikacji / rozpowszechniania wyników została oparta na analizie danych zebranych z ankiety OG, która pokazuje, że kanały uważane za najważniejsze w tym celu to wydarzenia, niezależnie od tego, czy są organizowane przez OG, czy przez strony trzecie; strony internetowe / platformy internetowe oraz publikacje / skrzynki narzędziowe. Oprócz tych kanałów, studia przypadków ujawniają również znaczenie działań demonstracyjnych zarówno w gospodarstwach, jak i w innych miejscach.

Połączenie badań, praktyki, doradztwa i szkoleń jest dobrą praktyką dla dalszego rozwoju pomysłów projektowych, innowacji i praktyki. Wśród kanałów częściej wykorzystywanych do rozpowszechniania wyników wśród innych gospodarstw i leśników, rozmówcy studium przypadku zidentyfikowali samouczki wideo, kursy szkoleniowe i seminaria, wydarzenia i warsztaty, strony internetowe i media społecznościowe, artykuły w gazetach rolniczych, publikacje techniczne, arkusze ćwiczeń, broszury informacyjne, ulotki informacyjne, spotkania w celu zaprezentowania wyników grupom ogniskowym, a także próby terenowe i demonstracje w gospodarstwach.

Wnioski dotyczące zakresu, w jakim projekty OG odniosły sukces we wzmacnianiu społeczności i rozwijaniu możliwości dalszej współpracy.

Jeśli chodzi o możliwości dalszego rozwoju i efekty dla społeczności, studia przypadków potwierdzają raczej pozytywną ocenę z badania OG, choć z pewnymi zastrzeżeniami i doświadczonymi zagrożeniami:

Wyraźnie widać, że w ramach projektów OG nawiązano udaną współpracę, w szczególności między nauką a praktyką rolniczą, ale także z innymi ekspertami zaangażowanymi w proces innowacji. Praktyka rolnicza w ogóle była w stanie skorzystać z wymiany uzupełniającej się wiedzy między tymi ekspertami (DE-Hesse, DE-Baden-W., ES-Cataluña, ES-Pais Vasco, Holandia).

Konfiguracja EPI pozwala na rozwiązywanie praktycznych problemów w sposób ukierunkowany i przy bezpośrednim zaangażowaniu praktyków rolnictwa. Dzięki interaktywnemu charakterowi projektów i naciskowi na rozpowszechnianie, wyniki są skutecznie rozpowszechniane wśród szerszej grupy docelowej poza partnerstwem - a na pewno w bezpośrednim sąsiedztwie uczestniczących partnerów (DE-Baden-W., Irlandia).

Instrument EPI uznał i nagroził zdolności innowacyjne praktyków rolnictwa i zachęcił ich do angażowania się w takie przedsięwzięcia, nawet tych mniej skłonnych do innowacji. Wywiady i studia przypadków potwierdzają również wrażenie, że zainteresowanie innowacjami i rozwojem nowych zrównoważonych modeli biznesowych wzrosło wśród rolników, a gotowość do inwestowania w to i uczestniczenia w projektach innowacyjnych wzrosła (ES-Cataluña, ES-Pais Vasco, Niemcy).

Według rozmówców, głównym czynnikiem sukcesu, ale jednocześnie czynnikiem ryzyka powodzenia i kontynuacji projektów jest skład partnerstw. Rzeczywiście, zrównoważone partnerstwa OG muszą umożliwiać włączenie ośrodków badawczych i technologicznych oraz organizacji pośredniczących (stowarzyszenia producentów, centra zarządzania), oprócz rolników / leśników; współpraca z brokerami innowacji, prowadząca do właściwej komplementarności wiedzy, możliwości i doświadczeń w ramach partnerstw (Bułgaria, DE-Hesse, ES-Pais Vasco, Irlandia, Polska).

Chociaż udział ośrodków badawczych okazał się przydatny w projektach OG, zarówno ze względu na ich specjalistyczną wiedzę, jak i zdolności administracyjne, istnieje również ryzyko, że staną się one zbyt dominujące w partnerstwach. Niektórzy rozmówcy wskazywali na tendencję do finansowania badań naukowych zamiast innowacyjnych, praktycznych rozwiązań istotnych dla rolników, w których naukowcy wykorzystują rolników / gospodarstwa rolne jako przedmiot swoich badań tworzyć praktyczne rozwiązania (Litwa, FR-Bourgogne).

W tym względzie **zaangażowanie usług wsparcia innowacji i / lub konsultantów technicznych jest uważane za korzystne dla zapewnienia współtworzenia i stymulowania wdrażania i rozpowszechniania gotowych do zastosowania innowacyjnych rozwiązań.** Zaangażowanie takich podmiotów powinno być dalej wspierane w celu zaspokojenia potrzeb rolników i utrzymania motywacji rolników do wdrażania innowacji (Holandia, Bułgaria, Litwa, Polska, Francja-Burgundia) w jeszcze bardziej bezpośredni sposób.

Niektóre projekty mogą mieć stosunkowo niewielką skalę, aby lepiej dotrzeć do znacznie szerszego grona odbiorców poza bezpośrednią siecią partnerów projektu. Dlatego rozpowszechnianie i komunikowanie wyników w ramach AKIS za pośrednictwem profesjonalnych kanałów (np. doradców, trenerów) powinno stać się powszechną praktyką. Wzmocnienie łączności między OG w ramach AKIS poprzez specjalne finansowanie dzielenia się wynikami byłoby pomocne, również poza okresem projektu i dla więcej niż jednego OG.

5.2 Q2 - Jakie są główne czynniki i bariery w osiągnięciu celów OG EPI i jakie wnioski można?

5.2.1 Opis pytania badawczego nr 2

To pytanie ma na celu zidentyfikowanie czynników, które ułatwiły osiągnięcie wyników EPI OG w odniesieniu do współtworzenia i rozpowszechniania innowacji, oraz głównych barier, które je utrudniają. Działania związane z komunikacją i rozpowszechnianiem są uwzględnione w analizie czynników i barier.

Aby odpowiedzieć na to pytanie i zidentyfikować wnioski na przyszłość, w badaniu wykorzystano dwa pytania pomocnicze:

P.2.1 - Jakie są główne czynniki i bariery dla skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i możliwości skalowania wyników projektów EIP-OG?

To pytanie dotyczy strategicznych aspektów podejścia EIP OG w kontekście przyszłego programowania - co jest kluczowe dla rozpowszechniania innowacji, które elementy pozwalają na szerokie wykorzystanie niektórych innowacyjnych rozwiązań, a które to utrudniają?

Identyfikacja głównych czynników napędzających i barier wymaga uwzględnienia czynników wewnętrznych i zewnętrznych w ramach procesu zaproszeń i projektów. Po pierwsze, analiza uwzględnia proces współpracy na rzecz innowacji, w ramach którego budowane są OG, projektowane i wdrażane są projekty, osiągane są wyniki i są kwestie krytyczne. Czynniki napędzające i bariery można znaleźć poziomie współpracy i współtworzenia (np. kwestie organizacyjne/społeczne), wdrażania konkretnych rozwiązań, komunikacji/rozpowszechniania itp. Analiza koncentruje się zatem na projektach OG, którym nie udało się stworzyć innowacyjnych rozwiązań, aby ocenić, czego można się nauczyć.

Po drugie, szersze zastosowanie innowacyjnych rozwiązań zależy również od czynników zewnętrznych, takich jak czynniki związane z rynkiem i kontekstem (zob. sekcja 2 wytycznych Komisji dotyczących danych na temat EPI OGs, wersja 2.0, 2023). Czynniki te mogą wchodzić ze sobą w interakcje w sposób, który jest trudny do przewidzenia lub wcale nie jest przewidywalny i faktycznie decyduje o tym, czy innowacyjne rozwiązanie stanie się innowacją głównego nurtu, czy też nie.

Q2.2 - W jakim stopniu działania komunikacyjne i upowszechniające przyczyniły się do osiągnięcia wyników projektu OG?

To pytanie ma na celu zrozumienie, czy OG uznało właściwą wartość działań komunikacyjnych / rozpowszechniających w

projektów. Zbadano, które narzędzia były najczęściej używane i ustanowiono związek między działaniami komunikacyjnymi i rozpowszechniającymi stosowanymi i wynikami osiągniętymi przez projekty OG w celu określenia sukcesu takich działań.

Wytyczne Komisji dla EIP-AGRI ⁴⁰ podkreślają znaczenie informowania o projektach OG od samego początku i przez cały okres ich realizacji. Równie istotne jest upowszechnianie wyników na zakończenie projektów, ponieważ upowszechnianie generuje i zwielokrotnia wyniki projektu.

Komunikacja i rozpowszechnianie przyczyniają się do wyników projektu OG, ponieważ - jeśli są dobrze zaprojektowane - sprzyjają dzieleniu się i rozpowszechnianiu innowacji wśród jak największej liczby odbiorców. Komunikacja jest skutecznym narzędziem w przygotowaniu rozpowszechniania. Ponadto komunikacja i rozpowszechnianie maksymalizują widoczność projektów OG i pomagają zidentyfikować możliwości dalszego tworzenia sieci i współpracy. Projekty OG mogą mieć różne podejścia do komunikacji i rozpowszechniania, między innymi w zależności od konkretnej wiedzy specjalistycznej dostępnej w ramach OG (np. ekspertów i doradców ds. komunikacji) oraz wykorzystania kluczowych kanałów (takich jak te zapewniane przez organizacje rolnicze i sektorowe, w tym czasopisma rolnicze i komunikację spółdzielni, a także strony internetowe ministerstw rządowych, radio rolnicze i telewizja popularna w niektórych państwach członkowskich). instytucji zarządzających i UE (zwłaszcza za pośrednictwem EIP-AGRI i sieci WPR UE, od października 2022 r.) jest również ważna dla rozpowszechniania informacji o projektach OG, na przykład poprzez odpowiednie zaprojektowanie zaproszeń zapewniających wspólne narzędzia komunikacji i rozpowszechniania na różne sposoby. Krajowe sieci obszarów wiejskich (krajowe sieci WPR od 2023 r.) są również dobrym narzędziem pomagającym w komunikacji i rozpowszechnianiu informacji.

Przedstawiona tu analiza ma na celu ocenę wkładu podejścia OG do komunikacji i rozpowszechniania w osiągnięciu wyników. Koncentruje się ona na konkretnych działaniach w zakresie komunikacji i rozpowszechniania, które wniosły największy wkład, takich jak demonstracje w gospodarstwach, szkolenia i działania doradcze, media społecznościowe i kanały medialne organizacji rolników, doradców i ministerstw.

Aby odpowiedzieć na pytanie Q2 i jego dwa pytania podrzędne, następujące ramy analityczne.

⁴⁰ [Guidelines on programming for innovation and implementation of the EIP for agricultural productivity and sustainability | EU CAP Network \(europa.eu\)](#)

Tabela 17: Ramy analityczne dla odpowiedzi na pytanie Q2

Pytanie badawcze	Kryteria oceny	Wskaźniki/rodzaj informacji	Źródła danych
Q2.1	2.1 Proces współpracy przyczynił się do współtworzenie innowacyjnych rozwiązań i ich .	2.1.1 Dowody na aspekty organizacyjne OG, które ułatwiają lub utrudniają współtworzenie innowacyjnych rozwiązań: ▪ Kompetencje partnerów; ▪ Włączenie doradców i rolników do partnerstw; ▪ Odpowiednia i uzupełniająca się wiedza partnerów; ▪ Inne. 2.1.2 Dowody na społeczne aspekty OG, które ułatwiają lub utrudniają współtworzenie innowacyjnych rozwiązań: ▪ Istnienie partnera lub usługodawcy posiadającego wiedzę na temat metod współtworzenia w celu ułatwienia działań między partnerami (usługa wsparcia innowacji); ▪ Poziom i jakość interakcji między partnerami; ▪ Równe traktowanie partnerów w procesie podejmowania decyzji; ▪ Inne. 2.1.3 Dowody na aspekty, które ułatwiają lub utrudniają rozprzestrzenianie się innowacyjnych rozwiązań: ▪ Kontynuacja współpracy między partnerami po zakończeniu projektu finansowania/OG; ▪ Dowody współpracy z innymi podmiotami/innymi projektami, według rodzaju współpracy; ▪ Dowody na dotarcie do użytkowników końcowych; ▪ Dowody prezentujące korzyści i praktyczne zastosowanie innowacyjnego rozwiązania; ▪ Inne.	Ankieta OG Ankieta wśród interesariuszy Studia przypadków DG AGRI wywiady
	2.2 Proces przygotowania projektu przyczynił się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i ich skalowania.	2.2.1 Liczba OG, w których przygotowanie projektu odzwierciedla potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów projektu. 2.2.2 Ocena przydatności stworzonych innowacyjnych rozwiązań dla użytkowników końcowych objętych OG.	Ankieta OG Ankieta wśród interesariuszy Studia przypadków
	2.3 Wsparcie udzielone OG ułatwiło współtworzenie innowacyjnych rozwiązań. rozwiązania i ich .	2.3.1 Dowody wsparcia (według rodzaju wsparcia) udzielonego projektowi OG podczas składania wniosku i wdrażania przez: a. władze publiczne (odpowiedzialne za realizację interwencji EPI); b. sieci wiejskich; c. usługi wsparcia innowacji; d. doradców. 2.3.2 Ocena, czy brak lub niewystarczające wsparcie utrudniało współtworzenie i zwiększanie skali innowacyjnych rozwiązań.	Ankieta OG Studia przypadków

Pytanie badawcze	Kryteria oceny	Wskaźniki/rodzaj informacji	Źródła danych
	2.4. Czynniki egzogenne wpłynęły na aktywność OG (np. COVID-19, brak równowagi rynkowej, ekstremalne warunki pogodowe, wahania cen energii, zmiany polityki).	2.4.1 Dowody zmian dokonanych przez OG w odpowiedzi na czynniki egzogeniczne, w tym: a. zmiany w działaniach projektowych; b. zmiany w składzie spółki; c. zmiany czasu trwania projektu; d. inne.	Ankieta OG Studia przypadków
Q2.2	2.5 Działania komunikacyjne przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG.	2.5.1 Istnienie planu/strategii komunikacji dla projektu OG w momencie jego rozpoczęcia. 2.5.2 Istnienie wiedzy specjalistycznej w zakresie komunikacji w partnerstwie OG.	Ankieta OG Studia przypadków
	2.6 Różnorodne kanały komunikacji i rozpowszechniania informacji przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG.	2.6.1 Rodzaj i częstotliwość kanałów komunikacji i rozpowszechniania informacji, w tym: ' Strony internetowe/platformy online; ' Publikacje/skrzynki narzędziowe; ' Wydarzenia dedykowane przez projekt OG; ' Udział w wydarzeniach organizowanych przez innych; ' Indywidualny coaching i doradztwo/szkolenie praktyków; ' Cyfrowy produkt/aplikacja projektu dla praktyków ' Media społecznościowe; ' Demonstracje w gospodarstwach rolnych; ' Inne. 2.6.2 Opinie interesariuszy/IZ na temat kanałów komunikacji i rozpowszechniania najsukuteczniej przyczyniających się do rozpowszechniania wyników OG.	Ankieta OG Ankieta wśród interesariuszy Studia przypadków DG AGRI wywiady
	2.7 Rozpowszechnianie informacji przez IZ i KSOW przyczyniła się do osiągnięcia wyników projektu OG.	2.7.1 Rodzaje działań/wydarzeń IZ/NRN, które dostarczają informacji na temat projektu OG.	Ankieta OG Studia przypadków

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

5.2.2 P.2.1 - Jakie są główne czynniki i bariery dla skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i możliwości skalowania wyników projektów EIP-OG?

Ta część analizy ma na celu udzielenie odpowiedzi na pierwsze pytanie podrzędne, Q.2.1, w oparciu o wskaźniki przedstawione w ramach analitycznych opracowanych dla pytania badawczego 2, pochodzących z różnych zebranych danych (patrz [sekcja 3.3](#)).

a. JC 2.1 - Proces współpracy przyczynił się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i ich skalowania.

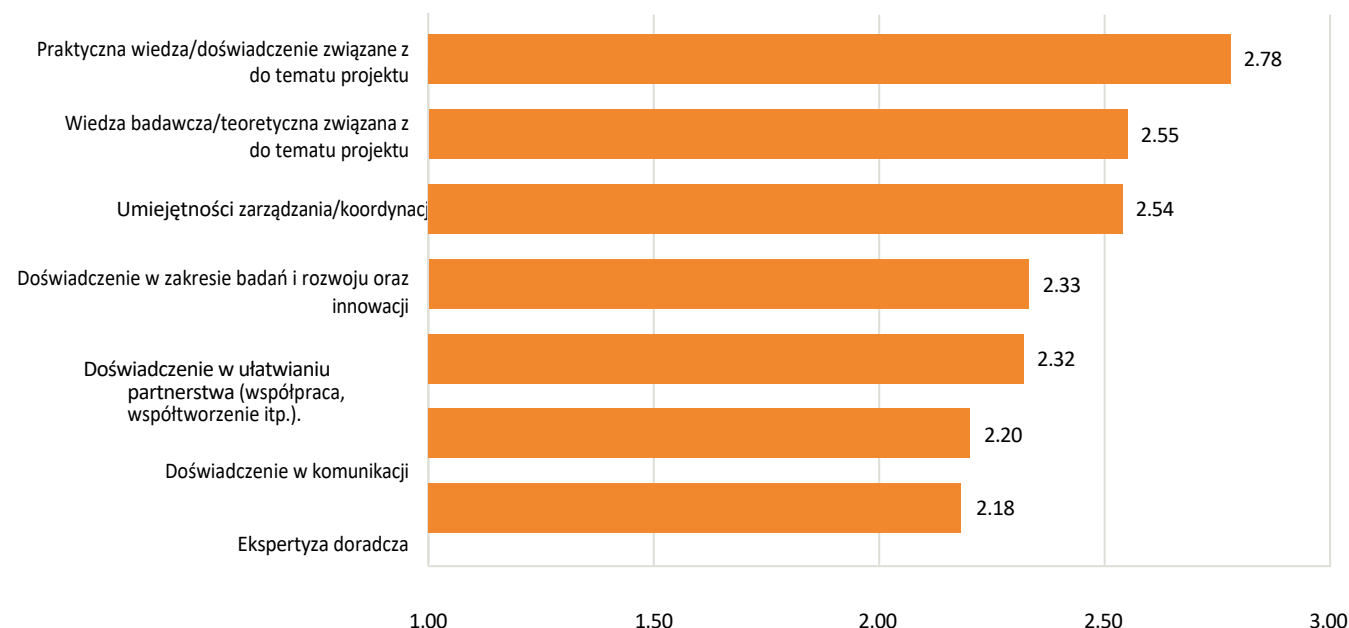
Aby ocenić wkład procesu współpracy we współtworzenie innowacyjnych rozwiązań, analiza uwzględnia dowody na aspekty organizacyjne i społeczne, które ułatwiają lub utrudniają współtworzenie innowacyjnych rozwiązań. Aby ocenić

analiza uwzględnia aspekty, które ułatwiają lub utrudniają rozprzestrzenianie się innowacyjnych rozwiązań.

Aspekty organizacyjne dla współtworzenia innowacyjnych rozwiązań

W odniesieniu do aspektów organizacyjnych, badanie OG pokazuje, że **wiedza specjalistyczna partnerów** jest ogólnie uważana za dość istotną (w skali od 1 do 3, wszystkie wartości są powyżej 2,00, jak pokazano na poniższym rysunku) dla współtworzenia innowacyjnych rozwiązań kontekście projektu OG. Najistotniejszym rodzajem wiedzy specjalistycznej jest wiedza lub praktyczne doświadczenie związane z tematem, następnie wiedza teoretyczna lub doświadczenie badawcze związane z tematem, a także umiejętności zarządzania i koordynacji.

Rysunek 30: Ocenę respondentów ankiety dotyczące znaczenia różnych rodzajów wiedzy specjalistycznej dla projektów OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe OG (N=989 odpowiedzi ankietowych) - (wartości: 1 niezbyt istotne, 2 istotne, 3 bardzo istotne)

Inne czynniki wynikające z badania OG to świadomość kluczowej roli rolnika w przyjmowaniu innowacyjnych rozwiązań, a także obecność wiodącego partnera o dobrych zdolnościach administracyjnych. Partnerstwo jest szczególnie udane, gdy **projekt jest opracowywany wspólnie** przez naukowców, usługodawców, doradców, przetwórców i rolników, **począwszy od potrzeb rolników**, a przy braku prawdziwego wsparcia innowacji pomaga, jeśli istnieją już dobre relacje między uczestnikami (np. partnerami z poprzedniego projektu). I odwrotnie, elementy, które negatywnie wpływają na współtworzenie, są związane z obecnością partnerów, którzy nie wnoszą wkładu zgodnie z pierwotnym planem, a zatem zapewniają bardzo niewielkie korzyści. Potwierdza to **znaczenie gruntownego wsparcia przygotowawczego dla projektu w momencie wyboru partnerów**.

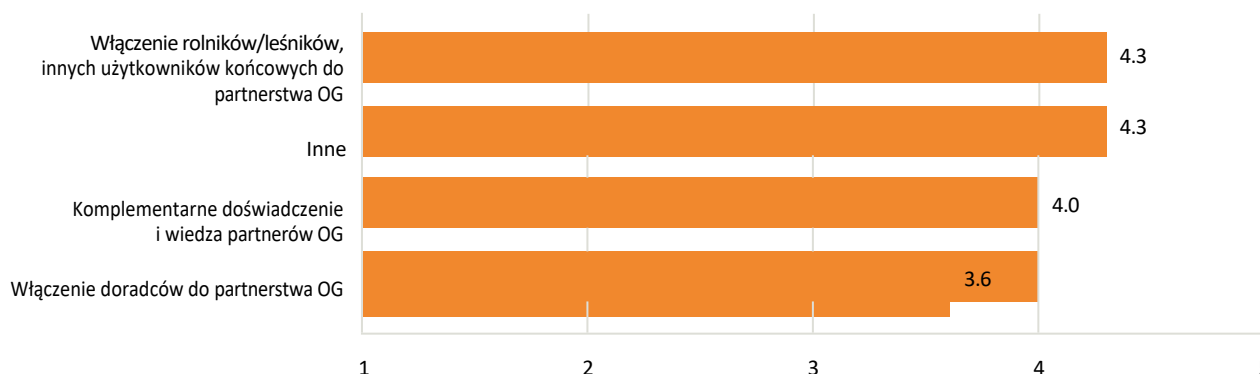
Dlatego projekty wspólnie opracowane przez partnerów posiadających komplementarną wiedzę specjalistyczną, w tym rolników odgrywających główną rolę w projekcie, a także znajomość tematu i umiejętności zarządzania/koordynacji, można uznać za kluczowe czynniki współtworzenia innowacyjnych rozwiązań w partnerstwach OG.

Ponownie, ankietowani interesariusze potwierdzają znaczenie wiedzy specjalistycznej, ponieważ uważają **komplementarną wiedzę specjalistyczną partnerów za czynnik przyczyniający się w dużym stopniu do udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań** (Rysunek 31). **Ponadto włączenie doradców** jest ważnym czynnikiem przyczyniającym się, ale jeszcze ważniejsze jest **włączenie rolników i leśników** do partnerstw OG. Bardzo niewielka liczba respondentów (dziewięciu z 213) bierze pod uwagę różne czynniki, które przyczyniają się w dużym lub bardzo dużym. Obejmują one uczestnictwo podmiotów rynkowych (podkreślane przez organizację rolników w Szwecji) i interesariuszy spoza wspólnych kręgów, w tym innowatorów społecznych w zakresie praktyk regeneracyjnych (podkreślane w Portugalii). Zrównoważona reprezentacja partnerów jest podkreślana przez organizację biznesową we Włoszech.

, udział rolników/leśników, a następnie doradców, jest bardzo ważny dla udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań, ale OG musi również posiadać uzupełniającą wiedzę specjalistyczną na temat objęty OG.

Rysunek 31: Oceny respondentów ankiety dotyczące aspektów organizacyjnych, które przyczyniają się do udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań w projektach OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - opracowanie danych z ankiety wśród zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi na ankietę).
(wartości to: 1, 2 w niewielkim stopniu, 3 w pewnym, 4 w dużym stopniu, 5 w bardzo dużym)

Informacje zebrane w ramach studiów przypadku umożliwiają bardziej dogłębne zrozumienie, które aspekty organizacyjne w największym stopniu przyczyniły się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań.

Przeprowadzone wywiady z IZ i koordynatorami projektów OG, a także grupy fokusowe z partnerami OG, wskazały **skład partnerstwa, wielkość, komplementarność w ramach grupy reprezentującej różne sektory i tematy, zrównoważone zarządzanie i odpowiedniego lidera/koordynatora oraz ich wiedzę specjalistyczną**, a także temat/sektor objęty projektem, jako **główne czynniki przyczyniające się do osiągnięcia wyników**.

Jeśli chodzi o **skład ZG, włączenie rolników miało kluczowe znaczenie** dla **powodzenia** projektu w Austrii, FR-Bourgogne/Franche Comté, IT-Ligurii i na Litwie. Aby to zilustrować, litewska IZ, na przykład, uważa, że OG, które obejmują średnie i duże gospodarstwa, zarządzane przez młodych rolników z wyższym poziomem wykształcenia w dziedzinie rolnictwa, są zarówno bardziej otwarte na innowacje ze względu na ich zrozumienie i świadomość korzyści, jakie oferują, jak i mają większą zdolność finansową do inwestowania w innowacje.

Zaangażowanie większej liczby doradców jest kolejnym kluczowym aspektem, podkreślanym w wywiadach z Komisją, ponieważ są oni **często bliżej gospodarstw i lepiej rozumieją ich potrzeby**, ponieważ nie każde gospodarstwo jest skłonne przystąpić do OG. Doradcy i moderatorzy odgrywają kluczową rolę jako brokerzy innowacji dzięki swojej silnej wiedzy specjalistycznej zorientowanej na praktykę. Świadczy o tym zwiększony odsetek doradców zaangażowanych w OG w ostatnich, co wskazuje na rosnącą świadomość ich znaczenia dla poprawy rozpowszechniania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

Przypadek Austrii pokazuje, że partnerzy OG powinni wywodzić się zarówno ze środowisk praktycznych (np. rolnicy, leśnicy), naukowych, jak i specjalistycznej wiedzy z innych istotnych obszarów (np. doradztwo, szkolenia, organizacje pozarządowe itp.). Dlatego ważne jest **połączenie różnych i uzupełniających się typów partnerów**, na przykład:

rolników, organizacji badawczej i firmy produkującej oprogramowanie przyczyniło się do zidentyfikowania rozwiązań technologicznych, które mogłyby zaspokoić potrzeby pszczelarzy w Bułgarii.

Połączenie rolników i partnera (usługodawcy) posiadającego wiedzę na temat metod współtworzenia odegrało ważną rolę w IT-Liguria.

Połączenie produkcji rolno-leśnej i jednostek

badawczych/innowacyjnych jest uważane za bardzo skuteczne (Portugalia), podczas gdy

Udział producentów doprowadził do szybkiego wdrożenia.

Podejście EPI jest uważane za doskonałe w DE-Hessen, ponieważ umożliwia podejście transdyscyplinarne, tj. badania zorientowane na zastosowania i prace rozwojowe prowadzone przez praktyków, konsultantów i pracowników akademickich.

OG, w których uczestniczy co najmniej jeden doradca/animator, odnoszą większe sukcesy niż inne, podobnie te, w uczestniczy stowarzyszenie handlowe (Bułgaria).

Z drugiej strony, ale dodatkowo potwierdzając ten punkt, brak pewnego rodzaju partnerów może być czynnikiem utrudniającym, jak wskazano w przypadku Holandii. W partnerstwie brakowało centrum wiedzy z zaangażowanymi badaczami. Studenci wykonali część analiz, ale nie byli w stanie wyjść poza wyznaczone zadania i nie byli wystarczająco zaznajomieni z praktykami rolniczymi.

Połączenie różnych typów partnerów wnosi **uzupełniające się doświadczenie i umiejętności**, co jest kolejnym kluczowym czynnikiem dla osiągnięcia i rozpowszechniania wyników projektu. Konkretnie przykłady obejmują dobre umiejętności administracyjne i komunikacyjne partnera wiodącego (DE-Hessen, Holandia), co umożliwiło również dobre kontakty z lokalnymi partnerami (DE-Baden-W.), zaangażowanie doradców rolniczych w rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w DE-Hessen, doświadczenie rolników i ich postawy oraz wybór jednostki naukowej i personelu badawczego odgrywającego kluczową rolę realizacji projektu w Polsce, uzupełniającą się wiedzę fachową podmiotów badawczych, doradców, rolników w FR-Bourgogne/Franche Comté i IT-Liguria oraz różne ekspertyzy obejmujące obszary takie jak ekologia i jakość wody między innymi w Irlandii lub różne ekspertyzy w zakresie dostępu do rynku, komercjalizacji, a także produkcji w Szwecji. Ponadto włączenie centrów technologicznych i pośredników (stowarzyszeń producentów, centrów zarządzania), wnoszących różną wiedzę/kompetencje wzdłuż łańcucha wartości, z różnymi punktami widzenia na ten sam aspekt, ale ze wspólnym interesem, było kluczowym czynnikiem udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań w ES-Pais Vasco.

Doświadczenie i wiedza lokalna są również ważne, zwłaszcza istnienie grupy, która wyciągnęła wnioski z poprzedniego projektu, a także obecność sieci doradców rolniczych, którzy dobrze znając obszar, byli w stanie szybko zidentyfikować rolników, którzy mogliby być zainteresowani udziałem w projekcie OG (FR-Bourgogne / Franche Comté). Wcześniejsze doświadczenia partnera wiodącego z

innych OG, w połączeniu z umiejętnościami w zakresie doradztwa i badań i rozwoju stosowanych w rolnictwie, miało kluczowe znaczenie dla osiągnięcia wyników projektu w Szwecji. W jednym przypadku (ES-Cataluña) doświadczenie partnerów nie było krytycznym czynnikiem sukcesu, ponieważ nie mieli oni doświadczenia we współpracy lub w technicznych elementach tematu. Jednak to właśnie ten brak doświadczenia połączył ich, aby spróbować wspólnie zaspokoić wspólną potrzebę. W jednym przypadku (DE-Hessen) późne dodanie partnerów, którzy nie byli zaangażowani w opracowywanie projektu, spowodowało, że mieli oni sprzeczne oczekiwania, a tym samym utrudniło osiągnięcie wspólnych celów.

Podczas gdy ogólnie studia przypadków pokazują, że różnorodność **składu partnerstwa oraz jego uzupełniająca się wiedza i doświadczenie** są skutecznym elementem w osiąganiu wyników OG, **nie ma wspólnej tendencji dotyczącej wielkości partnerstw**. Z jednej strony istnieją przykłady, w których mniejsze partnerstwa były mniej skuteczne, takie jak przypadek ES-Cataluña, gdzie partnerstwo było wystarczająco duże, aby zapewnić dobrą reprezentatywność sektora i dostępność ekspertów technicznych wysokiego szczebla, a także w Holandii, gdzie małe projekty nie dotarły do szerszego grona odbiorców poza partnerami projektu i jego bezpośrednią siecią. Z drugiej strony, duże partnerstwa okazały się bardziej złożone w zarządzaniu i koordynacji (DE-Hesja, Litwa, Polska, Austria). Na przykład Portugalia początkowo uważała, że lepiej jest mieć wielu partnerów, a nawet promowała to w kryteriach wyboru projektów, ale w praktyce zdała sobie sprawę, że mniejsze partnerstwa działają znacznie lepiej i przy większym zaangażowaniu wszystkich partnerów, umożliwiając dobrą organizację i interakcję. Podczas gdy większe partnerstwa były często mniej wydajne, z trudniejszą rolą koordynatora i mniejszym zaangażowaniem wielu partnerów (np. rolnicy dostarczyli tylko kilka działek do badań terenowych, ale bez odpowiedniego udziału). Podobnie, według Polski "im więcej, tym lepiej", ale wraz z rozwojem ZO stwarza to wyzwania organizacyjne. Według austriackiej IZ duża liczba partnerów może stanowić wyzwanie i powodować trudności, podczas gdy mniejsze OG, które koncentrują się na konkretnych aspektach innowacji i wprowadzają je w życie, działają bardzo dobrze. Równoważąc te dwa stanowiska, partnerzy w ES-Pais Vasco uważają, że partnerstwo może być duże, ale nie za duże. Podsumowując, **dobrym podejściem może być rozpoczęcie od małych projektów, a w drugim projekcie, gdy wykonalność początkowego pomysłu stanie się jasna, zwiększenie liczby uczestników i udoskonalenie w celu szerszego udostępnienia rozwiązania**.

Innym elementem, który wpłynął na osiągnięcie wyników, **jest podejście, z jakim projekt został skonstruowany. Te zainicjowane przez rolników (podejście oddolne) odniosły większy sukces niż inne** (Bułgaria, Irlandia, FR-Bourgogne / Franche Comté, Polska). Znaczenie podejścia oddolnego potwierdzają eksperci Komisji, wskazując, że pomysły pochodzące od samych rolników mogą być wdrażane z większym powodzeniem, ponieważ rolnicy są naturalnymi innowatorami, stale poszukującymi rozwiązań problemów. OG, w których potrzeby lokalnych rolników są w centrum projektu, osiągnęły swoje cele, a dzięki zaangażowaniu gospodarstw badania opierały się na rzeczywistych potrzebach ściśle związanych z danym terytorium (Irlandia). Mniejszy sukces odnotowano w przypadku tych OG, w których rolnicy mają ograniczoną motywację do udziału w projektach i wdrażania innowacji. W takich przypadkach naukowcy i doradcy są postrzegani jako jeden z najważniejszych czynników zapewniających sukces, ale wiąże się to również z ryzykiem, że OG są niewłaściwie wykorzystywane do finansowania badań naukowych zamiast innowacyjnych, praktycznych rozwiązań.

rolnikom (Litwa). Przygotowanie solidnego i realistycznego planu pracy jest również postrzegane jako czynnik wpływający na sukces OG, a tym samym na osiągnięcie wyników (DE-Baden-W.).

W niektórych projektach **zmiany partnerów** np. zmiana własności gospodarstw / firm, okazały się wyzwaniem dla ich realizacji (Portugalia), a także nieobecność osób z powodu czynników zewnętrznych (wyjazd, ciąża itp.) (DE-Hessen, DE-Baden-W.). Wyjście partnera z OG może mieć wpływ na realizację projektu (Szwecja). Również możliwość włączenia do OG firmy świadczącej usługi energetyczne odegrała ważną rolę w powodzeniu projektu w IT-Liguria. I odwrotnie, w przypadku bułgarskiego projektu OG, niekwalifikujący się partner zgodnie z zaproszeniem (tj. software house) był elementem opóźniającym powodzenie projektu.

Biurokracja była wymieniana jako czynnik utrudniający opracowanie innowacyjnego rozwiązania. Na przykład długi czas potrzebny IZ i agencji płatniczej na przeanalizowanie i opłacenie wniosków o płatność był ważną kwestią dla beneficjentów (Portugalia, IT-Liguria, DE-Baden-W.). Problemem było również finansowanie wstępne, w szczególności dla małych partnerów (Niemcy-Badenia-W.). Zarządzanie projektem było wymieniane jako czynnik generujący obciążenia administracyjne, ponieważ wymaga specjalistycznej wiedzy i zajmuje dużo czasu, na który często nie przewidziano budżetu (DE-Hessen). Jednocześnie dla rolników, którzy nie są przyzwyczajeni do administracyjnych aspektów projektów EPI, biurokracja może stanowić barierę (ES-Pais Vasco). Brak personelu zajmującego się aspektami administracyjnymi i organizacyjnymi jest uważany za czynnik utrudniający w IT-Liguri i Austrii.

Temat/sektor lub zidentyfikowane potrzeby zostały wskazane jako czynnik sukcesu w kilku przypadkach. Na przykład w ES-Cataluña najważniejszym czynnikiem, który wpłynął na sukces projektu OG, była identyfikacja rzeczywistej i krytycznej potrzeby. Temat odzwierciedlał wspólną potrzebę producentów ryżu w delcie rzeki Ebro w Katalonii. Wybór tematu, który dotyczył konkretnego problemu w sektorze, był bardzo ważny w ES-Pais Vasco, IT-Liguri i Portugalii. W jednym przypadku (Polska) wybór tematu (produkcja wołowiny) był wyzwaniem, aby przejść przez kryteria wyboru, ponieważ nie reprezentował on dużej gałęzi produkcji rolnej.

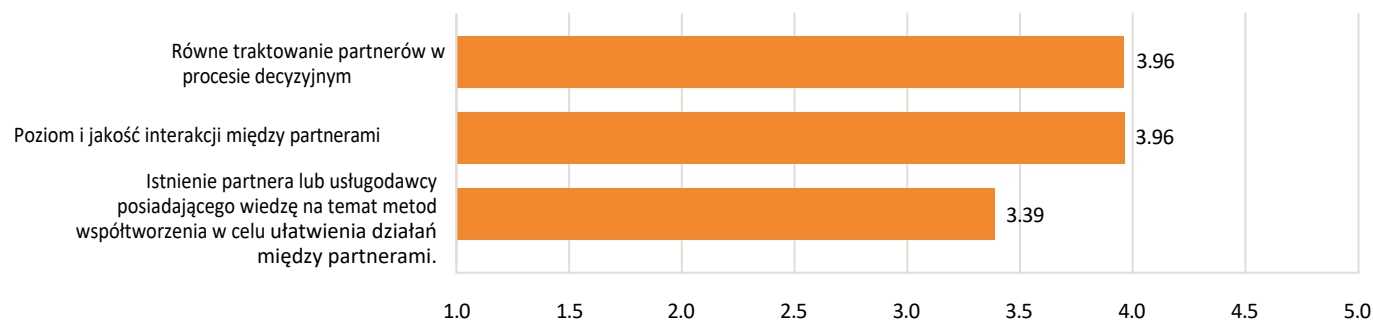
Inne czynniki, które przyczyniły się do sukcesu projektów obejmują motywację lub zaangażowanie partnerów (FR-Bourgogne/Franche Comté, Bułgaria, Litwa, ES-Pais Vasco) lub przekonanie rolników (DE-Baden-W.). Na przykład w Bułgarii rolnicy uważają, że innowacje będą bardzo przydatne w ich codziennej działalności i poprawią ich rentowność. Innym czynnikiem była dodatkowa stawka wsparcia, która pozwoliła na inwestowanie w zrównoważone koncepcje obór dla bydła (DE-Baden-W.).

Aspekty społeczne dla współtworzenia innowacyjnych rozwiązań

W odniesieniu do aspektów społecznych badanie OG pokazuje, że **poziom i jakość interakcji** między partnerami oraz **równe traktowanie partnerów w procesie decyzyjnym** w dużym przyczyniają się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań (patrz [rysunek 32](#)). Istnienie partnera lub usługodawcy posiadającego wiedzę na temat metod współtworzenia w celu ułatwienia działań między partnerami (usługa wsparcia innowacji) jest również czynnikiem, który przyczynia się, ale w nieco mniejszym stopniu niż pozostałe dwa. Może to wynikać z faktu, że w czasie, gdy badane OG prowadziły swoje projekty, dostępnych było bardzo niewiele kompetentnych usług wsparcia innowacji, a ich pozytywny wpływ nie był jeszcze dobrze rozumiany.

Rysunek 32: Oceny respondentów ankiety dotyczące wkładu aspektów społecznych w udane współtworzenie innowacyjnych rozwiązań w projektach OG

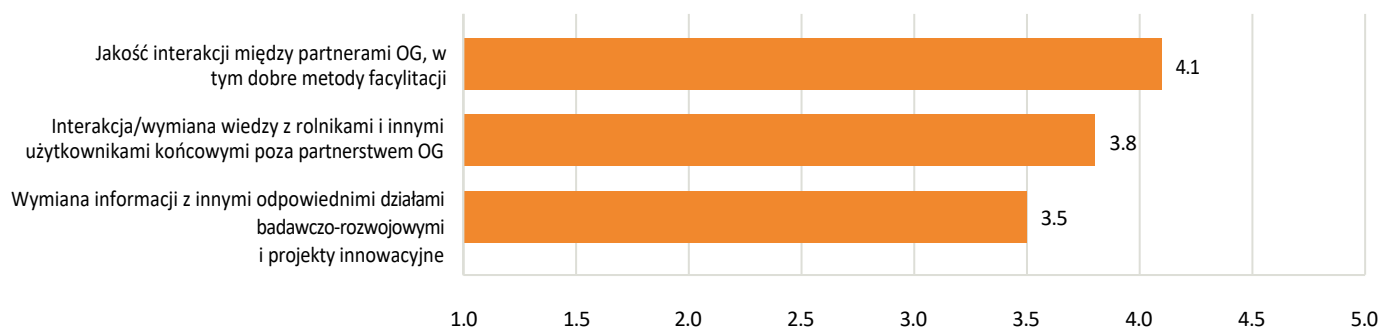

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejski punkt informacyjny ds. oceny WPR - dane z badania OG (N=988 odpowiedzi na ankietę).
(wartości w skali od 1 - w żadnym stopniu do 5 - w bardzo dużym)

Jednocześnie ankietowani interesariusze potwierdzają, że **jakość interakcji między partnerami** jest najważniejszym czynnikiem, który przyczynia się do udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań. Kolejnym czynnikiem **jest interakcja/wymiana wiedzy z rolnikami i innymi użytkownikami końcowymi spoza partnerstwa OG**. Wymiana z innymi odpowiednimi projektami badawczo-rozwojowymi i innowacyjnymi jest również czynnikiem ułatwiającym.

ale w mniejszym stopniu. Wyniki te potwierdzają **centralne interakcje**, przy czym interakcje w większym stopniu przyczyniają się do udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań, jeśli mają miejsce wśród partnerów OG, niż jeśli mają miejsce między partnerami OG a podmiotami spoza partnerstwa.

Rysunek 33: Oceny respondentów ankiety dotyczące wkładu aspektów społecznych w udane współtworzenie innowacyjnych rozwiązań w projektach OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety przeprowadzonej wśród zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi na ankietę) - (wartości to: 1, 2 w niewielkim stopniu, 3 w pewnym, 4 w dużym stopniu, 5 w bardzo dużym stopniu)

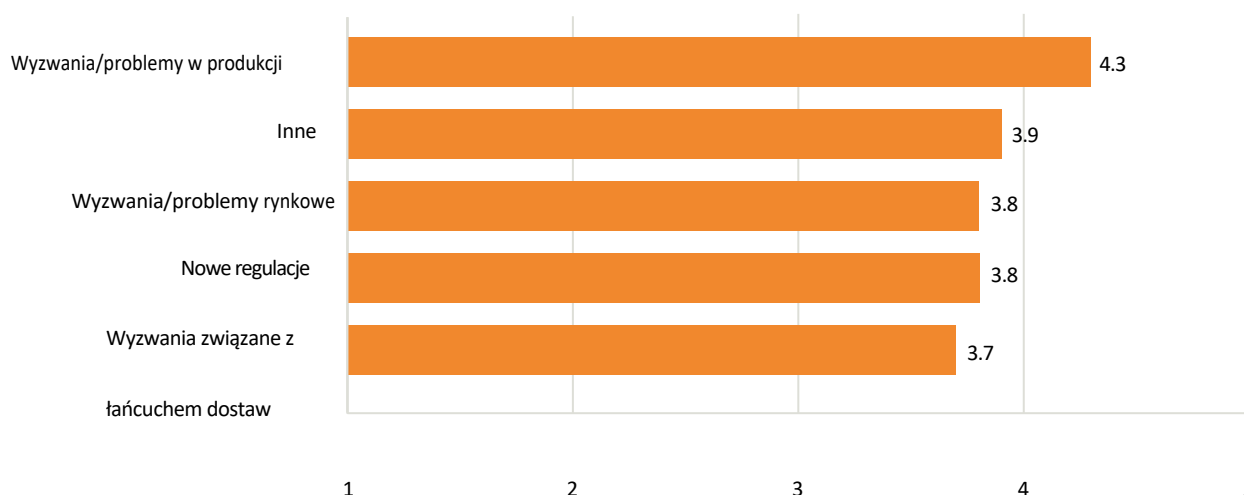
Ponadto ankieta przeprowadzona wśród interesariuszy daje wgląd w **czynniki, które doprowadziły do zainicjowania, opracowania i rozpowszechnienia innowacyjnych rozwiązań** (patrz [rysunek 34](#)). Ważnym czynnikiem są **wyzwania/problemy w produkcji**, takie jak szkodniki, choroby itp. Kolejnymi ważnymi czynnikami są **nowe przepisy, których państwa członkowskie muszą przestrzegać**, takie jak dyrektywa azotanowa, **wyzwania rynkowe**, takie jak niskie ceny rynkowe i **wyzwania związane z łańcuchem dostaw**, takie jak niewystarczająca współpraca w ramach łańcuchów dostaw. Mnogość **innych czynników** jest również uważana za ważne przez 25% respondentów, na przykład w szczególności w odniesieniu do ochrony gospodarstwa przed zmianami klimatu i przejścia na korzystanie z odnawialnych źródeł energii.

energia (Niemcy, Szwecja, Holandia, Grecja), ale także potrzeba badania nowych modeli biznesowych i optymalizacji procesów rolniczych (Włochy), sprostanie wyzwaniom transformacji cyfrowej (Węgry, Niemcy, Bułgaria), promowanie różnorodności biologicznej na polach uprawnych (Francja), sprostanie wyzwaniom transformacji ekologicznej (Belgia, Włochy), dzielenie się wiedzą i pomoc w budowaniu pozytywnego wizerunku sektora hodowlanego (Portugalia), zarządzanie glebą i ochrona użytków zielonych (Włochy, Dania), rozwiązywanie problemów konsumentów, takich jak dobrostan zwierząt, rolnictwo ekologiczne (Francja) i niedobór zasobów.

np. , nasiona, pasze, nawozy, woda (Włochy).

Rysunek 34: Ocenę respondentów ankiety dotyczące czynników inicjowania, opracowywania i rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań

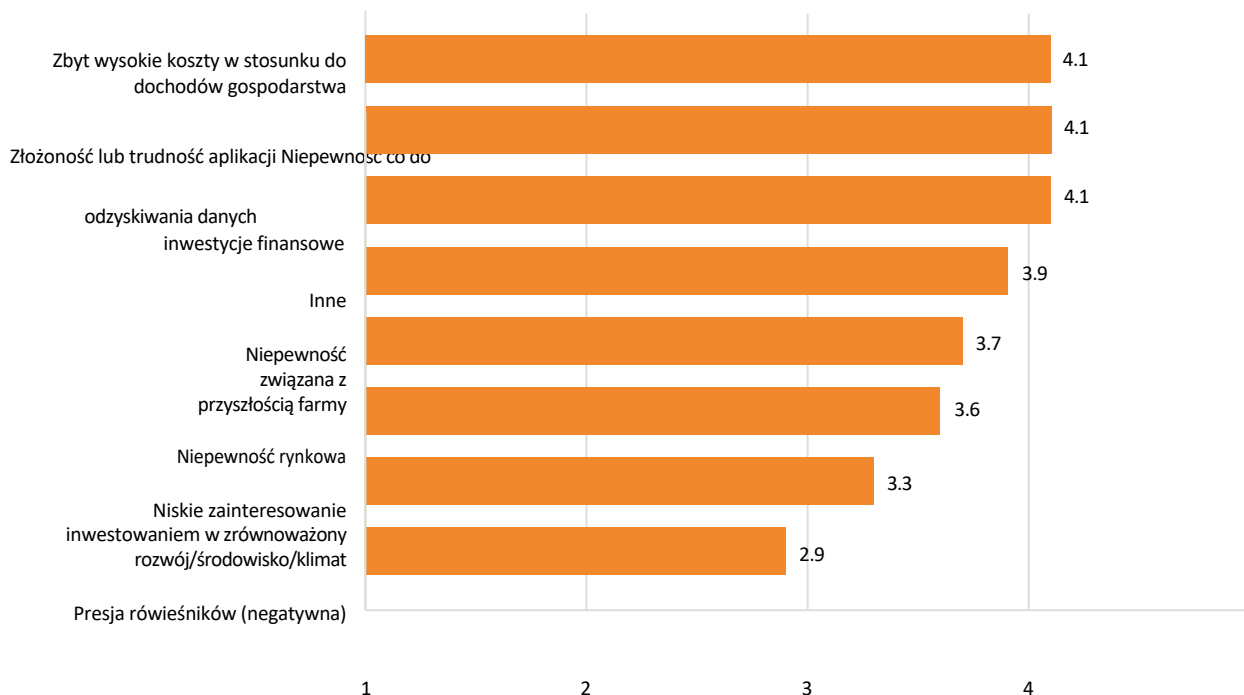

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi ankietowe) - (wartości to: 1 w nieważne, 2 mało ważne, 3 ani ważne, ani nieważne, 4 ważne, 5 bardzo ważne)

W ankiecie przeprowadzonej wśród interesariuszy zidentyfikowano **bariery**, jakie napotykają rolnicy/leśnicy i inni użytkownicy końcowi we wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań (patrz [rysunek 35](#)). Złożoność lub trudność aplikacji, niepewność co do odzyskania inwestycji finansowych i wysoki koszt inwestycji w stosunku do dochodów gospodarstwa są często wymieniane jako bariery. Niepewność związana przyszłością gospodarstwa lub rynku jest również ważną barierą. Niskie zainteresowanie inwestowaniem w zrównoważony rozwój, środowisko lub klimat oraz negatywna presja rówieśników nie są uważane za zbyt ważne bariery. Dodatkowo,

Wiele innych barier jest uważanych za ważne, ale tylko przez 10% respondentów. Obejmują one niechęć do zmian (Włochy, Polska, Holandia, Francja), brak umiejętności (Hiszpania, Niemcy), użyteczność innowacji, gdy jest to narzędzie cyfrowe, które wymaga opracowania interfejsów, które są drogie (Niemcy), wyzwania związane z wymianą pokoleniową (Szwecja), krótkie wdrażanie projektów EPI utrudnia ocenę rentowności ekonomicznej nowego pomysłu (Niemcy), niepewność co do znaczenia innowacji dla rolników i użytkowników końcowych (Irlandia).

Rysunek 35: Opinie respondentów ankiety na temat czynników, które generują bariery dla rolników/leśników/innych użytkowników końcowych we wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi ankietowe) - (wartości to: 1 w nieważne, 2 mało ważne, 3 ani ważne, ani nieważne, 4 ważne, 5 bardzo ważne)

Wyniki zebrane w ramach studiów przypadku umożliwiają określenie, które aspekty społeczne w największym stopniu przyczyniły się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań.

Instytucje zarządzające podkreślają znaczenie współpracy

między partnerami projektu jako jeden z głównych czynników przyczyniających się do skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań.

Mówiąc dokładniej, **interaktywny model innowacji** okazuje się być **kluczowym narzędziem do osiągnięcia pozytywnych wyników**.

Najbardziej udane

Projekty OG to te, w których zaangażowane osoby są przeszkolone w zakresie współpracy, podczas gdy bardzo często projekty od razu koncentrują się na wymiarze technicznym ze szkodą dla współpracy (FR- Bourgogne/Franche Comté, IT-Liguria), a także te, w których wszyscy interesariusze OG byli zaangażowani w procesy decyzyjne i wdrożeniowe, współpraca między interesariuszami w OG działającymi spójnie w celu osiągnięcia pożądaných rezultatów (Irlandia, IT-Liguria, Portugalia), znalezienie wspólnego języka i dobra komunikacja wewnętrzna w okresie realizacji projektu (DE- Baden-W.). Współpraca z brokerem innowacji jest postrzegana jako element osiągnięcia rezultatów (ES- Pais Vasco). Współpraca między rolnikami (praktykami) a jednostkami badawczo-rozwojowymi ułatwiona przez doradców w zakresie skrócenia ścieżki transferu innowacji przyniosła wymierne korzyści w tym zakresie (Polska).

Koordinator i inni partnerzy OG zgłosili również, że **aspekty społeczne przyczyniły się do osiągnięcia rezultatów projektu, związanych z poziomem i jakością interakcji między partnerami** oraz ich równym udziałem w procesach decyzyjnych.

Równe traktowanie lub równy udział partnerów w procesie decyzyjnym jest ważnym czynnikiem sukcesu (Bułgaria, IT-Liguria, Portugalia, DE-Baden-W.). Jest to ułatwione, gdy istnieją jasno określone role i , np. partner wiodący odpowiedzialny za koordynację, a inni za gromadzenie danych, doradztwo, testowanie i raportowanie wyników itp. **Ponownie ilustruje to znaczenie zapewnienia finansowania dla dokładnego przygotowania wniosku projektowego.**

Innym silnym elementem jest istnienie partnera (**usługodawcy**), który jest zaznajomiony z metodami współtworzenia i który odegrał ważną rolę we wspieraniu interakcji między partnerami (IT-Liguria, Portugalia). Partnerzy posiadający **wcześniejsze doświadczenie we współpracy** mają tendencję do lepszej współpracy (ES - Katalonia, FR - Bourgogne/Franche Comté).

Poziom i jakość interakcji są uważane kluczowy czynnik współtworzenia innowacyjnych rozwiązań we wszystkich studiach przypadków, w tym zaufanie rolników do innych partnerów (Polska). Potwierdza to wyniki włoskiego badania przeprowadzonego przez NRN (Rete Rurale Nazionale, 2022). Skuteczną **współpracę i podejmowanie decyzji**, gdy zaangażowanych jest wielu różnych partnerów, **można ułatwić poprzez**

komitety, jak w przypadku DE-Baden-W., gdzie utworzono zespół techniczny składający się z partnera wiodącego, instytucji naukowych i rolników, który pomógł w rozwiązywaniu kwestii technicznych projektu. W przypadku FR-Bourgogne/Franche Comté **sieć** techników w izbach rolniczych była niezbędna do łączenia rolników w terenie. W Holandii utworzono **grupę roboczą** w każdej z trzech prowincji zaangażowanych w projekt, w tym doradcę, wykonawcę i rolnika w celu koordynowania i kierowania projektem. Okazały się one bardzo ważne jako tablice rezonansowe dla wszystkich partnerów, gdzie interesy byłyby wyjaśniane, łączone i dostosowywane w oparciu o dowody testów / wyników i potrzeb rolnika. **Zaplanowane spotkania** między partnerami OG w trakcie realizacji projektu były również przydatne dla lepszej współpracy (DE- Hessen, FR-Bourgogne/Franche Comté, Szwecja), które można uzupełnić warsztatami międzyresortowymi w celu promowania międzysektorowego wsparcia dla rolnictwa społecznego (DE- Hessen). Ponadto ułatwiono wymianę między rolnikami **poprzez wykorzystanie aplikacji grupowych** (w tym udostępnianie filmów), które służyły jako natychmiastowa, operacyjna i skuteczna metoda uczenia się dostosowana do codziennej praktyki rolnika (Holandia).

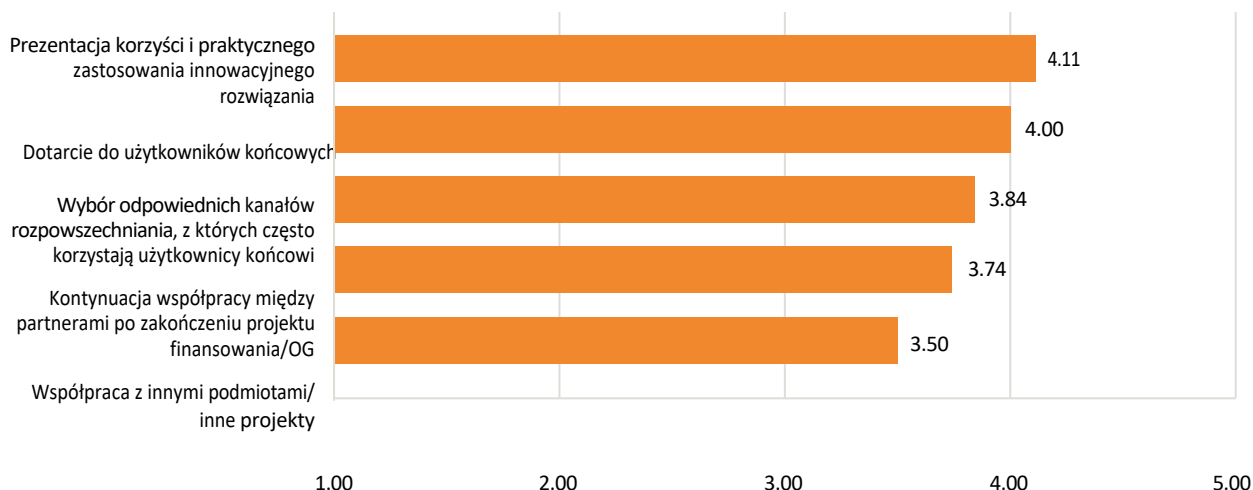
Komunikacja między partnerem wiodącym a IZ/PA może być czynnikiem utrudniającym (Bułgaria), **gdy istniejące procedury nie obejmują działań doradczych lub usług wsparcia innowacji, które mogłyby pomóc w przygotowaniu i realizacji projektu.**

Jeśli **naukowcy** przedstawią pomysł projektu, trudno jest im zachęcić rolników lub leśników do udziału (Litwa).

Aspekty, które ułatwiają lub utrudniają rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań

Partnerstwa OG nie kończą się na współtworzeniu innowacyjnych rozwiązań. Zwiększanie skali lub rozpowszechnianie tych rozwiązań poza partnerstwem jest celem projektów EPI. Badanie OG pokazuje, że **prezentowanie korzyści i praktycznego zastosowania innowacyjnego rozwiązania w dużej mierze przyczynia się do skalowania i rozpowszechniania rozwiązań wśród większej liczby użytkowników końcowych**. Wybór odpowiednich kanałów rozpowszechniania, z których mogą korzystać użytkownicy końcowi, jest również w dużym istotny. **Współpraca** między partnerami po zakończeniu projektu oraz z innymi podmiotami lub innymi projektami są istotnymi czynnikami, choć w mniejszym stopniu niż .

Rysunek 36: Ocenę respondentów ankiety dotyczące czynników, które przyczyniły się do rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań/szans przez OG

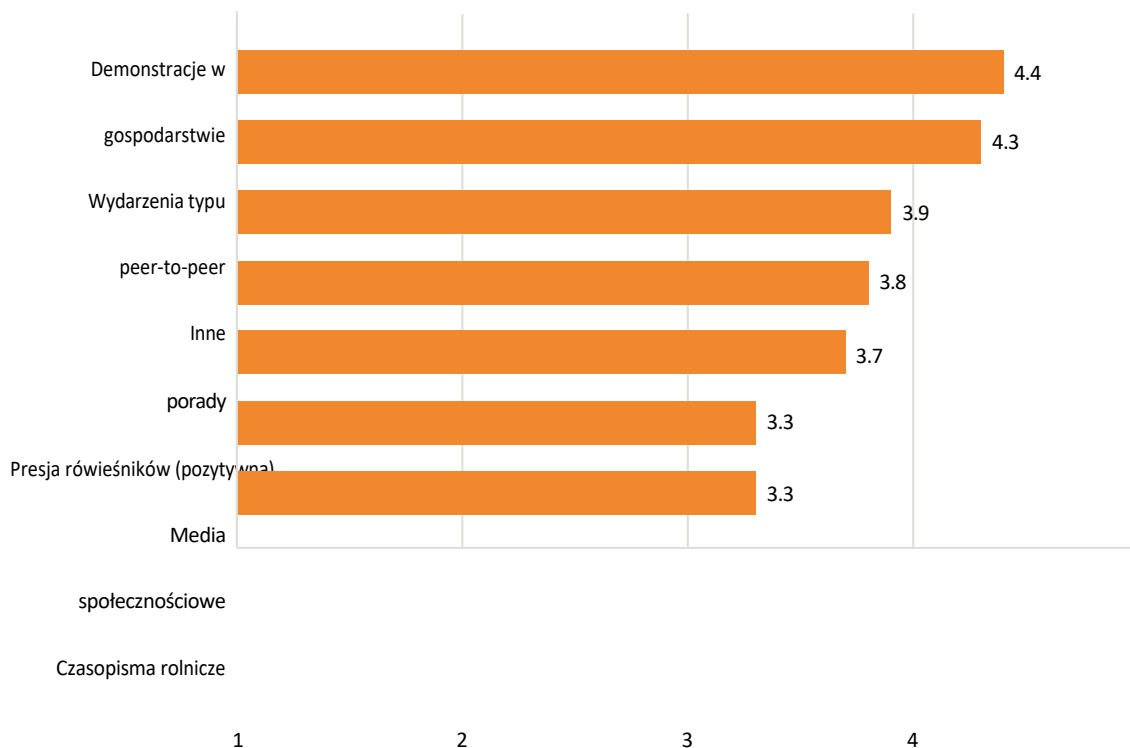

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe OG (N=988 odpowiedzi ankietowych) - (wartości to: 1, 2 w niewielkim stopniu, 3 w pewnym, 4 w dużym stopniu, 5 w bardzo dużym)

Badanie interesariuszy potwierdza znaczenie prezentowania korzyści, ponieważ pokazuje, że **demonstracje w gospodarstwie i wydarzenia typu peer-to-peer** (np. targi, grupy dyskusyjne, spotkania rolników) są najważniejszymi czynnikami ułatwiającymi rozpowszechnianie udanych innowacyjnych rozwiązań. **Rola doradztwa** jest również ważna, podczas gdy media społecznościowe i czasopisma rolnicze wydają się być najmniej istotnymi czynnikami dla rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań. Wyniki te sugerują, że **najistotniejszymi czynnikami są te, które obejmują interakcje (wydarzenia), a nie kanały jednokierunkowe (media społecznościowe)**.

Rysunek 37: Oceny respondentów ankiety dotyczące czynników ułatwiających rozpowszechnianie udanych innowacyjnych rozwiązań

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe zainteresowanych stron (N=233 odpowiedzi ankietowe) - (wartości to: 1 w nieważne, 2 mało ważne, 3 ani ważne, 4 ważne, 5 bardzo ważne)

Studia przypadków uzupełniają wyniki badania, dostarczając dalszych spostrzeżeń i identyfikując nowe czynniki, które ułatwiają lub utrudniają skalowanie innowacyjnych rozwiązań. Według wywiadów i grup fokusowych z partnerami OG, **kontynuacja współpracy między partnerami** ma miejsce w IT-Liguria, gdzie partnerzy przygotowują projekt z partnerami francuskimi w tej samej dziedzinie transformacji energetycznej i do zastosowania na dużą skalę testowanych innowacji. Również w Portugalii oczekuje się, że dalsze relacje między partnerami zaowocują przyszłymi projektami, ponieważ rozpowszechnianie wyników projektu obejmowało niektóre z najczęstszych pytań. **Wybór odpowiednich kanałów rozpowszechniania** pomógł w zwiększeniu skali wyników, jak pokazano w przypadku DE-Baden-W., gdzie strona internetowa projektu jest regularnie odwiedzana i oferuje zainteresowanym rolnikom wyjątkową okazję do uzyskania szczegółowych informacji, które nie są dostępne. Mapa drogowa rozpowszechniania w ES-Pais Vasco, oparta na identyfikacji docelowych agentów i wydarzeń przez każdego partnera, była ważna w rozpowszechnianiu wyników projektu.

Dalsze czynniki wyłaniające się z wywiadów z partnerami wiodącymi OG w studium przypadku obejmują zaufanie, zwłaszcza **zaufanie rolników do ich spółdzielni / stowarzyszeń**, jako czynnik ułatwiający rozpowszechnianie i zwiększanie skali innowacyjnych rozwiązań wśród członków spółdzielni (ES-Katalonia) i członków stowarzyszenia (Bułgaria). Wysokie zainteresowanie lasami plantacyjnymi zaobserwowane na Litwie jest prawdopodobnie wynikiem tradycyjnych działań upowszechniających,

takich jak **ulotki i publikacje** podsumowujące wyniki projektu na stronie internetowej Instytutu Leśnictwa, które są kontynuowane po zakończeniu projektu.

Czynniki, które **utrudniały** rozprzestrzenianie się innowacyjnych rozwiązań IZ, są związane z brakiem mechanizmów do

W związku z tym nie było możliwe połączenie różnych OG i rozpowszechnienie wśród nich innowacyjnych rozwiązań (Holandia), niewielka skala projektów, aby faktycznie dotrzeć znacznie szerszego grona odbiorców poza partnerami projektu i jego bezpośrednią siecią (Holandia) oraz brak doświadczenia we wdrażaniu EPI, gdy projekty były realizowane na początku okresu programowania (Polska). Wywiady OG i grupy fokusowe zidentyfikowały dalsze czynniki utrudniające, takie jak projekt w DE-Hessen, który koncentrował się na zainteresowaniu uniwersytetu zdobywaniem wiedzy, a nie na potrzebach gospodarstw rolnych, co uniemożliwiło zwiększenie skali projektu pomimo wizyt peer-to-peer. Podobnie zakres projektu w Holandii, w którym strategię nawożenia i koszenia były bardzo indywidualne, nie mógł być powielany w innych gospodarstwach. Inne czynniki utrudniające obejmowały **brak techników, nieadekwatność systemu szkoleń i doradztwa** oraz **brak gospodarstw demonstracyjnych**, w których innowacje mogą być stosowane na znaczną skalę, co poważnie ograniczyło potencjał rozpowszechniania proponowanych innowacji w IT-Liguria. W DE-Baden-W. zakres, w jakim wyniki projektu EPI można zastosować w innych gospodarstwach, zależy od dalszego rozwoju sytuacji rynkowej i politycznej.

b. JC 2.2 - Proces przygotowania projektu przyczynił się do współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i ich skalowania.

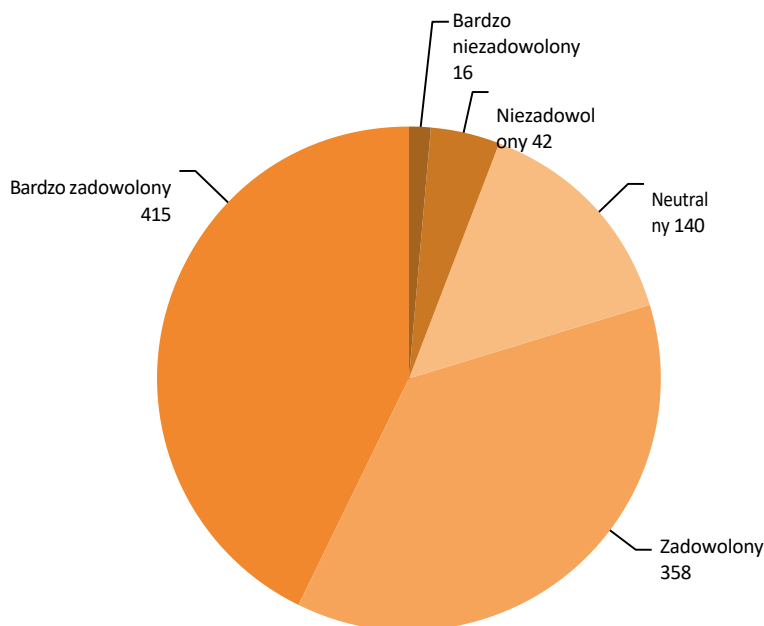
Aby ocenić wkład procesu przygotowania projektu we współtworzenie i zwiększanie skali innowacyjnych rozwiązań, analiza obejmuje liczbę OG, w których przygotowanie projektu odzwierciedla potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów projektu oraz ocenia znaczenie stworzonych innowacyjnych rozwiązań dla sektora OG.

Liczba OG, w których proces przygotowania projektu odzwierciedla potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów projektu

Badanie OG pokazuje, że zdecydowana większość OG (80% respondentów) była zadowolona (358) lub bardzo zadowolona (451) z przygotowania projektu odzwierciedlającego potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów projektu. Ocena ta odzwierciedla poglądy zarówno partnerów wiodących OG (457), jak i innych partnerów OG (531), którzy wzięli udział w ankiecie (patrz [rysunek 38](#)).

Rysunek 38: Zadowolenie respondentów badania OG z realizacji projektu odzwierciedlające potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów projektu

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=971 z 989 odpowiedzi na ankietę)

Istnieją sugestie dotyczące ulepszenia projektu OG, które wzmacniają niektóre wyniki poprzedniej analizy dotyczącej przygotowania współpracy w OG, aby w pełni dostosować się do interaktywnego modelu innowacji. to:

Większy nacisk na rolników w procesie przygotowywania projektów OG. Rolnicy lub stowarzyszenia gospodarstw rolnych powinni być aktywnymi uczestnikami, a nawet liderami projektów OG (kilka sugestii związanych z tym z Hiszpanii, Włoch, Portugalii, Belgii i Luksemburga). Niektórzy opowiadają się za mniejszą liczbą doradców i większą liczbą rolników, podczas gdy niektórzy wołają o większe zaangażowanie doradców rolniczych, ale ogólny pogląd jest taki, że **instytucje akademickie nie powinny być liderem**, ponieważ nie mają sieci, które mają rolnicy, a także brakuje im kanałów rozpowszechniania, aby dotrzeć do rolników. **Rolnicy mogą również odgrywać kluczową rolę w rozpowszechnianiu, angażując swoich rówieśników w zwiększanie skali innowacyjnych rozwiązań.**

Większą współpracę osiągnąć poprzez istniejący w regionie AKIS. Sukces zależy od tego, jak region jest zorganizowany pod względem społeczności rolniczej. **Im lepsza jest współpraca w ramach istniejącego AKIS w regionie, tym większy wpływ mogą mieć OG** (sugestia organizacji rolniczej Włoch).

Obecność brokerów innowacji i usług wsparcia innowacji jest niezbędna do zapewnienia bezstronnej wiedzy specjalistycznej w zakresie innowacji w grupie (Węgry, Niemcy, Irlandia).

Poszerzenie perspektywy w składzie i zasięgu grupy poprzez lepszą współpracę i konsultacje z głównymi interesariuszami, w tym urzędnikami ds. polityki, na etapach projektowania i wdrażania (Irlandia, Słowenia) lub angażowanie "nieoczekiwanych" interesariuszy - odwaga do fundamentalnych zmian, a nie stopniowych kroków (Belgia).

Myśl z wyprzedzeniem, kładąc większy nacisk na **oczekiwane wyniki procesu przygotowawczego i fazy projektowania projektu** oraz określając, kto będzie nadzorował transfer wiedzy. Należy wziąć pod uwagę, a najlepiej uwzględnić w OG, oczekiwanego wykonawcę innowacyjnego rozwiązania i mieć jasny obraz, od samego początku, oczekiwanych korzyści ekonomicznych i społecznych dla rolnika (Finlandia, Irlandia, Włochy).

Znaczenie stworzonych innowacyjnych rozwiązań dla użytkowników końcowych objętych OG

Dowody ze studiów przypadku sugerują, że proces przygotowania projektu zapewnił, że innowacyjne rozwiązania są istotne dla użytkowników końcowych objętych OG.

Projekty OG powinny **opierać się na potrzebach rolników, którzy uczestniczą w projekcie** w celu stworzenia innowacyjnych rozwiązań dla użytkowników końcowych objętych OG. Na przykład:

Ideą projektu studium przypadku OG w ES-Cataluña było **zebranie wszystkich podmiotów reprezentujących sektor uprawy ryżu** w regionie delty rzeki Ebro, które stanęły **w obliczu tego samego problemu** - plagi wodnej, która niszczy pola ryżowe. Obejmowały one firmy, które już opracowały kilka testów na rękę z partnerem naukowym i badawczym, który opracowałby i przeprowadził testy.

Dwóch rolników i dwóch hodowców zwierząt uczestniczyło w projekcie OG ES-Pais Vasco, którzy nie byli przyzwyczajeni do spotkań / pracy w sieci w przeszłości. Nawet jeśli nie byli przyzwyczajeni do współpracy w przeszłości, skupienie się na ich potrzebach i uzupełniających się doświadczeniach przyczyniło się do zwiększenia **współdecydowania i współtworzenia innowacji**.

Partnerstwo OG w Bułgarii w pełni zaspokaja potrzeby rolników i składa się z partnerów o różnej wiedzy (rolników i naukowców, ale także organizacji producentów). W rezultacie opracowane oprogramowanie łączy potrzeby pszczelarzy, ale także spełnia potrzeby produkcji ekologicznej.

Projekt we FR-Bourgogne/Franche Comté opiera się na **potrzebie lepszego poznania gleb przez rolników** (jest to kontynuacja poprzedniego projektu), co odzwierciedla prawdziwie oddolne podejście. Podejście to legitymizuje rolę izb rolniczych, których działania mają na celu diagnozowanie i reagowanie na potrzeby.

Projekt w IT-Liguria został opracowany w oparciu o audyty mające na celu identyfikację potrzeb rolników. Na tej podstawie pozostali partnerzy (uniwersytet, dostawca usług, instytut badawczy) opracowali i eksperymentowali z innowacyjnymi rozwiązaniami oszczędzającymi energię, które następnie zostały przetestowane w terenie przez same gospodarstwa.

Rolnictwo precyzyjne i jego wdrażanie w praktyce były głównymi tematami w Austrii, dlatego **szerokiego udziału rolników** i instytutów badawczych posiadających wiedzę techniczną na ten temat.

Wręcz przeciwnie, **projektowanie projektów OG wynikających z lub służących potrzebom badań lub doradców może jedynie zawęzić ich znaczenie dla rolników/leśników**. Na przykład na Litwie pomysł na projekt (technologia hodowli lasów plantacyjnych) został opracowany przez instytut badawczy, który był zainteresowany tematem, ale napotkał trudności w przyciągnięciu rolników lub leśników. Podobnie, pomysł na projekt (rolnictwo precyzyjne dla bardziej zrównoważonego i zdrowego systemu produkcji żywności) wywodzący się z prywatnej firmy doradczej w Holandii, stworzył rozwiązania dla indywidualnych gospodarstw, które je przetestowały, ale nie były częścią procesów decyzyjnych, dlatego nie miało prawdziwe współtworzenie. Projekt opracowany w Polsce przez uniwersytet i Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego przyciągnął rolników tylko wtedy, gdy oferował zwrot kosztów, a rola doradcy była ograniczona. W związku z tym rzeczywiste potrzeby rolników nie zostały uwzględnione w projekcie, nawet jeśli późniejsze rozwiązanie zmniejszające śmiertelność cieląt może być wykorzystane przez sektor.

Podejście oddolne zapewnia nie tylko potrzeb rolników, ale także innych użytkowników końcowych, takich jak społeczność lokalna. Na przykład w Irlandii przyjęto innowacyjny element, który odzwierciedlał potrzeby i realia lokalnej społeczności. Pomysł ten rozwijał się wraz z postępem projektu, przy ciągłym sprzężeniu zwrotnym i wkładzie ze strony OG i innych zainteresowanych stron, co doprowadziło do pomyślnego utworzenia grup commonage i wdrożenia zrównoważonych praktyk zarządzania gruntami na wyżynach Wicklow.

W celu opracowania, budowy, optymalizacji i badania innowacyjnych budynków inwentarskich dla trzody chlewnej, członkowie OG w DE-Baden-W. zostali wybrani na tej podstawie i składali się z **przedstawicieli praktycznego rolnictwa, badań, edukacji i biznesu**. Aby zapewnić adekwatność projektu, na etapie składania wniosków uwzględniono planowane inwestycje w budynki inwentarskie.

Partnerzy, którzy są **aktywni / doświadczeni w dziedzinie lub sektorze objętym projektem OG, mogą zapewnić trafność stworzonego innowacyjnego rozwiązania**. Na przykład większość członków OG w DE-Hessen była już aktywna w dziedzinie rolnictwa społecznego i składała się z gospodarstw rolnych, badań i doradztwa. W Portugalii główny partner, stowarzyszenie producentów leśnych, ma doświadczenie z innych projektów OG i dobrą znajomość obszaru, rolników i ich działalności.

wyzwania. Zaangażowała swoich członków w projekt, uzyskując w ten sposób wyniki, które mogą być wykorzystane przez członków OG, innych producentów leśnych w regionie, a nawet tych spoza badanego regionu.

c. JC 2.3 - Wsparcie udzielone OG ułatwiło współtworzenie innowacyjnych rozwiązań i ich skalowanie.

Aby ocenić skuteczność wsparcia udzielanego OG, analizie przyjrano się rodzajom wsparcia udzielanego projektom OG podczas składania wniosków i wdrażania (udzielanego przez władze publiczne odpowiedzialne za wdrażanie interwencji EPI, sieci obszarów wiejskich, usługi wsparcia innowacji, doradców) i oceniono adekwatność tego wsparcia dla ułatwienia współtworzenia innowacyjnych rozwiązań i ich potencjału w zakresie skali.

Dowody na rodzaje wsparcia udzielanego OG

Wsparcie udzielane OG jest podzielone na następujące kategorie:

- (1) Wsparcie w celu uchwycenia rzeczywistych potrzeb rolników/leśników i umożliwienia pojawienia się innowacyjnych pomysłów;
- (2) Informacje na temat wniosku o dofinansowanie z PROW;
- (3) Informacje na temat przygotowania wniosku;
- (4) Wsparcie w znalezieniu partnerów;
- (5) Informacje o innych projektach OG / dobrych przykładach;
- (6) Wsparcie w nawiązywaniu kontaktów z innymi projektami OG w tym samym regionie;
- (7) Wsparcie w nawiązywaniu kontaktów z innymi projektami OG w innym regionie / kraju; oraz
- (8) Wsparcie w nawiązywaniu kontaktów z projektami Horyzontu 2020.

Badanie OG wskazuje, że w okresie PROW 2014-2020, kiedy nie było obowiązku świadczenia usług wsparcia innowacji w ramach WPR, **wsparcie udzielane przez władze publiczne odpowiedzialne za EPI (władze krajowe/regionalne) jest cenione jako najważniejsze w przypadku trzech rodzajów wsparcia (patrz rysunek 39)**. Jest to szczególnie istotne dla uchwycenia rzeczywistych potrzeb rolników/leśników i umożliwienia rozwoju innowacyjnych pomysłów, informacji dostarczonych na temat wniosku o dofinansowanie (tj. terminów, tematów, kryteriów wyboru, stawek finansowania) oraz informacji dotyczących sporządzania wniosków. W przypadku tych trzech kwestii członkowie OG wskazują na wyższy poziom zadowolenia z władz publicznych niż z innych dostawców wsparcia. Odzwierciedla to fakt, że we wczesnym okresie wdrażania EPI władze publiczne posiadały największą wiedzę i były najbardziej widoczne w odniesieniu do zaproszeń i OG.

Wsparcie w znalezieniu partnerów jest lepiej oferowane przez usługi wsparcia innowacji i krajowe sieci obszarów wiejskich, a następnie wsparcie zapewniane przez doradców, podczas gdy władze krajowe / regionalne są oceniane jako mniej ważne dla znalezienia partnerów.

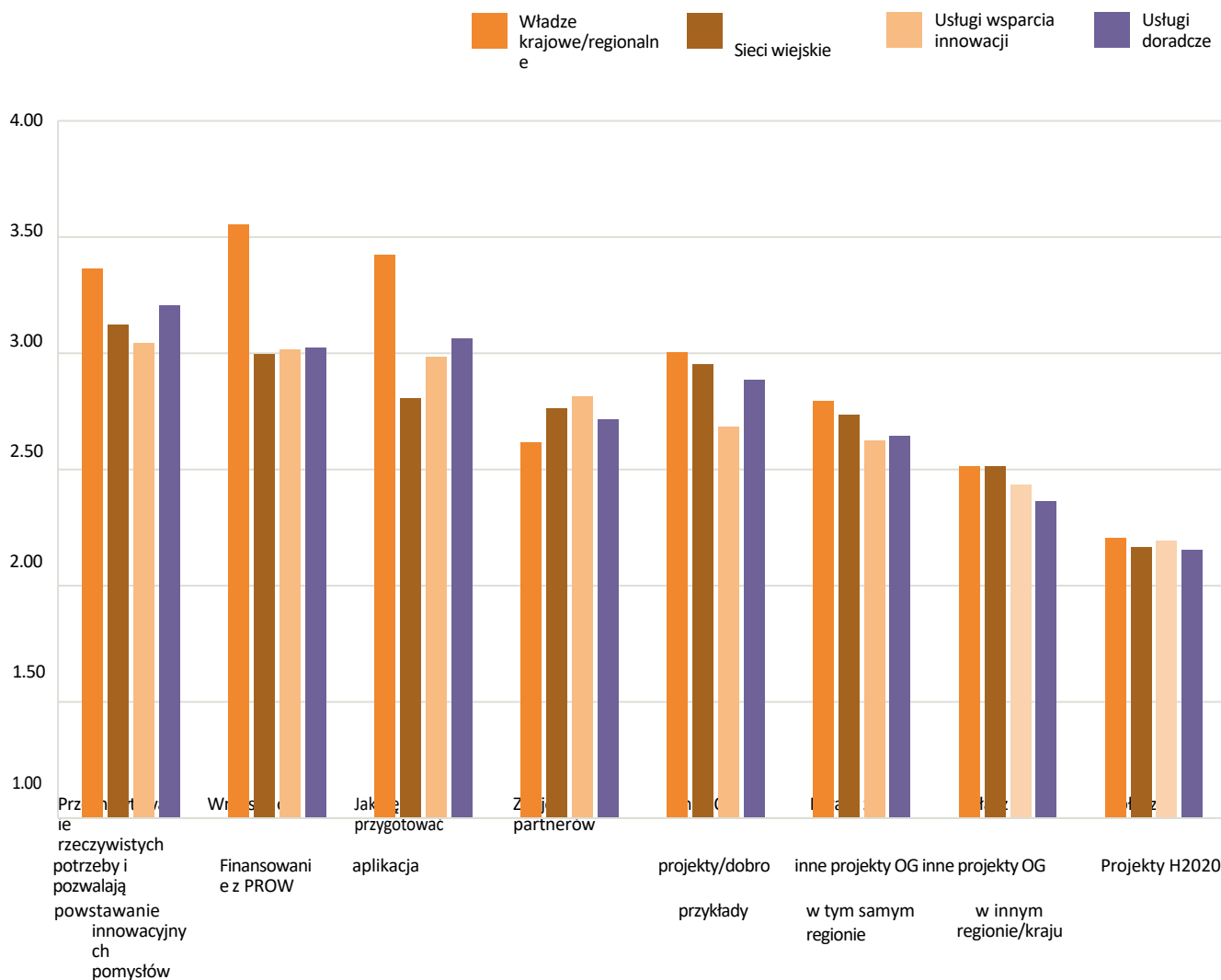
Kolejnymi najbardziej cenionymi dostawcami wsparcia i / lub informacji są doradcy, którzy mogą pomóc uchwycić rzeczywiste potrzeby rolników / leśników i umożliwić pojawienie się innowacyjnych pomysłów, a także dostarczyć informacji na temat wniosku o dofinansowanie (tj. harmonogramu, tematów, kryteriów wyboru, stawek finansowania) oraz sporządzenia wniosku.

Krajowe Sieci Obszarów Wiejskich są drugim najważniejszym dostawcą informacji i wsparcia w odniesieniu do innych projektów OG w innym regionie lub kraju. Potwierdza to, że krajowe sieci spełniają swoją rolę w zakresie pomocy podmiotom w granicach regionalnych / krajowych i poza nimi. **Usługi wsparcia innowacji** są drugim najbardziej cenionym dostawcą wsparcia w łączeniu się z projektami Horyzontu 2020, co leży w ich kompetencjach ułatwiania kontaktów w tej dziedzinie.

Wsparcie otrzymane przez OG w celu uchwycenia rzeczywistych potrzeb rolników/leśników i umożliwienia pojawienia się innowacyjnych pomysłów jest tym, które uzyskało najwyższe wskaźniki zadowolenia respondentów badania OG, a następnie dostarczenie informacji na temat wniosku o dofinansowanie z PROW i wsparcie w przygotowaniu wniosku. Rodzaj wsparcia o najniższym wskaźniku satysfakcji to wsparcie w łączeniu się z projektami w ramach programu Horyzont 2020. Jest to oczekiwane, ponieważ nie zawsze jest to niezbędne do przygotowania projektu OG.

Rysunek 39: Zadowolenie respondentów z otrzymanego wsparcia

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę) - (wartości to: 1 w niezadowolony, 2 lekko zadowolony, 3 ani zadowolony, ani niezadowolony, 4 zadowolony, 5 bardzo zadowolony)

Ocena, czy brak lub nieodpowiednie wsparcie utrudniało współtworzenie i skalowanie innowacyjnych rozwiązań.

Wywiady z IZ i liderami projektów OG wskazują na różnice między poszczególnymi studiami przypadków. W większości przypadków zapewnione wsparcie jest uważane za **bardzo pomocne i przydatne**, zwłaszcza na **etapie składania wniosków** (ES-Katalonia, ES-Pais Vasco, Irlandia, IT-Liguria, Litwa, Holandia, Polska, Portugalia, Szwecja). Tylko w kilku przypadkach dowody na wsparcie udzielone podczas wdrażania (Holandia, Portugalia) lub w celu połączenia z innymi projektami OG (Holandia). Wsparcie było oferowane przez różnych dostawców, w szczególności usługi wsparcia innowacji i IZ, KPR, a także doradców, podczas gdy strona internetowa IZ była wykorzystywana w większości przypadków jako środek do oferowania informacji na temat EPI i zaproszeń do składania wniosków w ramach EPI. Dowody wskazują, że wiedza specjalistyczna brokerów innowacji (ES-Pais Vasco, ES-Katalonia) lub pracowników IZ zajmujących się EPI (ES-Katalonia, ES-Pais Vasco, Litwa) miała zasadnicze znaczenie dla zapewnienia użytecznego wsparcia na etapie składania wniosków. IT-Liguria wyróżnia się jako przypadek, w którym

wsparcie w odniesieniu do wniosku było bardzo dobre, podczas gdy wsparcie w celu znalezienia innych przykładów projektów OG lub połączenia się z innymi OG było niezadowolające, w szczególności z powodu wsparcia ze strony usług regionalnych i sieci obszarów wiejskich.

W niektórych studiach przypadku wsparcie uznano za bardzo ograniczone (Bułgaria), niewystarczające (np. większe ukierunkowanie tematyczne byłoby bardziej pomocne w DE-Baden-W.), niezadowalające (Austria, DE-Hesja) lub nie zapewniono żadnego wsparcia (FR-Bourgogne Franche Comté). W tych przypadkach podkreśla się brak usług wsparcia informacyjnego (Bułgaria, DE-Badenia-W.) lub brak bezpośredniego kontaktu z IZ (FR-Bourgogne/Franche Comté), co może wyjaśniać brak lub nieadekwatność wsparcia.

Istnieją również przypadki sprzeczności, w których IZ wskazuje, że oni sami lub dostawcy usług innowacyjnych zapewнили wsparcie, ale OG tego nie zauważył (FR-Bourgogne/Franche Comté, DE-Hessen).

Ogólnie rzecz biorąc, grupy fokusowe z partnerami OG **wysoko cenią wsparcie udzielane OG, głównie w zakresie tworzenia i testowania innowacyjnych rozwiązań oraz ich rozpowszechniania** poza partnerstwem. Jest to rzeczywiście sedno projektu OG. Wsparcie zostało uznane za mniej ważny czynnik w tworzeniu korzyści dla społeczności lub rozwijaniu możliwości dalszej współpracy. Wyjątkiem jest FR-Bourgogne, gdzie wsparcie zapewnione OG jest najmniej determinującym czynnikiem wpływającym na wyniki projektu.

Tabela 18: Dowody z wywiadów z IZ i OG dotyczące udzielonego wsparcia i jego waloryzacji

Projekt OG	Wywiad MA	Wywiad OG	Waloryzacja otrzymanego wsparcia (OG)
Austria	Strona internetowa, biuro autoryzacji i broker innowacji.	Biuro autoryzacji i broker innowacji.	Nieprzydatne
Bułgaria	Strona internetowa, brak dedykowanej kampanii informacyjnej. Wszelkie pytania należy składać za pośrednictwem systemu informacyjnego do zarządzania i monitorowania funduszy UE.	Spotkanie zorganizowane przez IZ w sprawie wymogów wdrażania. Brak usług wsparcia informacyjnego w Bułgarii. Wizyty na stronie internetowej EIP-AGRI w celu uzyskania informacji na temat innych projektów OG.	Wsparcie było bardzo niewielkie
DE-Baden-W.	Strona internetowa, wydarzenia informacyjne. Intensywne wsparcie, indywidualne doradztwo i monitorowanie projektów. Warsztaty organizowane raz w roku z wiodącymi partnerami OG.	Brak usług wsparcia informacyjnego w regionie na początku. Personel biurowy EIP pomocny, ale EIP nowy i biurokracja stanowiąca wyzwanie.	Pomocne byłoby większe ukierunkowanie tematyczne wsparcia.
DE-Hessen	Strona internetowa, biuletyny, arkusze informacyjne, regularne wydarzenia informacyjne i informacje przekazywane podczas różnych wydarzeń regionalnych. Dostawca usług w zakresie innowacji wspierał OG przez cały etap składania wniosków i wdrażania.	Z biura regionalnego i rady autoryzacyjnej. Dostawca usług w zakresie innowacji.	Niezadowolający.
ES-Cataluña	Strona internetowa IZ, spotkania online na żądanie lub spotkania osobiste organizowane przez IZ w celu wyjaśnienia wymogów zaproszeń i procedur składania wniosków. Doradcy i brokerzy innowacji zapewnił wsparcie w przygotowaniu wniosku.	Od regionalnego rządu Agrifood Innovation Service ; wyjaśnienia wszelkich pytań dotyczących przygotowania projektu i wniosku, w tym informowanie partnerów o nadchodzących zaproszeniach i wszelkich zmianach w kwalifikowalności i kryteriach wyboru.	Bardzo ważne i przydatne.
ES-Pais Vasco	Strona internetowa IZ, wytyczne i często zadawane pytania, stałe wsparcie IZ przez telefon i e-mail. Broker innowacji Katilu zapewnił również wsparcie na żądanie, a także coaching i szkolenia w zakresie innowacji.	MA pomaga przekształcić pomysł w praktykę. Katilu pomogła również w przygotowaniu i złożeniu wniosku.	Bardzo zadowolony. Wsparcie można jednak rozszerzyć na realizację projektu, co obecnie nie ma .
FR-Bourgogne/Franche Comté	Strona internetowa, wsparcie animacyjne MA i spotkania w celu dostarczenia informacji i pomocy na etapie składania wniosku.	Brak bezpośredniego kontaktu z MA.	Brak wsparcia.

Projekt OG	Wywiad MA	Wywiad OG	Waloryzacja otrzymanego wsparcia (OG)
Irlandia	Strona internetowa, niektóre istniejące projekty podzieliły się swoją wiedzą i doświadczeniem.	Od rady regionalnej (Wicklow Uplands Council) przez cały proces wdrażania. Również wsparcie i wsparcie ze strony różnych interesariuszy. OG wykorzystał swoje sieci kontaktów, aby zapewnić wsparcie i nawiązać kontakt z partnerami posiadającymi wymagane umiejętności i wiedzę specjalistyczną.	Spójne i kompleksowe wsparcie. MA sugeruje, że szkolenie nowo utworzonych OG zwiększyłoby współtworzenie i rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań.
IT-Liguria	Wsparcie zapewniła regionalna strona internetowa, wydarzenie informacyjne i menedżer ds. działań.	Informacje o wniosku o dofinansowanie z PROW oraz informacje o tym, jak przygotować wniosek dostarczany przez region.	Bardzo dobrze.
		Wsparcie w znalezieniu informacji o innych projektach OG / dobrych przykładach lub w nawiązaniu kontaktu z innymi projektami OG w tym samym .	Niezadowolający. Brak wsparcia ze strony usług regionalnych i sieci wiejskich.
Litwa	Strona internetowa, MA i PA wspierają wnioskodawców podczas procesu aplikacyjnego.	Wewnętrzne wsparcie dostępne w organizacji partnerskiej EIP OG.	Dedykowana osoba, która rozwija aplikacje i administruje projektami.
Holandia	Wydarzenia informacyjne i okrągłe stoły na etapie składania wniosków - każda prowincja ma punkt kontaktowy dla promotorów.	Prowincjonalne i krajowe agencje zarządzające zaoferowały wsparcie zakresie stosowania, wdrażania i łączenia z innymi projektami OG. jest wewnętrzna motywacja rolnika do uczestnictwa i nauki w projekcie.	Dobre rady i wskazówki.
Polska	Wydarzenia MA z największym wsparciem ze strony doradców i organizacji branżowych.	Rolnicy byli początkowo niechętni do uczestnictwa i wdrażania innowacji w ramach OG, ale dostępne wsparcie ostatecznie przekonało ich do tego.	Kluczowe i krytyczne.
Portugalia	Strona internetowa, działania związane z rozpowszechnianiem NRN, wsparcie IZ i NRN na etapie składania wniosków w celu udzielenia odpowiedzi na pytania.	Nie jest potrzebne dodatkowe wsparcie ani w projektowaniu aplikacji, ani w znalezieniu dodatkowych partnerów. Na etapie wdrażania IZ pomagała ZO w rozwiązywaniu wszelkich problemów poprzez bezpośredni kontakt.	Ścisła współpraca między OG i MA.
Szwecja	Działania związane z rozpowszechnianiem krajowych sieci innowacji, wsparcie/doradztwo brokerów innowacji i doradców EPI na etapie składania wniosków.	Zespół wsparcia MA był doświadczony i pomógł w utworzeniu OG i przygotowaniu wniosku.	Pozytywne.

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

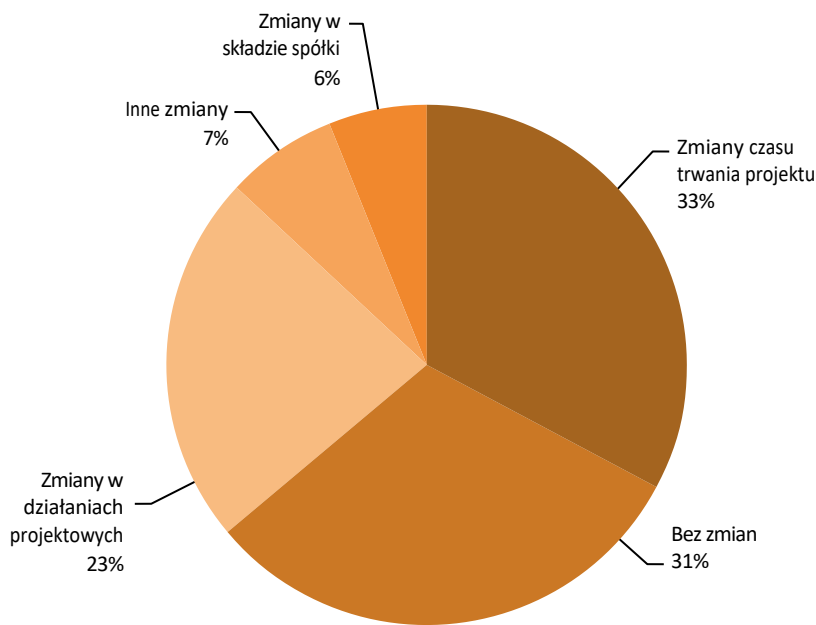
d. JC 2.4 - Czynniki egzogenne wpływające na aktywność OG

Czynniki egzogeniczne, takie jak brak równowagi rynkowej, ekstremalne warunki pogodowe, wahania cen energii, zmiany polityki i inne zdarzenia mogą wpływać na działalność OG i prowadzić do zmian w działaniach projektowych, składzie partnerstwa, czasie trwania projektu i innych zmian.

Według badania OG około 70% respondentów zgłasza zmiany w projekcie z powodu czynników zewnętrznych. COVID-19

Pandemia jest najczęściej wymienianym czynnikiem zewnętrznym. Wiąże się to z większością zmian w czasie trwania projektu, a następnie ze zmianami w działaniach projektowych i zmianami w składzie partnerstwa. Istnieje tylko niewielki odsetek innych rodzajów zmian (7%), które obejmują zmiany w budżecie (np. z powodu inflacji lub kosztów dostaw/surowców) oraz zmiany w działaniach związanych z rozpowszechnianiem informacji (np. głównie z powodu pandemii COVID-19).

Rysunek 40: Zmiany w projekcie spowodowane czynnikami zewnętrznymi

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=989 odpowiedzi na ankietę) - % respondentów

Wywiady z IZ i partnerami wiodącymi OG w studiach przypadków potwierdzają te same rodzaje zmian. Na przykład odejście jednego partnera i zastąpienie go innym (Austria), zmiany w czasie trwania projektu (w większości przypadków z powodu COVID-19), niestabilność polityczna (Bułgaria), warunki pogodowe (ES-Katalonia) lub zmiany w działaniach projektowych (np. przeprowadzanie testów w FR-Bourgogne/Franche Comté i Holandii).

Pandemia COVID-19 była czynnikiem wymienianym przez wszystkich, wpływając na przykład na procedury zamówień publicznych i dostaw/materiałów (Bułgaria), harmonogram wydarzeń i pewne opóźnienia w realizacji (DE-Hessen, DE-Baden-W., ES-Pais Vasco, IT-Liguria, Irlandia, Litwa, Holandia, Polska, Portugalia), nawiązanie kontaktu z uczestniczącymi rolnikami (Irlandia) lub format komunikacji i rozpowszechniania (DE-Baden-W., Austria, Polska). Wszystkie projekty zdołały jednak dostosować się do ograniczeń wynikających z pandemii COVID-19 i pomyślnie zakończyć swoje działania pomimo trudności. Pandemia nie wpłynęła na projekt OG w ES-Cataluña, ponieważ został on wdrożony przed COVID-19.

5.2.3 P.2.2 - W jakim stopniu działania komunikacyjne i rozpowszechniające przyczyniły się do osiągnięcia wyników projektu OG?

Ta część analizy ma na celu udzielenie odpowiedzi na drugie pytanie częściowe

Q2.2, w oparciu o wskaźniki przedstawione w ramach analitycznych opracowanych dla pytania badawczego Q2, pochodzące z różnych zebranych danych.

a. JC 2.5 - Działania komunikacyjne przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG.

Aby ocenić wkład działań komunikacyjnych w osiągnięcie wyników OG, w analizie uwzględniono zakres, w jakim projekt OG ma plan lub strategię komunikacji od samego początku oraz zakres, w jakim w partnerstwie OG istnieje wiedza specjalistyczna w zakresie komunikacji.

Istnienie planu/strategii komunikacji dla projektu OG od samego początku

Według badania OG, zdecydowana większość respondentów (83%) wskazuje, że istnieje plan lub strategia komunikacji dla ich projektu, a tylko 10% wskazuje, że nie ma żadnego.

Wywiady z partnerami wiodącymi OG potwierdzają, że wiele studiów przypadku OG ma pewien rodzaj planu komunikacji, głównie ze względu na wymóg zaproszeń. Składają się one głównie ze stron internetowych i różnych kanałów komunikacji, jak opisano poniżej. Wyjątkami są FR-Bourgogne/Franche Comté, IT-Liguria, Holandia, Polska i Szwecja, które nie mają konkretnego planu komunikacji oraz Irlandia, która miała plan rozpowszechniania.

zamiast tego, w oparciu o dialog na rzecz budowania potencjału i zaangażowania lokalnych interesariuszy. W Szwecji pełne zaangażowanie w dalsze rozpowszechnianie wyników nie było możliwe z powodu braku funduszy.

Wywiady z ekspertami Komisji podkreślają ponadto, że w wymogach zaproszenia i kryteriach wyboru (odzwierciedlonych w formularzu wniosku) należy położyć wyraźny nacisk na kanały i strategie komunikacji, aby zaangażować szersze grono odbiorców niż tylko partnerów projektu.

Istnienie wiedzy specjalistycznej w zakresie komunikacji w partnerstwie OG

Zgodnie z ankietą OG, wiedza specjalistyczna w zakresie komunikacji była w pewnym stopniu istotna dla projektów OG. Inne rodzaje wiedzy specjalistycznej są uważane za bardziej istotne, w szczególności wiedza tematyczna lub doświadczenie, zwłaszcza praktyczne, ale także teoretyczne, a także umiejętności zarządzania i koordynacji. Wynik ten może być związany z faktem, że niewiele państw członkowskich wyraźnie wymaga uwzględnienia planu rozpowszechniania we wnioskach projektowych.

b. JC 2.6 - Różnorodne kanały komunikacji i rozpowszechniania przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG.

Do celów niniejszego badania **komunikacja** odnosi się do działań realizowanych w celu podniesienia świadomości na temat projektu w trakcie jego trwania, podczas gdy **rozpowszechnianie** jest związane z działaniami rozpowszechniającymi wyniki po zakończeniu projektu. Oczekuje się, że komunikacja w trakcie trwania projektu utoruje drogę do późniejszego rozpowszechniania ⁴¹. Biorąc pod uwagę podobieństwo kanałów wykorzystywanych przez OG do komunikacji i rozpowszechniania oraz w celu uniknięcia powtórzeń, gromadzenie danych wspólnie dotyczyło komunikacji i rozpowszechniania.

Aby ocenić wkład kanałów komunikacji i rozpowszechniania w osiągnięcie OG, analiza dotyczy rodzaju i częstotliwości kanałów komunikacji oraz opinii interesariuszy / OM na temat kanałów komunikacji i rozpowszechniania, które najskuteczniej przyczyniają się do rozpowszechniania wyników OG.

Rodzaj i częstotliwość kanałów komunikacji i rozpowszechniania informacji

Analiza częstotliwości korzystania z różnych systemów komunikacji, które mogły sprzyjać rozpowszechnianiu innowacyjnych rozwiązań, pokazuje, że "wydarzenia organizowane przez OG" i "udział w wydarzeniach organizowanych przez innych" są wykorzystywane każdego roku przez ponad 30% respondentów, a tuż za nimi znajdują się "kursy szkoleniowe dla praktyków", "demonstracje w gospodarstwie" i "działania demonstracyjne na miejscu" (patrz [rysunek 41](#)). "Media społecznościowe", "demonstracje w gospodarstwie" i "strony internetowe / platformy internetowe" to kanały, które mogą pozostać aktywne nawet po zakończeniu projektu, a tym samym ułatwiać rozpowszechnianie innowacji wśród innych. Częstotliwość korzystania z "osobistego coachingu i doradztwa w zakresie rozpowszechniania" różni się znacznie w próbie respondentów.

Ankieta OG i wywiady OG w studiach przypadków dostarczają dalszych spostrzeżeń i przykładów dla każdego typu kanału. Obejmują one następujące elementy:

We wszystkich studiach przypadku wykorzystano **strony internetowe/platformy internetowe** w celu jak najszerszego rozpowszechnienia treści i wyników projektu oraz zapewnienia ich publicznego dostępu. Raporty z projektów są publikowane na stronach internetowych wraz z informacjami o działaniach w ramach projektu.

Publikacje/toolboxy obejmują różne typy, takie jak artykuły i wypowiedzi dla mediów w DE-Baden-W., publikacje w czasopiśmie naukowych w DE-Hessen, komunikaty prasowe w ES-Katalonia, broszury w ES-Pais Vasco i Portugalii, artykuły w FR-Bourgogne/Franche Comté, Litwie i Holandii, ulotki/broszury w IT-Liguria i Litwie, raporty z projektów w Polsce i Portugalii.

Dedykowane wydarzenia w ramach projektu OG obejmują warsztaty, konferencje, seminaria, spotkania fizyczne i online, warsztaty i wizyty w terenie. Na przykład dzień otwarty dla odwiedzających i konsumentów w DE-Baden-W., grupy robocze w Holandii na poziomie prowincji oraz wizyty studyjne i targi w .

Prezentacja projektów OG w wydarzeniach organizowanych przez innych miała miejsce w kilku studiach przypadków, na przykład udział w targach rolno-kulturalnych (DE-Baden-W.) i innych wydarzeniach (FR-Bourgogne/Franche Comté, Irlandia, Polska, Portugalia).

Przykłady **osobistego coachingu i doradztwa** obejmują Austrię, IT-Ligię i Portugalie, gdzie współpraca z Uniwersytetem w Evorze obejmowała udział w sesjach szkoleniowych i demonstracjach terenowych.) Eksperti Komisji podkreślają również znaczenie szkoleń i doradztwa dla celów komunikacji i rozpowszechniania, aby dotrzeć do szerszej grupy użytkowników końcowych.

Cyfrowy produkt projektu lub aplikacje dla praktyków obejmują na przykład samouczki wideo w Austrii jako wprowadzenie do tematu dla osób niezaznajomionych z nim, filmy z drona ze stodoły w DE-Baden-W., filmy o projekcie w ES-Pais Vasco, FR-Bourgogne/Franche Comté i Portugalii.

Pokazy lub wizyty w gospodarstwach obejmują na przykład wizyty w kilku gospodarstwach w Polsce i DE-Hessen, wizyty w instytucie kwiaciarstwa w IT-Ligurii oraz wydarzenie studyjne w Holandii.

Inne kanały są wymieniane w studiach przypadku, takie jak **komunikacja między gospodarstwami** (DE-Baden-W.) i integracja z Niemieckim Stowarzyszeniem Rolnictwa Społecznego. W rzeczywistości wywiady z Komisją podkreślają znaczenie bezpośredniej **komunikacji** i zaangażowania **peer-to-peer**, nie polegając wyłącznie na bazach danych lub podobnych narzędziach internetowych.

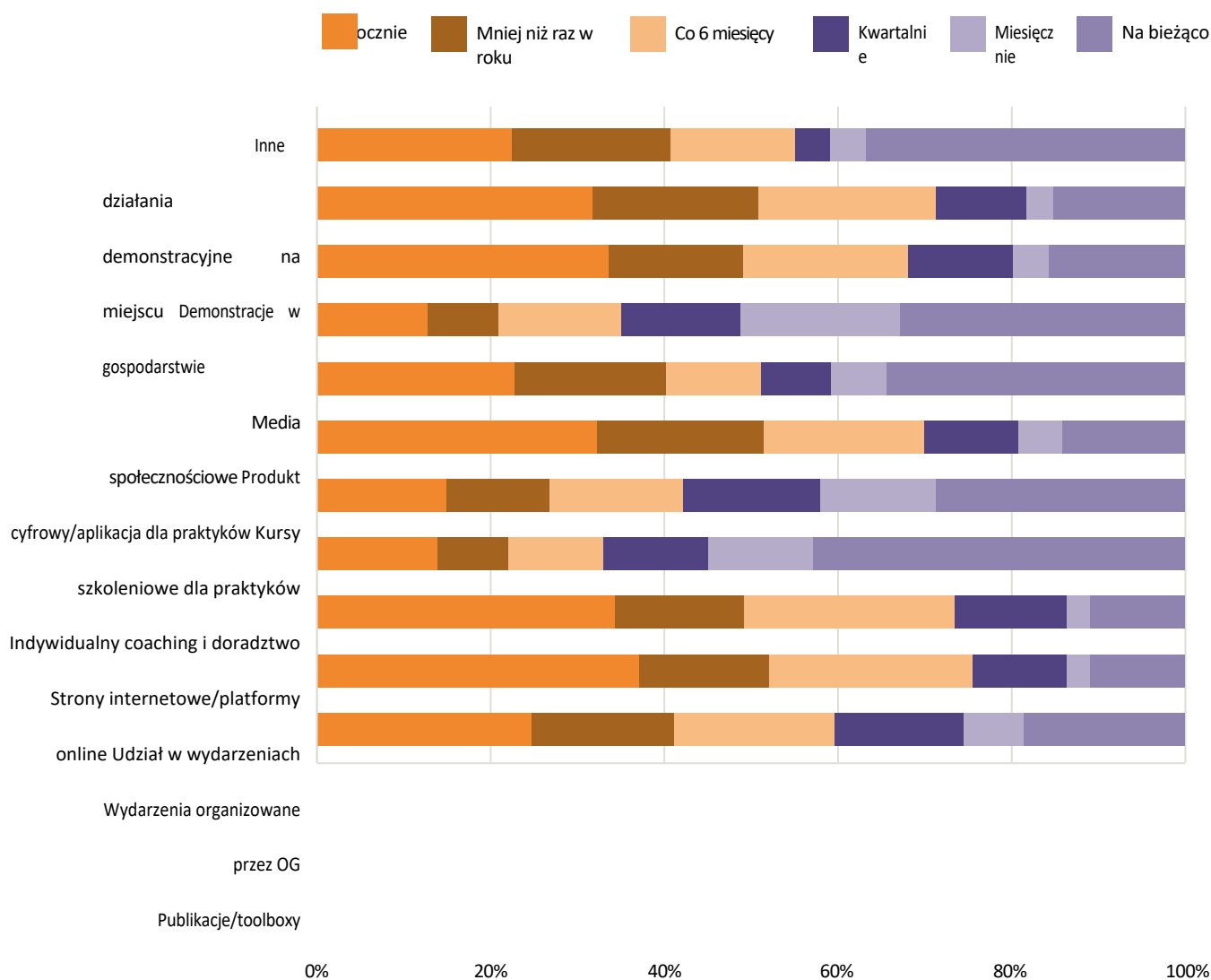
sie również rolę **"mistrzów"** i **"multiplikatorów"**. Mistrzowie są definiowani jako ludzie, którzy działają jako anteny w terenie, aby promować i dawać przykład innym do naśladowania. Byli również mistrzowie wśród rolników ekologicznych, takich jak niemieccy i włoscy rolnicy ekologiczni. Mnożniki obejmują doradców, którzy przyjęli proaktywne podejście, aby dotrzeć do partnerów ponad granicami.

⁴¹ Rozpowszechnianie wyników projektów OG jest wymogiem prawnym, zgodnie z art. 57 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013.

Rysunek 41: Wykorzystanie narzędzi do informowania o projekcie i zachęcania do korzystania z innowacyjnego rozwiązania (częstotliwość)

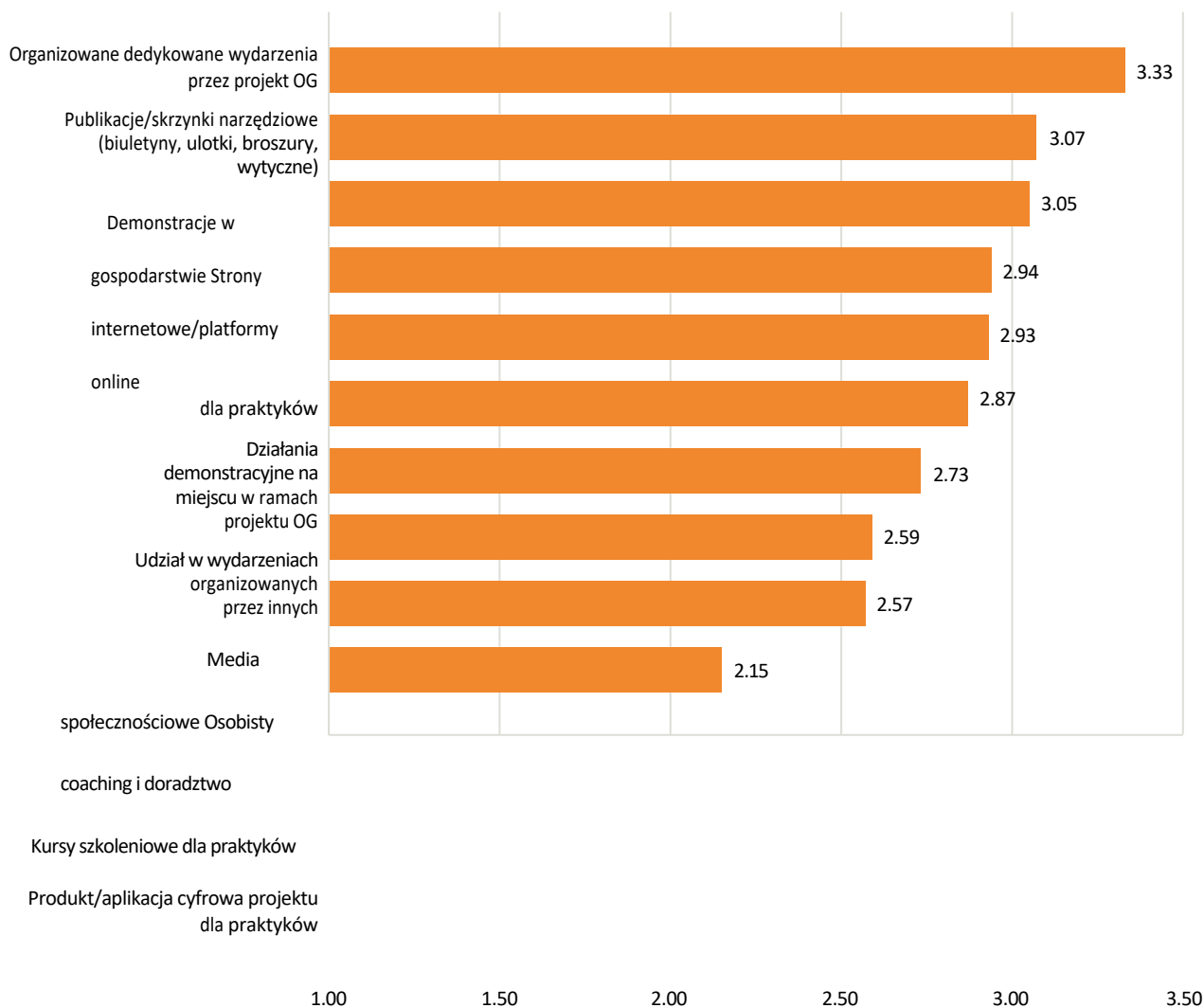
Wreszcie, co najważniejsze, jak podkreślili eksperci Komisji, to **aktywna komunikacja w całym cyklu życia projektu i poza nim**, wykorzystująca najlepsze kanały rozpowszechniania i poszukująca wsparcia podmiotów takich jak doradcy, trenerzy i krajowe sieci WPR w celu ułatwienia wymiany wiedzy i współpracy zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym. W rzeczywistości krajowe sieci WPR i inne zainteresowane strony, takie jak doradcy i ministerstwa, mogą być wykorzystywane jako multiplikatory za pośrednictwem swoich stron internetowych i wydarzeń, aby dotrzeć do dużej liczby praktyków.

Opinie interesariuszy/MA na temat kanałów komunikacji i rozpowszechniania najsukuteczniej przyczyniających się do rozpowszechniania wyników OG

Zgodnie z ankietą OG (patrz [rysunek 42](#)), kanałami komunikacji i rozpowszechniania, które najsukuteczniej przyczyniły się do rozpowszechniania wyników OG, były dedykowane wydarzenia fizyczne organizowane przez projekt OG. Na kolejnych miejscach znalazły się publikacje, takie jak biuletyny, ulotki, broszury lub wytyczne, demonstracje w gospodarstwach, strony internetowe lub platformy internetowe oraz działania demonstracyjne na miejscu w ramach projektu OG. Produkt cyfrowy projektu lub aplikacja dla praktyków zostały uznane za mniej istotne dla rozpowszechniania wyników projektu.

Rysunek 42: Odpowiedzi ankiety dotyczące stopnia, w jakim kanały komunikacji i rozpowszechniania przyczyniły się do rozpowszechnienia wyników projektu

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez Europejski Punkt Informacyjny ds. Oceny WPR - dane z ankiety OG (N=988 odpowiedzi na ankietę) Wartości od 1 (brak wkładu) do 4 (bardzo wysoki wkład)

Studia przypadków oferują więcej informacji na temat wkładu kanałów komunikacji i rozpowszechniania w rozpowszechnianie wyników OG. **Dedykowane wydarzenia** organizowane przez OG są uważane za najbardziej skuteczne (Bułgaria, Irlandia, ES-Katalonia, Litwa, Austria) i obejmują warsztaty i konferencje. Końcowa konferencja/seminarium projektu (ES-Cataluña, Portugalia) doprowadziła do tego, że wiele zainteresowanych stron szukało więcej informacji na temat projektu i bezpośrednio skontaktowało się z partnerem wiodącym.

Służby Komisji podkreśliły **znaczenie komunikacji i rozpowszechniania informacji przez cały czas trwania projektu w celu przyciągnięcia potencjalnych użytkowników końcowych na wczesnym etapie**. Pozwala to na dotarcie do użytkowników jeszcze w trakcie trwania projektu OG lub pomoc w wyszukiwaniu informacji.

Publikacje, takie jak czasopisma naukowe w Bułgarii, zostały uznane za skuteczne, ale musiały zostać opracowane po innowacyjnego rozwiązania. W DE-Hessen najsukuteczniejszym narzędziem okazał się biuletyn Niemieckiej Grupy Roboczej na rzecz Rolnictwa Społecznego.

Osobisty coaching i doradztwo są uważane za najbardziej skuteczne w Holandii ze względu na ich bezpośredni związek z rolnikami. Doradcy funkcjonowali jako kanały od projektu do świata zewnętrznego, co pomogło podmiotom wyciągnąć wnioski z

projektu i włączyć je do ich pakietu doradczego. Podobnie w ES-Cataluña, osobiste interakcje z personelem technicznym (doradcami) podmiotów partnerskich i rolników były bardzo skuteczne w zdobywaniu ich zaufania i wdrażaniu nowych praktyk rolniczych.

Niektóre studia przypadków pokazują, że **połączenie kanałów komunikacji przyczynia się do skutecznego rozpowszechniania wyników projektu OG**, na przykład osobisty coaching i doradztwo połączone z działaniami demonstracyjnymi na miejscu w IT-Liguria, warsztaty obejmujące demonstracje w gospodarstwie na Litwie i bezpośrednią bezpośrednią wymianę informacji, pomysłów itp. połączone z wizytami w gospodarstwie / demonstracjami w Polsce. FR-Bourgogne/Franche Comté zgodziły się, że **kanały rozpowszechniania są komplementarne, ale ich skuteczność zależy od grupy docelowej** - dla młodych bardziej odpowiedni jest format "mini wideo" (np. TikTok itp.).

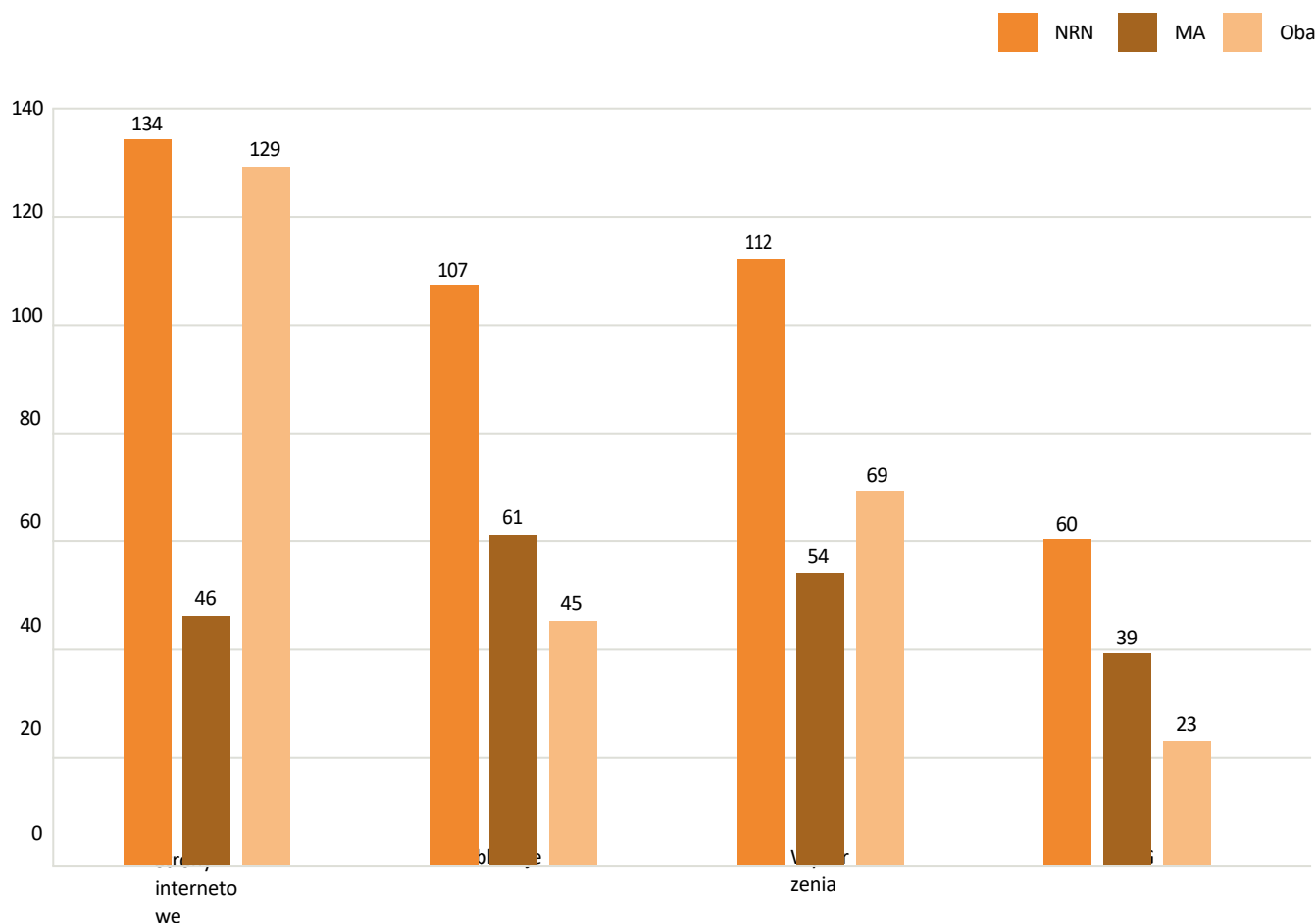
Narzędzia cyfrowe i sieci społecznościowe były niezbędne ze względu na COVID-19 i sprawdziły się w niektórych przypadkach. Na przykład cyfrowa wycieczka po stodole w DE-Baden-W. zaoszczędziła czas podróży i umożliwiła rolnikom z wielu miejsc dostęp do niej. Jednak narzędzia internetowe nie są ogólnie uważane za skuteczne, zwłaszcza w przypadkach, gdy rolnicy nie mają dostępu do narzędzi cyfrowych (np. w ES-Pais Vasco niektórzy rolnicy nie mają nawet smartfonów).

c. JC 2.7 - Rozpowszechnianie informacji przez IZ i KSN przyczyniło się do osiągnięcia rezultatów projektu OG.

Bliższe spojrzenie na rolę, jaką IZ i KSOW odgrywają w dostarczaniu informacji na temat projektów OG poprzez swoje działania i wydarzenia, pokazuje, że obie wykorzystują swoje strony internetowe do informowania o projektach OG. RBN wykorzystuje wydarzenia i publikacje w większym stopniu niż IZ, a także Tematyczne Grupy Robocze (TWG) (patrz [rysunek 43](#)). Ogólnie rzecz biorąc, RBN wydaje się być bardziej zaangażowana w rozpowszechnianie informacji o ZO niż IZ.

Rysunek 43: Odpowiedzi OG w ankiecie na temat narzędzi/wydarzeń KSOW i IZ dostarczających informacji o projekcie OG (liczba odpowiedzi)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=457 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Kluczowa rola KSOW w rozpowszechnianiu informacji o wynikach projektów OG została potwierdzona w studiach przypadków, zwłaszcza w wywiadach z IZ i partnerami wiodącymi OG. Zasadniczo nie jest to jedno działanie podejmowane przez krajową sieć krajową, ale ich kombinacja, w tym informacje na stronie internetowej, publikacje i wydarzenia. W studiach przypadku rządziej wspomniano o grupach roboczych.

Przykłady takich kombinacji działań NRN obejmują:

NRN w Irlandii współpracuje z Departamentem Rolnictwa, Żywności i Morza (DAFM) w celu wspierania i budowania sieci między irlandzkimi OG, a także promowania badań i rozpowszechniania informacji na temat irlandzkich projektów EPI. Zapewnia również możliwości nawiązywania kontaktów, studia przypadków, seminaria i konferencje w celu rozpowszechniania informacji na temat wyników projektów EPI irlandzkich OG wśród interesariuszy PROW.

W Portugalii NRN wysłała e-maile do wszystkich OG, przypominając im o potrzebie prowadzenia działań komunikacyjnych i upowszechniających, a także zorganizowała szereg wydarzeń regionalnych i krajowych w tym samym celu.

W Bułgarii NRN prowadziła działania upowszechniające za pośrednictwem swojej strony internetowej i różnych wydarzeń komunikacyjnych.

W Szwecji NRN publikuje artykuły na temat projektów OG na swojej stronie internetowej, kontach w mediach społecznościowych i w biuletynach. Wysłała również komunikaty prasowe, aby pomóc OG dotrzeć do lokalnej opinii publicznej i pomóc im uczestniczyć w targach, aby spotkać się z potencjalnymi klientami i partnerami biznesowymi,

co okazało się bardzo skutecznym sposobem rozpowszechniania wyników.

Na Litwie strona internetowa NRN i warsztaty organizowane przez NRN prezentują wyniki każdego projektu EIP OG.

IZ odegrały również rolę w rozpowszechnianiu informacji, w szczególności za pośrednictwem swoich stron internetowych, które zawierają raporty z projektów OG, bazy danych lub filmy, ale także poprzez połączenie innych działań, takich jak:

W DE-Baden-W. IZ zorganizowała coroczne wydarzenia dla koordynatorów projektów EPI i partnerów wiodących, a także targi co cztery lata, zaangażowała ZO w coroczny tydzień edukacji i doradztwa niemieckiego Ministerstwa Obszarów Wiejskich i Ochrony Konsumentów, opublikowała sprawozdania z wyników projektu w regionalnej rolniczej prasie branżowej (w tym w tygodnikach rolniczych).

W DE-Hessen IZ rozpowszechniała informacje za pośrednictwem krajowej bazy danych Niemieckiego Centrum Sieci Obszarów Wiejskich, komunikatów prasowych, strony internetowej ministerstwa, specjalistycznych czasopism lub odpowiednich biuletynów (np. biuletynu EIP Punktu Obsługi EIP-AGRI).

W regionie ES-Cataluña IZ włączyła wyniki projektu do dokumentacji technicznej, zorganizowała fizyczne i internetowe spotkania/wydarzenia oraz wystosowała zaproszenia do **transferu wiedzy w celu podkreślenia synergii różnych OG.**

W Bułgarii IZ wykorzystuje różne wydarzenia komunikacyjne i informacyjne na każdym etapie realizacji projektu, aby służyć różnym celom, np. informować o celach projektów, postępach w realizacji, osiągniętych wynikach itp.

W IT-Ligurii IZ i NRN promowały konferencję na temat nowego AKIS i jego wdrażania na poziomie regionalnym, a także na temat wyników osiągniętych przez projekty OG finansowane z PROW.

Nawet w przypadkach, w których IZ nie odgrywała znaczącej, niektóre działania były nadal podejmowane:

W ES-Pais Vasco IZ przesłała karty projektów do na stronach internetowych sieci KSOW i EPI i co roku prezentowała udane projekty na dorocznych Komitetach Monitorujących PROW.

W FR-Bourgogne/Franche Comté IZ opracowała broszurę projektu, która była dystrybuowana na każdym spotkaniu i organizowała wydarzenia, takie jak dni prezentacji, referencje, warsztaty itp.

5.2.4 Wnioski z pytania badawczego nr 2

Wnioski dotyczące procesu współpracy i jego wkładu we współtworzenie innowacyjnych rozwiązań i ich skalowanie

W odniesieniu do aspektów organizacyjnych, kilka elementów ułatwiło współtworzenie innowacyjnych rozwiązań. Wszystkie źródła informacji wskazały, że **partnerstwa ustanowione przy użyciu podejścia oddolnego i składające się z uzupełniających się partnerów**, w tym rolników lub leśników, organizacji badawczych / technologicznych lub uniwersytetów, doradców i innych odpowiednich podmiotów, takich jak organizacje pozarządowe, brokerzy innowacji i stowarzyszenia, ułatwiły osiągnięcie wyników projektu. W szczególności **rola rolników jako głównych podmiotów i włączenie doradców są podkreślane w składzie partnerstw**. Doświadczenie i umiejętności partnerów są również powszechnie uznawane za krytyczne czynniki sukcesu, w szczególności umiejętności zarządcze i organizacyjne partnerów wiodących, wcześniejsze doświadczenie wszystkich partnerów i uzupełniająca się wiedza specjalistyczna w tematach/sektorach objętych OG. Dlatego **udział rolników/leśników, a następnie doradców, jest bardzo ważny dla udanego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań, ale OG musi również posiadać uzupełniającą wiedzę specjalistyczną na temat objęty OG**.

W niektórych przypadkach motywacja i przekonanie partnerów uzupełniały wiedzę specjalistyczną i sprawiały, że partnerstwa były bardziej skuteczne w osiąganiu wyników. Wielkość partnerstw różni się znacznie w poszczególnych OG, podobnie jak ich znaczenie dla osiągania wyników. Istnieją przypadki, w których "małe jest łatwiejsze w zarządzaniu", a "duże jest złożone i trudne w zarządzaniu", ale także przypadki, w których "więcej znaczy lepiej". Dlatego **bardziej skuteczne może być rozpowszechnianie innowacyjnego rozwiązania poprzez rozpoczęcie od małego partnerstwa, a później, gdy wykonalność początkowego pomysłu będzie jaśniejsza, rozszerzenie i udoskonalenie go, potencjalnie w drugim projekcie**. Temat lub sektor jest również czynnikiem sukcesu, ale ważniejsze jest zaspokojenie rzeczywistych i ważnych potrzeb. Wreszcie, motywacja rolników, którzy wierzą w przydatność innowacyjnego rozwiązania, jest w niektórych przypadkach kolejnym czynnikiem sukcesu.

Istniało również kilka **utrudniających aspektów organizacyjnych**, które zostały podkreślone w studiach przypadków. Biurokracja jest wymieniana jako czynnik utrudniający. Zmiany partnerów również stanowiły wyzwanie dla wdrożenia, na przykład zmiana właściciela gospodarstwa lub wyjście partnerów z partnerstwa OG. W niektórych przypadkach brak wiedzy specjalistycznej wśród partnerów lub brak partnerów z wymaganą wiedzą specjalistyczną utrudniał osiągnięcie wyników. W innych brak zaangażowania partnerów w projektowanie OG zmniejszył ich zaangażowanie i zaangażowanie na rzecz wspólnego celu. Dlatego też należy do stosowania podejścia oddolnego.

W odniesieniu do aspektów społecznych, kilka czynników ułatwiło współtworzenie innowacyjnych rozwiązań. Wszystkie źródła informacji wskazywały, że poziom i jakość interakcji między partnerami oraz równe traktowanie partnerów w procesach decyzyjnych są kluczowymi czynnikami ułatwiającymi współtworzenie innowacyjnych rozwiązań. Na przykład interaktywny model innowacji kluczowym narzędziem do osiągnięcia wyników projektu. Wcześniejsze doświadczenia ze wspólnej pracy i wykorzystanie mechanizmów koordynacji, takich jak komitety, grupy robocze, sieci i częste spotkania, również przyczyniły się do skutecznej współpracy i podejmowania decyzji. Główne **czynniki utrudniające** są związane ze złożonością aplikacji oraz niepewnością finansową i rynkową, podczas gdy niechęć do zmian jest również wymieniana jako istotna bariera w kilku państwach członkowskich. Godnym uwagi czynnikiem utrudniającym jest poleganie na badaczach w odniesieniu do pomysłu na projekt. W tym przypadku, gdy pomysł na projekt jest inicjowany przez naukowców, przyciągnięcie rolników do może nie być łatwe.

W odniesieniu do zwiększania skali innowacyjnych rozwiązań, wszystkie źródła wskazują, że **kontynuacja współpracy między partnerami jest kluczowym czynnikiem ułatwiającym**. Przedstawienie korzyści i praktycznego zastosowania innowacyjnego rozwiązania jest uważane za **najistotniejszy czynnik ułatwiający**. Innym czynnikiem jest zaufanie rolników do ich spółdzielni lub stowarzyszeń, które odgrywają kluczową rolę w rozpowszechnianiu i zwiększaniu skali innowacyjnych rozwiązań wśród ich członków. Ogólnie rzecz biorąc, **najsukuteczniejszymi kanałami rozpowszechniania innowacyjnych rozwiązań są te, które obejmują interakcje** (np. peer-to-peer, mistrzowie i multiplikatorzy, pokazy itp.), a nie tradycyjne kanały rozpowszechniania (np. strony internetowe, ulotki i publikacje), chociaż w studiach przypadków zidentyfikowano sytuacje, w których tradycyjne kanały rozpowszechniania mogą również przyczynić się do tego.

Skalowanie innowacyjnych rozwiązań może być utrudnione przez wielkość projektów (małe projekty nie mogą łatwo dotrzeć do szerszego grona odbiorców, jeśli nie są wspierane przez dobrze funkcjonujący AKIS), zakres projektów (jeśli koncentrują się bardziej na naukowcach niż na interesach rolników lub jeśli innowacyjne rozwiązanie jest bardzo zindywidualizowane i nie może być powielane) oraz brak mechanizmów (brak techników/doradców, nieodpowiednie szkolenia i systemy doradcze).

Wnioski dotyczące procesu przygotowania projektu i jego wkładu we współtworzenie i zwiększanie skali innowacyjnych rozwiązań

Ogólnie rzecz biorąc, projekty OG odzwierciedlają potrzeby i aspiracje wszystkich partnerów. Jednak w procesie przygotowywania projektów nadal możliwe są pewne ulepszenia, takie jak zapewnienie większego nacisku na rolników i organizacje pośredniczące, więcej powiązań z AKIS w celu zapewnienia większych efektów OG w tym regionie, bardziej proaktywne podejście w fazie projektowania w zakresie identyfikacji i angażowania tych, którzy zapewnią transfer wiedzy w końcu, oraz bardziej otwarte podejście w zakresie współpracy z głównymi zainteresowanymi stronami i podmiotami, które mogą wnieść nowe perspektywy.

Dokładne i wczesne przygotowanie jest ważne, aby wybrać odpowiednich partnerów i zapewnić powodzenie projektu. Przykłady ze studiów przypadku podkreślają, że projekty oparte na potrzebach rolników są bardziej odpowiednie do tworzenia innowacyjnych rozwiązań dla rolników i sektora objętego OG. Przykłady projektów, które od samego początku nie służą potrzebom rolników, pokazują, że są one napędzane przez naukowców lub doradców. Podejście oddolne podczas przygotowywania projektu służy zarówno potrzebom rolników, jak i społeczności lokalnych.

Wreszcie, doświadczenie i aktywne zaangażowanie w dziedzinie lub sektorze objętym projektem OG jest kolejnym czynnikiem, który przyczynia się do tworzenia odpowiednich rozwiązań.

Wnioski dotyczące zakresu, w jakim wsparcie udzielone OG ułatwiło współtworzenie innowacyjnych rozwiązań i ich skalowanie.

Wsparcie dla OG było oferowane przez różnych dostawców. Władze publiczne wydają się być dominującym dostawcą wsparcia dla projektów OG we wcześniejszych latach okresu programowania 2014-2020, zwłaszcza na etapie składania wniosków, ponieważ pomaga to uchwycić rzeczywiste potrzeby rolników/leśników i przekształcić je w praktykę. Ze względu na brak kompetentnych usług wsparcia innowacji, sieci obszarów wiejskich były bardzo istotne dla tego, co wchodzi w zakres ich kompetencji, w szczególności tworzenia sieci kontaktów, tj. pomagają partnerom OG łączyć się z innymi OG w ich regionach i poza nimi. Jednocześnie usługi wsparcia innowacji odgrywają kluczową rolę w łączeniu projektów z projektami Horyzontu 2020/Horyzontu Europa.

Wydaje się, że partnerzy OG bardziej cenią sobie wsparcie związane z przygotowaniem własnego projektu (tj. dopracowanie pomysłu i wniosku o dofinansowanie) niż wsparcie w łączeniu się z innymi projektami OG w ich i poza nim. Łączenie się z projektami Horyzontu 2020/Horyzontu Europa jest jeszcze bardziej odległą potrzebą.

Wszystkie źródła informacji wskazują, że wsparcie było zapewniane głównie na etapie składania wniosków, co było ogólnie cenione jako pozytywny czynnik przyczyniający się do tworzenia i testowania innowacyjnych rozwiązań, podczas gdy wsparcie podczas wdrażania było ograniczone i byłoby korzystne. Mówiąc dokładniej, wiedza specjalistyczna IZ lub usług wsparcia innowacji jest czynnikiem, który przyczynia się do użyteczności udzielonego wsparcia. Brak usług wsparcia innowacji lub kontaktów w ramach tych usług lub IZ doprowadził do braku lub niewystarczającego wsparcia.

COVID-19 jest najczęściej wymienianym czynnikiem egzogenicznym, który miał wpływ na projekty OG. Jednak pomimo zmian wspomnianych jako konsekwencja pandemii, nie uważa się, aby najczęstsze zmiany w trakcie projektu miały negatywny wpływ na osiągnięcie ostatecznych rezultatów, tj. współtworzenie i skalowanie innowacyjnych rozwiązań.

Wnioski dotyczące działań komunikacyjnych, które przyczyniły się do osiągnięcia wyników OG

W przypadku, gdy OG posiadały jedynie plan lub strategię komunikacji dla swojego projektu, a nie jasne wymagania dotyczące rozpowszechniania dotyczące wykorzystania odpowiednich kanałów i częstotliwości komunikacji w trakcie projektu, okazało się, że było to w dużej mierze spowodowane przygotowaniem zaproszeń. Wiedza specjalistyczna w zakresie komunikacji jest najmniej ceniona przez członków ZO jako istotny rodzaj wiedzy specjalistycznej, podczas gdy wiedza tematyczna oraz umiejętności w zakresie zarządzania i koordynacji wydają się być bardziej istotne.

dla powodzenia projektów OG. W związku z tym wiedzę i działania komunikacyjne można uznać za istotne, ale nie decydujące dla osiągnięcia wyników OG. Są one jednak bardzo ważne dla rozpowszechniania wyników wśród użytkowników końcowych i zapewnienia dobrego funkcjonowania AKIS. Wystarczająca komunikacja i rozpowszechnianie mogą również pomóc partnerom OG w nawiązywaniu nowych partnerstw, ponieważ są one bardziej .

Wnioski dotyczące wkładu kanałów komunikacji w osiągnięcie wyników OG

W projektach OG wykorzystywano różne kanały komunikacji i rozpowszechniania informacji. Najpopularniejszymi kanałami komunikacji i rozpowszechniania były strony internetowe. Inne kanały obejmują dedykowane wydarzenia w ramach projektu OG, a także prezentacje podczas wydarzeń organizowanych przez innych, głównie co , publikacje z różną częstotliwością, media społecznościowe wykorzystywane głównie na bieżąco oraz coroczne demonstracje w gospodarstwach.

Najsukcesowniejnymi kanałami wydają się być dedykowane wydarzenia organizowane OG, zwłaszcza konferencje końcowe lub seminaria projektów. Osobisty coaching i doradztwo, komunikacja peer-to-peer oraz rola "mistrzów" i "multiplikatorów" wskazują na znaczenie osobistych powiązań i interakcji związanych z tymi kanałami, które motywują innych do zainteresowania się wynikami OG i przyczyniają się do ich rozpowszechniania.

Wydaje się, że połączenie kanałów komunikacji i rozpowszechniania, biorąc pod uwagę bezpośredni kontakt z rolnikami i typologię docelową, może być najbardziej skuteczne w rozpowszechnianiu wyników projektu OG.

Wnioski dotyczące wkładu IZ i KSOW w osiągnięcie wyników projektu OG

IZ i KSOW na ogół aktywnie rozpowszechniały informacje o wynikach projektów OG. Robiły to za pośrednictwem swoich stron internetowych, publikacji i wydarzeń, a najczęściej poprzez połączenie tych działań. W niektórych studiach przypadku rola KSOW była bardziej widoczna jako ważnej sieci komunikacyjnej zapewniającej przekazywanie informacji i wniosków wyciągniętych z projektów EPI zainteresowanym stronom w całym regionie, państwach członkowskich lub szerszym sektorze rolnictwa UE. W innych przypadkach IZ przyczyniła się również do informowania o wynikach poprzez swoją stronę internetową oraz organizację wydarzeń związanych z komunikacją i rozpowszechnianiem informacji. W związku z tą różnorodnością działań komunikacyjnych oczekuje się, że IZ i KSOW przyczyniają się do rozpowszechniania wyników projektów OG, chociaż nie ma bezpośrednich dowodów na powiązanie tych działań z faktycznym rozpowszechnianiem wyników OG.

5.3 P3 - W jakim stopniu podejście państw członkowskich/regionów do zaproszeń do składania wniosków w ramach EPI OG sprzyjało/ograniczało osiągnięcie wyników?

5.3.1 Opis pytania badawczego nr 3

Pytanie to dotyczy zarządzania instrumentem EIP-AGRI na poziomie krajowym i regionalnym. W szczególności bada, w jaki sposób strategiczne wybory państw członkowskich, modele wdrażania i procedury administracyjne są powiązane - silnie, słabo, pozytywnie lub negatywnie - z ogólnym sukcesem OGs.

Sytuację komplikuje różnorodność podejść w 25 państwach członkowskich, które zaprogramowały i zrealizowały działania w ramach EPI OG. Dla tych państw instrument i podejście były nowe i niełatwo było je dostosować do ugruntowanych systemów realizacji.

Jednak rozporządzenia UE ⁴² i wytyczne Komisji ⁴³ oraz codzienne prace komunikacyjne stopniowo utorowały drogę do wspólnego zrozumienia instrumentu EIP-AGRI, zapewniając tym samym, jak analiza, że podstawowe zasady i kluczowe kierunki mają zastosowanie niezależnie od różnic krajowych i regionalnych.

Sieć EIP-AGRI, która jest częścią sieci WPR UE od 2021 r., usługi wsparcia innowacji i krajowe sieci obszarów wiejskich (obecnie krajowe sieci WPR od 2021 r.) również odegrały kluczową rolę w łączeniu interesariuszy EIP-AGRI, zapewniając wytyczne dla władz i praktyków, a ostatecznie wspierając wspólną interpretację tego narzędzia polityki.

Wywiady z przedstawicielami Komisji i Sieci WPR UE wyraźnie pokazują skalę wyzwania, jakim jest zbudowanie wspólnej interpretacji nowego i zróżnicowanego narzędzia politycznego.

Pytanie to koncentruje się w szczególności na krajowych i regionalnych zaproszeniach do ustanowienia i funkcjonowania ZO. Zaproszenia do składania wniosków określają zasady, harmonogram, procedury i pułapy budżetowe, które umożliwiają opracowywanie i realizację projektów OG. Zaproszenia mogą pozostać otwarte bez preferencji tematycznych lub z góry określać zakres, tematy i cele projektów w sposób szeroki lub wąski. Nabory mogą być stale otwarte, aby uchwycić oddolne pomysły i pomóc im rozwinąć się w projekt OG natychmiast lub w ustalonych terminach. Poprzez warunki kwalifikowalności, zaproszenia wyznaczają granice tego, co może lub nie może uzyskać fundusze EFRROW pod względem beneficjentów, projektów i wydatków. Kryteria kwalifikowalności powinny być zgodne z zasadami WPR. Na przykład w okresie programowania 2023-2027 OG muszą przestrzegać interaktywnych zasad innowacji ⁴⁴. Kryteria wyboru są następnie wykorzystywane do oceny i priorytetyzacji OG i projektów OG w celu wspierania tych propozycji, które są bardziej zgodne z zasadami strategicznymi określonymi przez władze krajowe/regionalne. Kryteria wyboru powinny oceniać jakość i spójność projektu (np. skład

partnerstwo jako najlepsze dla celów projektu, wybrane działania komunikacyjne i upowszechniające).

Z tego krótkiego opisu jasno wynika, że w zależności od konkretnego podejścia, zaproszenia wpływają na sposób tworzenia OG, jego projekt, partnerów i realizację projektów OG, a także na ich działania komunikacyjne i upowszechniające, a tym samym w pewnym stopniu na ich wyniki.

Należy jednak zauważyć, że wywołania stanowią tylko jedno z narzędzi bardziej złożonego modelu implementacji. Warto przedstawić jego ogólne cechy.

Po pierwsze, oczekuje się, że zaproszenia będą transponować, wraz ze wszystkimi niezbędnymi szczegółami i specyfikacjami, strategiczne zasady określone w odpowiednim PROW, w tym realizację przekrojowego celu innowacji/modernizacji. Na w przypadku projektów OG w ramach EPI, PROW może określać potrzeby terytorialne, na które powinien odpowiadać instrument OG w ramach EPI - jeśli takie istnieją - połączenie celów polityki (obszary tematyczne), zasady, które mają być stosowane przy wyborze projektów, środki finansowe przeznaczone na projekty OG oraz oczekiwaną liczbę projektów OG wspieranych w okresie programowania.

Po drugie, zaproszenia są zazwyczaj ogłaszane w oparciu o planowanie, które określa liczbę i harmonogram zaproszeń dla danego działania lub narzędzia polityki. Co więcej, formalne ogłoszenie naborów może być poprzedzone lub uzupełnione działaniami przygotowawczymi i informacyjnymi, które służą zwiększeniu świadomości potencjalnych wnioskodawców i promowaniu konkretnego projektu. W przypadku instrumentu OG EIP, potrzeba pobudzenia współpracy i umożliwienia powstawania oddolnych pomysłów często przybierała kształt dwuetapowej procedury konkursowej, w której pierwszy etap poświęcony jest przygotowaniu projektu OG, a drugi selekcji projektów OG.

Po trzecie, zaproszenia do składania wniosków funkcjonują w określonych kontekstach administracyjnych w danym państwie członkowskim, które są zdefiniowane przez określone krajowe ramy prawne, procesy decyzyjne i narzędzia operacyjne. Dodaje to zmienne, które mogą sprzyjać lub ograniczać płynność wyboru projektów, ich realizacji i płatności. Na przykład stosowanie zwięzłych formularzy wniosków lub uproszczonych opcji kosztów w celu zmniejszenia obciążenia administracyjnego dla projektów OG i IZ.

W związku z tym, koncentrując się na podejściu do zaproszeń do składania wniosków w ramach EPI OG, w analizie elementy szerszych krajowych/regionalnych systemów zarządzania EIP-AGRI, takie jak strategiczne wybory PROW, rola działań/projektów przygotowawczych oraz główne przyczyny obciążeń administracyjnych.

⁴² Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013. Artykuły 53-57 określają przepisy dotyczące instrumentu EIP-AGRI i grup operacyjnych.

⁴³ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wytyczne w sprawie programowania innowacji i wdrażania europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, 17 lutego 2016 r. Należy jednak zauważyć, że wytyczne nie zostały przetłumaczone na wszystkie języki UE, co z

pewnością osłabiło pełną świadomość modelu.

⁴⁴ Rozporządzenie (UE) 2021/2115, art. 127.

Ramka 3: Liczba i harmonogram połączeń OG (poziom studium przypadku)

Spośród 14 PROW uwzględnionych w wyborze studiów przypadku, tylko Szwecja ogłosiła **stałe otwarte zaproszenie** z około siedmioma do ośmiu etapami selekcji rocznie w odniesieniu do pierwszego etapu składania wniosków i około trzech do czterech etapów selekcji rocznie w odniesieniu do drugiego etapu składania wniosków. Komisja podkreśliła znaczenie częstych lub stałe otwartych zaproszeń w celu łatwiejszego wychwytywania potrzeb oddolnych i nie demotywowania rolników z innowacyjnymi pomysłami lub pilnymi problemami do .

Stale otwarte zaproszenia do składania wniosków, w połączeniu z finansowym i technicznym wsparciem przygotowań, stanowią najbardziej elastyczne i przyjazne dla OG rozwiązanie, ponieważ OG zawsze mają możliwość ubiegania się o finansowanie, gdy tylko poczują się gotowe.

W innych studiach przypadku, PROW wystosowały od pięciu do ośmiu zaproszeń, z wyjątkiem Bułgarii i IT-Ligurii (dwa zaproszenia) oraz Portugalii (jedno zaproszenie). W Niderlandach wydano łącznie 94 zaproszenia zarówno na poziomie prowincji, jak i krajowym, przy znacznych różnicach między poszczególnymi prowincjami.

Uczestnicy OG w grupach fokusowych czasami wskazywali na kwestie związane z **harmonogramem naborów**. W Polsce partnerzy OG uważają, że jest to czynnik, który wpłynął na ogólną wydajność M16 i podają przykład pierwszego zaproszenia, które było otwarte tylko przez dwa tygodnie i na które odpowiedziało niewielu kandydatów.

W Portugalii (jedyne) zaproszenie do składania wniosków było otwarte od 8 sierpnia do 30 listopada, ale partner wiodący OG wspominał, że **nie było to wystarczająco dużo czasu**, aby spełnić postanowienia zaproszenia, a informacji o zaproszeniu było niewiele (należy zauważyć, że wymagano jednego wniosku na partnera. Według przedstawiciela IZ nie będzie to już miało miejsca w okresie programowania 2023-2027).

W ES-Pais Vasco zarówno partner wiodący, jak i uczestnicy OG w grupie fokusowej wskazali, że termin zaproszenia i czas trwania procesu selekcji **nie były zgodne z kalendarzem upraw**, co spowodowało zmianę harmonogramu i opóźnienia w projekcie.

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

Aby ocenić, czy zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG sprzyjały, czy też utrudniały osiągnięcie wyników projektu OG, wzięto uwagę cztery kryteria oceny (JC).

Pierwszy JC odnosi się do zdolności zaproszeń OG **do zaspokojenia konkretnych potrzeb praktyków** (rolników, leśników i firm z sektora rolno-spożywczego) i umożliwienia innowacyjnym pomysłom oddolnym wejścia do systemu EPI.

Drugie kryterium bada, czy **połączenia OG**, dzięki swojej konstrukcji, **ułatwiły współtworzenie innowacyjnych rozwiązań**.

Trzeci JC analizuje zakres, w jakim **połączenia OG faworyzowały**

szersze zastosowanie innowacyjnych rozwiązań i stworzyło możliwości dalszej współpracy.

Te JC są wyraźnie związane z celami Q1 i Q2 badania, ale przyjmują inną perspektywę, patrząc na wyniki projektu OG przez pryzmat cech wdrożeniowych specyficznych dla różnych kontekstów krajowych i regionalnych.

Czwarty JC koncentruje się na **obciążeniach administracyjnych wynikających z wezwań OG**, postulując, że prostsze zasady i procedury pomagają OG w realizacji ich projektów i maksymalizacji pozytywnych efektów.

Poniższa tabela ilustruje ramy analityczne Q3.

Tabela 19: Ramy analityczne dla odpowiedzi na pytanie Q3

Pytanie badawcze	Kryteria oceny	Wskaźniki/rodzaj informacji	Źródła danych
Q3	3.1 Zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG umożliwiły realizację projektów w sektorach, obszarach tematycznych i tematach, które odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby / innowacyjne możliwości .	3.1.1 Dowody na istnienie otwartych zaproszeń do składania wniosków, które umożliwiają opracowywanie nowych oddolnych pomysłów i reagowanie na rzeczywiste potrzeby rolników/leśników. 3.1.2 Dowody na zaproszenia promujące projekty w kluczowych sektorach, tematach lub zagadnieniach, odzwierciedlające	Badanie dokumentacyjne Ankieta OG Studia przypadków

		potrzeby w zakresie innowacji na danym terytorium (np. zaproszenia otwarte lub tematyczne).	
Pytanie badawcze	Kryteria oceny	Wskaźniki/rodzaj informacji	Źródła danych
	3.2 Warunki zaproszeń do składania ofert w ramach EPI OG ułatwiły współtworzenie innowacyjnych rozwiązań.	3.2.1 Dowody kwalifikowalności i kryteria wyboru, które sprzyjają łączeniu partnerów posiadających uzupełniającą się wiedzę, takich jak rolnicy, doradcy, naukowcy, przedsiębiorstwa lub organizacje pozarządowe w ukierunkowanej kombinacji w celu osiągnięcia celów projektu. 3.2.2 Dowody postanowień zaproszenia (np. szczegółowe obowiązki lub format/wytyczne dotyczące sporządzania umów partnerskich), które zapewniają rzeczywiste współtworzenie, pod uwagę wszystkie rodzaje uzupełniającej się wiedzy na równym poziomie.	Badanie dokumentacyjne Ankieta OG Studia przypadków Wywiady magisterskie Ankieta dla zainteresowanych stron
	3.3 Zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG zwiększyły możliwości szerszego wykorzystania innowacyjnych rozwiązań, rozwoju nowych połączeń i dalszej współpracy.	3.3.1 Dowody na istnienie postanowień zaproszenia, które wymagają od projektu przyjęcia ustrukturyzowanego planu komunikacji/rozpowszechniania. 3.3.2 Dowody dotyczące postanowień zaproszenia, które wymagają od projektu przeprowadzenia określonych działań w zakresie komunikacji/rozpowszechniania lub korzystać z określonych kanałów komunikacji/rozpowszechniania.	Badanie dokumentacyjne Ankieta OG Studia przypadków Wywiady magisterskie

	3.4 Wymogi administracyjne i/lub techniczne połączenia zmniejszyły obciążenie administracyjne i uproszczone wdrażanie projektów.	3.4.1 Dowody na istnienie narzędzi i procedur mających na celu uproszczenie: ' "lekkie" formularze zgłoszeniowe; korzystanie z SCO; ' szybki wybór i przyznawanie; procedury; - wsparcie administracyjne podczas wdrażania. 3.4.2 Dowody na uciążliwe procedury: ' uciążliwy etap składania wniosków - długi czas między złożeniem wniosku a wyborem lub pierwszym i drugim etapem wyboru lub wyborem i przyznaniem; ' wiele wymogów administracyjnych podczas wdrażania; ' długi czas płatności.	Badanie dokumentacyjne Ankieta OG Studia przypadków Wywiady magisterskie Ankieta dla zainteresowanych stron
--	---	---	--

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

5.3.2 Analiza i ustalenia

a. JC 3.1 - Zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG umożliwiły realizację projektów w sektorach, tematach i zagadnieniach, które odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby/innowacyjne możliwości.

Jedną z podstawowych zasad EIP-AGRI jest podejście oddolne. Projekty OG powinny być ukierunkowane na potrzeby wynikające z praktycznego doświadczenia praktyków, zwłaszcza rolników, i zaspokajając te potrzeby poprzez interaktywną współpracę różnych umiejętności i rodzajów wiedzy.

Ogłaszając zaproszenie do składania projektów, IZ zazwyczaj opierają się na odpowiedniej karcie działania PROW, biorąc pod uwagę cele i priorytety określone w strategii programu.

Równoważąc zasadę oddolności z priorytetami opartymi na strategii, IZ często decydowały się na połączenie **otwartych zaproszeń do składania** wniosków, tj. zaproszeń wcześniej określonych tematów, z **zaproszeniami tematycznymi** dotyczącymi konkretnych sektorów, zagadnień lub potrzeb. Podczas gdy otwarte zaproszenia łatwiej sprzyjają obiegowi nowych pomysłów pochodzących z terenu ⁴⁵, zaproszenia tematyczne umożliwiają realizację strategicznych celów krajowych/regionalnych w ukierunkowany sposób.

Takie podejście przyjęto w Bułgarii, gdzie dwa otwarte konkursy były prowadzone równolegle (z dedykowaną alokacją budżetu) do dwóch konkursów tematycznych koncentrujących się na kwestiach zdrowia zwierząt gospodarskich. W przypadku IZ otwarte zaproszenia do **składania wniosków służyły właśnie temu, aby nie ograniczać przepływu proponowanych innowacji i pomysłów w danym sektorze**. Pogląd ten potwierdza główny partner OG, który powiedział, że otwarte zaproszenie było dla nich właściwym wyborem, ponieważ "wszystkie sektory potrzebują innowacyjnych rozwiązań".

Przedstawiciel szwedzkiej NRN, z którym przeprowadzono wywiad w kontekście studium przypadku, wyraził tę samą myśl, zauważając, że sposób, w jaki zaprojektowano zaproszenia, nie ograniczał potencjalnych innowacyjnych pomysłów i nagradzał propozycje, które gromadziły różne rodzaje podmiotów. Aby to uzupełnić, lider OG powiedział, że wcześniejsze zidentyfikowanie problemów i trendów w systemie rolno-spożywczym może być trudne. Dlatego predefiniowane tematy w zaproszeniu mogą być zbyt ograniczające.

Podobnie jak Bułgaria, Irlandia wybrała otwartą/tematyczną kombinację zaproszeń do składania wniosków. W tym przypadku niektóre zaproszenia obejmowały projekty ogólne / dotyczące konkurencyjności lub istotne kwestie środowiskowe / klimatyczne, podczas gdy inne zaproszenia były wykorzystywane do kierowania bardzo konkretnych tematów na terenie całego kraju w dużych projektach OG (np. opracowywanie środków w określonych strefach, w których siedliska perłoródki słodkowodnej i błotniaka stawowego wymagały).

W Portugalii, w ramach studium przypadku OG nie podjęto żadnych wysiłków, aby ująć projekt w ramy szerokiego zakresu zaproszenia. ES-Cataluña opublikowała otwarte zaproszenia w zakresie docelowych obszarów tematycznych, co, jak podkreślił przedstawiciel IZ, pozwoliło na całkowicie oddolne podejście, w którym to beneficjenci wybierali temat innowacji.

Otwarte nabory były preferowanym rozwiązaniem również w DE-Hessen, a przedstawiciel IZ wskazał, że **dzięki temu rozpiętość tematyczna projektów jest bardzo interesująca i odpowiada potrzebom PROW**. W przeciwieństwie do tego poglądu, lider OG uważa, że zaproszenia nie odnosiły się w wystarczającym stopniu do tematu innowacji społecznych, co bardzo utrudniło pozyskanie środków na ich projekt (trzy próby, z których dwie pierwsze zakończyły się niepowodzeniem). Komisja zasugerowała, że bardziej rygorystyczne

przepisy dotyczące zgłaszania pomocy państwa dla projektów dotyczących projektów pozarolniczych mogły odegrać rolę w ograniczeniu możliwości dla tych projektów.

Jak podkreślił partner wiodący studium przypadku DE-Hessen, niektóre OG z pewnością skorzystały z tematycznego podejścia do EPI

zaproszeń. Tak było również w przypadku IT-Liguria, gdzie temat efektywności energetycznej (będący jednym z tych, do których odnosiło się zaproszenie tematyczne) zdecydowanie sprzyjał decyzji o rozpoczęciu projektu.

Zupełnie odmienne doświadczenia przedstawił polski partner wiodący OG. Według jego słów, produkcja wysokiej jakości wołowiny nie jest w Polsce rozpowszechniona, co bardzo ograniczyło konkurowania z najpopularniejszymi uprawami w otwartych naborach (Polska ogłosiła również nabory tematyczne poświęcone projektom krótkiego łańcucha dostaw). Aby uzyskać dofinansowanie, projekt musiał zostać opracowany w bardzo staranny sposób, aby zapewnić maksymalnej liczby punktów. Ten ostatni czynnik oznacza jednak, że otwarty nabór i proces selekcji umożliwiły również wsparcie projektów niszowych.

DE-Baden-W. określiła tematy priorytetowe w zaproszeniach do składania wniosków w ramach EPI, odnosząc się do bieżących wyzwań w sektorze rolnym (np. zmiana klimatu i cyfryzacja). Jednak według IZ tematy były wystarczająco szerokie, aby sprzyjać pojawianiu się oddolnych pomysłów i projektów.

W połączeniu z otwartymi i tematycznymi zaproszeniami do składania wniosków, identyfikacja **szerokich tematów** jest często stosowanym rozwiązaniem, ponieważ pozwala na rozważenie strategicznych priorytetów bez ograniczania pomysłów, które pojawiają się w terenie. "Szerokie tematy" mogą na przykład pokrywać się z obszarami zainteresowania PROW lub z ogólnymi celami UE lub EPI.

W innych przypadkach, takich jak na Litwie, wybrane tematy wydają się być wystarczająco elastyczne, aby umożliwić realizację różnorodnych projektów OG. Podczas gdy pierwsze zaproszenie z 2015 r. obejmowało tylko trzy tematy, kolejne litewskie zaproszenia OG dotyczyły już od ośmiu do 12 tematów, od zarządzania glebą po krótkie łańcuchy dostaw, od dobrostanu zwierząt po zarządzanie gospodarstwem i od ogrodnictwa po produkcję energii.

W Holandii zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG były ogłaszane głównie na poziomie prowincji w ramach koordynacji krajowej instytucji zarządzającej. W sumie udokumentowano 52 otwarte zaproszenia i 32 zaproszenia tematyczne, a także 10 zaproszeń (tematycznych) opublikowanych na poziomie krajowym.

Podejście do naborów może ulec zmianie w trakcie realizacji programu, na podstawie zdobytych doświadczeń. W Austrii, **po przeprowadzeniu czterech naborów tematycznych, piąty nabór pozostał otwarty zgodnie z zaleceniem ewaluatorów wewnętrznych.**

Instytucje zarządzające **mogą stosować kryteria wyboru w celu zapewnienia pewnego zakresu tematycznego zaproszeń** do składania wniosków, w przypadku których nie określono wcześniej zdefiniowanych tematów (zaproszenia otwarte). Również w tym przypadku podejścia krajowe i regionalne różnią się nieznacznie. Na przykład w Portugalii dodatkową punktację (do 10% całości) przyznano projektom ukierunkowanym, w kolejności od najważniejszych, na efektywne gospodarowanie zasobami, ulepszone systemy rolnictwa i leśnictwa, lepszą integrację rynkową i waloryzację obszarów wiejskich. Jak wskazuje przedstawiciel IZ, priorytety te zostały określone na etapie programowania PROW, który obejmował konsultacje społeczne.

Podobne kryteria zastosowano w Bułgarii i Austrii, gdzie kryteria wyboru nadawały priorytet projektom zgodnie z ich znaczeniem dla wcześniej określonych tematów zaproszeń.

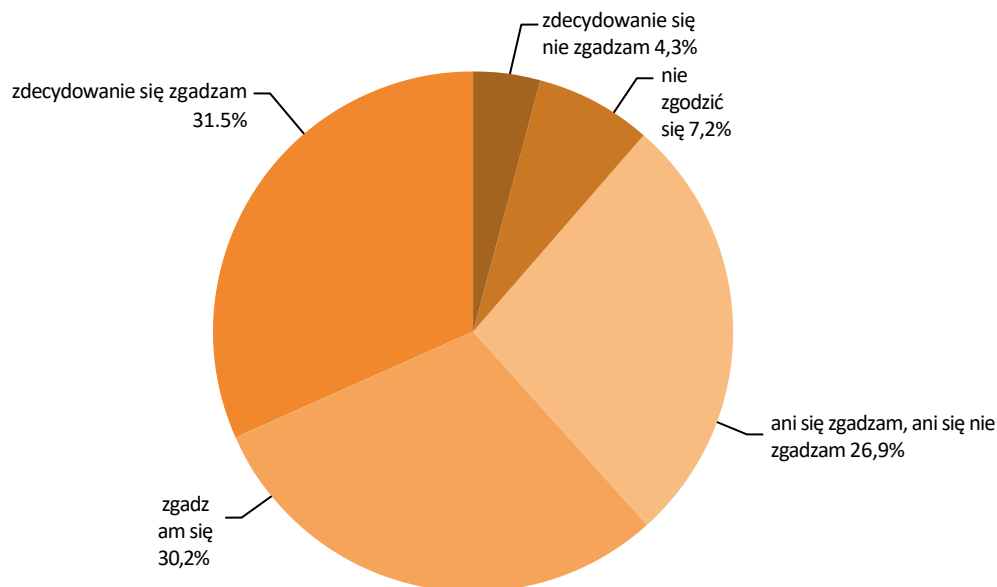
W innych przypadkach (np. ES-Pais Vasco, FR-Bourgogne/Franche-Comté, IT-Liguria, Irlandia, Litwa, Polska i Szwecja) projekty były oceniane na podstawie ich wkładu (lub spójności) w strategię regionalną, takie jak "Strategia inteligentnej specjalizacji" (S3), kluczowe priorytety/obszary tematyczne PROW i/lub cele EPI.

Temat tego, w jaki sposób wezwania OG zaspokajały podstawowe potrzeby, można dalej analizować za pomocą ankiet OG i interesariuszy.

⁴⁵ Seminarium EIP-AGRI "Moving EIP-AGRI implementation forward", Ateny, Grecja, 10-11 maja 2017 r., sprawozdanie końcowe.

Rysunek 44: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG odpowiadały na konkretne potrzeby praktyków

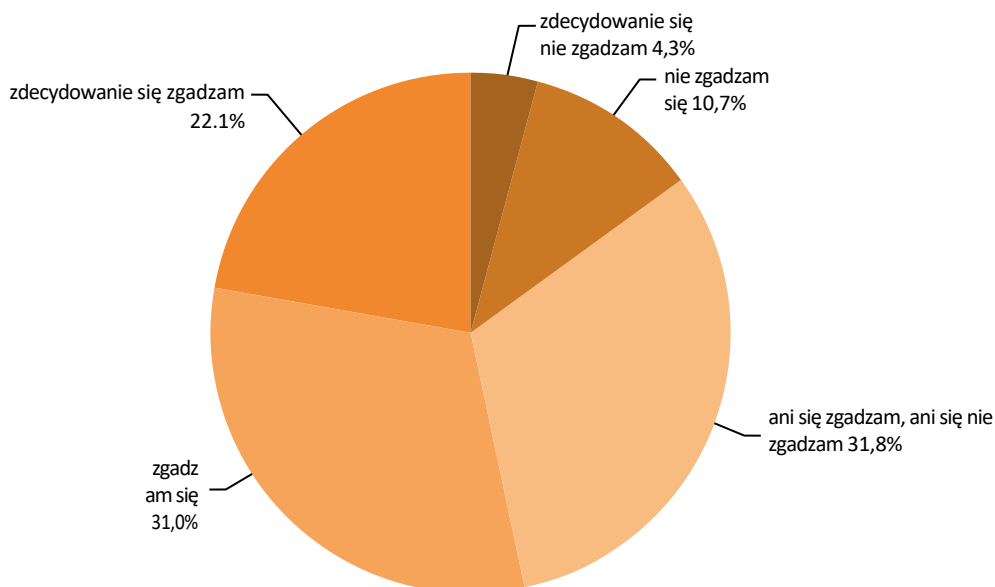
Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=391 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Ponad 60% partnerów wiodących OG, którzy odpowiedzieli na to konkretne pytanie ankietowe, zdecydowanie zgadza się lub zgadza się, że zaproszenia OG w ramach EPI "wymagają zaspokojenia konkretnych potrzeb / innowacyjnych możliwości rolników / leśników".

Odsetek ten jest nieco niższy (56,8%), gdy partnerami wiodącymi są rolnicy lub leśnicy i nieco wyższy (62,2%), gdy partnerzy wiodący należą do innych kategorii. W związku z tym **partnerzy wiodący będący rolnikami/leśnikami są stosunkowo mniej optymistyczni, jeśli chodzi o zdolność OG do zaspokajania podstawowych potrzeb**, chociaż zarys jest zawsze pozytywny.

Należy zauważyć, że 26,9% respondentów "ani nie zgadza się, ani nie zgadza się" z proponowanym stwierdzeniem, uznając tym samym, że połączenia OG tak naprawdę nie przyczyniły się do zaspokojenia oddolnych potrzeb.

Rysunek 45: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG pomogły lepiej zdefiniować cel projektu

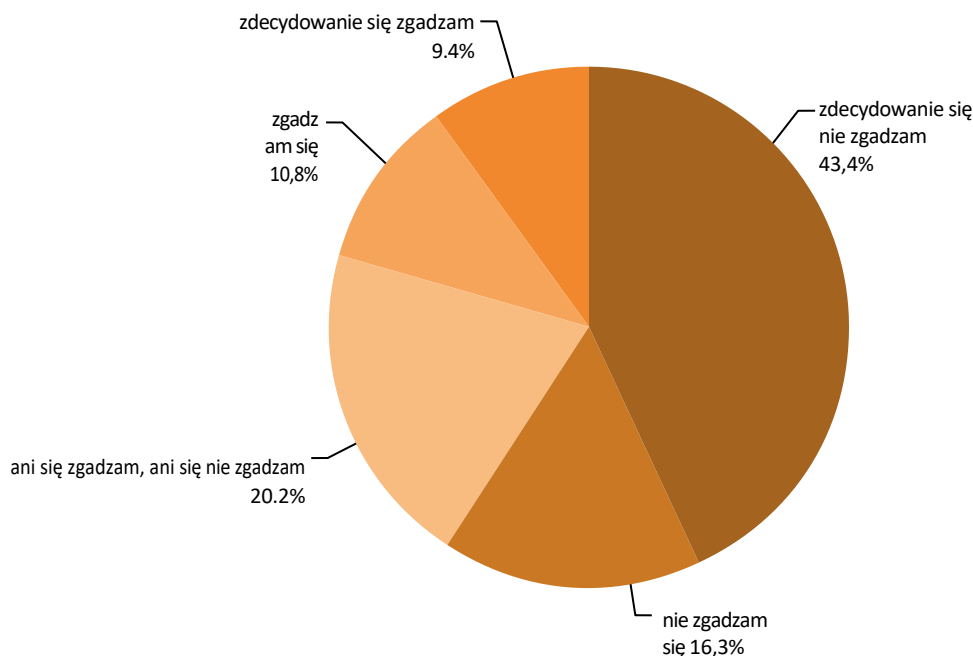
Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=393 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Ponadto ponad 50% respondentów (53,2%) zdecydowanie zgadza się lub zgadza się, że rozmowy "pomogły lepiej zdefiniować zakres i cel projektu". W odniesieniu do tego stwierdzenia rolnicy/leśnicy są stosunkowo bardziej pozytywnie nastawieni niż osoby niebędące rolnikami/leśnikami (57% przeciw, 52% zdecydowanie się zgadza lub zgadza). Jednak neutralni respondenci (ci, którzy ani nie zgadzają się, ani nie zgadzają się, że rozmowy pomogły lepiej zdefiniować cel projektu) zajmują pierwsze miejsce w tym pytaniu, z prawie jedną trzecią odpowiedzi.

Około 60% respondentów (53% rolników/leśników) zdecydowanie nie zgadza się lub nie zgadza się z pytaniem, czy zaproszenia "ustanowiły zbyt surowe ograniczenia w odniesieniu do kwalifikującego się sektora/tematów/tematów, nie pozwalając OG na zaspokojenie rzeczywistych potrzeb rolników i wykorzystanie innowacyjnych możliwości". Około 20% respondentów (22% rolników/leśników) zgadza się lub zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Rysunek 46: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG ustanawiają zbyt surowe ograniczenia w odniesieniu do tematów projektu

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=362 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Dla respondentów ankiety wśród interesariuszy wymienianym kluczowym elementem, dzięki któremu OG może sprzyjać pomyślnym wynikom projektu, jest zajęcie się "tym, co użytkownicy końcowi oceniają jako rzeczywiste problemy lub możliwości, na które istnieje pilna potrzeba". Ten element pojawił się 191 razy, co oznacza, że został wybrany przez 81% interesariuszy EPI odpowiadających na ankietę.

Można by dostrzec potencjalne źródło konfliktu między podejściem oddolnym zorientowanym na OG EPI a tematami priorytetowymi opartymi na programach. Analiza pokazuje jednak, że **IZ wykorzystują otwarte i tematyczne zaproszenia do składania wniosków w komplementarny, a nie przeciwstawny**. Przedstawiciele Sieci WPR UE i Komisji pozytywnie odnieśli się do decyzji o dopuszczeniu pełnej elastyczności w podejściu państw członkowskich do zaproszeń.

Połączenie obu typów zaproszeń lub zdefiniowanie szerokich tematów pozwala na dość otwarte uczestnictwo wśród rozwiązań znalezionych w podejściach krajowych i regionalnych.

Otwarte zaproszenia do składania wniosków mogą być trudniejsze w niektórych przypadkach poprzez podniesienie poziomu konkurencji, szczególnie w sektorach niszowych (DE-Hesja, Polska), ale możliwość swobodnego poruszania pożądanego tematu jest uważana za istotną dla innowacji przez IZ (Bułgaria, DE-Hesja, DE-Badenia-W., ES-Katalonia, Szwecja) i przez OG (Bułgaria, Portugalia, Szwecja). Kwestia ta jest również związana ze zdolnością i specjalistyczną wiedzą komisji selekcyjnej do oceny, które tematy projektów rzeczywiście mogą zaspokoić potrzeby rolników lub stworzyć perspektywę innowacji⁴⁶.

W opinii głównych partnerów OG, którzy odpowiedzieli na ankietę, **zaproszenia OG zasadniczo odniosły sukces w zaspokajaniu konkretnych potrzeb oddolnych bez zbytniego ograniczania wyboru tematów**, nawet jeśli główni partnerzy należący do kategorii rolników / leśników są nieco mniej pozytywni pod tym względem (odwrotnie, są bardziej pozytywni w ocenie zdolności zaproszenia do pomocy OG w określeniu celu projektu).

Należy jednak zwrócić należytą uwagę na fakt, że **zaproszenia OG wyznaczają zbyt surowe ograniczenia w odniesieniu do kwalifikujących się lub priorytetowych tematów dla 20% respondentów**, zmniejszając w ten sposób możliwość uchwycenia oddolnych potrzeb i innowacyjnych pomysłów.

b. JC 3.2 - Warunki zaproszeń do składania wniosków w ramach EPI OG ułatwiły współtworzenie innowacyjnych rozwiązań.

Niniejszy JC analizuje, w jaki sposób zaproszenia sprzyjały procesowi współpracy w ramach OG, a w szczególności, w jaki sposób wpłynęły na nie przepisy dotyczące zaproszeń:

1. Ustanowienie partnerstwa OG i mobilizacja wszystkich niezbędnych rodzajów wiedzy i umiejętności.
2. Rzeczywiste wdrożenie interaktywnego modelu innowacji, w którym wszyscy partnerzy mają głos w projekcie i współtworzą innowacyjne rozwiązania.

Aby sprzyjać tworzeniu komplementarnych partnerstw współpracujących demokratyczny sposób, w zaproszeniach do składania wniosków OG wykorzystano kombinację narzędzi. Warunki kwalifikowalności wymagały zaangażowania określonych typów lub

⁴⁶ (Kluczowa) rola odgrywana przez komisje selekcyjne OG - oraz potrzeba zapewnienia przez IZ specjalistycznej wiedzy fachowej do tego zadania - były jednym z tematów seminarium EIP-AGRI "Postępy we wdrażaniu EIP-AGRI", Ateny, Grecja, 10-11 maja 2017 r.

minimalna liczba partnerów i przestrzeganie precyzyjnych zasad współpracy. Wymogi te zostały wzmocnione poprzez kryteria wyboru. Ponadto zapewniono wytyczne i formaty, aby nadać priorytet wspólnej interpretacji i stosowaniu modelu współpracy EIP OG.

Najczęstszym wymogiem we wszystkich zaproszeniach do OG jest **włączenie co najmniej jednego rolnika** do OG (Bułgaria, DE-Hesja, Polska) lub jednego leśnika, w przypadku gdy przewidywane są projekty leśne (Austria, IT-Liguria, Litwa, Portugalia).

Ten warunek kwalifikowalności może być zdefiniowany w nieco inny sposób, aby uwzględnić specyfikę krajową/regionalną. W niektórych przypadkach, np. w Holandii, obecność stowarzyszenia rolników (a nie pojedynczego rolnika) spełnia ten warunek. W ES-Pais Vasco i Portugalii zamiast można uwzględnić przedsiębiorstwo rolno-spożywcze.

Innymi obowiązkowymi partnerami OG mogą być **naukowcy**, ośrodki badawcze lub instytuty technologiczne, jak ma to miejsce w Bułgarii, IT-Liguri, na Litwie i w Portugalii. Jak zauważyła Komisja, może to pośrednio ograniczyć zakres otwartych zaproszeń, ponieważ nie wszystkie potencjalne cele OG obejmują potencjał badawczy, podczas gdy inny rodzaj wiedzy specjalistycznej jest ważniejszy w niektórych przypadkach (na przykład krótkie łańcuchy dostaw żywności).

Przeglądając się bliżej niektórym studiom przypadków, analiza podkreśla różne podejścia do warunków kwalifikowalności i kryteriów wyboru, wraz z ich wymiernymi skutkami dla OG i projektów OG.

W Portugalii wymagane było **minimum trzech**, w tym rolnik/leśnik/przedsiębiorstwo rolno-spożywcze, stowarzyszenie rolników/leśników/przedsiębiorstw rolno-spożywczych oraz publiczny lub prywatny organ badawczy. Ponadto, wyższy odsetek firm w ramach OG był traktowany priorytetowo poprzez specjalne kryterium wyboru. Ta zachęta do uczestnictwa większej liczby przedsiębiorstw jest bardzo pozytywnie postrzegana przez przedstawiciela IZ.

Litewskie zaproszenia OG wymagały udziału **doradcy**, oprócz rolnika/leśnika i partnera badawczego. Kryteria wyboru przyznawały wyższy wynik, jeśli zaangażowanych było więcej rolników (więcej niż pięciu rolników otrzymywało 20 punktów na 100, od trzech do pięciu rolników otrzymywało odpowiednio 10 punktów). Kryterium to zostało jednak podobno zmienione na "adekwatność partnerstwa" w najnowszych zaproszeniach, co nagradzało zaangażowanie innych rodzajów partnerów, takich jak organizacje pozarządowe i młodzi rolnicy).

Takie podejście jest postrzegane przez litewskiego partnera wiodącego OG jako **trudne, ale skuteczne**. Ich zdaniem obowiązek włączenia trzech rodzajów partnerów pozwolił na zdobycie różnych doświadczeń i umiejętności w ramach OG. Ponadto włączenie większej liczby leśników należących do różnych regionów eko-klimatycznych jest postrzegane jako bardzo pozytywne dla osiągnięcia wyników projektu.

ES-Pais Vasco stosował kryteria wyboru w celu promowania **multidyscyplinarnych i wysoko wykwalifikowanych partnerstw**. W zaproszeniach przyznawano do 15 punktów za udział centrum technologicznego lub badawczego oraz do 15 punktów za **"interakcję" z brokerem innowacji**. Dodatkowa punktacja (nieznacznie zwiększona po rewizji kryteriów wyboru została przyznana innym kryteriom związanym z jakością i różnorodnością partnerstwa oraz jakością i częstotliwością interakcji między partnerami. W przypadku przedstawiciela IZ, OG powinny składać się z co najmniej trzech partnerów, podczas gdy obowiązkowe jest włączenie członków z sektora pierwotnego. Udział ośrodków innowacji, choć zdecydowanie, może nie być konieczny w niektórych przypadkach.

i nie powinny być. Wywiad z partnerem wiodącym OG potwierdza, że elementy zaproszenia miały pozytywny wpływ na projekt, ponieważ **OG został zmuszony do zaangażowania hodowców zwierząt gospodarskich i nawiązania codziennego kontaktu z partnerami**. Udział ośrodka badawczego pomógł w opracowaniu projektu.

W Irlandii około jedna trzecia punktów przyznanych OG w różnych zaproszeniach była związana z kwalifikacjami i doświadczeniem partnerów, ich reprezentatywnością (która powinna **obejmować ludzi "w terenie"**) oraz, w stosownych przypadkach, liczbą zaangażowanych władz lokalnych i sektora rolno-spożywczego. Program rolno-środowiskowy "Sustainable Uplands Agri-environment Scheme - SUAS" został w konsekwencji utworzony **ze zrównoważonym połączeniem wiedzy specjalistycznej i praktycznego doświadczenia, co zdaniem partnera wiodącego doprowadziło do pomyślnej realizacji projektu**.

Jednakże, według innych OG, przepisy dotyczące zawierania partnerstw mogą nie przynieść pozytywnych rezultatów.

Podczas grupy fokusowej bułgarskiego studium przypadku, partnerzy OG podkreślili fakt, że niektórzy partnerzy, którzy byliby strategiczni w projekcie, w szczególności MŚP IT i ośrodki badawcze/techniczne niepracujące w sektorze rolno-spożywczym, nie kwalifikowali się w ramach zaproszenia, co jest postrzegane jako czynnik ograniczający rozwój innowacji.

W przypadku DE-Hessen partner wiodący OG poinformował, że grupa była większa niż początkowo planowano ze względu na prośbę administracyjną, a **nowi partnerzy mieli inne oczekiwania niż ci, którzy zaprojektowali projekt**.

W porównaniu z poprzednimi przypadkami, Prowincjonalne Rozporządzenie Modelowe (PMR) w Holandii przyjęło bardziej elastyczne podejście w odniesieniu do składu OG. Oprócz obowiązkowej obecności rolnika lub stowarzyszenia rolników, warunki kwalifikowalności i kryteria wyboru nie kładły dużego nacisku na ilościowy i jakościowy skład partnerstw. Na przykład udział ośrodków badawczych nie był wymogiem, co doprowadziło do tego, że inni partnerzy (np. doradcy, organizacje sektorowe lub klastrowe, w zależności od projektu) przyjęli rolę "wiedzy". Prowincje mogły następnie dodać dalsze warunki, na przykład Północna Holandia wymagała co najmniej sześciu partnerów na OG.

W Szwecji warunkiem kwalifikowalności było uczestnictwo co najmniej dwóch z trzech rodzajów partnerów: rolnika lub podmiotu sektora spożywczego, badacza i doradcy. Kryteria wyboru przyznawały do pięciu punktów za poziom **wspólnych kompetencji partnerstwa** w zakresie projektu. Przedstawiciel IZ dodał element do tego obrazu, podkreślając, że "jest to również zdecydowanie zalecane i uważane za bardzo pozytywne, jeśli grupa obejmuje przedstawicieli posiadających wiedzę specjalistyczną w zakresie dostępu do rynku, komercjalizacji, a także produkcji". Według szwedzkiego partnera wiodącego OG, **wymogi zaproszenia faworyzowały udział środowisk akademickich**, które w przeciwnym razie miałyby problemy z nawiązaniem współpracy z OG z powodu braku kontaktów.

Należy zauważyć, że niektórzy rozmówcy, zarówno ze strony IZ, jak i ZW, wyrazili wątpliwości co do zdolności zaproszeń i ogólnego procesu selekcji do wprowadzenia zmian w odniesieniu do osiągnięcia rezultatów projektu. Według przedstawiciela polskiej IZ, chociaż nabór zapewniał odpowiedni skład ZO "na papierze", IZ nie mogła skutecznie ocenić jakości ZO na etapie składania wniosków. Zgodnie z poglądami IZ,

Partner wiodący OG dodaje, że jakość OG zależy w dużej mierze od osób odpowiedzialnych za przygotowanie projektu, a nie od zasad zaproszenia. Oprócz wpływu na liczbę i rodzaje członków partnerstwa poprzez zasady kwalifikowalności i kryteria wyboru, zaproszenia do OG dotyczyły również wyzwania, jakim jest zapewnienie wdrożenia "interaktywnego modelu innowacji" i równego udziału wszystkich partnerów w projektach. W porównaniu ze składem grup, jest to mniej namacalna i nieco śliska kwestia, ponieważ zaproszenia mogą zmusić OG do interakcji na zasadach demokratycznych tylko do pewnego stopnia. Przedstawiciele Komisji podkreślili, że we należy podać wystarczające szczegóły na ten temat.

Art. 56 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013⁴⁷ przewiduje, że "grupy operacyjne EPI ustanawiają procedury wewnętrzne zapewniające przejrzystość ich funkcjonowania i podejmowania decyzji oraz unikanie sytuacji konfliktu interesów". Ponieważ jest to przepis regulacyjny, przywołują go wszystkie PROW i wezwania OG, a wiele IZ przygotowało wytyczne i szablony, aby zapewnić wspólne zrozumienie i stosowanie zasad.

Ponadto, na podstawie informacji zebranych na poziomie studium przypadku, wszystkie IZ przyjęły rozwiązania wspierające zasady współpracy w ramach EPI w projektach OG. Przybrały formę:

¹ Wymogi dotyczące włączenia **opisu ról, obowiązków i zadań** przyjętych przez każdego partnera (np. Bułgaria, Niemcy-Badenia-W., Francja-Burgundia/Francja-Komté, Litwa, Portugalia) do dokumentacji projektu, planu działania, umowy o współpracy lub innych dokumentów projektowych.

¹ **Ograniczenia dotyczące wysokości budżetu przypadającego na partnera** (w ES-Pais Vasco nie więcej niż 60% całkowitego budżetu projektu, podczas gdy dalsze ograniczenia dotyczą kosztów badań, ustalonych na poziomie maksymalnie 30% całkowitego budżetu) lub zobowiązanie każdego partnera do zapewnienia zasobów na potrzeby projektu (Portugalia).

Kryteria wyboru priorytetowo traktujące jasne i zrównoważone zaangażowanie partnerów OG, jakoś procedur wewnętrznych lub jakość i częstotliwość interakcji w ramach grupy. Przykłady takich działań pochodzą z Austrii, Bułgarii, DE-Baden-W., ES-Pais Vasco, Irlandii.

Litewskie zaproszenia były bardzo nakazowe w tej kwestii i przewidywały szereg **zasad komunikacji wewnętrznej**. W szczególności wymagano, aby wszyscy partnerzy byli świadomi wniosku oraz swoich praw i obowiązków w projekcie. Obejmuje to, że beneficjent (tj. partner wiodący) regularnie konsultuje się z partnerami i informuje ich o wszystkich krokach sprawozdawczych (np. złożonych wnioskach o płatność, informacjach wymaganych przez Agencję Płatniczą) w ciągu trzech dni roboczych oraz uzgadnia z partnerami wszelkie zmiany, które mają zostać wprowadzone do projektu. Ponadto przed złożeniem wniosku o pomoc partnerzy OG muszą uzgodnić prawa własności do wyników projektu i aktywów zakupionych ze środków projektu⁴⁸.

Czasami wydaje się, że przepisy dotyczące zaproszeń były skuteczne w zapewnieniu przyjęcia "interaktywnego modelu innowacji", nawet jeśli sama koncepcja nie była znana lub świadomie rozważana przez OG. W trzech studiach przypadku, ES-Pais Vasco, Litwa i Portugalia, podobne odpowiedzi zostały zgłoszone przez partnerów wiodących OG. Rozmówca nie był zaznajomiony z zasadą "interaktywnego modelu innowacji", ale po otrzymaniu wyjaśnień potwierdził, że w rzeczywistości był to sposób współpracy w ramach OG ("nie zna tego terminu, ale go używali").

Może to być postrzegane jako dobry przykład tego, jak starannie opracowane postanowienia dotyczące zaproszeń dyskretnie, ale konkretnie kształtują charakter i wyniki projektów.

Oprócz **wymogów zaproszenia, interaktywny model innowacji, podejście oddolne i równy udział wszystkich partnerów mogą być z powodzeniem osadzone w projektach OG, jeśli są one rzeczywiście rozumiane i świadomie cenione przez wszystkich partnerów.**

Doświadczenie FR Bourgogne/Franche-Comté ilustruje wysiłki związane z przekazywaniem narzędzi teoretycznych i metodologicznych jeszcze przed ogłoszeniem zaproszeń, na wczesnym etapie przygotowywania współpracy w ramach EPI OG (w odniesieniu do wartości przygotowania, patrz także [Ramka 4](#)).

Według słów przedstawiciela IZ, oddolny aspekt innowacji był podkreślany od samego początku, również w celu zaznaczenia różnicy w stosunku do tradycyjnych projektów, tj. tych prowadzonych przez izby rolnicze. Zapewniono wsparcie w celu wyjaśnienia instrumentu EPI i celu połączenia praktycznych umiejętności i badań. Tematy oddolne i dotyczące współpracy zostały również uwzględnione wśród kryteriów wyboru.

Przedstawiciel IZ dodał, że w świetle doświadczenia **najbardziej udane projekty to te, w których zaangażowane osoby są przeszkolone do współpracy** - odwrotnie, projekty bardzo często od razu koncentrują się na wymiarze technicznym ze szkodą dla współpracy.

Szkolenia w zakresie współpracy, jak podkreśliła Komisja, mogą być organizowane przez krajowe sieci WPR w oparciu o niektóre materiały szkoleniowe i narzędzia udostępnione w ramach dedykowanych projektów programu Horyzont⁽⁴⁹⁾.

Wyniki badania OG pokazują, że zaproszenia były ogólnie skuteczne w sprzyjaniu tworzeniu dobrych partnerstw i zapewnianiu równego udziału partnerów w OG.

Prawie 75% respondentów zgadza się lub zdecydowanie zgadza się, że rozmowy "pomogły stworzyć partnerstwo z wyważonym połączeniem uzupełniających się ekspertyz", podczas gdy 17% ani się nie zgadza, ani nie zgadza (co wydaje się odzwierciedlać pogląd na rozmowy OG jako raczej "neutralne" narzędzie, jak wyrazili niektórzy respondenci studium przypadku). Mniej niż 10% respondentów nie zgadza się lub zdecydowanie nie zgadza się z proponowanym stwierdzeniem.

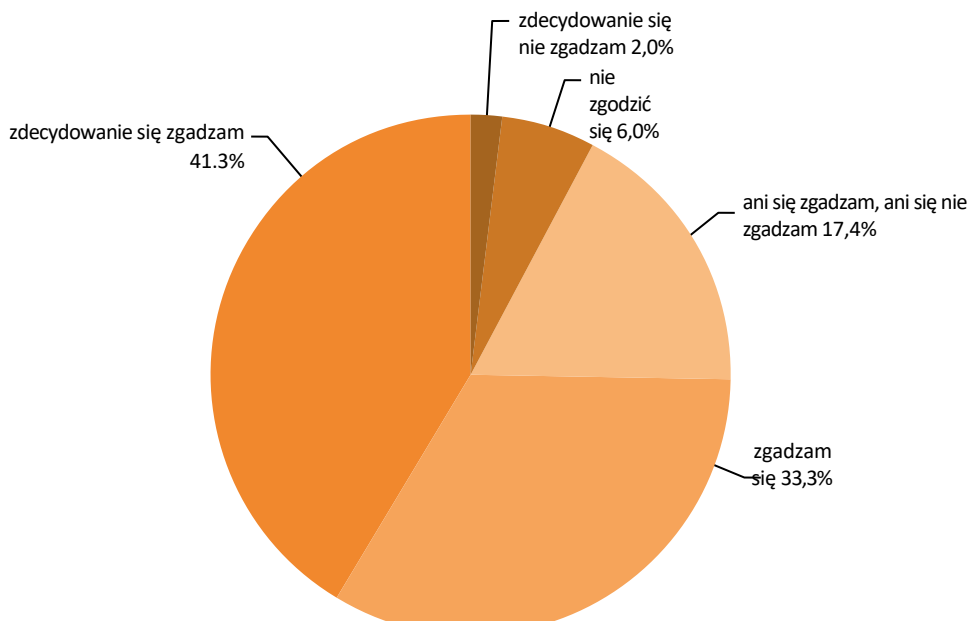
⁴⁷ Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013.

⁴⁸ Takie prawa własności są zawarte w "Umowie o wspólnym działaniu" spółki OG.

⁴⁹ Niektóre projekty programu Horyzont, takie jak i2Connect, przeszkoliły doradców w zakresie interaktywnego modelu innowacji. ATTRACTISS pomoże również usługom wsparcia innowacji za pomocą narzędzi zapewniających interaktywne podejście do innowacji.

Rysunek 47: Wpływ wezwań OG na tworzenie partnerstw o zrównoważonym połączeniu uzupełniającej się wiedzy specjalistycznej

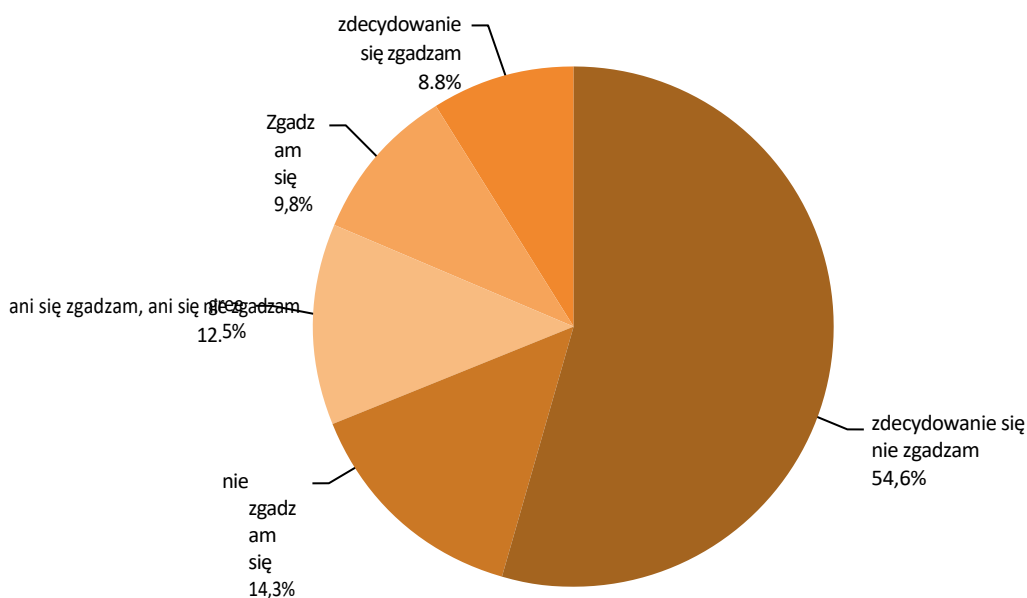
Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=402 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Uczestnicy badania OG zostali również poproszeni o przyjrzenie się wpływowi zaproszeń na partnerstwa z przeciwnej perspektywy i przedstawienie swojej opinii na temat tego, czy wymagania "zmusiły OG do włączenia większej liczby partnerów niż było to konieczne / funkcjonalne dla " lub "nie wymagały wystarczająco włączenia niezbędnych partnerów".

Jednak dla 18% respondentów problemem jest skrajnie nakazowe podejście do zaproszeń, wymagające zaangażowania wielu partnerów lub wielu rodzajów partnerów jako warunku kwalifikowalności lub poprzez kryteria wyboru. Jeden z takich przykładów został również przedstawiony w studiach przypadku (DE-Hessen) i negatywnie wpłynął na realizację projektu.

W rezultacie prawie **70% odpowiedzi wyraża zdecydowany brak zgody lub brak zgody** (co oznacza, że rozmowy nie zmusiły OG do nadmiernego rozszerzenia partnerstwa) z pierwszym punktem i prawie 80% z drugim.

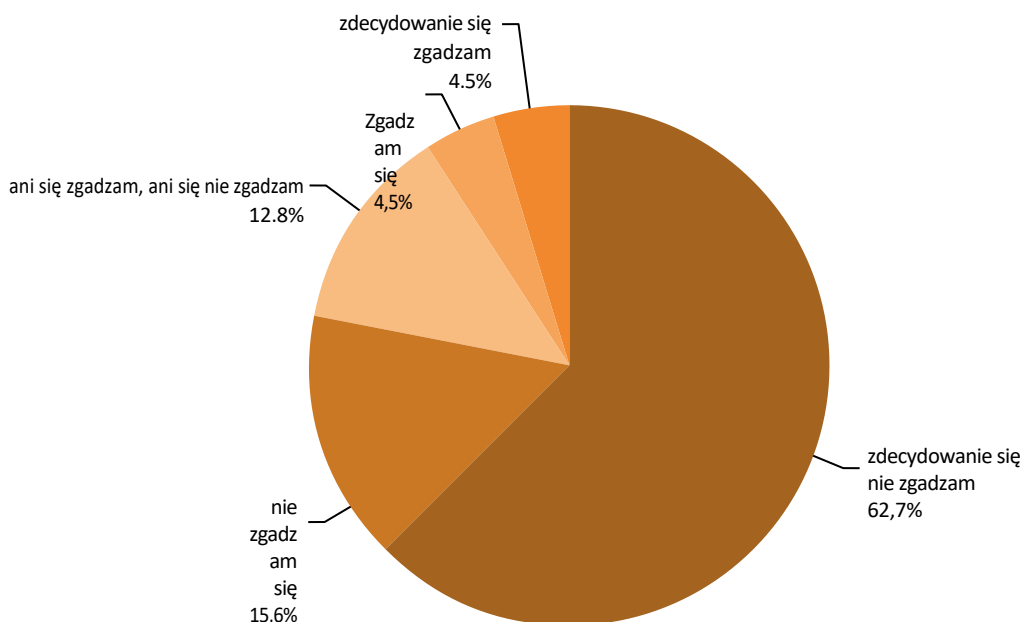
Rysunek 48: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG zmusiły OG do włączenia większej liczby partnerów niż to konieczne

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=377 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Rysunek 49: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG w niewystarczającym stopniu wymagały włączenia niezbędnych partnerów

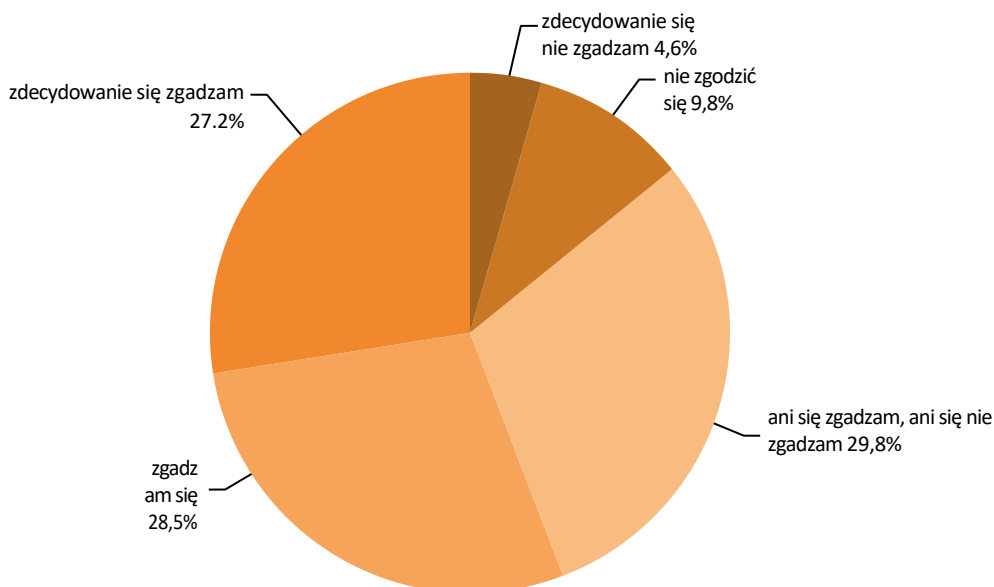
Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=359 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Nieco ponad 55% respondentów zgadza się lub zdecydowanie zgadza się, że OG "pomogły zapewnić udział partnerów na równym poziomie". Podkreślono już, że zaproszenia mogą być mniej skuteczne pod tym względem, chociaż instrukcje i szablony dostarczone przez IZ oraz zobowiązania określone w zaproszeniach wydają się w wystarczającym stopniu wdrażać interaktywny model innowacji. Ustalenie to wydaje się potwierdzać to, co zostało wskazane przez Komisję w odniesieniu do kluczowej roli odgrywanej, oprócz zaproszeń, przez szerszy ekosystem AKIS - że

działania wspierające w ramach AKIS (spotkania informacyjne/szkolenia organizowane przez IZ, sieci krajowe, doradców lub usługi wsparcia informacyjnego) są bardzo ważne, aby uzupełnić zasady zaproszenia i pomóc OG w wystarczającym wdrożeniu interaktywnego modelu innowacji.

Jednak opinie neutralne (ani się zgadzam, ani się nie zgadzam) i negatywne w tej kwestii stanowią odpowiednio około 30% i 14%.

Rysunek 50: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim zaproszenia OG pomogły zapewnić udział partnerów na równym poziomie

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=389 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Wśród "elementów zaproszeń OG, które mogłyby sprzyjać osiągnięciu wyników projektu", 98 uczestników ankiety dla interesariuszy wskazało, że zaproszenia powinny zawierać "wymogi dla OG dotyczące tworzenia partnerstw o zrównoważonym połączeniu uzupełniającej się wiedzy

specjalistycznej", a 82 respondentów wybrało pozycję "wymogi dla OG dotyczące zapewnienia, że wszyscy partnerzy uczestniczą na równym poziomie". Te dwie pozycje są odpowiednio trzecią i czwartą najczęściej wybieraną opcją.

Czynnik "współpracy", kluczowy dla instrumentu EIP-AGRI, został uwzględniony przez wszystkie IZ i wprowadzony do zaproszeń jako warunek kwalifikowalności i/lub kryterium wyboru.

Studia przypadków pokazują, że **zaproszenia do składania wniosków skutecznie ukierunkowały OG na tworzenie komplementarnych partnerstw** (ES-Pais Vasco, Litwa, Portugalia), nawet jeśli **zwiększyło to złożoność zarządzania projektem**. Pozytywny wpływ zaproszeń do składania wniosków na jakość i komplementarność partnerstw został ogólnie potwierdzony przez respondentów badania OG.

Nie należy jednak lekceważyć faktu, że silne proaktywne podejście administracji może mieć niepożądane skutki dla projektów OG lub zmienić równowagę w partnerstwach. Taki przypadek

odnotowano w Bułgarii i DE-Hessen, a potwierdziło to prawie 20% respondentów badania OG.

Interaktywny model innowacji i demokratyczne podejście w ramach OG były promowane za pośrednictwem zaproszeń do składania wniosków, pokazując rzeczywiste wysiłki IZ na rzecz ochrony zasad podejścia EIP-AGRI.

Chociaż wyniki są w dużej mierze zadowalające, studia przypadków (FR Bourgogne/Franche-Comté, ES-Pais Vasco, Litwa, Portugalia) pokazują, że **pełną świadomość i wspólne zrozumienie interaktywnego modelu innowacji można jeszcze poprawić, np. poprzez działania podnoszące świadomość oraz szkolenia, doradztwo i wsparcie innowacji organizowane w ramach AKIS.**

Ramka 4: Przygotowanie OG i projektów OG

Projektowanie i wdrażanie partnerskich, (często) wieloletnich projektów jest z natury złożone. Co więcej, projekt o prawdziwie eksperymentalnym charakterze (tj. testujący innowacyjne rozwiązania) wiąże się z pewnym stopniem niepewności i może wymagać stopniowych dostosowań.

Wiedząc o tym, w regulacjach i wytycznych EIP-AGRI podkreślono wartość dobrego przygotowania i opracowano dwuetapowe podejście do wyboru projektów OG. Pierwszy etap powinien być poświęcony przygotowaniu projektów OG, a drugi realizacji projektów OG.

Oczekuje się, że usługi wsparcia innowacji i doradcy pomogą zainteresowanym stronom zidentyfikować innowacyjne pomysły, znaleźć odpowiednich partnerów, zapoznać się z interaktywnym modelem innowacji i starannie opracować projekt. Celem etapu przygotowawczego jest zapewnienie zgodności z interaktywnym modelem innowacji w projekcie OG, radzenie sobie ze złożonością i zapobieganie niedociągnięciom w procesie współpracy i realizacji projektu, w maksymalnym możliwym zakresie.

Wielu rozmówców, zarówno po IZ, jak i ZO, przyznaje, jak ważne jest przygotowanie w celu zapewnienia sprawnego przebiegu współpracy i działań projektowych. Tak było w przypadku Irlandii, gdzie partner wiodący ZO wyraźnie podkreślił, że **dokładne przygotowanie, bardziej staranne i szczegółowe niż wymagane, okazało się niezwykle korzystne podczas wdrażania** (projekt postępował szybko i bez opóźnień).

Irlandzki Departament Rolnictwa zapewnił również **wsparcie finansowe na etapie składania wniosków, co było bardzo korzystne**. Komisja zwróciła również uwagę na rolę działań przygotowawczych jako czynnika sprzyjającego sprawnej realizacji projektów (na przykład w odniesieniu do zgodności z interaktywnym modelem innowacji i starannego planowania budżetu).

Dla przedstawiciela IZ w Holandii, wystarczający czas na przygotowanie i koordynacja są ważne, aby strony znalazły się po tej samej stronie. We FR-Burgundia/Franche-Comté, **przejście przez**

Proces przygotowania fazy powstawania OG, choć nieobowiązkowy, okazał się czynnikiem sukcesu w realizacji projektu.

Wspominając o wynikach ankiety z 2019 r., przedstawiciel IZ w Szwecji zgadza się, że wnioski, które przeszły przez oba etapy procesu selekcji, są zatwierdzane w znacznie większym, dodając, że eksperci zauważają, że **stworzenie OG stojącego za innowacją jest często ważniejszym czynnikiem sukcesu niż sama innowacja.**

W PT-Mainland etap przygotowawczy o nazwie "Bolsa de Iniciativas", zarządzany przez NRN, pozwolił na zdobycie zainteresowania ze strony interesariuszy, lepsze zaprojektowanie zaproszenia do składania wniosków i zapobieganie powielaniu OG w tych samych obszarach tematycznych. Narzędzie to zostało rozpowszechnione poprzez szeroko zakrojone działania komunikacyjne.

Zarówno Austria, jak i Litwa podkreślają rolę etapów przygotowawczych w okresie programowania 2023-2027. W Austrii tylko wdrażanie OG (krok 2) było finansowane w ramach PROW na lata 2014-2022. W bieżącym okresie przygotowanie (etap 1) będzie finansowane oddzielnie w ramach dedykowanych zaproszeń dla każdego etapu, aby zapewnić więcej czasu i elastyczności na tworzenie skutecznych projektów OG. Na Litwie będzie obowiązywać trzyetapowa procedura wyboru (odpowiednio wybór potencjalnych pomysłów na projekty, przygotowanie planów projektów i wdrażanie projektów) w celu zachęcenia rolników do większej aktywności w proponowaniu pomysłów dostosowanych do ich potrzeb.

Częściowo odmienne doświadczenia opisano w IT-Liguria, gdzie według przedstawiciela IZ **dwuetapowa procedura selekcji opóźniła realizację projektów OG** z szacowanego czasu 18 miesięcy do czterech-pięciu lat, stwierdzając, że "po czterech latach innowacja nie może być już uważana za taką". Należy jednak wspomnieć, że partner wiodący OG uważa pierwszą fazę za przydatną, ponieważ pozwoliła ona lepiej zdefiniować OG. W tej kwestii Komisja zasugerowała, że przygotowania (krok 1) powinny być ograniczone w czasie (maksymalnie jeden rok), a wybór projektów do realizacji (krok 2) powinien nastąpić szybko i bez opóźnień.

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

c. JC 3.3 - Zaproszenia do składania wniosków w ramach EPI OG zwiększyły możliwości szerszego wykorzystania innowacyjnych rozwiązań i rozwoju nowych połączeń oraz dalszej współpracy.

Artykuł 57 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013⁵⁰ stanowi, że OG rozpowszechniają wyniki swoich projektów, w szczególności za pośrednictwem sieci EPI. Oprócz tego obowiązek załącznik do wytycznych EIP-AGRI⁵¹ zawiera format, który należy stosować "zarówno do rozpowszechniania wyników po zakończeniu projektu, jak i do komunikacji na temat projektu w trakcie jego realizacji".

Komunikacja i rozpowszechnianie mają kluczowe znaczenie dla rozpowszechniania informacji o projektach OG, a tym samym wzmacniania i rozszerzania społeczności EIP-AGRI.

Oprócz transpozycji wymogu regulacyjnego związanego z rozpowszechnianiem wyników, zaproszenia do składania wniosków OG zazwyczaj zawierają warunki kwalifikowalności, zobowiązania i kryteria wyboru koncentrujące się na komunikacji i rozpowszechnianiu.

Na poziomie warunków kwalifikowalności niektóre IZ wymagały włączenia **planu komunikacji** do wniosku lub opisanie działań w zakresie komunikacji i rozpowszechniania w ramach planu projektu. Przykłady takich działań przedstawiono w studiach przypadku Bułgarii, ES-Pais Vasco, FR-Bourgogne/Franche-Comté, IT-Liguria, Niemiec i Portugalii.

Inne zaproszenia zawierały **ogólne zobowiązanie do komunikowania się / rozpowszechniania**, podczas gdy inne zawierały bardziej szczegółowe prośby o okresowe raportowanie działań i wyników projektu (DE-Hessen, podczas gdy Irlandia miała kryterium wyboru premiujące "regularne aktualizacje" dotyczące projektu OG) lub o włączenie **krajowych sieci informacyjnych i / lub sieci EIP AGRI jako kanału komunikacji / rozpowszechniania** (Austria, DE-Baden-W., IT-Liguria, Portugalia).

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez IZ, austriackie wezwania ZW określają szczegółową listę wymogów w zakresie komunikacji/rozpowszechniania, w tym półroczne sprawozdania, stronę internetową projektu oraz umieszczanie informacji w bazach danych UE i KOW.

W ES-Pais Vasco działania upowszechniające miały zostać przeprowadzone nie później niż dwa miesiące po dokonaniu płatności końcowej.

Kryteria wyboru były często stosowane w celu nadania priorytetu komunikacji i rozpowszechnianiu poprzez nagradzanie **jakości planu komunikacji** (Austria, ES-Pais Vasco, ES-Katalonia, FR-Bourgogne/Franche-Comté, IT-Liguria); **liczba działań i kanałów**, które projekt planował wykorzystać (Litwa przyznała wyższą ocenę za wykorzystanie co najmniej trzech różnych kanałów, podczas gdy przedstawiciel IZ z Portugalii wspominał, że zaproszenia do składania wniosków określały różne kanały, które mają być wykorzystane w celu uzyskania wyższej oceny: strony internetowe, konferencje, grupy fokusowe i specjalistyczne publikacje); oraz **szerszy poziom komunikacji i rozpowszechniania** (IT-Liguria przyznała stopniowo wyższą punktację działaniom w zakresie komunikacji/rozpowszechniania prowadzonym odpowiednio na poziomie lokalnym, krajowym lub w skali UE; Litwa zrobiła to samo w przypadku komunikacji i rozpowszechniania ukierunkowanego na poziom sektorowy, regionalny lub ponadnarodowy).

Zaangażowanie sieci NRN i EIP-AGRI, którego niektóre państwa członkowskie wymagały jako warunku kwalifikowalności (zgodnie z wymogami zawartymi w dokumencie

w przypadku sieci EIP, zostały potraktowane priorytetowo przez inne IZ na podstawie kryteriów wyboru). W Portugalii wezwano do corocznego rozpowszechniania działań i wyników projektów OG za pośrednictwem KSOW (w tym konkretnym przypadku wszyscy członkowie OG muszą być członkami KSOW). Irlandia przyznawała punkty organizacjom badawczym nawiązującym kontakty z krajową siecią naukową i uczestniczącym w krajowej konferencji EIP-AGRI w 2022 r.

Inne wspólne **kryterium wyboru odnosi się do liczby i znaczenia odbiorców**, do których skierowana jest komunikacja i rozpowszechnianie (ES-Pais Vasco, ES-Cataluña, FR-Bourgogne/Franche-Comté, Irlandia, Szwecja). Sformułowane w szerszy lub bardziej szczegółowy sposób, kryterium to miało na celu zmierzenie potencjału szerszego wykorzystania innowacyjnych rozwiązań i efektu rozlewania się projektów OG.

W Polsce kryterium to zostało wykorzystane do priorytetyzacji projektów OG w oparciu o korzyści ekonomiczne i społeczne, a także sektorową i geograficzną skalę zastosowania innowacyjnych rozwiązań.

Należy zauważyć, że Komisja uważa ten rodzaj kryterium za bardzo przydatny, jeśli jest prawidłowo stosowany. Jednak przedstawiciele DG AGRI zwrócili również uwagę, że niektóre innowacje potrzebują czasu, aby się rozwinąć i zostać zaakceptowane przez przeciętnego rolnika. Kryteria wyboru, w których priorytetem jest szybkie rozpowszechnianie innowacyjnych rozwiązań, mogą nie sprzyjać innowacjom w bardzo nowatorskich kwestiach lub projektom dotyczącym obiecujących rynków niszowych.

Na Litwie obowiązywał warunek kwalifikowalności wymagający wykazania rezultatów projektu w co najmniej 10 gospodarstwach oraz kryterium wyboru nadające priorytet szerszemu zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań (ponad 20 gospodarstw otrzymywało maksymalną liczbę punktów).

Portugalia wyznaczyła wyższy poziom ambicji i nagradzała **międzynarodowe projekty OG**, co według słów przedstawiciela IZ było bardzo pozytywne, ponieważ umożliwiło bogatszą wymianę doświadczeń z OG z innych krajów.

Zaproszenia OG z pewnością przyczyniły się do przyciągnięcia uwagi OG do komunikacji i rozpowszechniania, które przy braku konkretnych wymagań i zachęt mogły być postrzegane jako drugorzędny lub marginalny cel projektów OG, szczególnie po zakończeniu projektu. Według partnera wiodącego OG w studium przypadku IT-Liguria, **zasady określone w zaproszeniu były decydującym czynnikiem dla "kilku" zrealizowanych działań**, mówiąc "następnym razem zrobimy to lepiej". Tym, co w szczególności uniemożliwiło grupie inwestowanie w komunikację i rozpowszechnianie, był brak dedykowanej profesjonalnej postaci w ramach partnerstwa.

Opinię tę zdają się potwierdzać doświadczenia litewskich ZO, gdzie konsultant odgrywał kluczową rolę w zapewnianiu komunikacji i rozpowszechniania informacji w trakcie trwania projektu. W bułgarskich ZO komunikacja i rozpowszechnianie były często przejmowane przez instytuty badawcze i rozpowszechniane za pośrednictwem ich stron internetowych.

W Holandii (projekt "Wodorosty morskie w zdrowej hodowli bydła mlecznego") kilku partnerów wykorzystało własne kanały komunikacji do informowania o projekcie. Zgodnie z sugestią Komisji, komunikacja i rozpowszechnianie informacji prowadzone przez instytuty badawcze mogą nie być idealnym kanałem dotarcia do rolników i innych praktyków, podczas gdy rolnicy i doradcy korzystający z własnych narzędzi

komunikacyjnych jako członkowie OG skuteczniej rozpowszechniają informacje i wyniki.

⁵⁰ Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013.

⁵¹ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wytyczne w sprawie programowania innowacji i wdrażania europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, 17 lutego 2016 r.

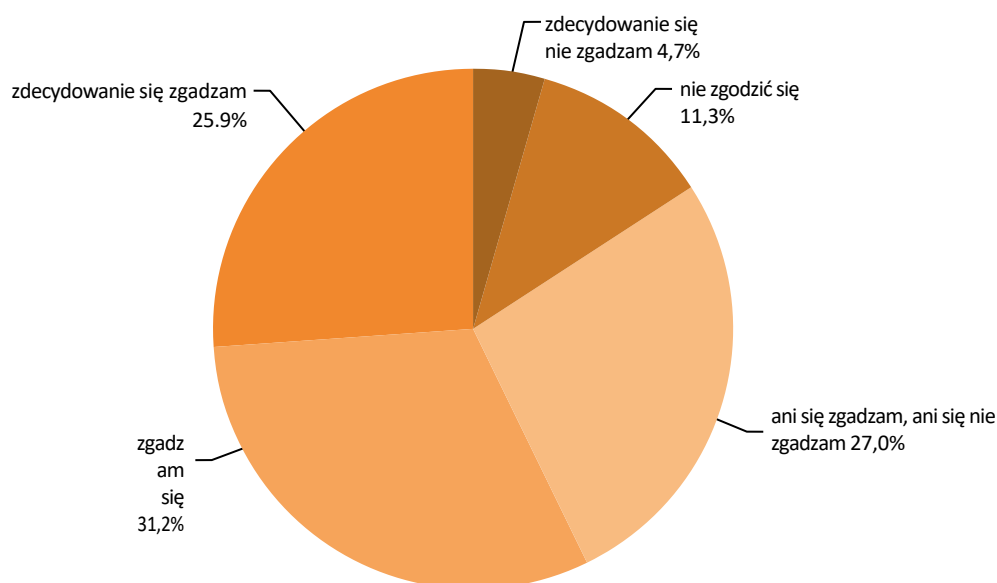
Główny partner jednego ze studiów przypadku w Holandii ("Precyzja z technologią w zarządzaniu użytkami zielonymi") stwierdza, że opis komunikacji i rozpowszechniania został uwzględniony w projekcie, a powiązane działania zostały wykonane, zgodnie z wymogami zaproszenia. Podobnie, jedno z ustaleń grupy fokusowej przeprowadzonej z partnerami OG w ES-Pais Vasco wskazuje, że **kryteria kwalifikowalności i wyboru były istotne głównie dla rozpowszechniania projektu**, ponieważ było to obowiązkowe.

Przedstawiciele IZ we Francji-Bourgogne/Franche-Comté i w Polsce stwierdzili, że trudno jest ocenić rzeczywisty wpływ zaproszeń do składania wniosków faworyzujących

komunikacja i rozpowszechnianie. W tym drugim **przypadku wszystkie zaproszenia określały zasady komunikacji i rozpowszechniania, ale wyniki tych działań w dużym stopniu zależały od jakości konkretnych OG**. Może to wskazywać, że zasady nie były wystarczająco szczegółowe, aby wpłynąć na wybór pod względem jakości rozpowszechniania.

Około 57% respondentów badania OG zgadza się lub zdecydowanie zgadza się, że zaproszenia odegrały rolę w proszeniu o "planowanie i realizację działań komunikacyjnych i upowszechniających". Kolejne 27% respondentów jest neutralnych, a 16% nie zgadza się lub zdecydowanie nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

Rysunek 51: Opinie partnerów OG na temat zakresu, w jakim wezwania OG wymagały planu i realizacji działań w zakresie komunikacji i rozpowszechniania informacji

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=382 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Na pytanie, które elementy zaproszeń i procedur OG mogą sprzyjać pomyślnym wynikom projektu, tylko 57 z 233 respondentów ankiety wśród interesariuszy umieściło wymóg "opracowania i wykonania planu komunikacji i rozpowszechniania" wśród trzech najważniejszych elementów, które powinny zawierać zaproszenia OG.

Wśród 57 respondentów traktujących priorytetowo komunikację i rozpowszechnianie, reprezentowane są wszystkie kategorie respondentów, ale około jedna trzecia (18) to naukowcy, a 23 to podmioty "instytucjonalne" EIP-AGRI (np. IZ, krajowe sieci WPR, organy koordynujące EIP-AGRI i usługi wsparcia innowacji). Ponadto siedmiu doradców/organów doradczych uznało rolę wymogów w zakresie komunikacji/rozpowszechniania w zaproszeniach do składania wniosków OG. W szczególności 24 ze 101 respondentów, którzy wcześniej uczestniczyli w projektach OG, nadało priorytet opracowaniu i realizacji planu komunikacji i rozpowszechniania.

Wynik ten nie oznacza, że według zainteresowanych stron zaproszenia do składania wniosków w ramach OG nie powinny sprzyjać komunikacji i rozpowszechnianiu. W tym pytaniu

ankietowym wymagania "konkurujące" o pierwszą trójkę były kluczowymi czynnikami podejścia OG EIP (tj. zaspokajanie potrzeb użytkowników końcowych, tworzenie partnerstw z uzupełniającą się wiedzą specjalistyczną,

wykorzystanie narzędzi upraszczających i zapewnienie demokratycznego uczestnictwa w ZO). Liczba ta uzupełnia jednak ogólny wniosek z badania, zgodnie z którym zaproszenia do OG powinny w jeszcze bardziej koncentrować się na komunikacji i rozpowszechnianiu.

Poza opracowywaniem **zaproszeń** do składania wniosków, **IZ** dysponują **dalszymi skutecznymi i bezpośrednimi narzędziami służącymi poprawie widoczności projektów OG**, o czym świadczą wyniki niemieckich, irlandzkich i szwedzkich studiów przypadku.

W Niemczech władze regionalne stworzyły **instytucjonalne środowisko AKIS, które maksymalizuje możliwości dla OG w zakresie komunikacji i tworzenia sieci kontaktów.**

Jak wyjaśnił przedstawiciel DE-Baden-W. , wnioskodawcy biorący udział w konkursach OG są początkowo uświadamiani o znaczeniu **prezentowania projektów i ich wyników pośrednich podczas wydarzeń informacyjnych**. Na przykład na początku realizacji projektu (wniosek o finansowanie i zatwierdzenie), za każdym razem, gdy ubiegają się o płatność i podczas **corocznych wydarzeń networkingowych**. Ponadto niemieckie Ministerstwo Obszarów Wiejskich i Ochrony Konsumentów organizuje **coroczne wydarzenie poświęcone transferowi wyników EIP- AGRI**, podczas którego OG mogą prezentować wyniki.

swoich projektów szerokiego gronu naukowców, stowarzyszeń, administratorów i innych zainteresowanych stron. OG są również zobowiązane **do przedstawienia wyników projektu odpowiednim departamentom ministerstwa** oraz do komunikowania/rozpowszechniania wyników projektu za pośrednictwem strony internetowej ministerstwa poświęconej EPI.

W DE-Hessen przedstawiciel IZ wskazuje na rolę Niemieckiego Centrum Networkingu ⁵², które dało OG możliwość **tworzenia krótkich filmów wideo**. Informacje o **wydarzeniach sieciowych, dniach otwartych** itp. były rozpowszechniane przez różne podmioty regionalne. **Na stronie internetowej ministerstwa** opublikowano arkusze informacyjne, plakaty i interaktywną mapę ze wszystkimi finansowanymi projektami OG.

W Irlandii **Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich była kluczowym podmiotem sieciującym i rozpowszechniającym EIP-AGRI**. Niewyczerpująca lista interesujących usług i narzędzi dostarczanych irlandzkim OG jest dostępna na stronie internetowej NRN i obejmuje:

Interaktywna baza danych "One-Stop-Shop".

Krajowa konferencja EIP-AGRI w listopadzie 2022 r.

¹ Gościnny blog EIP-AGRI zapewniający platformę do prezentowania i podkreślania różnorodności innowacyjnych inicjatyw różnych podmiotów.

Seria wideoblogów **rolniczych na YouTube, w których uczestniczą** rolnicy zaangażowani w irlandzkie projekty OG w całym .

¹ Broszura zatytułowana "EIP-AGRI: Irlandzkie Grupy Operacyjne 2019". Celem tej broszury było podkreślenie i promowanie 23 irlandzkich grup operacyjnych EIP-AGRI finansowanych w ramach irlandzkiego PROW na lata 2014-2020.

W Szwecji IZ zwraca uwagę, że OG są zapraszane na spotkania KSOW odbywające się mniej więcej dwa razy w roku i oferowane są im **szkolenia** dotyczące współpracy z mediami i rozpowszechniania wyników. Ponadto IZ bada nowe, bardziej nieformalne sposoby regularnych spotkań ZO, wymiany doświadczeń i rozwiązywania wspólnych problemów.

Mimo że wezwania OG wymagają działań w zakresie komunikacji i rozpowszechniania, czasami w bardzo szczegółowy sposób, niektóre OG skupiły się na takich działaniach tylko w ograniczonym zakresie.

Jak wyjaśnili niektórzy respondenci studium przypadku (IT-Liguria, Litwa), dla rolników i innych kategorii interesariuszy komunikacja i rozpowszechnianie nie są zwykłymi zadaniami "biznesowymi jak zwykle" i nie zawsze są postrzegane jako rdzeń projektów OG. I odwrotnie, **mobilizacja odpowiednich umiejętności w ramach partnerstwa może mieć kluczowe znaczenie dla pomocy OG w dotarciu do szerszego grona odbiorców i stworzeniu możliwości dalszej współpracy**. Bułgarski projekt OG i projekt dotyczący wodorostów w Holandii stanowią przykłady partnerstw, w których dostępna była wiedza specjalistyczna i kanały komunikacji i rozpowszechniania.

Ponadto, wykwalifikowane osoby spoza partnerstwa w ramach szerszego AKIS mogą być poszukiwane do pomocy OG (personel komunikacyjny NRN, usługi wsparcia innowacji, doradcy, trenerzy itp.)

Utrzymując ogólny wymóg skupienia się na komunikacji i rozpowszechnianiu (np. poprzez konkretny plan), **przyszłe OG**

W zaproszeniach do składania wniosków można stosować kryteria wyboru, aby priorytetowo traktować zaangażowanie odpowiednich partnerów w komunikację i rozpowszechnianie (np. doradców) lub rekrutację ekspertów do realizacji planu komunikacji i rozpowszechniania. Rola doradców jako kluczowych podmiotów w rozpowszechnianiu informacji o projektach OG wśród szerszej publiczności została podkreślona przez Komisję i przedstawiciela sieci WPR UE, wskazując na potrzebę zapewnienia lepszego szkolenia i doradców. W tym sensie **przekrojowy cel AKIS WPR na lata 2023-2027, łączący współpracę ze szkoleniami i interwencjami doradczymi, ma potencjał do stworzenia bardziej zintegrowanego środowiska innowacji**.

Oprócz zaproszeń, studia przypadków (Irlandia, Niemcy, Szwecja) podkreśliły już rolę podmiotów instytucjonalnych (KSOW, IZ, organy rządowe) w rozpowszechnianiu informacji o OG.

d. JC 3.4 - Wymogi administracyjne i/lub techniczne zaproszenia do składania wniosków zmniejszyły obciążenie administracyjne i uprościły realizację projektu.

Projekty OG zostały wybrane i sfinansowane w ramach PROW, zgodnie z warunkami określonymi w przepisach EFRROW. Zwykły proces administracyjny przewiduje, że OG przygotowują i składają wnioski (w procedurze dwu- lub jednoetapowej), przechodzą proces selekcji i, jeśli się powiedzie, otrzymują dotację na realizację swoich projektów i zgłaszają wydatki, składając jeden lub więcej wniosków o płatność.

Proces selekcji przewidziany w art. 49 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 ⁵³ ma zastosowanie do współpracy EPI-AGRI. W przypadku projektów OG **potrzeba zagwarantowania przejrzystych procedur często wymagała zapewnienia odpowiedniej wiedzy specjalistycznej** ⁵⁴ oraz **wyznaczenia doraźnych procedur oceny i komitetów dysponujących wystarczającą wiedzą specjalistyczną w terenie**. Na przykład w FR-Bourgogne/Franche-Comté procesowi selekcji towarzyszyły przesłuchania organizowane przez zgromadzenie ogólne w celu bardziej dogłębnego zrozumienia projektów OG, co przedstawiciele IZ uważają za czynnik sukcesu we wdrażaniu.

Złożoność i długość tych procesów znacznie się różnią ze względu na krajowe/regionalne systemy administracyjne i inne zmienne (czynniki egzogeniczne, takie jak COVID-19, z pewnością wpłynęły na postęp wielu projektów).

Środki upraszczające zostały jednak zidentyfikowane zarówno w ramach rozporządzeń UE, jak i w praktyce ⁵⁵. Wśród nich znajdują się lekkie formularze wniosków, wykorzystanie szablonów, procedury cyfrowe i uproszczone opcje kosztów (SCO). Poniższa analiza pokaże, w jakim stopniu zastosowano opcje uproszczenia i jak wpłynęło to na projekty OG.

Tylko 21% respondentów badania OG zgadza się lub zdecydowanie zgadza się, że wezwania OG "ograniczyły obciążenie administracyjne OG i uprościły wdrażanie". I odwrotnie, 55% respondentów zdecydowanie nie zgadza się (ta opcja została wybrana przez jedną trzecią respondentów) lub nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

⁵² Niemieckie Centrum Sieci dla Obszarów Wiejskich: Deutsche Vernetzungsstelle Ländliche Räume, DVS, <https://www.dvs-gap-netzwerk.de/>.

⁵³ Rozporządzenie (UE) nr 1305/2013. Artykuł 49 przewiduje określenie i stosowanie kryteriów wyboru do celu "zapewnienia równego traktowania wnioskodawców, lepszego

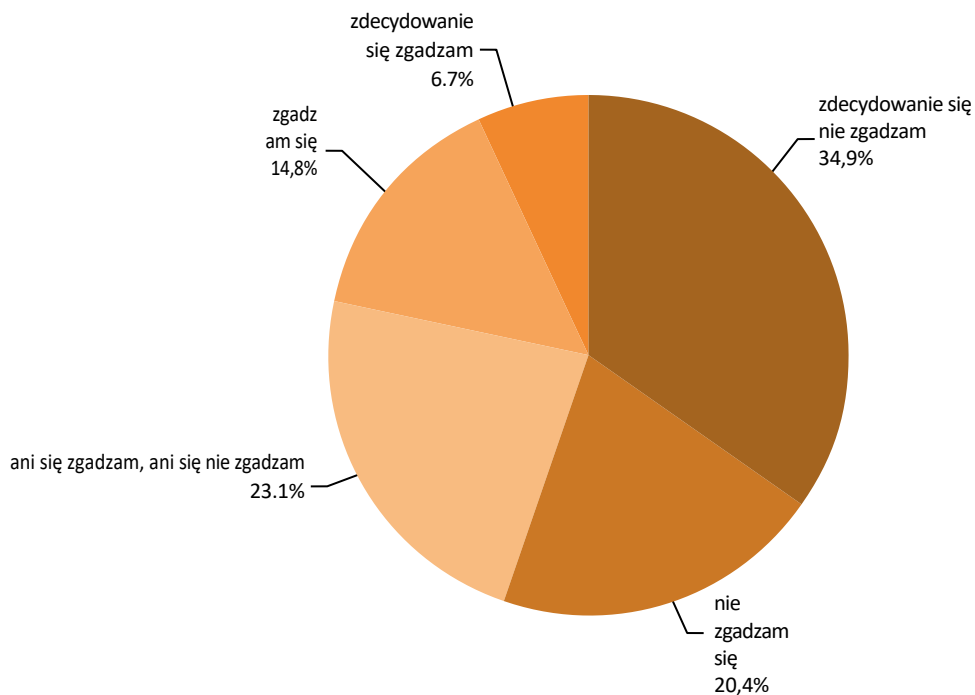
wykorzystania zasobów finansowych i ukierunkowania środków zgodnie z priorytetami Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich".

⁵⁴ Seminarium EIP-AGRI "Moving EIP-AGRI implementation forward", Ateny, Grecja, 10-11 maja 2017 r., sprawozdanie końcowe.

⁵⁵ Seminarium EIP-AGRI "Moving EIP-AGRI implementation forward", Ateny, Grecja, 10-11 maja 2017 r.; Seminarium EIP-AGRI "From Operational Group project to impact. Budowanie ekosystemu innowacji na przyszłość", Umbria, Włochy, 17-18 października 2018 r. Raport końcowy.

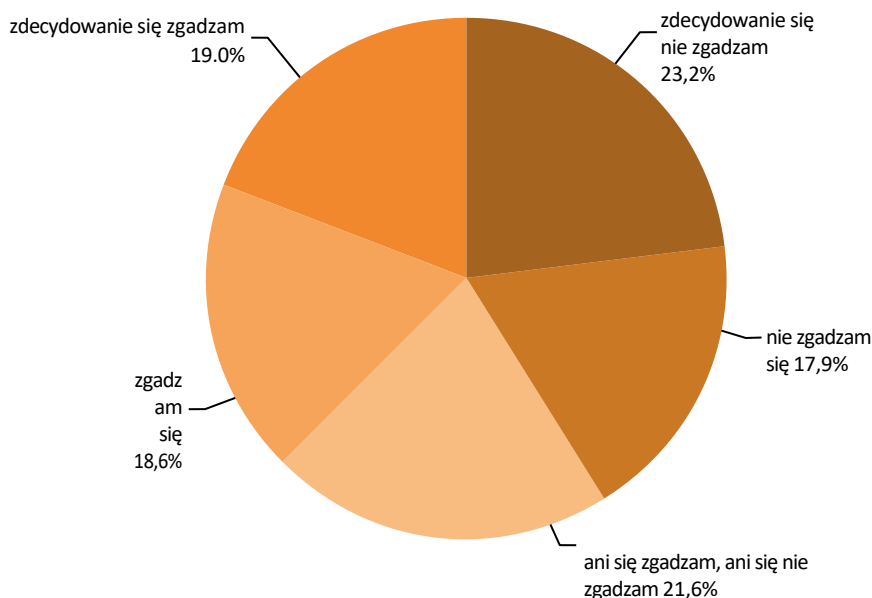
Rysunek 52: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG ograniczyły obciążenia administracyjne i uprościły wdrażanie

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=372 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

Odpowiedzi na pytanie, czy wezwania utrudniały osiągnięcie wyników, ponieważ "zmuszały OG do przestrzegania niepotrzebnych i uciążliwych wymogów", są bardziej zniuansowane. Około 37% odpowiedzi zdecydowanie zgadza się lub zgadza się z tym stwierdzeniem, podczas gdy 41% zdecydowanie nie zgadza się lub nie zgadza się. Wyniki te mogą być postrzegane jako częściowo sprzeczne z poprzednimi, ale mogą również oznaczać, że **obciążenie administracyjne nie uniemożliwiło projektom osiągnięcia wyników (tj. wyniki zostały osiągnięte pomimo obciążenia administracyjnego)**.

Rysunek 53: Opinie partnerów OG na temat stopnia, w jakim wezwania OG zmusiły OG do spełnienia niepotrzebnych i uciążliwych wymogów

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=379 z 458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący)

W ostatnim pytaniu ankiety zapytano partnerów OG o ich stopień zadowolenia z sześciu elementów administracyjnych: wymagań dotyczących treści wniosku, czasu między zaproszeniem a terminem składania wniosków, czasu między złożeniem wniosku a wyborem, czasu między wyborem a pierwszą płatnością, wymagań dotyczących otrzymywania płatności oraz czasu potrzebnego na otrzymanie płatności.

Najwyższy stopień zadowolenia jest związany z wymaganiami

dotyczącymi treści aplikacji (tylko 18% jest niezadowolonych lub bardzo niezadowolonych) i

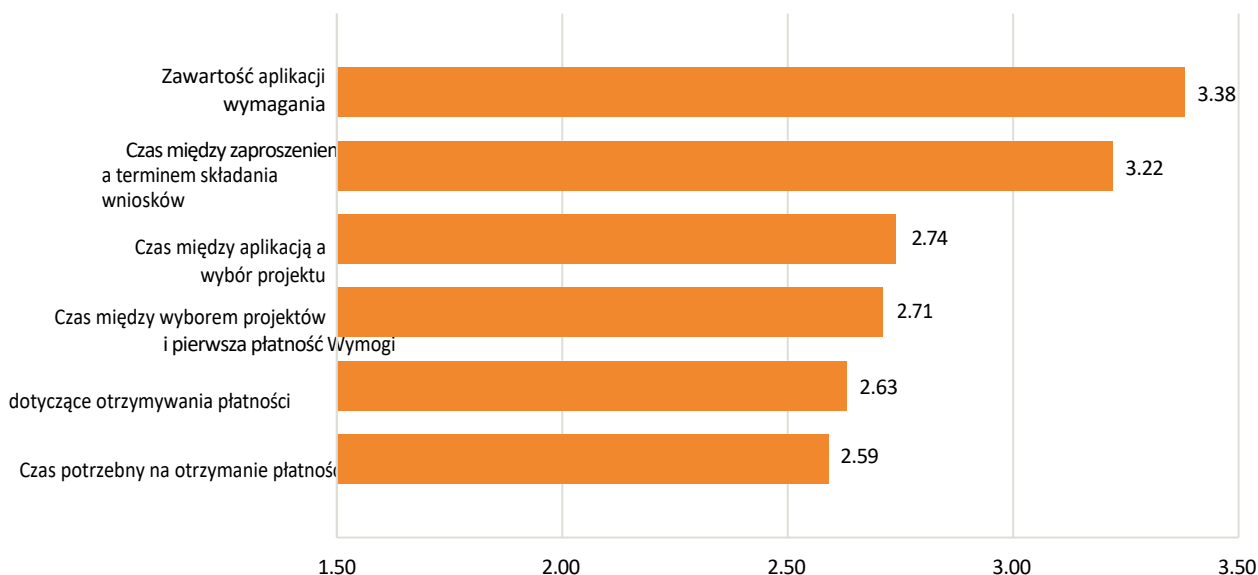

czas między zaproszeniem a terminem składania wniosków (jednak z mniej pozytywnymi wynikami: niezadowolonych lub bardzo niezadowolonych respondentów jest 27%).

Chociaż ich średnia ocena zawsze wynosi ponad 2,5 w 5-stopniowej skali, jeśli chodzi o cztery pozostałe elementy administracyjne, niezadowolonych lub bardzo niezadowolonych respondentów jest więcej niż zadowolonych lub bardzo zadowolonych.

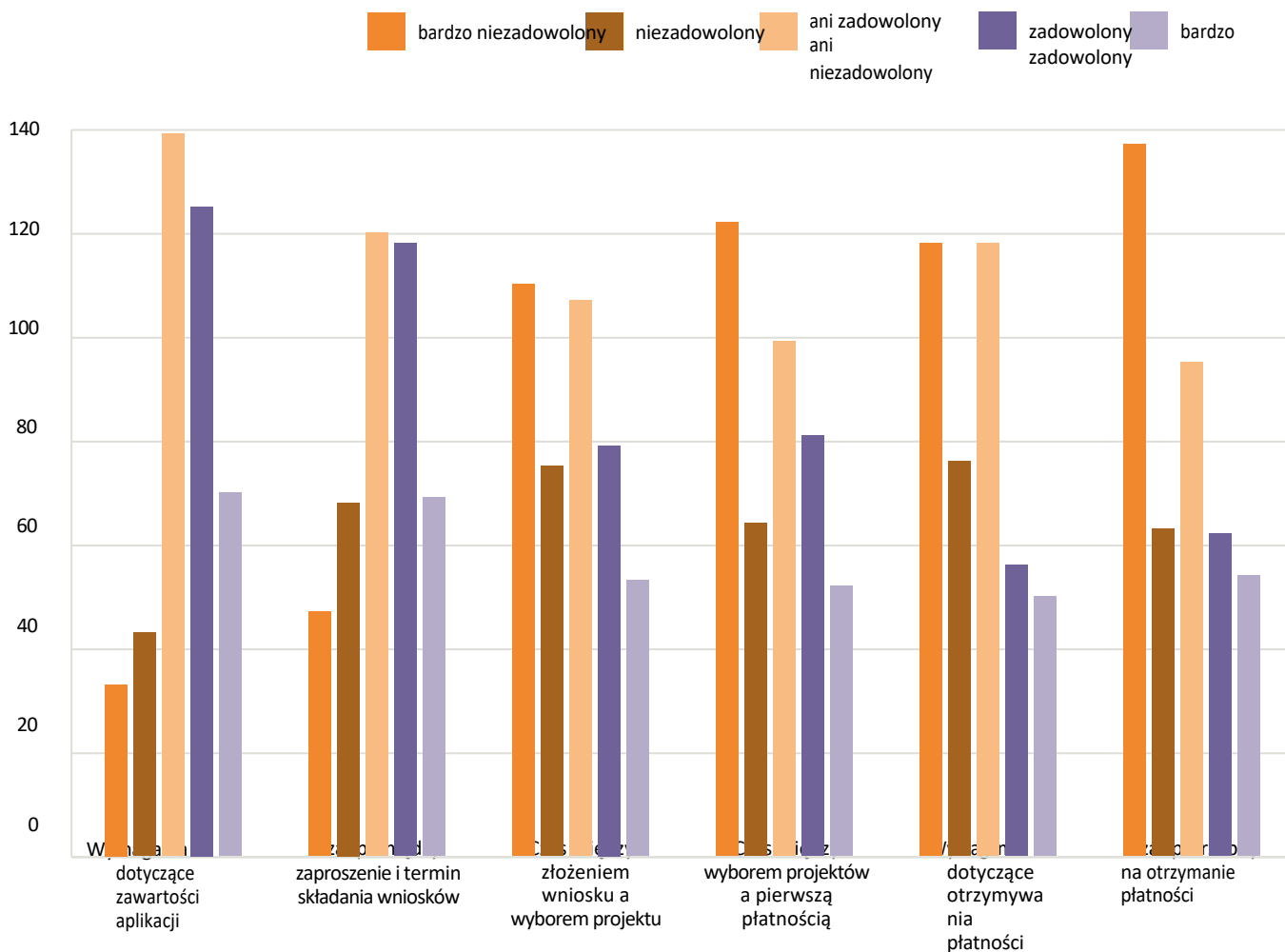
Wykres 54: Stopień zadowolenia z aspektów administracyjnych

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane ankietowe OG (N=458 odpowiedzi ankietowych - partnerzy wiodący) (w skali od 1, bardzo niezadowolony do 5, bardzo zadowolony)

W odniesieniu do czasu między złożeniem wniosku a wyborem projektu oraz między wyborem a pierwszą płatnością, odpowiedzi negatywne stanowią 43-44%, podczas gdy pozytywne 31%. Różnica jest jeszcze większa, jeśli chodzi o zadowolenie z wymogów otrzymywania płatności (46% ocen negatywnych wobec 25% pozytywnych) i czasu potrzebnego na otrzymanie płatności (48% ocen negatywnych i 28% pozytywnych).

Wykres 55: Stopień zadowolenia z aspektów administracyjnych (szczegóły)

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. ewaluacji WPR - dane z ankiety OG (N=458 odpowiedzi na ankietę - partnerzy wiodący). Liczba

respondentów

Czterdziestu ośmiu (48) respondentów wypowiedziało się na temat dwóch ostatnich pytań ankiety, a większość komentarzy dotyczyła obciążeń administracyjnych. W szczególności **partnerzy wiodący OG narzekają na długość procedur, trudność w przestrzeganiu zasad agencji płatniczych, niestabilność zasad od wezwania do wezwania lub z roku na , zbyt dużą biurokrację i papierkową robotę związaną z procesami składania wniosków, rejestracji i raportowania.**

Niektóre komentarze podkreślają, że projekty innowacyjne powinny mieć większą elastyczność w odniesieniu do zasad dotyczących budżetu i wydatków. Inni uważają, że obciążenie administracyjne dla OG jest większe niż w przypadku programów Horyzont.

Dla interesariuszy EIP-AGRI, którzy odpowiedzieli na drugą ankietę, **uproszczenie jest drugą najbardziej preferowaną opcją, która może sprzyjać pomyślnym wynikom projektu.** Spośród 163 interesariuszy, którzy umieścili uproszczenie na liście trzech najważniejszych czynników, 119 to specjaliści, firmy lub organizacje, które potencjalnie mogłyby być partnerami OG, a 44 to podmioty instytucjonalne, w tym IZ.

Studia przypadków zapewniają głębszy wgląd w kwestie obciążeń administracyjnych, badając, w jaki sposób wpłynęły one na projekty OG i jakie rozwiązania są znajdowane w celu uproszczenia wdrażania.

We wszystkich studiach przypadku obciążenia administracyjne dla OG są postrzegane jako problem, z wyjątkiem Irlandii, gdzie nie wspomniano o żadnych poważnych problemach.

Administracja projektu jest ogólnie postrzegana jako czasochłonna, stresująca działalność, która jest podobno "bardziej złożona niż techniczny rozwój projektu" (partner wiodący OG w DE-Baden-W.) lub "rodzaj uścisku bez jakiegokolwiek elastyczności" (uczestnicy grupy fokusowej projektu wodorostów OG w Holandii). Czasami kwestie administracyjne są czynnikiem skłaniającym do porzucenia projektu (jak wynika z wywiadu z bułgarskim partnerem wiodącym) lub rezygnacji z ubiegania się o nowe projekty (partner wiodący w DE-Hessen).

Aplikacje, choć w niektórych przypadkach uciążliwe (według doniesień "niezbyt proste" w ES-Cataluña, "łatwe, ale wymagające dużo pracy" w

Szwecja i "bardzo czasochłonne" w DE-Baden-W.), **nigdy nie są wymieniane jako najtrudniejszy aspekt.** Odkrycie to jest spójne z wynikami ankiety OG.

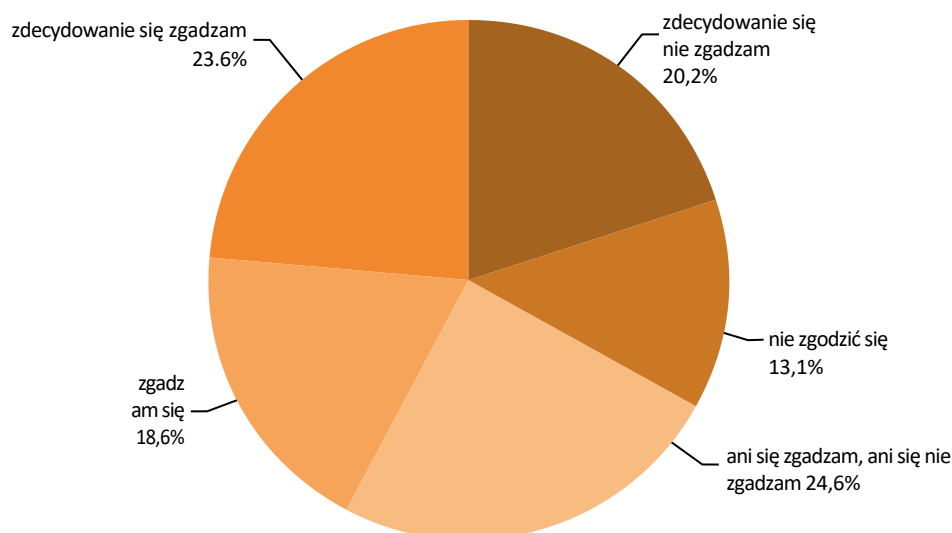
IZ, z którymi przeprowadzono wywiady w kontekście studiów przypadku, zapewniły kilka **narzędzi upraszczających specjalnie, ale nie wyłącznie, dla etapu składania wniosków.** Obejmują one szablony, instrukcje i narzędzia cyfrowe do budżetowania (np. Bułgaria, IT-Liguria, Portugalia, Szwecja), wnioski elektroniczne lub systemy informacyjne przeprowadzające automatyczne kontrole (np. IT-Liguria, Litwa, Portugalia, Szwecja), procedury mające na celu zmniejszenie liczby dokumentów wymaganych od wnioskodawców (w Bułgarii IZ otrzymuje dokumenty od innych służb publicznych, a nie od wnioskodawców; na Litwie agencja płatnicza nigdy nie prosi beneficjentów o dokumenty lub zaświadczenia, które można znaleźć w rejestrach krajowych) oraz "lekkie" formularze wniosków (np. Portugalia).

Według przedstawicieli IZ, partnerów wiodących i partnerów OG bardziej kłopotliwy aspekt wiąże się z kwestiami budżetowymi, kwalifikowalnością wydatków, **sprawozdawczością i płatnościami.** Główne obawy dotyczą opóźnień/długich terminów zatwierdzania sprawozdań finansowych (Bułgaria, IT-Liguria, FR-Bourgogne/Franche-Comté, Portugalia, Szwecja), trudności w sprawozdawczości (Austria, DE-Baden-W., Portugalia), kwestii związanych z niekwalifikowalnymi fakturami cyfrowymi (DE-Hesja) i szczególnych wymogów (w IT-Ligurii konieczne było powiadomienie uczestników na pięć dni przed spotkaniami, aby powiązane koszty godzinowe były kwalifikowalne).

W ES-Cataluña, gdzie partner wiodący OG uważa terminy płatności od trzech do sześciu miesięcy za normalne, zarówno przedstawiciel IZ, jak i partner wiodący wspominają o wymogu przedstawienia trzech ofert w celu udowodnienia, że proponowane koszty są uzasadnione, jako o trudnym i uciążliwym aspekcie.

Opierając się ponownie na wynikach ankiety OG, 42% głównych partnerów OG zdecydowanie zgadza się lub zgadza się, że "wezwania OG ustanawiają zbyt surowe ograniczenia budżetowe". Większość respondentów ma jednak bardziej neutralny lub pozytywny stosunek do tej kwestii.

Rysunek 56: Opinie partnerów OG na temat zakresu, w jakim zaproszenia OG ustanawiają zbyt surowe ograniczenia budżetowe

SCO, o których mowa w art. 67 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013⁽⁵⁶⁾, są ważnym czynnikiem upraszczającym, ponieważ ich stosowanie zmniejsza obciążenia administracyjne zarówno dla beneficjentów, jak i administracji.

W kontekście 15 studiów przypadku dziewięć IZ zastosowało **ryczałtowaną stawkę kosztów pośrednich** (zazwyczaj obliczaną na podstawie całkowitych kwalifikowalnych kosztów personelu lub całkowitych kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich). W ES-Cataluña koszty koordynacji i personelu są opłacane ryczałtowo w ramach określonych pułapów budżetowych.

Dwa państwa członkowskie (Polska i Szwecja) stosowały **kwoty ryczałtowe**. W Polsce ta forma uproszczonych kosztów została zastosowana do projektów dotyczących krótkiego łańcucha dostaw i rynku lokalnego. Austria płaci za ustanowienie OG za pomocą ryczałtu od 2023 r., podczas gdy Bułgaria planowała wykorzystać kwoty ryczałtowe na koszty przygotowawcze, ale następnie zdecydowała się nie wdrażać fazy przygotowawczej OG.

Trzy IZ (DE-Hesja, IT-Liguria, Litwa) zastosowały **koszty jednostkowe** w celu pokrycia wydatków na personel. W Niemczech ryczałtowa stawka została podobno zastosowana do "nieodpłatnej pracy" właścicieli firm i wolontariuszy. W FR-Bourgogne/Franche-Comté koszty jednostkowe zostały wprowadzone w nowym programie i pozwolą **płacić rolnikom za czas poświęcony na pracę na rzecz projektu (według przedstawiciela IZ nie było to możliwe w PROW na lata 2014-2022, co ograniczało udział rolników w projektach OG)**.

Jedną z kwestii administracyjnych często podnoszonych przez ZO dotyczy elastyczności w odniesieniu do modyfikacji projektu i zasad budżetowych. Zaproszenia OG wymagają szczegółowego planowania projektu, w tym określenia wydatków i, od samego początku. Z doświadczenia niektórych ZO wynika jednak, że otwartość IZ na dostosowanie się i uzgodnienie rozsądnych modyfikacji, szczególnie w przypadku nieoczekiwanych zdarzeń, byłaby bardzo pożądana.

Dla niektórych OG wnioskowanie o zmianę projektu okazało się szczególnie uciążliwym procesem. W uczestnicy grupy fokusowej zauważają, że projekty innowacyjne, jako naturalnie podlegające dostosowaniom i adaptacjom, wymagałyby szczególnej elastyczności w zakresie oceny i rozliczania. Podobny punkt dotyczący nieprzewidywalności kosztów w projektach innowacyjnych został podniesiony przez partnera wiodącego w DE-Baden-W.

W Holandii projekt wodorostów morskich złożył wniosek o realokację części funduszy projektu, który według doniesień został odrzucony po długiej i stresującej dyskusji z władzami.

W ramach PROW na lata 2014-2022 zaliczki na działania w ramach współpracy zazwyczaj nie są kwalifikowalne lub są bardzo . Zarówno w Bułgarii, jak i w DE-Baden-W. doprowadziło to do tego, że OG lub partnerzy wiodący pożyczali pieniądze z banku lub od innych członków OG, aby rozpocząć działania projektowe. **Jednak w WPR na lata 2023-2027 zaliczki kwalifikują się do projektów współpracy, co stanowi zachętę do udziału drobnych rolników i przedsiębiorstw, które z trudem mogą zapewnić własne finansowanie.** Kwestia braku wynagradzania rolników za czas spędzony na pracy w projektach OG - ponieważ w niektórych przypadkach nie był to koszt kwalifikowalny - została również podniesiona podczas wywiadów z przedstawicielami Komisji i sieci WPR UE jako czynnik utrudniający aktywne zaangażowanie rolników.

Studia przypadków wykazały również pozytywne wnioski dotyczące uproszczenia. **Wielu rozmówców podkreślało, że od początku okresu programowania sytuacja uległa poprawie i**

Dalsze ulepszenia są przewidywane lub już wdrożone w 2023-2027.

W FR-Bourgogne/Franche-Comté i Polsce instytucje zarządzające z powodzeniem poradziły sobie z częstymi błędami początkowo zaobserwowanymi odpowiednio we wnioskach o płatność i wnioskach o dofinansowanie. W DE-Baden-W. zrzuty ekranu ze stron internetowych są obecnie akceptowane jako dowód zasadności kosztów. Austria i Bułgaria wprowadziły procedury zapewniające zamknięcie projektów, w których innowacyjne rozwiązania nie spełniłyby obietnic, bez poważnych konsekwencji finansowych dla OG. IT-Liguria planuje zmniejszyć liczbę dokumentów wymaganych na etapie składania wniosków.

Dane ankietowe i studia przypadków potwierdzają, że **obciążenie administracyjne jest trudnym aspektem dla projektów EPI OG i potencjalnie utrudniającym osiągnięcie wyników projektu.**

Liczba i charakter wymogów, złożoność i długość procesów raportowania i płatności oraz postrzegany brak elastyczności w zasadach wdrażania to najczęstsze obawy wśród partnerów OG.

Niemniej jednak w okresie programowania zaobserwowano pozytywne zmiany (kwestie obciążeń administracyjnych były stopniowo rozpoznawane i rozwiązywane na poziomie IZ) i wyciągnięto wnioski na przyszłość.

Potencjał dalszego uproszczenia tkwi w bardziej powszechnym stosowaniu SCO, w szczególności kosztów jednostkowych na pokrycie wynagrodzeń i kosztów wiedzy specjalistycznej oraz kwot ryczałtowych, przynajmniej w odniesieniu do kosztów przygotowawczych. Większe wykorzystanie SCO jest również zdecydowanie zalecane przez Komisję.

5.3.3 Wnioski z pytania badawczego nr 3

Pytanie to koncentrowało się na krajowym i regionalnym **podejściu do instrumentu PO IG**, tj. kompleksowym środowisku wdrażania, w tym strategiach PROW, zaproszeniach do przygotowania i realizacji projektów PO IG oraz systemach administracyjnych zaprojektowanych do wyboru i finansowania projektów PO IG.

Analiza wykazała, że **IZ podjęły rzeczywiste wysiłki w celu zrozumienia i stosowania zasad EPI OG** - a mianowicie podejścia do identyfikacji potrzeb, interaktywnego modelu innowacji oraz nacisku na komunikację i rozpowszechnianie.

Chociaż wytyczne Komisji nie zostały przetłumaczone, instytucje UE i sieć EIP-AGRI ciężko pracowały, aby przenieść podstawowe idee tego nowego instrumentu polityki, który został przetransponowany do systemów wdrażania i wzmocniony poprzez warunki kwalifikowalności i kryteria wyboru w zaproszeniach do składania wniosków, przy ogólnie dobrym poziomie spójności.

Ogólnie rzecz biorąc, należy zauważyć, że **połączenia - jeśli są uważane za jedyne źródło uzyskiwania dobrych wyników z OG - nie zawsze robiły różnicę.** Inne czynniki również wpływają na sukces OGs. W większości pytań ankietowych opcja "ani się zgadzam, ani się nie zgadzam" jest przez 20-30% respondentów, co oznacza, że wkład połączenia w dany aspekt nie jest oczywisty lub łatwy do oceny.

Również w studiach przypadków przedstawiciele IZ i ZO nie zawsze uważają wezwanie za czynnik decydujący o faworyzowaniu lub utrudnianiu realizacji projektów ZO.

Uczestnicy OG w grupach fokusowych docenili wkład warunków kwalifikowalności i kryteriów selekcji w osiąganie wyników

⁵⁶ Rozporządzenie (UE) nr 1303/2013.

na różne sposoby. Są one identyfikowane jako bardzo ważne czynniki w ES-Cataluña i Irlandii, ale uważane za mniej istotne w ES-Pais Vasco i Polsce.

W Portugalii grupa fokusowa uznała warunki kwalifikowalności i kryteria selekcji za ważne dla współtworzenia wyników projektu i wdrażania innowacyjnych rozwiązań poza OG, ale nieistotne dla wyników społeczności i możliwości dalszej współpracy.

W Bułgarii były one raczej postrzegane jako mające negatywny wpływ na projekt. Według słów partnera wiodącego: "Kryteria kwalifikowalności i wyboru sprawiły, że włączyliśmy do projektu to, co się kwalifikowało, a nie to, czego faktycznie potrzebowaliśmy".

W innych przypadkach konkretne przepisy dotyczące zaproszeń do składania wniosków zostały zidentyfikowane jako mające decydujący wpływ na projekty OG, szczególnie w kontekście składu partnerstwa i komunikacji/rozpowszechniania. Czasami rola odgrywana przez zaproszenia do składania wniosków wynikała z gromadzenia danych, nawet jeśli nie została wyraźnie rozpoznana podczas wywiadów i grup fokusowych.

Połączenia przyniosły również wyzwania i obciążenia dla OG, szczególnie pod względem wymogów administracyjnych i terminów płatności.

W analizie **uznano wartość dokładnego projektów OG i OG.** Niemal bez wyjątku zarówno IZ, jak i partnerzy OG podkreślali **znaczenie oddzielnego (finansowanego) etapu przygotowania projektów OG i zapewnienia wsparcia w celu tworzenia partnerstw i umożliwienia powstawania i rozwoju innowacyjnych pomysłów.**

Dane z ankiety OG pokazują, że w odniesieniu do ogólnej jakości zaproszeń, ponad połowa (53,8%) partnerów wiodących OG zdecydowanie zgadza się lub zgadza się, że zaproszenia OG "dostarczyły jasnych wytycznych dotyczących projektowania i wdrażania projektów", podczas gdy 18% wyraża negatywną opinię na temat tego stwierdzenia.

Aby ocenić wkład połączeń w osiągnięcie wyników projektu OG, w analizie uwzględniono wspólne komitety koordynacyjne i przyjrano się zdolności połączeń do

1. Zaspokajanie oddolnych potrzeb i łączenie otwartych i tematycznych zaproszeń.
2. Umożliwienie partnerstwom z uzupełniającą się wiedzą specjalistyczną, współpracującym w sposób demokratyczny.
3. Wymaganie od OG skupienia się na komunikacji i rozpowszechnianiu informacji.
4. Zmniejszenie obciążenia administracyjnego dla OG.

W odniesieniu do pierwszego punktu, IZ starały się znaleźć równowagę między potrzebą wspierania oddolnych tematów i projektów a celem politycznym, jakim jest skupienie się na priorytetach strategicznych określonych przez PROW. **Często przybierało to formę połączenia otwartych i tematycznych zaproszeń do składania wniosków, definiowania szerokich tematów i/lub stosowania kryteriów wyboru w celu ustalenia priorytetów strategicznych.**

Zgodnie z ustaleniami, **krajowe i regionalne podejścia do otwartych / tematycznych zaproszeń do składania wniosków zasadniczo spełniły cel ukierunkowania zarówno na potrzeby oddolne, jak i tematyczne.** Pozytywne informacje zwrotne ze studiów przypadku zostały potwierdzone przez wyniki ankiety OG.

Należy jednak zauważyć, że około 20% respondentów badania uważa,

że zaproszenia "ustanawiają zbyt surowe ograniczenia w odniesieniu do tematu projektu". Sugeruje to, że całkowicie swobodny przepływ innowacyjnych pomysłów wyłaniających się z ziemi zależy od tego, czy **wnioskodawcy otrzymają**

możliwości udziału w zaproszeniach bez "tematycznego" ukierunkowania na kryteria kwalifikowalności i selekcji.

czynnik ryzyka dla projektów.

IZ aktywnie dążyły do poprawy jakości partnerstw, wymagając zaangażowania określonej liczby lub rodzaju partnerów (najczęściej rolników/leśników) i nadając priorytet partnerstwom komplementarnym i wysoko wykwalifikowanym.

Chociaż nadmierne lub bardzo rygorystyczne wymogi mogą przynieść efekt przeciwny do zamierzonego, ponieważ zmieniają preferowany lub najbardziej funkcjonalny skład OG (przykłady takich sytuacji przedstawiono w studiach przypadków), w niektórych przypadkach projekty OG skorzystały z przepisów dotyczących zaproszeń do składania wniosków, które pomogły im stworzyć bardziej zróżnicowane i uzupełniające się partnerstwa.

Warunki kwalifikowalności i kryteria wyboru również starały się wspierać "interaktywny model innowacji" i demokratyczną współpracę w ramach OG. Ponownie, dodatkowe wymogi okazały się czasem uciążliwe, ale ogólnie rzecz biorąc, zaproszenia pozytywnie wpłynęły na jakość współpracy w zakresie realizacji "interaktywnych innowacji", nawet poza konkretną świadomością lub zrozumieniem partnerów OG.

Chociaż ponad połowa respondentów badania uważa, że "wezwanie OG zapewniły uczestnictwo wszystkich członków OG na równym poziomie", dobra współpraca jest mniej namacalna niż skład partnerstwa, a administracje nie mają nad nią pełnej kontroli. Dlatego też, według słów jednej z IZ, **współpraca wymaga szkoleń**, co podkreśla **wartość działań przygotowawczych** oraz, jak podkreśliła Komisja, **sprzyjającego środowiska AKIS**.

W zaproszeniach do OG zwrócono się o działania w zakresie komunikacji i rozpowszechniania oraz oceniono je w odniesieniu do wykorzystywanych kanałów, odbiorców lub odbiorców oraz zakresu.

Zasady te z pewnością zmusiły OG do skupienia się w pewnym stopniu na komunikacji i rozpowszechnianiu, chociaż działania te były czasami postrzegane jako niebędące priorytetem dla projektu lub właściwie zaplanowane i przeprowadzone, chyba że odpowiednie umiejętności były dostępne w ramach partnerstwa. Konieczne może być dalsze podnoszenie świadomości na poziomie beneficjentów.

Jak wykazała analiza studium przypadku, IZ, KSOW i inne podmioty instytucjonalne odegrały ważną rolę jako multiplikatory działań i wyników OG.

Rola komunikacji i rozpowszechniania jako istotnego elementu podejścia EIP-AGRI nie wydaje się jeszcze w pełni uznana, co potwierdzają wyniki ankiety przeprowadzonej wśród interesariuszy.

Z doświadczeń studiów przypadku wynika, że zdecydowanie zaleca się włączenie do OG wiedzy specjalistycznej w zakresie komunikacji i rozpowszechniania (np. doradców), ponieważ może to zapewnić skuteczną komunikację w trakcie projektu, rozpowszechnianie wyników projektu oraz ciągłość lub dalszy rozwój innowacyjnych rozwiązań. Powinno to być rozpatrywane indywidualnie i będzie zależać od dostępnego budżetu projektu OG. Doradcy, będący partnerami w OG, mogą podjąć się takiej roli w zakresie komunikacji, a także specjaliści eksperci ds. komunikacji rolniczej, tacy jak dziennikarze rolniczy.

Obciążenia administracyjne zostały zidentyfikowane jako główny powód do niepokoju dla OGs. Nawet bez konkretnego podważania lub utrudniania powodzenia projektów, uznano je za

Analiza wykazała, że **kroki administracyjne związane z realizacją projektu i sprawozdawczością zostały uznane za szczególnie trudne**. Podniesiono również kwestie dotyczące wydatków kwalifikowalnych, długich terminów płatności i procedur zmiany projektu.

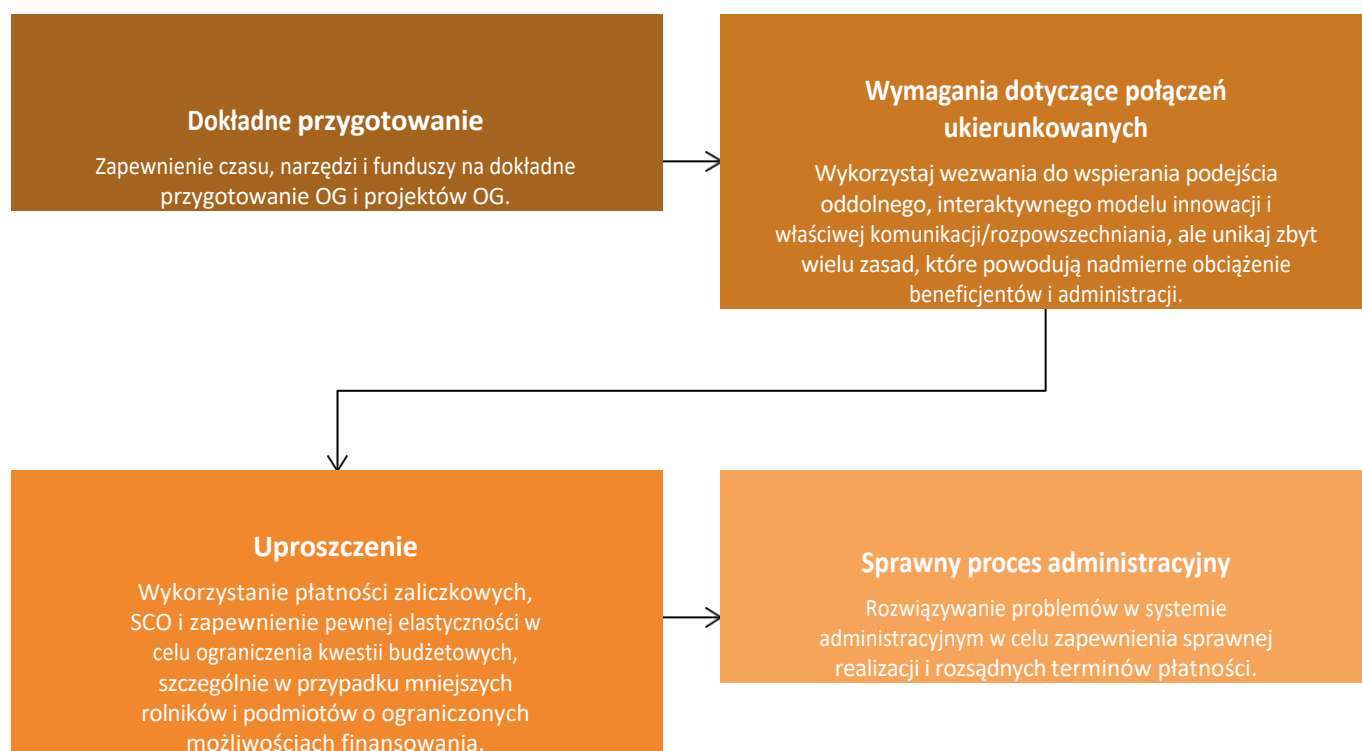
W studiach przypadków podkreślono jednak, że IZ radzą sobie z obciążeniami administracyjnymi i stopniowo wdrażają środki upraszczające. **Wyciągnięte wnioski zaowocowały już zmianami i uproszczonymi podejściami w okresie programowania 2023-2027.**

SCO były stosowane tylko w ograniczonym zakresie, w szczególności w odniesieniu do kosztów jednostkowych i kwot ryczałtowych, ale mogą one potencjalnie zmniejszyć obciążenia administracyjne zarówno dla zainteresowanych stron, jak i organów administracji.

Oprócz przewidywania zaliczek na projekty współpracy (które będą bodźcem do udziału w projektach OG i będą wspierać realizację projektów OG), ramy prawne WPR na lata 2023-2027⁵⁷ zapewniają nowe opcje i metody dla SCO (np. projekty budżetowe).

Podsumowując, **cztery główne czynniki** zostały zidentyfikowane na podstawie ustaleń ze studiów przypadku i ankiet dotyczących zdolności zaproszeń (i krajowych/regionalnych systemów wdrażania) do przyczyniania się do realizacji projektów OG. Odnoszą się one do **dokładnego przygotowania, ukierunkowanych przepisów dotyczących zaproszeń (w tym interaktywnych zasad innowacji), uproszczenia i sprawnego procesu administracyjnego.**

Rysunek 57: Czynniki wpływające na osiągnięcie wyników projektu OG

Źródło: Sieć WPR UE wspierana przez europejskie centrum informacyjne ds. oceny WPR (2024)

⁵⁷ Rozporządzenie (UE) 2021/2116. Art. 44 zezwala na płatności zaliczkowe do 50% wsparcia na interwencje związane z inwestycjami i współpracą (w tym projekty OG).

6. Ogólne wnioski

Niniejsze badanie miało na celu ocenę, czy OG wspierane w ramach EPI-AGRI w ramach PROW na lata 2014-2022 osiągnęły oczekiwane rezultaty i w jakim stopniu.

Na potrzeby badania wyniki projektu OG zostały zdefiniowane na trzech poziomach, a mianowicie: **wyniki projektu**, odnoszące się do innowacyjnych rozwiązań testowanych i rozpowszechnianych w ramach partnerstw OG, **szersze wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań** poza początkowym partnerstwem, **wyniki społeczności** związane z rozszerzeniem społeczności EIP-AGRI i dalszym rozwojem współpracy.

Zakres geograficzny badania obejmuje UE-27 z wyłączeniem PROW państw członkowskich, które nie programują ani nie wdrażają projektów EPI OG, tj. Luksemburga i Danii, oraz z uwzględnieniem Wielkiej Brytanii, która wdrożyła strategię EPI do 2020 r.

Analiza na potrzeby badania została przeprowadzona na dwóch poziomach. Analiza na poziomie UE opierała się na danych PROW, badaniu kwestionariuszowym skierowanym do wszystkich partnerów OG w ramach EPI UE, badaniu innych interesariuszy innowacji niekoniecznie zaangażowanych w projekty OG oraz wywiadach z przedstawicielami DG AGRI i sieci WPR UE. Na poziomie studium przypadku analiza opierała się na szeregu danych zebranych poprzez badania dokumentacji, wywiady z IZ PROW, wywiady i grupy fokusowe z partnerami OG 15 wybranych projektów studium przypadku.

Analiza została opracowana zgodnie z trzema głównymi pytaniami badawczymi mającymi na celu realizację celów badania.

Po pierwsze, analiza koncentrowała się na wynikach osiągniętych przez projekty OG (Q1). Następnie zbadano główne czynniki stojące za osiągnięciem wyników, a także bariery, które podważyły sukces projektów OG (Q2). Wreszcie, przyjęto perspektywę zarządzania, analizując krajowe i regionalne podejścia do zaproszeń do OG i wdrażania projektów OG, aby ocenić, czy sprzyjały one osiągnięciu wyników, czy też je ograniczały (Q3).

W odniesieniu do **osiągnięcia wyników przez projekty OG** można następujące główne wnioski:

Wyniki badania OG wykazały, że **większość OG (88%) z powodzeniem opracowała, przetestowała i rozpowszechniła innowacyjne rozwiązanie zgodnie z planem**. W rzeczywistości 65% respondentów badania OG twierdzi, że ich projekty OG w pełni osiągnęły planowane wyniki, a 23% respondentów uważa, że ich cele zostały częściowo osiągnięte. Wynik ten jest ogólnie potwierdzony przez świadome opinie zebrane od interesariuszy innowacji uczestniczących w dedykowanej ankiecie. Ponadto 45% respondentów badania OG opracowało wyniki projektu w pełni lub częściowo wykraczające poza to, co początkowo planowano.

Jeśli chodzi o **rodzaje innowacyjnych rozwiązań**, dane z badania OG wykazały, że **większość projektów OG koncentrowała się na praktykach rolniczych i innowacjach procesowych, szczególnie związanych z zarządzaniem uprawami i rolnictwem zorientowanym na przyrodę**. Częste są również innowacje technologiczne, głównie cyfrowe (np. aplikacje, urządzenia mobilne i urządzenia, zarządzanie danymi, GPS). **Innowacyjne rozwiązania organizacyjne, społeczne i wiejskie wydają się być mniej reprezentowane w próbie badawczej OG**.

Podejście EPI OG umożliwiło nowe formy współpracy między różnymi zaangażowanymi podmiotami, w szczególności łączenie nauki z praktyką rolniczą. Rolnicy wyraźnie skorzystali na współpracy, a analiza wykazała, że ich zainteresowanie innowacjami wzrosło. Zidentyfikowano jednak czynnik ryzyka związany z rolą instytucji badawczych, które mogą stać się zbyt dominujące, w przeciwieństwie do oddolnego, zorientowanego na praktykę charakteru instrumentu OG i zasad interaktywnego modelu innowacji.

Innowacyjne rozwiązania zostały rozpowszechnione wśród szerszych grup docelowych poza partnerstwami OG i głównie w bezpośrednim sąsiedztwie partnerstw.

Komunikacja działań projektowych, rozpowszechnianie wyników i szersze wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań pozostają kwestią wymagającą dalszej poprawy. Wyniki studium przypadku wykazały, że wymogi zaproszeń dotyczące komunikacji i rozpowszechniania miały pozytywny wpływ, ale czasami komunikacja była ograniczona ze względu na brak specjalistycznych umiejętności w ramach partnerstw lub w związku z nimi (np. usługi szkoleniowe i doradcze), małą skalę projektów i postrzegany brak mechanizmów łączących ze OG. W związku z tym istnieje możliwość szerszej dystrybucji innowacji opracowanych w projektach OG, podczas gdy pożądane efekty społeczne mogą być dalej wzmacniane, pod warunkiem, że AKIS jest dobrze zorganizowany w celu stymulowania przepływów wiedzy i gotowy do łączenia i wspierania partnerów OG.

W odniesieniu do **czynników i barier skutecznego współtworzenia innowacyjnych rozwiązań oraz możliwości zwiększenia skali wyników projektów EIP-OG**, nadrzędnym czynnikiem przyczyniającym się do tego jest struktura partnerstwa, w tym skład partnerstwa, podejście do współpracy i przygotowanie projektu, obejmujące zarówno elementy organizacyjne, jak i społeczne partnerstw OG. Bardziej, ustalenia sugerują, że:

Komplementarność partnerów obejmująca rolników/formatorów, badaczy, doradców i inne istotne podmioty, takie jak organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i brokerzy innowacji, **zapewnia, do partnerstwa wnoszona jest wiedza specjalistyczna niezbędna do osiągnięcia celów projektu**.

Doświadczenie i umiejętności partnerów są również ważnymi czynnikami, w tym wiedza tematyczna na temat objęty ZW, doświadczenie z poprzednich projektów oraz umiejętności zarządcze/organizacyjne.

Kolejnym kluczowym czynnikiem sukcesu są partnerstwa tworzone **w oparciu o podejście oddolne**, oparte na pomysłach zmotywowanych rolników/leśników i ukierunkowane na kluczowe potrzeby i cele. **Rola rolników/leśników i doradców** jest kluczowa dla współtworzenia innowacyjnych rozwiązań. Rolnicy są naturalnymi innowatorami, poszukującymi możliwości lub rozwiązań swoich problemów, więc pomysły powinny pochodzić od nich. Ustalenia pokazują, że **doradcy są również ważnym źródłem praktycznej wiedzy i ważnymi moderatorami**, ponieważ są blisko rolników i rozumieją ich potrzeby.

Interaktywny model innowacji przyczynia się do dobrego poziomu i jakości interakcji między partnerami oraz ich równego traktowania w procesie decyzyjnym. Jakość interakcji jest podnoszona poprzez dobre mechanizmy koordynacji (np. komitety, grupy robocze itp.) oraz **częste i terminowe wymiany** (spotkania, wydarzenia itp.).

Różne czynniki przyczyniają się do zwiększania skali innowacyjnych rozwiązań, w szczególności **prezentowanie ich korzyści i praktycznego zastosowania oraz kontynuacja współpracy partnerów po zakończeniu projektu**. Zaufanie rolników do ich spółdzielni lub stowarzyszeń umożliwia im również pełnienie roli kanałów zwiększania skali wśród ich członków/klientów.

Wsparcie zapewniane OG w celu uchwycenia rzeczywistych potrzeb rolników/leśników i pomoc w przekształceniu tych potrzeb w praktykę, zwłaszcza na etapie składania wniosków, pomaga w ułatwianiu tworzenia i testowania innowacyjnych rozwiązań. Dostawcy wsparcia przyczyniają się do różnych etapów projektów OG. Na przykład wsparcie IZ ułatwia głównie fazę składania wniosków, usługi wsparcia innowacji pomagają znaleźć odpowiednich partnerów, a krajowe sieci obszarów wiejskich / KPOW pomagają partnerom OG łączyć się z innymi OG w ich regionach i poza nimi. Usługi wsparcia innowacji mogą również odgrywać kluczową rolę w łączeniu się z projektami spoza EPI, w szczególności z projektami Horyzont 2020 i Horyzont Europa. Sugeruje to, że rola doradców, krajowych sieci WPR i usług wsparcia innowacji w ramach AKIS jest bardziej istotna dla ułatwienia skalowania innowacyjnych rozwiązań poprzez łączenie projektów OG z innymi poza partnerstwami.

Studia przypadków wskazują, że brak któregośkolwiek z powyższych aspektów może utrudniać współtworzenie i skalowanie innowacyjnych rozwiązań np. brak odpowiedniej wiedzy specjalistycznej, brak zaangażowania lub motywacji partnerów, brak skutecznych mechanizmów koordynacji lub brak podejścia oddolnego. W odniesieniu do tego ostatniego, **badanie pokazuje, że tam, gdzie partnerzy nie byli zaangażowani w tworzenie projektu lub w partnerstwo od samego początku, zmniejszyło się zaangażowanie i zaangażowanie w zaspokajanie wspólnych krytycznych potrzeb**. Ponadto wsparcie dla OG podczas wdrażania było mniej widoczne w porównaniu z etapami projektowania i składania wniosków i mogłoby być dalej promowane w ramach AKIS, szczególnie poprzez pracę doradców.

Wreszcie, **wielkość partnerstw** może być czynnikiem ułatwiającym lub utrudniającym. Na przykład w niektórych przypadkach małe partnerstwa nie docierają do szerszego grona odbiorców, jeśli ich komunikacja i rozpowszechnianie nie są dobrze zorganizowane ani dobrze zintegrowane z działaniami AKIS. I odwrotnie, duże partnerstwa mogą być zbyt trudne w zarządzaniu. Dlatego bardziej efektywne może być rozpoczęcie od mniejszych partnerstw, które mogą stopniowo rozszerzać się, gdy wykonalność pomysłu staje się jaśniejsza, aby dalej udoskonalać i udostępniać innowacyjne rozwiązanie.

Jednocześnie **czynniki egzogeniczne**, takie jak pandemia COVID-19, spowodowały pewne zmiany, głównie w czasie trwania projektu, ale **wydaje się, że nie wpłynęły one negatywnie na osiągnięcie ostatecznych rezultatów**, tj. współtworzenie i skalowanie innowacyjnych rozwiązań.

W odniesieniu do zakresu, w jakim działania w zakresie komunikacji i rozpowszechniania przyczyniły się do osiągnięcia wyników projektu OG, aktywna komunikacja w całym cyklu życia projektu i poza nim, wykorzystująca najlepsze kanały rozpowszechniania i szukająca wsparcia ze strony "multiplikatorów", przyczynia się do dzielenia się wynikami OG, a w szczególności do zwiększania skali innowacyjnych rozwiązań. Kluczowe wnioski można wyciągnąć na przyszłość, aby OG poprawiły wykorzystanie komunikacji i rozpowszechniania w celu zwiększenia skali innowacyjnych rozwiązań. Można to osiągnąć poprzez wykorzystanie kilku ułatwiających aspektów związanych z działaniami komunikacyjnymi, kanałami i dostawcami, w tym:

Korzystanie z tradycyjnych kanałów rozpowszechniania (strona internetowa, ulotki, publikacje) jest szeroko rozpowszechnione, ale **najbardziej skutecznymi kanałami i narzędziami są te obejmujące interakcje**, takie jak **komunikacja peer-to-peer i prezentacja wyników projektu** za pomocą narzędzi i działań zorientowanych na praktykę (demonstracje w gospodarstwie itp.).

Wykorzystanie "mistrzów" i "multiplikatorów". Mówiąc dokładniej, mistrzami mogą być partnerzy OG i, bardziej ogólnie, ludzie w terenie, którzy dają przykład innym do naśladowania i wywołują efekty peer-to-peer. Mnożniki, takie jak doradcy, mogą proaktywne podejście, aby dotrzeć do rolników. Czynniki powielające można również znaleźć w krajowych sieciach WPR i ministerstwach, w tym w IZ, które mogą sięgać dalej niż OG i rozpowszechniać wyniki za pośrednictwem własnych sieci.

Komunikacja i rozpowszechnianie są najbardziej skuteczne w rozpowszechnianiu wyników projektu OG, gdy różne narzędzia i kanały są połączone, biorąc pod uwagę bezpośredni kontakt z rolnikami i typologię grupy docelowej.

Podsumowując, **nie ma jednego czynnika, który działałby jako siła napędowa udanego współtworzenia i skalowania innowacyjnych rozwiązań**. To, co działa najlepiej, to skład partnerstw z odpowiednią uzupełniającą się wiedzą specjalistyczną ukierunkowaną na cele projektu, rozwój projektu oparty na podejściu oddolnym i interaktywnym zarządzaniu, angażowanie rolników / leśników i doradców na etapie projektowania oraz łączenie różnych kanałów komunikacji i rozpowszechniania od samego początku OG, kładąc nacisk na te kanały, które obejmują interakcje między odpowiednimi użytkownikami końcowymi i innymi zainteresowanymi stronami.

W odniesieniu do krajowych/regionalnych podejść do zaproszeń do OG i powiązanych modeli wdrażania, w analizie czynniki sprzyjające lub utrudniające osiągnięcie wyników projektu OG, stwierdzając, że:

IZ, silnie wspierane przez Komisję, oraz podmioty tworzące sieci kontaktów zarówno na szczeblu UE, jak i krajowym, podjęły znaczne wysiłki w celu wdrożenia zasad instrumentu ZZ w ramach EPI we wspólny i spójny sposób, tworząc, według słów przedstawiciela sieci WPR UE, "skuteczne środowisko zarządzania". Takie środowisko pozwoliło na aktywację ponad 3400 projektów OG w całym okresie programowania 2014-2022.

Wartość starannego przygotowania projektów OG okazała się czynnikiem decydującym o pomyślnym wdrożeniu. Dwuetapowa procedura, obejmująca (finansowany) etap przygotowawczy, stosowana w większości modeli wdrażania EPI, została pozytywnie oceniona przez IZ i przedstawicieli ZO niemal bez wyjątku.

Jak już wskazano w odniesieniu do czynników i barier dla osiągnięcia wyników projektu, wsparcie zapewniane przez IZ, usługi wsparcia innowacji i inne podmioty w zakresie przygotowania projektów OG i etapu składania wniosków, pod względem funduszy, narzędzi i działań sieciowych, jest wysoko cenione przez OG. Dobrze AKIS jest najlepszą gwarancją tworzenia skutecznych projektów OG.

Zaproszenia OG odpowiadały na oddolne potrzeby poprzez otwarte zaproszenia (np. zaproszenia bez wcześniej określonego tematu), które często były łączone z zaproszeniami tematycznymi, o szerokim lub wąskim zakresie. Zgodnie z danymi ankietowymi i studiami przypadków, takie elastyczne podejścia zasadniczo odniosły sukces w uchwyceniu potrzeb wyrażonych przez praktyków. jednak przypadki zbyt restrykcyjnego ukierunkowania.

Warunki kwalifikowalności i kryteria wyboru w zaproszeniach OG miały na celu priorytetowe traktowanie partnerstw o zrównoważonym połączeniu uzupełniającej się wiedzy specjalistycznej i faworyzowanie demokratycznego podejścia do współpracy ze wszystkimi partnerami zaangażowanymi na równym poziomie. Odniosły one sukces w większości przypadków, na przykład poprzez zapewnienie udziału rolników, poprzez włączenie kluczowych postaci, takich jak doradcy lub brokerzy innowacji, poprzez tworzenie partnerstw o odpowiednich umiejętnościach i doświadczeniu służących celowi projektu, stałą interakcję między partnerami i aktywne zaangażowanie wszystkich członków OG.

W niektórych przypadkach zbyt rygorystyczne wymogi podważyły równowagę partnerstw OG i zmieniły mechanizmy współpracy. W innych przypadkach zainteresowane strony i władze OG nie uważały, że postanowienia zaproszeń były szczególnie istotne w odniesieniu do pozycji OG lub sukcesu projektów OG.

Ogólnie rzecz biorąc, zaproszenia OG wspierały komunikację i rozpowszechnianie, wymagając określonych działań (warunki kwalifikowalności) i nagradzając bardziej aktywne i ustrukturyzowane działania w zakresie komunikacji i rozpowszechniania (kryteria wyboru). Analiza wykazała wyraźny wpływ zaproszeń w tym zakresie, ponieważ wiele OG skupiło się na komunikacji i rozpowszechnianiu właśnie dlatego, że wymagało tego zaproszenie. Odkrycie to sugeruje, że należy dalej zwiększać świadomość ZO na temat kluczowej roli, jaką odgrywa komunikacja i rozpowszechnianie w kontekście instrumentu ZO EPI. Należy również zachęcać do większego udziału w OG podmiotów takich jak doradcy, posiadających umiejętności w zakresie komunikacji i rozpowszechniania oraz lepiej rozumiejących, w jaki sposób dotrzeć do docelowych odbiorców. Badanie wykazało jednak również czynnik AKIS: intensywną aktywność niektórych podmiotów instytucjonalnych.

(IZ i KSOW) w informowaniu o ZO i rozpowszechnianiu wyników projektów ZO znacznie pomogło w komunikacji i rozpowszechnianiu. Oczekuje się dalszej integracji projektów OG z usługami szkoleniowymi i doradczymi w okresie programowania WPR 2023-2027 dzięki wzmocnionej roli AKIS (cel przekrojowy).

Obciążenia administracyjne stanowią w większości przypadków powód do niepokoju dla ZO, przy czym ZO wskazały kilka kwestii, takich jak obowiązki i zasady sprawozdawcze, długie terminy płatności, ograniczenia finansowania i niska elastyczność w ramach ogólnego procesu wdrażania. Obciążenia administracyjne zasadniczo nie uniemożliwiały jednak ZO osiągania ich celów, ale zwiększały złożoność i czasami zagrażały realizacji projektów.

Równolegle IZ były aktywne w zwalczaniu obciążeń administracyjnych w okresie wdrażania PROW 2014-2022 i zaplanowały lub wprowadziły środki upraszczające w okresie programowania 2023-2027 (również w oparciu o nowe przepisy WPR, np. wykorzystanie zaliczek na projekty OG). Wśród innych rozwiązań przewidzenie procedur wynagradzania rolników za czas poświęcony na pracę na rzecz projektu OG może potencjalnie zwiększyć aktywny udział praktyków.

W celu rozsądnego zmniejszenia obciążeń administracyjnych zarówno dla beneficjentów, jak i administracji, zgłaszane jest większe wykorzystanie SCO, w szczególności kwot ryczałtowych i kosztów jednostkowych, które należy dalej rozwijać. Konieczne są dalsze wysiłki w zakresie sprawozdawczości, procedur płatności i elastyczności, aby w razie potrzeby wprowadzić modyfikacje do propozycji projektu.

7. Droga naprzód: dalszy rozwój i poprawa

Wyniki badania wskazują na pewne elementy, które mogą stanowić **szanse na dalszy rozwój** i poprawę obecnego i przyszłego wdrażania działania EPI. Podkreślają również **słabości, które należy**. W ogólnych wnioskach (rozdział 6) omówiono już szereg z nich. Tutaj staramy się podsumować główne elementy i przedstawić kilka rozważań na temat możliwych dalszych działań.

Pierwszym elementem wynikającym z wyników badania jest **znaczenie składu partnerstwa OG i zaangażowania wszystkich partnerów na wszystkich etapach projektu**. Zgodnie z zasadami interaktywnego modelu innowacji, ustalenia potwierdzają potrzebę **zapewnienia zrównoważonego połączenia odpowiedniej, uzupełniającej się wiedzy specjalistycznej w partnerstwach OG** oraz zaangażowania wszystkich partnerów od początku projektu (identyfikacja potrzeb lub możliwości, opracowanie projektu itp.) i przez cały okres jego realizacji. Celem jest **zapewnienie motywacji partnerów na wszystkich etapach oraz skutecznych mechanizmów koordynacji w ramach partnerstw**. Ponadto **należy chronić status i rolę rolników w partnerstwach**, aby uniknąć zdominowania projektów przez innych partnerów, którzy mogą nie traktować priorytetowo interesów rolników.

W związku z tym dowody z badania wskazują, że wsparcie udzielane OG ułatwia tworzenie i testowanie innowacyjnych rozwiązań, ponieważ rzeczywiste potrzeby rolników/leśników są skuteczniej identyfikowane, a następnie przekładane na praktykę i rozpowszechniane.

Wsparcie dla przygotowania OG i ich projektów przez IZ może być dalej wzmacniane. Jednocześnie wsparcie zapewniane przez doradców, sieci obszarów wiejskich, usługi wsparcia innowacji i brokerów w ramach systemu AKIS powinno być zapewnione na różnych etapach projektów OG, aby ułatwić tworzenie innowacyjnych rozwiązań oraz ich rozpowszechnianie i zwiększanie skali. Ponadto, aby mniejsze projekty mogły natychmiast dotrzeć do szerszego grona odbiorców poza bezpośrednią siecią partnerów OG, **rozpowszechnianie i komunikowanie wyników w ramach AKIS za pośrednictwem profesjonalnych kanałów** (np. doradców i trenerów) **powinno stać się powszechną praktyką**. Dobrze funkcjonujący AKIS jest również kluczem do stymulowania przepływu wiedzy i poprawy szerszych efektów społecznych.

Zgodnie z wynikami studium przypadku, **innym ważnym czynnikiem ułatwiającym wdrażanie wyników projektu przez rolników/leśników i innych użytkowników końcowych może być istnienie już ustanowionych partnerstw**, ponieważ partnerzy byli już aktywni w poprzednich projektach. Sugeruje to, że **działania / wydarzenia AKIS i działania wspierające innowacje są potrzebne, aby połączyć partnerów, którzy jeszcze się nie spotkali, ale mają potencjał do współtworzenia innowacji**.

Ogólnie rzecz biorąc, wyniki sugerują, że **komunikacja działań projektowych, rozpowszechnianie wyników i szersze wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań mogą być dalej ulepszone**. Należy preferować najskuteczniejsze narzędzia, takie jak komunikacja peer-to-peer,

praktyczne demonstracje i inne narzędzia obejmujące interakcje z docelowymi użytkownikami końcowymi, a także wykorzystanie "multiplikatorów" i "mistrzów". W związku z tym **ważne jest, aby działania wspierające AKIS były zorganizowane, a zatem bardzo korzystne jest posiadanie specjalnego personelu AKIS w krajowych sieciach WPR.**

Badanie pokazuje również, że **komunikacja i rozpowszechnianie są najbardziej skuteczne w rozpowszechnianiu wyników projektów OG, gdy różne narzędzia są połączone.** W związku z tym **należy podjąć działania AKIS poświęcone udostępnianiu wyników OG.**

Ponadto duża część respondentów badania OG (tj. 57%) stwierdziła, że **zaproszenia wymagające ustrukturyzowanego planowania i prowadzenia działań w zakresie komunikacji i rozpowszechniania miały pozytywny wpływ na przygotowanie projektu, a następnie na osiągnięcie wyników projektu.** W związku z tym takie podejście do wymogów dotyczących zaproszeń do składania wniosków może być dalej rozpowszechniane. Ponadto dalsze ulepszenia można osiągnąć poprzez **wzmocnienie wymogów dotyczących częstszego korzystania z kanałów zorientowanych na praktykę.** Obecność wiedzy specjalistycznej w zakresie komunikacji w ZO, zapewnionej na przykład przez doradców, mogłaby również być korzystna dla zwiększenia świadomości znaczenia komunikacji wśród partnerów ZO i skuteczności działań

podjęte w celu informowania o projektach OG i rozpowszechniania ich wyników.

Jak wskazano wcześniej, wartość starannego przygotowania projektów OG okazała się czynnikiem decydującym o pomyślnym wdrożeniu. W tym względzie ustalenia wskazują, że **dwuetapowa procedura, w tym (finansowany) etap przygotowawczy, została pozytywnie oceniona przez IZ i przedstawicieli ZO i może być szerzej stosowana w interwencji EPI.**

Wreszcie, z badania wyraźnie wynika **potrzeba zmniejszenia obciążeń administracyjnych** dla beneficjentów, jak również dla administracji. Analiza pokazuje również, że niektóre **procedury administracyjne związane z realizacją projektu i sprawozdawczością** (np. złożone zasady, powolne terminy płatności i procedury zmiany projektu) są **postrzegane przez ZO jako szczególnie trudne.** Dalsze stosowanie **SCO** może potencjalnie zmniejszyć obciążenia administracyjne i dlatego jest **pożądane.** **Konieczne są również dalsze wysiłki w zakresie sprawozdawczości, procedur płatności i elastyczności w zakresie wprowadzania zmian do propozycji projektu.** Ponadto **przewidywanie procedur wynagradzania rolników za czas poświęcony na pracę w ramach projektu OG prawdopodobnie zwiększy aktywny udział praktyków.**

8. Referencje

1. Carayannis, E.G. i Campbell, D.F.J., *Mode 3 Knowledge Production in Quadruple Helix Innovation Systems*, tom 7, Springer Briefs in Business, Nowy Jork, 2011.
2. Etzkowitz, H. i Leydesdorff, L., *The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university-in- dustry- government relations*, Research Policy, 29 (2), 2000, s. 109-123. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00055-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00055-4)
3. Sieć WPR UE. Seminarium EIP-AGRI "Moving EIP-AGRI eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/eip-agri-seminar-moving-eip-agri-implementation-forward-final-report_en#section--re- implementation forward", Ateny, Grecja, 10-11 maja 2017 r., raport końcowy. <https://sources>
4. Sieć WPR UE, seminarium EIP-AGRI "EIP-AGRI: Od projektu grupy operacyjnej do wpływu. Building the innovation ecosystem for the future", Umbria, Włochy, 17-18 października 2018 r., raport końcowy. https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/operational-groups-and-innovative-projects-represented-seminar-eip-agri-og-project_en#section--resources
5. Sieć WPR UE. Seminarium EIP-AGRI "Wspieranie skutecznego i zintegrowanego AKIS w państwach członkowskich", Wilno (Litwa), 14-15 czerwca 2023 r. https://eu-cap-network.ec.europa.eu/events/fostering-effective-and-integrated-akis-member-states_en.
6. Komisja Europejska, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Bank Światowy, System Rachunków Narodowych 2008, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Nowy Jork, 2009.
7. Komisja Europejska, (2012a), *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa*, COM(2012) 79 final, Bruksela.
8. Komisja Europejska, (2012b), *Agricultural knowledge and innovation systems in transition - a reflection paper*, EU SCAR, Bruksela.
9. Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, *Wytyczne w sprawie programowania innowacji i wdrażania EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa*, okres programowania 2014-2020. Zaktualizowana wersja z grudnia 2014 r. https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/guidelines-programming-innovation-and-implementation-eip-agricultural-productivity-and_en
10. Komisja Europejska, (2016a), *Badanie ewaluacyjne wdrażania Europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa*, Raport końcowy. Napisany przez Coffey, AND, SQW, Edater i SPEED.
11. Komisja Europejska, (2016b), DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, *Wytyczne w sprawie programowania innowacji i wdrażania europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa*, okres programowania 2014-2020.
12. Komisja Europejska, (2019a), *Building Stronger Agricultural Knowledge and Innovation Systems (AKIS) to Foster Advice, Knowledge and Innovation in Agriculture and Rural Areas (Budowanie silniejszych systemów wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS) w celu wspierania doradztwa, wiedzy i innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich)*. <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/about/akis-eip-agri-spotlight.html>
13. Komisja Europejska, (2019b), *Preparing for Future AKIS in Europe*, EU SCAR AKIS, Bruksela. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/preparing-future-akis-europe_en
14. Komisja Europejska, *Badanie wspierające ocenę wpływu WPR na wymianę wiedzy i działania doradcze*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2021. Sprawozdanie końcowe. Napisane przez ADE S.A., CCRI i OIR. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/67034571-7718-11eb-9ac9-01aa75ed71a1/language-pl>
15. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, D.1 - Obszary wiejskie i sieci, *Wytyczne dotyczące danych na temat grup operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI)*, wersja 2.0, 2023.
16. Knotter, S., Kretz, D. i Zeqo K., *Operational Groups Assessment 2018*, raport końcowy dla EIP-AGRI, Agriculture & Innovation dostarczony przez IDEA Consult nv, 2019. https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/eip-agri-operational-groups-assessment-2018_en#section--resources
17. Instytut Zasobów Rolnych i Ekonomii, *Raport: Wpływ na innowacje - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Łotwy na lata 2014-2020*, 2020.
18. Jensen, I., *Wsparcie innowacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2022*. Kontynuacja wsparcia w ramach Europejskiego partnerstwa innowacyjnego na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa, Szwecja, 2022, s. 4.
19. Klerkx L., Hall A., Leeuwis C., *Strengthening Agricultural Innovation Capacity: Are Innovation Brokers the Answer?*, vol. 8, International Journal of Agricultural Resources, Governance and Ecology, 2009, s. 409-438.
20. Klerkx, L., van Mierlo, B. i Leeuwis, C., *Evolution of Systems Approaches to Agricultural Innovation: Concepts, Analysis and Interventions*, Farming Systems Research Into the 21st Century: The New Dynamic, Springer, Dordrecht, 2012, s. 457-483.
21. Lattanzio KIBS, Servizio di valutazione del programma di Regione Toscana Sviluppo Rurale 2014-2020, *Innovazione in Agricoltura - I Piani Strategici dei Gruppi Operativi*. Terza Relazione di valutazione tematica - Analisi e Giudizio (C3.2), Regione Toscana, 2022.
22. McFadden, J., et al., *The digitalisation of agriculture: A literature review and emerging policy issues*, OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers, No. 176, OECD Publishing, Paris. 2022 <https://doi.org/10.1787/285cc27d-en>
23. OECD, *Digital Opportunities for Better Agricultural Policies*, OECD Publishing, Paryż, 2019.
24. Ramsak-Noemi K., *Grupy Operacyjne EPI, AKIS i Sieć WPR UE w ramach WPR 2023-2027 rolnictwo oparte na węglu: kluczowy wkład w rozwój rolnictwa węglowego*.

neutralność węglowa i bezpieczeństwo żywnościowe, 31 marca 2023 r. Region Emilia-Romania - Przedstawicielstwo przy UE, Komisja Europejska, DG AGRI, Dział D.1, 2023 r.

25. Rete Rurale Nazionale, *IL MODELLO PEI-AGRI IN ITALIA - I risultati dell'indagine sui Gruppi Operativi*, Dokument opracowany w ramach Programu Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-23, Arkusz projektu CREA 25.1, 2022.
26. Stegmann, S., *Finansowanie EPI - wyniki i efekty*. Okresowy PROW 2014-2022, Bonneval, 2022.
27. Thünen Institute for Living Conditions in Rural Areas, *Implementation of the European Innovation Partnership on Agricultural Productivity and Sustainability (EIP-Agri) - Interim Report 2021/22*, Rural Development Programme 2014-2020 of the country Hessen, 2022.
28. Uniwersytet Kraju Basków, *sprawozdanie z oceny działania 16 Współpraca*. 2015-2020, 2021.
29. Van Oost, I., & Vagnozzi, A., *Knowledge and innovation, privileged tools of the agro-food system transition towards full sustainability*, Italian Review of Agricultural Economics, 75(3), 2020, s. 33-37.

Prawodawstwo UE

30. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320-469.
31. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, Dziennik Urzędowy UE L347/487.
32. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych przez Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) i Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, Dziennik Urzędowy UE L435/1.
33. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1306/2013, Dz.U. L 435 z 6.12.2021, s. 187-261.

9. ZAŁĄCZNIK I

Dostarczone w osobnym dokumencie.

European Evaluation Helpdesk for the CAP Rue
Belliard 12, 1040
Bruksela, Belgia
+32 2 808 10 24
evaluation@eucapnetwork.eu

